

मेलम्ची नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

प्रदेश नं ३

मेलम्ची, सिन्धुपाल्चोक

एकीकृत नगर विकास योजना

नगर पार्श्वचित्र

भाग-१

परामर्शदाता

ए-नट/आर्किटेक्ट एण्ड एलाईड जे/भि

पाटनढोका, ललितपूर

मिति: २०७५।११।२६

प्रतिवेदनको संक्षिप्त विवरण

आयोजनाको नाम	एकीकृत नगर विकास योजना (IMDP)	
आयोजना कार्यान्वयन संस्था	नगर कार्यपालिकाको कार्यालय मेलम्ची नगरपालिका मेलम्ची, सिन्धुपाल्चोक, प्रदेश नं ३	
परामर्शदाता	ए-नट/आर्किटेक्ट एण्ड एलाईड जे/भि, पाटनढोका ललितपुर फोन नं.: ९८५१२२३४६८	
आयोजना सुचारु मिति	२०७५/०१/२७	
कार्य समाप्ती मिति	२०७५/०८/२५	
प्रतिवेदनको संक्षिप्त विवरण		
प्रतिवेदनको नाम	अन्तिम प्रतिवेदन एकीकृत नगर विकास योजना, पार्श्वचित्र	
भाग	१ (एक)	
प्रतिवेदन बुझाएको मिति	२०७५/११/२६	
प्रतिवेदनको किसिम	प्रिन्टेड प्रतिवेदन	
प्रिन्टेड प्रतिवेदन प्रतिलिपि	नगरपालिकाका लागि : ५ (पाँच)	परामर्शदाताका लागि : १ (एक)
प्रतिवेदन तयारी	एलिना महर्जन	
प्रतिवेदन निरीक्षण	विश्वदेव भट्टराई	

छाप

कृतज्ञता ज्ञापन

मेलम्ची नगरपालिकाको एकीकृत नगर विकास योजना तर्जुमा गर्ने सुअवसर हामीलाई प्रदान गर्नु भएकोमा मेलम्ची नगरपालिका कार्यालयलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छौं। योजना तर्जुमाको लागि आवश्यकता अनुसार सुभाब, सल्लाह र मार्ग दर्शन गरिदिनु भएकोमा नगरप्रमुख श्री डम्बर बहादुर अर्याल ज्यू, उप-प्रमुख श्री भगवती नेपाल ज्यू र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री देवी प्रसाद थपलिया ज्यू, ईन्जिनियर श्री जीत बहादुर कार्की तथा राजेश शर्मा ज्यूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छौं। साथै योजना तर्जुमाको क्रममा विभिन्न समिति, विषयगत उप समिति, वडा तथा नगर स्तरीय बैठकमा सक्रिय सहभागि हुनु भई तथ्य परक सुभाब सलाह प्रदान गरि कार्य सम्पन्न गर्नको लागि सहयोग गर्नुहुने सबै वडा अध्यक्ष ज्यू, वडा सदस्य ज्यूहरूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छौं।

योजना तर्जुमाको क्रममा आवश्यक तथ्यांक उपलब्ध गराई दिनु भएकोमा नगरपालिकाका विषयगत शाखा प्रमुख श्री राजेन्द्र दुलाल ज्यू, श्री मधुविलास देवकोटा ज्यू लगाएत सम्पूर्ण कर्मचारी साथीहरु तथा वडा सचिव ज्यूहरुको सहयोग प्रति योजना तर्जुमा टोली कृतज्ञ छ। वडास्तरीय भेला, तथ्यांक संकलनमा सहयोग गर्नुभएकोमा वडाबासी सबैमा योजना तर्जुमा टोलीको तर्फबाट धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छौं।

अन्त्यमा योजनाको अन्तिम रूप तयार गर्नमा विभिन्न स्तरबाट सहयोग गरिदिनु हुने विषय विज्ञहरु, योजना तर्जुमा टोलीका सदस्यहरु, नगर क्षेत्रका सम्पूर्ण वृद्धिजिवी तथा नागरिक समाजका प्रतिनिधीहरु, सुरक्षा निकाय, स्थानीय व्यवसायी, कर्मचारी लगायत सम्पूर्ण प्रत्यक्ष एवं अप्रत्यक्ष साथ-सहयोग गर्नु हुने महानुभावहरु प्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्दछौं।

ए नट/आर्किटेक्ट एण्ड एलाईड जेभी

२०७५/११/२५

संक्षिप्त रूप

आ.व.	- आर्थिक वर्ष
न.पा.	- नगरपालिका
जि.प्र.का.	- जिल्ला प्रशासन कार्यालय
सा.व.उ.म.सं.	- सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ
स्वा.से.वि.	- स्वास्थ्य सेवा विभाग
ने.वि.प्रा.	- नेपाल विद्युत प्राधिकरण
रा.पु. प्रा.	- राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण
उ.वा.सं.	- उद्योग वाणिज्य संघ
न.वि.स.	- नगर विकास समिति
शि.वि.	- शिक्षा विभाग
आ. रा. का.	- आन्तरीक राजश्व कार्यालय
जि.स्वा.का.	- जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय
गा.पा.	- गाँउपालिका
को.ले.नि.का.	- कोष तथा लेखा नियन्त्रकको कार्यालय
श.वि.भ.नि.वि.	- शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग
जि.खे.वि.स.	- जिल्ला खेलकुद विकास समिति
ने.प्र.	- नेपाल प्रहरी
वै.उ.प्र.के.	- वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन केन्द्र
डि.स.का.	- डिभिजन सडक कार्यालय
सि.टि.इ.भि.टी.	- प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
MTMP	- Municipal Transportation Master Plan
GPS	- Global Positioning System
UNDP	- United National Development Program
GIS	- Geographical Information System
WWF	- World Wide Fund
ICIMOD	- The International Centre for Integrated Mountain Development
JICA	- Japan International Corporation Agency
घ.स.उ.	- घरेलु तथा साना उद्योग
जे.टी.ए.	- जूनियर टेक्निकल असिस्टेन्ट
सि.डि.का.	- सिंचाई डिभिजन कार्यालय
जि.व.का.	- जिल्ला वन कार्यालय
ने.प.बो.	- नेपाल पर्यटन बोर्ड
गै.स.स.	- गैर सरकारी संस्था
जि.स.स.	- जिल्ला समन्वय समिती

विषयसूची

प्रतिवेदनको संक्षिप्त विवरण	i
कृतज्ञता ज्ञापन	ii
संक्षिप्त रूप	iii
१. परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि.....	१
१.२ उद्देश्य	१
१.३ कानुनी तथा नीतिगत आधारहरू	१
१.४ पार्श्वचित्र तयारीका विधि	३
१.४.१ तथ्यांक संकलन	३
१.४.२ तथ्यांक विश्लेषण, प्रस्तुति र स्रोत नक्शा तयारी	३
१.४.३ स्रोत नक्शा तयारी.....	४
२. मेलम्ची नगरपालिकाको चिनारी	५
२.१ भौगोलिक अवस्था, सीमाना तथा राजनितिक, प्रशासनिक विभाजन.....	५
२.२ हावापानी	६
२.३ भू-उपयोग	६
२.४ भू-क्षेत्र (टोपोग्राफी र भिरालोपन).....	१०
२.५ भू-ढलान मोहोडा	१२
३ जनसंख्या विवरण तथा प्रक्षेपण	१४
३.१ जनसंख्यिक विवरण	१४
३.२ वडागत जनसंख्यिक विवरण	१४
३.३ २०५८, २०६८ र २०७४ को तुलनात्मक जनसांख्यिक विवरण.....	१५
३.४ एकल महिला	१५
३.५ जातिगत आधारमा जनसंख्या.....	१६
३.६ धर्म अनुसार जनसंख्या	१६
३.७ मातृभाषा अनुसार परिवार	१७
३.८ अशक्त/अपांगता भएको व्यक्तिहरूको संख्या	१७
३.९ बसाई सराईको अवस्था.....	१७
४ शहरीकरण तथा बस्ती विकासको स्वरूप.....	१९
४.१ घरको स्वामित्व.....	१९
४.२ घरको प्रकार	१९
४.३ प्रमुख बस्ती तथा व्यापारिक बजार.....	१९
४.४ बस्ती विकास गर्न सम्भाव्य स्थानहरू	२०
५ नगरको आर्थिक स्थिति.....	२१
५.१ आमदानीका स्रोत	२१
५.२ वैदेशिक रोजगारी	२१
५.३ नगर अर्थतन्त्रको संरचनात्मक स्वरूप	२१
५.४ कृषि तथा सिंचाई.....	२३
५.४.१ खेती योग्य जमिनको अवस्था	२३
५.४.२ कृषि उत्पादन.....	२४

५.४.३	बाली उत्पादन	२५
५.४.४	उत्पादन हुने प्रमुख बालीहरुमा लाग्ने रोग तथा किरा.....	२६
५.४.५	सिंचाई योजनाहरु.....	२६
५.४.६	ईजाजन प्राप्त रासायनिक मल विक्रेताहरुको सूची	२७
५.४.७	मल विक्रि तथा जिवनाशक विषादी खुद्रा विक्रेता	२७
५.४.८	आई. पि. एम. कृषक पाठशाला.....	२८
५.४.९	कृषक समूहहरु.....	२८
५.४.१०	साना व्यवसायीक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट).....	२८
५.४.११	राइस मिलहरु.....	२८
५.४.१२	संकलन केन्द्र	२९
५.४.१३	नगरमा भएका पशुपंक्षी.....	२९
५.४.१४	भेटेरिनेरी औषधी पसलहरु	३०
५.४.१५	नगरपालिकामा लगाइने उन्नत जातका घाँसहरु	३०
५.४.१६	दाना तथा चल्ला विक्रि गर्ने पसलहरु	३०
५.४.१७	ग्रामिण क्षेत्रमा रहेका तालिम प्राप्त पशु सेवा प्राविधिक (जे. टी./जे. टी. ए.) हरु	३१
५.४.१८	पशुपालन गर्ने समूहहरु.....	३१
५.४.१९	कृषिजन्य उद्योगहरु तथा फार्महरु	३२
५.४.२०	व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन.....	३३
५.५	उद्योग तथा खानी क्षेत्रको स्थिति.....	३६
५.५.१	उत्पादन मुलक उद्योग.....	३६
५.५.२	मेलम्ची नगरपालिकाको पसल तथा खुद्रा व्यापार पसलहरु	३६
५.५.३	क्रसर उद्योगहरु	३७
५.५.४	खानीहरु.....	३७
५.५.५	सम्भाव्य उद्यमहरु	३८
५.५.६	नगरपालिकामा उत्पादन हुने निकासीजन्य तथा उद्योगजन्य कच्चा पदार्थहरु.....	३८
५.६	कला, संस्कृति तथा पर्यटन विकास	४०
५.६.१	प्रमुख धार्मिक स्थलहरु.....	४०
५.६.२	माने तथा गुम्बाहरु	४१
५.६.४	पर्यटन विकास	४२
५.६.५	पर्यटकीय पूर्वाधारहरु.....	४३
५.६.५.१	पदयात्रा पर्यटन	४३
५.६.५.२	पर्या-पर्यटन	४४
५.६.५.३	कृषि पर्यटन	४४
५.६.५.४	मुख्य होटलहरु तथा सम्भावित होमस्टेका ठाउँहरु.....	४४
५.६.६	पर्यटकीय गतिविधिहरु.....	४५
६	भौतिक तथा सार्वजनिक पूर्वाधार	५०
६.१	सडक तथा यातायात	५०
६.१.१	सडक तथा यातायातको स्थिति	५०
६.१.२	सडकको किसिम तथा घनत्व	५१
६.१.३	सडकको चौडाइ अनुसार विवरण.....	५४

६.१.४	मुख्य-मुख्य पुलहरु	५४
६.२	विद्युत	५५
६.३	सूचना तथा संचार प्रणाली	५६
६.३.१	हुलाक सेवा	५६
६.३.२	एफ. एम. रेडियो स्टेशनहरु	५६
६.३.३	केवल नेटवर्कहरु	५६
६.४	विभिन्न आधुनिक उपकरण सुविधा भएका घरधुरीहरु	५७
६.५	खानेपानी तथा सरसफाई	५७
६.५.१	खानेपानी आयोजनाहरु	५७
६.५.२	मुख्य खानेपानी मुहानहरु	५८
६.५.३	खानेपानीका स्रोतहरु	५८
६.५.४	खानेपानीको समस्या	५८
६.५.५	चर्पी	५९
६.६	शहरी पूर्वाधारका लागि छुट्याइएका स्थान	६०
७	सामाजिक पूर्वाधार तथा सेवा	६२
७.१	शिक्षा	६२
७.१.१	साक्षर र निराक्षर जनसंख्या	६२
७.१.२	विद्यालयको विवरण	६२
७.१.३	तहगत बालविकास केन्द्र, विद्यालय, सामाजिक सिकाइ केन्द्र तथा स्रोत केन्द्रहरु	६५
७.१.४	२०७४ र २०७५ को भर्नाको तुलनात्मक विवरण	६६
७.१.५	शिक्षक संख्या	६६
७.१.६	विद्यार्थी शिक्षक अनुपात	६६
७.२	स्वास्थ्य	७०
७.२.१	स्वास्थ्य संस्थाहरु	७०
७.२.२	स्वास्थ्यकर्मीहरु	७०
७.२.३	एक्बुलेन्स सेवा	७१
७.२.४	स्वास्थ्य संस्थाको जग्गा तथा भौतिक अवस्था	७१
७.२.५	सुरक्षित मातृत्व तथा शिशु स्वास्थ्य	७२
७.२.६	दीर्घकालीन रोग तथा रोगी संख्या	७३
७.३	खेलकुद, मनोरञ्जन तथा साहित्य	७५
७.३.१	खेलकुद	७५
७.३.१.१	खेलकुद मैदान	७५
७.३.१.२	अन्तराष्ट्रिय स्तरका खेलाडी	७६
७.३.२	मनोरञ्जन	७६
७.३.३	साहित्य	७६
७.४	नागरिक सुरक्षा सेवा	७७
७.४.१	प्रहरी चौकीहरु	७७
७.५	महिला तथा बालबालिकाको विकासको स्थिति	७८
७.५.१	महिला बचत तथा ऋण संस्थाको र व्यवसायिक महिला समूहहरु	७८
७.५.२	महिला उद्यमीहरु	७८

७.५.३	बाल क्लब.....	७९
७.५.४	बाल गृह तथा बाल आरक्षण	७९
७.६	सामाजिक सुरक्षा भत्ता	८०
७.७	व्यक्तिगत घटना	८०
८	वन तथा वातावरण.....	८२
८.१	वन	८२
८.१.१	सामुदायिक वन	८२
८.१.२	कबुलियति वन	८२
८.१.३	शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज	८३
८.१.४	रुख, विरुवा तथा जडिबुटी	८५
८.१.५	जीवजन्तु.....	८५
८.२	फोहरमैला व्यवस्थापन.....	८५
८.३	खाना पकाउने इन्धन प्रयोग	८६
८.४	ग्रामिण वातावरण स्थिति	८६
८.४.१	भू-क्षय विवरण.....	८६
८.४.२	मेलम्ची नगरपालिकामा २०७२ को विनाशकारी भूकम्पको क्षति	९०
८.४.२.१	मानविय क्षति.....	९०
८.४.२.२	पुननिर्माणसंग सम्बन्धी कार्यहरु.....	९०
८.४.२.३	विद्यालयका भौतिक पूर्वाधार क्षति	९३
८.४.२.४	चौपायाको क्षति	९४
८.४.२.५	मेलम्ची नगरपालिकाका सरकारी कार्यालय भवन क्षति	९४
८.४.२.६	मेलम्ची नगरपालिकाका भोलुंगे पुलहरुको क्षति	९५
८.४.२.७	अन्य विगतमा घटेका विपदका घटना	९५
८.४.२.८	विपद् जोखिम पूर्व तयारीको स्थिति	९६
८.५	जलाधारको अवस्था	९७
८.५.१	प्रमुख जलस्रोत तथा नदीनाला	९७
८.५.२	जलाधार	९७
८.६	मेलम्ची नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनका असरहरु	९८
९	संस्थागत स्रोत तथा क्षमता.....	९९
९.१	बैंकहरु	९९
९.२	गैर सरकारी संघ संस्था	१००
९.३	गुठी.....	१००
९.४	सहकारी संस्था	१०१
९.५	टोल विकास संस्था	१०१
९.६	श्रोत परिचालन तथा वित्तिय व्यवस्थापन.....	१०१
९.७	संस्थागत विवरण	१०४

तालिकासूची

तालिका १ : भू उपयोगको विवरण	६
तालिका २ : भू उपयोगको राष्ट्रिय स्तर र जिल्ला स्तरसंग तुलनात्मक विवरण	६
तालिका ३ : भू क्षेत्र (टोपोग्राफी र भिरालोपन)को विवरण	१०
तालिका ४ : भू ढलानको विवरण	१२
तालिका ५ : जनसांख्यिक विवरण	१४
तालिका ६ : वडागत जनसंङ्खिक विवरण	१४
तालिका ७ : २०५८, २०६८ र २०७४ को तुलनात्मक जनसांख्यिक विवरण	१५
तालिका ८ : एकल महिला संख्या	१६
तालिका ९ : जातिगत आधारमा जनसंख्या	१६
तालिका १० : प्रमुख बस्ती तथा बजार केन्द्रहरु	१९
तालिका ११ : बस्ती विकास गर्न सम्भाव्य स्थानहरु	२०
तालिका १२ : बैदेशिक रोजगारीमा गएका जनसंख्या	२१
तालिका १३ : नगरको जिविकोपार्जनको विकल्पहरु	२२
तालिका १४ : खेतीयोग्य जमिनको अवस्था	२३
तालिका १५ : प्राथमिकताका आधारमा बालीहरु	२४
तालिका १६ : बाली उत्पादन	२५
तालिका १७ : बाली पात्रो	२५
तालिका १८ : उत्पादन हुने प्रमुख बालीहरुमा लाग्ने रोग तथा कीरा	२६
तालिका १९ : सिंचाई योजना तथा कार्यक्रम	२७
तालिका २० : वडागत ईजाजत प्राप्त रासायनिक मल विक्रेता संख्या	२७
तालिका २१ : ब्लक तथा पकेट सञ्चालक समितिको विवरण	२८
तालिका २२ : राइस मिल संख्या विवरण	२९
तालिका २३ : पशुपंक्षी संख्या	३०
तालिका २४ : भेटेरिनेरी औषधी पसलहरु	३०
तालिका २५ : नगरपालिका अन्तर्गत दर्ता गरिएका दाना तथा चल्ला विक्रि गर्ने पसलहरु	३०
तालिका २६ : पशुपालन समूहको वडागत संख्या	३१
तालिका २७ : कृषिजन्य उद्योगको नामावली	३२
तालिका २८ : व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन गर्न सकिने क्षेत्रहरु	३३
तालिका २९ : उत्पादन मुलक उद्योग संख्या	३६
तालिका ३० : पसल तथा खुद्रा व्यापार संख्या	३६
तालिका ३१ : क्रसर उद्योगहरु	३७
तालिका ३२ : नगरपालिकामा उत्पादन हुने निकासीजन्य तथा उद्योगजन्य कच्चा पदार्थहरु	३८
तालिका ३३ : मुख्य धार्मिक स्थलहरुको नामावली	४०
तालिका ३४ : पर्यटन क्षेत्रहरु	४२
तालिका ३५ : मुख्य होटलहरु	४५
तालिका ३६ : मेलम्ची नगरपालिकामा चल्ने सार्वजनिक बसहरुको रुट	५०
तालिका ३७ : सडकको किसिम तथा घनत्व	५१
तालिका ३८ : सडकको चौडाई अनुसारको विवरण	५४

तालिका ३९ : मुख्य पुलहरु	५५
तालिका ४० : भोलुंगे पुलहरु	५५
तालिका ४१ : खानेपानी आयोजना विवरण	५७
तालिका ४२ : वडागत खानेपानी स्रोत संख्या	५८
तालिका ४३ : खानेपानीको स्रोत	५८
तालिका ४४ : खानेपानी समस्याको विवरण	५९
तालिका ४५ : चर्पीको किसिम	५९
तालिका ४६ : शहरी पूर्वाधारका लागि छुट्याइएका स्थानहरु	६०
तालिका ४७ : सामुदायिक विद्यालयहरु	६२
तालिका ४८ : विशेष सुविधा भएको शैक्षिक संस्थाहरु	६५
तालिका ४९ : तहगत सामुदायिक बालविकास केन्द्र, विद्यालय, सामाजिक सिकाइ केन्द्र तथा स्रोत केन्द्रहरुको संख्या	६५
तालिका ५० : शिक्षक संख्याको विवरण	६६
तालिका ५१ : तहगत विद्यार्थी संख्या	६७
तालिका ५२ : स्वास्थ्य संस्थाहरु	७०
तालिका ५३ : स्वास्थ्य चौकीहरुमा हाल कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरु पदपूर्तिको अवस्था	७१
तालिका ५४ : स्वास्थ्य संस्थाको जग्गा तथा भौतिक अवस्था	७१
तालिका ५५ : आ. व. २०७४/०७५ को खोपको विवरण	७२
तालिका ५६ : दीर्घकालीन रोगी संख्या	७३
तालिका ५७ : खेल मैदानको लागि सम्भाव्य स्थानहरु	७५
तालिका ५८ : साहित्यिक ग्रन्थ र ग्रन्थकारहरुको विवरण	७६
तालिका ५९ : प्रहरी कार्यालय तथा जनशक्तिको विवरण	७७
तालिका ६० : महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरु	७८
तालिका ६१ : बाल क्लबहरुको संख्या तथा सदस्य संख्या विवरण	७९
तालिका ६२ : सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाएका लाभग्राही संख्या	८०
तालिका ६३ : २०७४ साल वैशाख देखि चैत्र महिना सम्म घटेको वार्षिक व्यक्तिगत घटना दर्ता	८१
तालिका ६४ : सामुदायिक वनको क्षेत्रफल तथा संलग्न घरधुरी संख्या	८२
तालिका ६५ : कबुलियति वनको संख्या तथा सदस्य संख्या	८३
तालिका ६६ : खाना पकाउने इन्धन प्रयोग	८६
तालिका ६७ : २०७२ वैशाख १२ र २९ गतेको विनाशकारी भूकम्पका कारण भएको पहिरो तथा धांजा फाटेको ठाउँहरु	८७
तालिका ६८ : प्राकृतिक प्रकोपको प्रारम्भिक क्षती	८८
तालिका ६९ : पहिरो, भूक्षय, नदी कटान जस्ता प्राकृतिक जोखिम रहेका स्थानहरु	८९
तालिका ७० : २०७२ को विनाशकारी भूकम्पले गरेको मानवीय क्षति	९०
तालिका ७१ : एकीकृत नमुना बस्ती निर्माण	९०
तालिका ७२ : आवास पुननिर्माण	९१
तालिका ७३ : भूकम्प पीडितको गुनासो संख्या तथा फछ्छौट भएका गुनासो संख्या	९२
तालिका ७४ : अनुदान प्राप्त गरेका लाभग्राही संख्या	९३
तालिका ७५ : विद्यालयका भौतिक पूर्वाधारको क्षति	९३
तालिका ७६ : चौपाया क्षति	९४

तालिका ७७ : सरकारी कार्यालयहरुको भवनको क्षति	९५
तालिका ७८ : अन्य विगतमा घटेका विपदका घटनाहरु.....	९६
तालिका ७९ : जलाधार क्षेत्रको विवरण	९७
तालिका ८० : बैंकहरु	९९
तालिका ८१ : गुठीहरु	१०१
तालिका ८२ : मेलम्ची नगरपालिकाले नियमन गर्ने सहकारीहरुको वडागत संख्या	१०१
तालिका ८३ : मेलम्ची नगरपालिकाको गत तीन वर्षको बजेट विवरण	१०१
तालिका ८४ : मेलम्ची नगरपालिकाको विगत तीन वर्षको आय विवरण	१०३

चित्रसूची

चित्र १ : अवस्थिति नक्शा	५
चित्र २ : मेलम्ची न.पा. को भू-उपयोगको राष्ट्रिय तथा जिल्ला स्तरसंग तुलनात्मक विवरण	६
चित्र ३ : वडागत विभाजित नक्शा	८
चित्र ४ : भू उपयोग	९
चित्र ५ : भू-क्षेत्र (टोपोग्राफी र भिरालोपन) नक्शा	११
चित्र ६ : भू-ढलान मोहोडा	१३
चित्र ८ : जातिगत आधारमा जनसंख्या	१६
चित्र ७ : जनघनत्वको नक्शा	१८
चित्र ९ : आम्दानी स्रोत	२१
चित्र १० : वैदेशिक रोजगारी	२१
चित्र ११ : फटकशिलाको खेतियोग्य जमिन	२४
चित्र १२ : वडा नं १ किवि खेति	२८
चित्र १३ : पशुपंक्षी संख्या	२९
चित्र १४ : वडा नं. ८ दुध संकलन	३२
चित्र १५ : पकेट क्षेत्रहरुको नक्शांकन	३५
चित्र १६ : आर्थिक पूर्वाधारहरुको नक्शांकन	३९
चित्र १७ : वडा नं. ३ स्थित चिया बगान	४२
चित्र १८ : वडा नं. ३ को ट्राउट माछा फार्म	४४
चित्र १९ : मुख्य पर्यटकीय स्थलको नक्शांकन	४७
चित्र २० : च्यान तथा घाटहरुको नक्शांकन	४८
चित्र २१ : प्रमुख धार्मिक स्थलहरुको नक्शांकन	४९
चित्र २२ : वडा नं. ४ को वडा कार्यालय जाने बाटो	५०
चित्र २३ : MTMP को संयुक्त सडकहरुको नक्शा	५३
चित्र २४ : विभिन्न सुविधा भएका घरधुरी संख्या	५७
चित्र २५ : खानेपानी समस्याको स्थिति	५९
चित्र २६ : चर्पीको किसिम	५९
चित्र २७ : भौतिक पूर्वाधारहरुको नक्शांकन	६१
चित्र २८ : जाल्पादेवी मा. वि., बाहुनेपाटी	६२

चित्र २९ : २०७५ र २०७४ को विद्यार्थी भर्नाको तुलनात्मक विवरण.....	६६
चित्र ३० : विद्यालयहरुको नक्शांकन	६९
चित्र ३१ : मेलम्ची प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	७०
चित्र ३२ : स्वास्थ्य संस्थाहरुको नक्शांकन	७४
चित्र ३३ : ईलाका प्रहरी कार्यालय वडा नं ११	७७
चित्र ३४ : मेलम्ची नगरपालिकामा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जले ओगटेको भाग.....	८४
चित्र ३५ : फोहरमैला व्यवस्थापनको तरिका	८५
चित्र ३६ : धिताल बेशी स्थित डम्पिङ साइट.....	८६
चित्र ३७ : मेलम्ची नदी (बायाँ) इन्द्रावती नदी (दायाँ) दोभान	९७
चित्र ३८ : बैंकहरुका लगानी	९९
चित्र ३९ : विषयगत कार्यालयहरुको नक्शांकन.....	१०५

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी विभिन्न अधिकारहरू दिएको र सो ऐनको परिच्छेद ३ को दफा ११ को उपदफा २ (ड) को व्यवस्था अनुसार स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन गनुपर्ने दायित्व नगरपालिकाले पूरा गर्नुपर्ने सन्दर्भमा यस पार्श्वचित्रको निर्माण थालनी भएको छ। ऐनमा व्यवस्था भए अनुसार स्थानीय तहले जनसङ्ख्यक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कूल ग्राहस्थ्य उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास तथा लैङ्गिक सशक्तीकरण सूचाङ्क, राजस्व तथा आयव्यय समेतको तथ्याङ्क सङ्कलन र प्रशोधन गरी नवीनतम प्रविधियुक्त र राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्ध भइ पार्श्वचित्र तथा श्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखन कार्य गर्नु पर्ने हुन्छ।

१.२ उद्देश्य

पार्श्वचित्र बनाउनुको मुख्य उद्देश्य नगरपालिकाको भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक, आर्थिक तथा वातावरणीय क्षेत्रहरूको विद्यमान अवस्था, सेवा सुविधाहरूमा मानिसहरूको पहुँच जस्ता सवालहरूलाई दस्तावेजमा उतार्ने र यसैलाई आधारमानी नगरपालिकाको योजनावद्ध विकासमा सहयोग गर्नु हो। अन्य उद्देश्यहरू निम्न बमोजिम रहेका छन् :

- नगरपालिकाको भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक तथा वातावरणीय अवस्थाहरूको जानकारी दिने।
- नगरपालिकाको विषयगत क्षेत्रका विद्यमान सम्भावना र समस्याहरू अवगत गराउने।
- नगरपालिका स्थित विभिन्न सरकारी गैह्र सरकारी तथा अन्य संघसंस्थाहरूका बारेमा जानकारी गराउने।
- यस पार्श्वचित्रका आधारमा नगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्न प्रोत्साहित गर्ने, र सरोकारवालाहरूलाई आवश्यकता अनुसार नगरपालिका सम्बन्धी तथ्याङ्कहरू उपलब्ध गराउने।

१.३ कानूनी तथा नीतिगत आधारहरू

सङ्घीय शासन प्रणालीमा देहाएका विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थामा आधारित रही मेलम्ची नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ।

क. नेपालको संविधान : नेपालको संविधानको अनुसूची ५ को क्रम संख्या १३ मा केन्द्रीय (राष्ट्रिय, तथ्याङ्क अन्तर्राष्ट्रिय मानक र गुणस्तर) लाई संघको अधिकारको सूचीमा राखी नेपाल सरकारले यसको मापदण्ड निर्धारण गर्ने जिम्मा प्रदान गरेको छ जसमा अनुसूची ६ को क्रमसंख्या ६ मा प्रदेश तथ्याङ्कलाई प्रदेशको अधिकारको सूचीमा सूचीकृत गरिएको छ। संविधानको धारा ५७ को उपधारा (४), धारा २१४ को उपधारा (२), धारा २२१ को उपधारा (२), धारा २२६ को उपधारा (१) अनुसार स्थानीय तहको अधिकारको सूची, अनुसूची ८ बमोजिम हुनेछ। नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा स्थानीय तहको अधिकारको सूचीको क्रमसंख्या ६ मा स्थानीय तथ्याङ्क तथा अभिलेख संकलन सम्बन्धी अधिकार तथा क्रमसंख्या १७ मा वेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धी अधिकारलाई सूचीकृत गरिएको छ।

ख. नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारहरूको कार्य विस्तृतीकरण : नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको कार्य विस्तृतीकरणले केन्द्रीय तथ्याङ्क अन्तर्गत तथ्याङ्कसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणालीको व्यवस्थापन र गुणस्तर निर्धारण, राष्ट्रियस्तरको गणना र सर्वेक्षण व्यवस्थापन, नेपाल स्याण्डर्ड वर्गीकरण मापदण्ड विकास र प्रयोग र तथ्याङ्क सम्बन्धी सल्लाहकारी भूमिका बारे उल्लेख गरेको छ । यसैगरी प्रदेश तथ्याङ्क अन्तर्गत तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून तथा मापदण्ड, नेपाल स्ट्याण्डर्ड वर्गीकरण र मापदण्ड अनुसार प्रादेशिक तहको तथ्याङ्क व्यवस्थापन, प्रदेश तहको तथ्याङ्कको सूचना प्रणाली व्यवस्थापन तथा प्रादेशिक तथ्याङ्कीय अभिलेख संरक्षण र व्यवस्थापन आदि उल्लेख गरिएको छ ।

संविधानको अनुसूची ८ मा स्थानीय तहको एकल अधिकारको विस्तृतीकरणले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, बेरोजगारको तथ्याङ्क सहित स्थानीय तहको आधारभूत तथ्याङ्क व्यवस्थापन, तथ्याङ्कीय अभिलेख व्यवस्थापन, सूचना तथा प्रविधियुक्त तथ्याङ्क व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ ।

ग. स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ : स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ को उपदफा २ को च (२) र (३) ड को (२), (४), (५) र (६) मा स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन, दफा ११ को उपदफा २ थ (१), (२) (३), (४) र (५) मा बेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन तथा दफा १२ को वडा समितिको काम, कर्तव्य अधिकार अन्तर्गत उपदफा २ को ख मा तथ्याङ्क अद्यावधिक तथा संरक्षण अन्तर्गत खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनासहितको वडाको पार्श्वचित्र तयार तथा अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ परिच्छेद ३ को दफा १२ को उपदफा २ अनुसार निम्न कार्यहरू गर्ने अधिकार स्थानीय सरकारलाई दिएको छ :

१. सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रणाली अनुसार बस्ती वा टोलस्तरबाट योजना तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरी बस्ती तथा टोलस्तरीय योजनाको माग सङ्कलन, प्राथमिकीकरण तथा छनौट गर्ने,
२. ऐतिहासिक, पुरातात्विक, सांस्कृतिक तथा धार्मिक महत्वका सम्पदा, प्राचीन स्मारक, सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन, सार्वजनिक, ऐलानी, पर्ती जग्गाको लगत राख्ने तथा संरक्षण गर्ने,
३. खुला क्षेत्र, चोक, घाट, पाटी, पौवा, सत्तल, धर्मशाला, धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थल, डाँडापाखा, चरनक्षेत्र, पानीको मूल, पोखरी, तलाउ, इनार, कुवा, धारा, ढुङ्गेधारा, गुठीघर, बाटो, सडक, पुल पुलेसा, कुलो नहर, पानी घट्ट, मिल आदिको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी अद्यावधिक लगत राख्ने, संरक्षण गर्ने र खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचना सहितको वडा पार्श्वचित्र तयार तथा अद्यावधिक गर्ने आदि ।

घ. स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४: यस दिग्दर्शनको दफा १ मा “प्रत्येक स्थानीय तहले वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट नतिजामूलक ढंगले गर्नु पर्ने र योजना र बजेट तर्जुमा गर्नु पूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगत विवरण (Profile) तयार गर्नु पर्ने छ” भन्ने व्यवस्था रहेको छ ।

ड. तथ्याङ्क ऐन, २०१५ तथा नियमावली, २०४१: जनतालाई अधिक मात्रामा हित हुने नीति निर्धारण गर्न, सरकारी निकायहरूको प्रशासकीय निपूर्णता बढाउन र मुलुकको आर्थिक गतिविधिबारे यथार्थ ज्ञान प्राप्त गर्न नेपाल सरकारलाई

यथार्थ आधार आवश्यक रहने र त्यस्तो आधार जुटाउन, तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण, अभिलेख र प्रकाशन गर्ने कामको निम्ति एक केन्द्रीय विभागको स्थापना गरी शान्ति सुव्यवस्था, जनताको सुविधा र आर्थिक हित कायम राख्न तथ्याङ्क ऐन, २०१५ जारी गरिएको छ । तथ्याङ्क ऐन, २०१५ को दफा ७ (क) उपदफा (१)मा सरकारी कार्यालय, सरकारी स्वामित्व भएको वा यस उद्देश्यको लागि सरकारी सहायता प्राप्त संस्था वा विदेशी व्यक्ति वा संस्थाले व्यवसायिक उद्देश्यले कुनै आर्थिक कुराको लगत, खबर वा तथ्याङ्क संकलन गर्न चाहेमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट स्वीकृति प्राप्त गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस अनुसार तथ्याङ्क संकलन गर्न मनासिव देखिएमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले तथ्याङ्क संकलन गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रणाली र अन्य शर्त समेत तोकिदिइ स्वीकृत दिन सक्नेछ ।

१.४ पार्श्वचित्र तयारीका विधि

१.४.१ तथ्यांक संकलन

वस्तुगत विवरणको स्तरीय ढाँचामा उल्लेख भएका विवरण तयार गर्न विश्वसनियता र उपलब्धताका आधारमा तथ्यांकका स्रोतहरु आंकलन गरी देहाय बमोजिम स्रोतहरुबाट तथ्यांक तथा सूचना संकलन गरियो ।

क संस्थागत सर्वेक्षण (नगरपालिकाको कार्यालय, डिभिजन तथा जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालय, शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था, बैंक, प्रहरी कार्यालय, औद्योगिक/व्यवसायिक प्रतिष्ठान, केन्द्रिय तथ्यांक विभाग तथा मातहतका कार्यालय, संघसंस्था, सामुदायिक संस्था आदि कार्यालयहरुमा भएको अभिलेख तथा उपलब्ध विवरण)

ख सहभागिता मूलक लेखाजोखा सर्वेक्षण (जानिफकार अन्तर्वाता, लक्षित समूह छलफल, स्थलगत अध्ययन, समूहगत छलफल, विषयगत समिति अन्तर्क्रिया, वडागत भेला)

ग केन्द्रीय तथ्यांक विभाग तथा नगरपालिका अन्तर्गतका कार्यालय, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, मेलम्ची नगरपालिकाको पार्श्वचित्र २०७४, डिभिजन तथा जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालय, विद्यालय, स्रोत केन्द्र, सेवा केन्द्र, संघ संस्था आदी सबैबाट उपलब्ध विवरण तथा प्रतिवेदन, नापी विभागबाट प्रकाशित नक्शा एवं विभिन्न अध्ययन तथा सर्वेक्षण प्रतिवेदनबाट संस्थागत विवरण (द्वितीय स्रोत तथ्यांक) संकलन गरियो ।

१.४.२ तथ्यांक विश्लेषण, प्रस्तुति र स्रोत नक्शा तयारी

संकलन गरिएका तथ्यांकलाई MS Excel Software को सहायताले प्रविष्ट गरी विभिन्न लेखाचित्रहरु बनाइयो ।

१.४.३ स्रोत नक्शा तयारी

नगरको स्थलगत तथा वस्तुगत विशेषता दर्शाउने विवरणलाई नक्शामा प्रस्तुत गरी स्रोत नक्शा तयार गर्न नक्शालाई नगर वस्तुगत विवरणको महत्वपूर्ण भागको रूपमा देहाय बमोजिम तयार गरियो :

क वस्तुगत विवरणमा प्रस्तुत स्थानीय प्राकृतिक, भौतिक, सांस्कृतिक स्रोत साधनहरुको अवस्थिति एवं सामाजिक र आर्थिक अवयवहरुको स्थानगत स्थिति झल्काउने देहाएका विवरणलाई नक्शामा प्रस्तुत गरी स्रोत नक्शा तयार गरियो ।

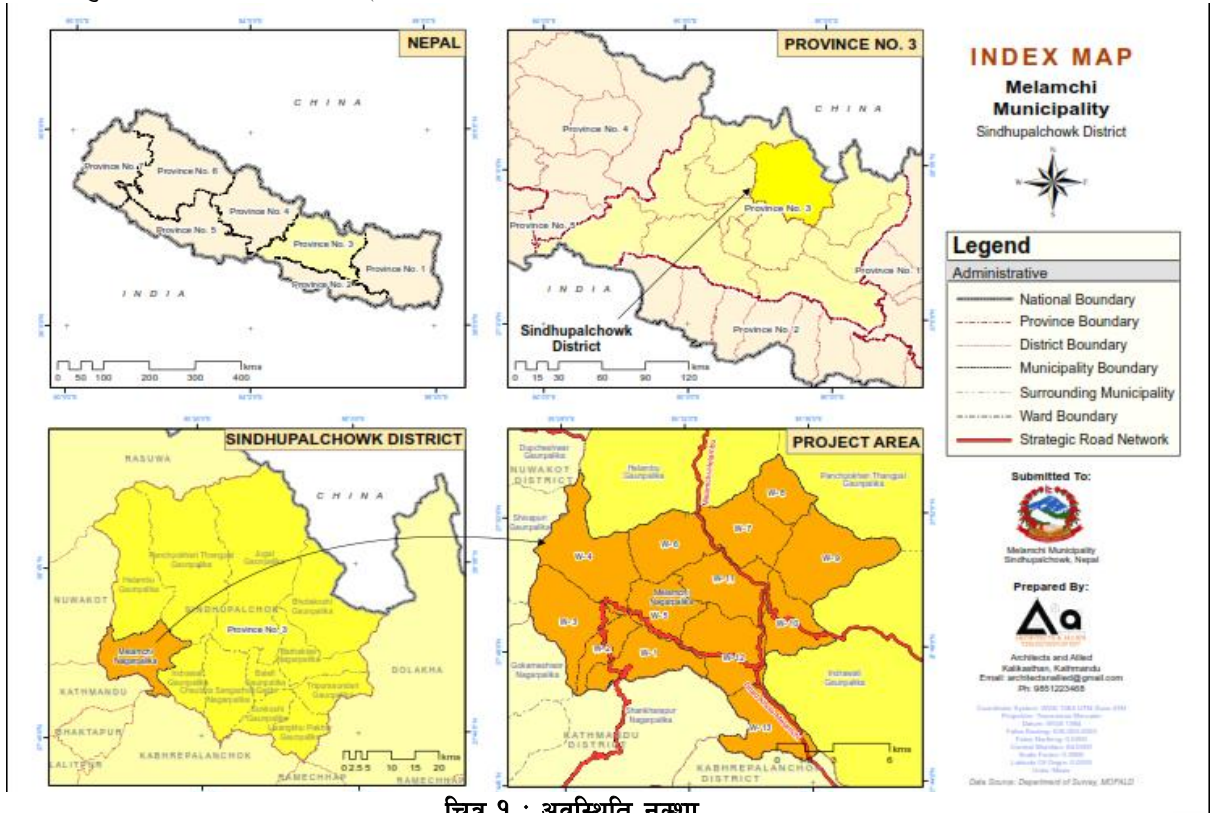
१. प्राकृतिक स्रोत साधन (वन जंगल, नदीनाला, खानी, कृषि, चरण क्षेत्र, पानी मूल आदि)
२. सांस्कृतिक सम्पदा (मठमन्दिर, धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थल, आदि)

३. पूर्वाधार विकास (पैदल मार्ग, सडक, पुल, कलभर्ट, नहर, कुलो, पैनी, खेल मैदान, आवास, खुल्ला क्षेत्र आदि)
 ४. सेवा केन्द्रहरू (नगरपालिका केन्द्र, स्वास्थ्य केन्द्र, विद्यालय/शैक्षिक संस्था, सेवा केन्द्र, वित्तीय संस्था, सामुदायिक भवन, क्लब, वडा केन्द्र सुरक्षा आदि)
- ख उपरोक्त बमोजिमको विवरणलाई स्रोत नक्शाको रूपमा प्रस्तुत गर्न विद्युतीय स्वरूप/भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) मा तयार गरियो ।
- ग Global Positioning System (GPS) Survey, Google Earth Survey, नापी विभागले तयार गरेको GIS Database लाई आधार मानी GIS Software प्रयोग गरी GIS मा आधारित स्रोत नक्शा बनाइयो ।

२. मेलम्ची नगरपालिकाको चिनारी

२.१ भौगोलिक अवस्था, सीमाना तथा राजनितिक, प्रशासनिक विभाजन

मेलम्ची नगरपालिका नेपालको प्रदेश नं. ३ को सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा अवस्थित छ। राजधानी काठमाडौँबाट अरनिको राजमार्ग हुँदै काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको जिरोकिलो बाट उत्तर पश्चिम हुँदै मेलम्ची नगरपालिका पुग्न सकिन्छ। नेपाल सरकार मन्त्रपरिषदको मिति २०७१ मंसिर १६ गतेको निर्णय अनुसार साविकका गा. वि. स. हरु सिन्धुकोट, तालामराङ, ज्यामिरे, शिखरपुर, मेलम्ची, बाँसबारी र फटकशिला गाभेर मेलम्ची नगरपालिकाको निर्माण भएको थियो र फेरी २०७३ फाल्गुन २७ गते भोटेचौर, हैबुङ, थकनी र दुवाचौर गा.वि.स. हरु पनि मेलम्ची नगरपालिकामा गाभियो। विश्व मानचित्रमा यो नगरपालिका ८५^० ४४' देखि ८५^० ६४' पूर्वी देशान्तर, २७^० ७४' देखि २७^० ८९' उत्तरी अक्षांशसम्म फैलिएको छ। यो नगरपालिकाको सबैभन्दा होचो स्थान ७०२.५३ मि. (वडा नं. १३को तिनघरे) हो भने सबैभन्दा उच्च स्थान २४५०.४५ मि. (वडा नं. ९ को मूलखर्कमा) हो। १३ वटा वडामा विभाजन गरिएको यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल १६०.६३ वर्ग कि.मि रहेको छ। नेपालको कुल भू-भागको ०.११% र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको ६.३१% यस नगरपालिकाले ओगटेको छ। यस नगरपालिकाको पूर्वमा ईन्द्रावती गाँउपालिका, पश्चिममा काठमाण्डौँ जिल्लाको शंखरापुर नगरपालिका र नुवाकोट जिल्लाको शिवपुरी गाँउपालिका, उत्तरमा हेलम्बु र पाँचपोखरी थाङपाल गाँउपालिका तथा दक्षिणमा काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको मण्डनदेउपुर नगरपालिका रहेका छन्।

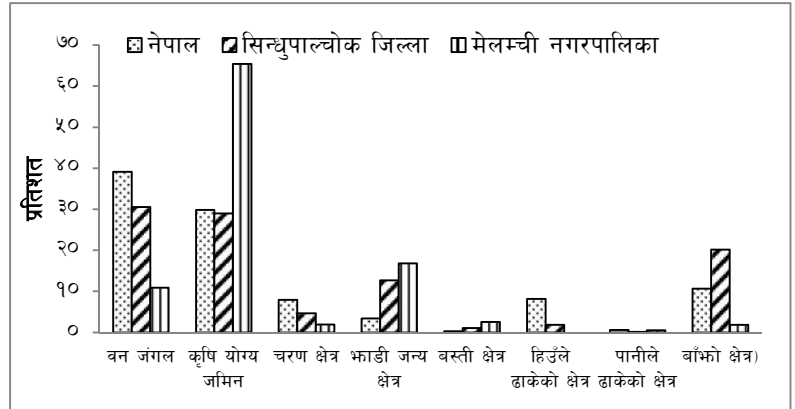
चित्र १ : अवस्थिति नक्सा

२.२ हावापानी

मेलम्ची नगरपालिकाको तल्लो भू-भागमा (२००० मिटर भन्दा तल) अर्ध उष्ण हावापानी पाइन्छ भने माथिल्लो भू-भागमा (२००० मिटर भन्दा माथि) शितल समशीतोष्ण हावापानी पाइन्छ । यस नगरपालिकामा आषाढ, श्रावण, भाद्रमा भारी वर्षा हुन्छ भने यस क्षेत्रमा वार्षिक औषत १७२८ मिलिलिटर वर्षा हुन्छ । यसैगरी यस क्षेत्रको वार्षिक औषत तापक्रम २०.८ डिग्री सेल्सियस रहेको छ । यहाँको गर्मीयामको औसत तापक्रम २५.८ डिग्री सेल्सियस हो भने जाडोयामको औसत तापक्रम १३.३ डिग्री सेल्सियस हो (स्रोत: climate-data.org) । यस प्रकृतिको हावापानी खाद्यान्न, तरकारी तथा फलफूल बाली उत्पादनको लागि ज्यादै उपयुक्त मानिन्छ ।

२.३ भू-उपयोग

मेलम्ची नगरपालिकाका सबैभन्दा बढी भूभाग ६५.४४% (अर्थात १०५.११ वर्ग किमि) खेतीयोग्य जमिनले ढाकेको हुनाले यो क्षेत्र कृषिको लागि उपयुक्त छ । घडेरीले जम्मा २.५८% अर्थात ४.१५ वर्ग किमि तथा भाडीजन्य क्षेत्रले १६.८३% ढाकेको छ । नेपालको कूल भू-भाग मध्ये ३९% वनजंगलले ढाकेको तथ्यांक छ ।

चित्र २ : मेलम्ची न.पा. को भू-उपयोगको राष्ट्रिय तथा जिल्ला स्तरसंग तुलनात्मक विवरण

तालिका १ : भू उपयोगको विवरण

क्र.स.	भू-उपयोग	कुल क्षेत्रफल (वर्ग किमि)	प्रतिशत %
१	घडेरी	४.१५	२.५८
२	भाडीजन्य क्षेत्र	२७.०३	१६.८३
३	खेती योग्य जमिन	१०५.११	६५.४४
४	तटक्षेत्र	०.१७	०.१०
५	कुल जंगल	१७.४५	१०.८६
६	चरण क्षेत्र	३.१०	१.९३
७	नदीनाला	०.८८	०.५५
८	वगरक्षेत्र	२.७४	१.७१
जम्मा		१६०.६३	१००.००

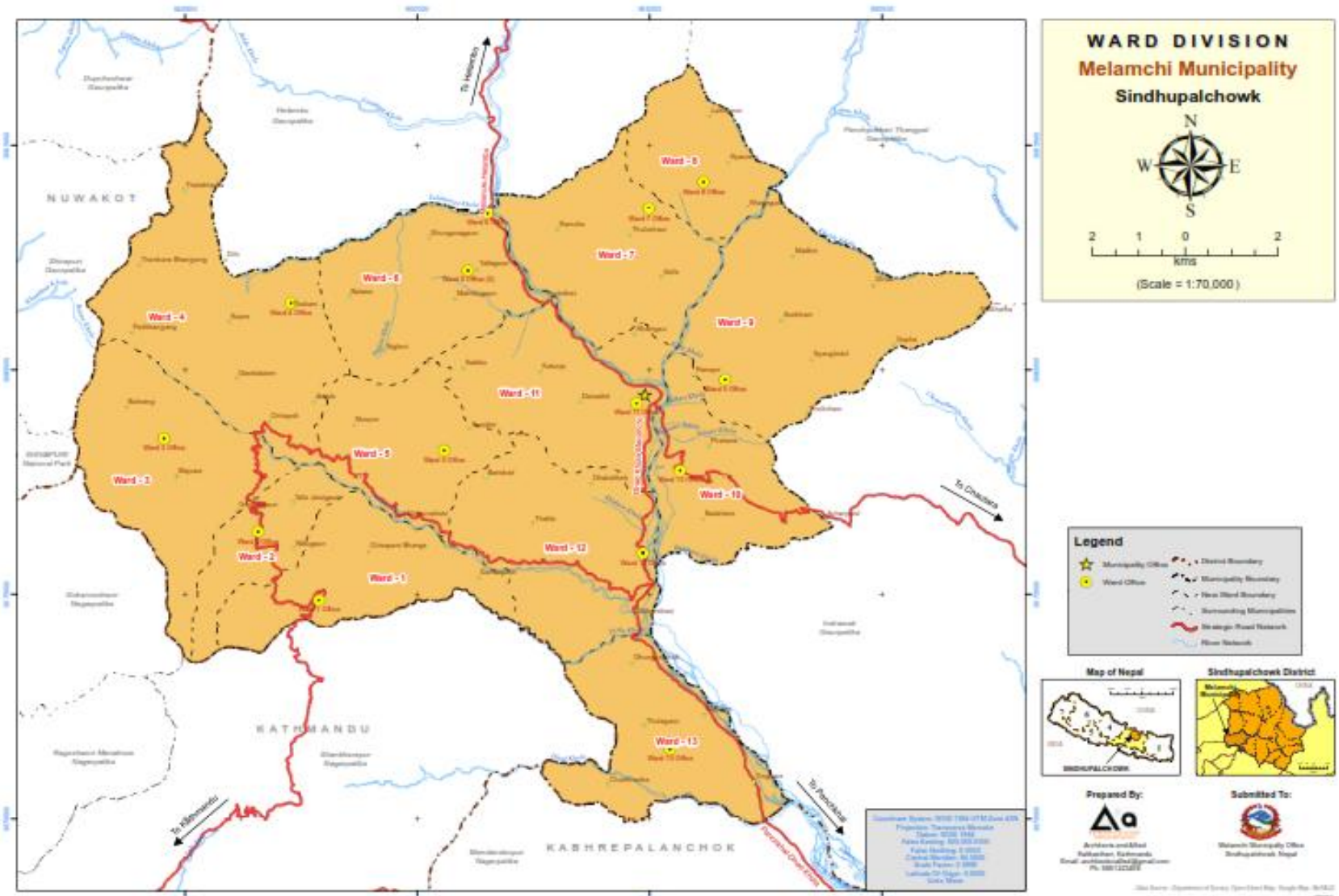
स्रोत: नापी विभाग, २०५३, Google Satellite Image, २०७४

मेलम्ची नगरपालिकाको भू-उपयोग राष्ट्रिय तथा जिल्ला समन्वय समिति, सिन्धुपाल्चोकको तथ्यांक (प्रत्येकको सम्बन्धित प्रतिशत) संग तुलना गरी हेर्दा वनजंगलको राष्ट्रिय स्तरमा बढी प्रतिशत भू-भाग वनजंगलले ढाकेको छ भने मेलम्ची नगरपालिकाको राष्ट्रिय तथा सिन्धुपाल्चोक जिल्ला स्तरमा भन्दा कम देखियो । यस्तै किसिमको प्रवृत्ति चरण क्षेत्रमा पनि देखियो । मेलम्ची नगरपालिकामा कृषि योग्य जमिन भाडीजन्य क्षेत्र तथा वस्ती क्षेत्र राष्ट्रिय स्तर र जिल्ला स्तर भन्दा पनि बढी देखियो । पानीले ढाकेको क्षेत्रको हकमा भने मेलम्ची नगरपालिका जिल्ला स्तर भन्दा बढी तर राष्ट्रिय स्तरभन्दा अलि कम रहेको छ । मेलम्ची नगरपालिकामा राष्ट्रिय तथा जिल्ला स्तर भन्दा निकै न्यून जमिन बाँझो रहेको छ ।

तालिका २ : भू उपयोगको राष्ट्रिय स्तर र जिल्ला स्तरसंग तुलनात्मक विवरण

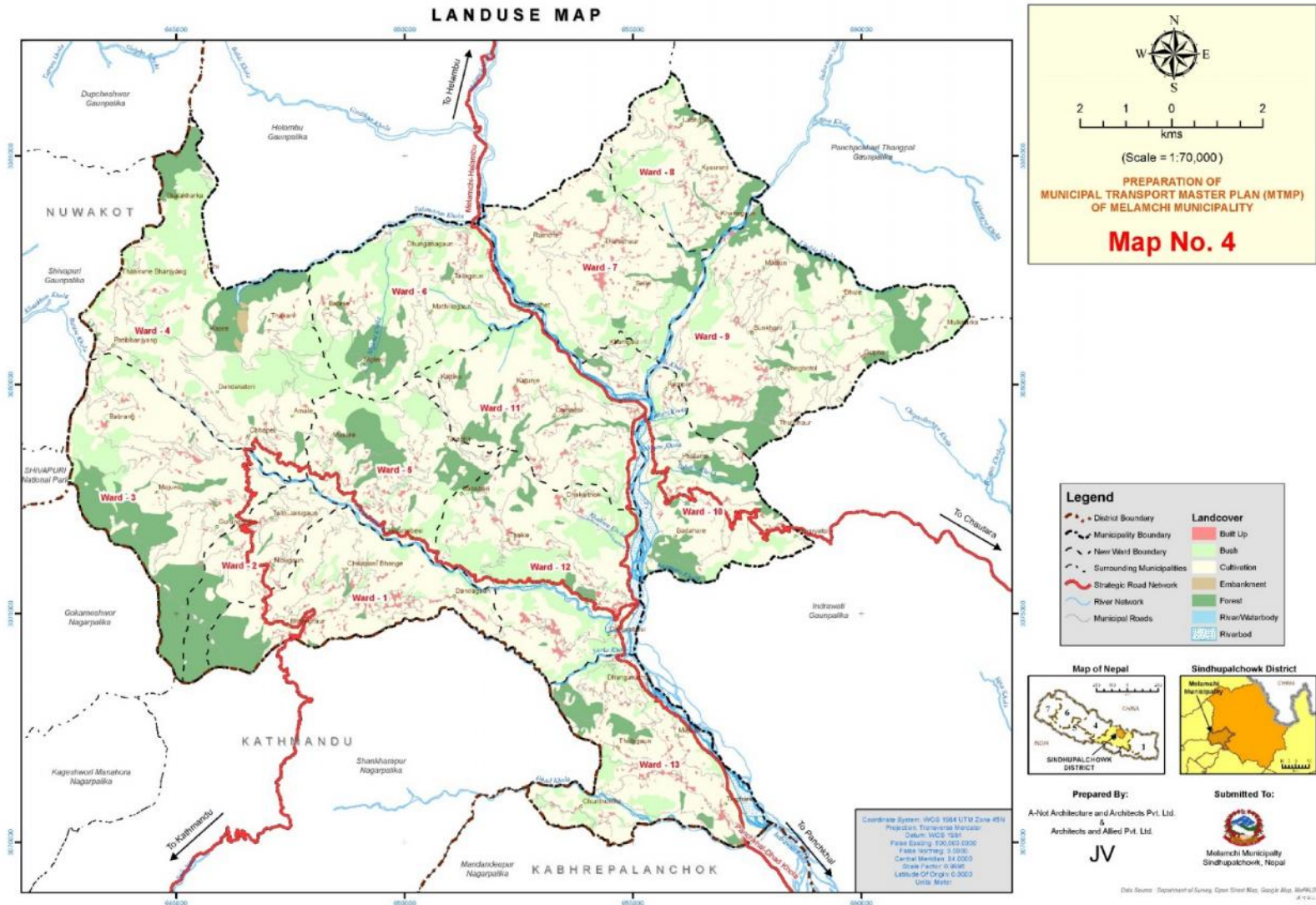
क्र.स	भू-उपयोग	नेपालभरी	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला	मेलम्ची नगरपालिका
१	वन जंगल	३९.१ %	३०.५१ %	१०.८६ %
२	कृषि योग्य जमिन	२९.८३ %	२९ %	६५.४४ %
३	चरण क्षेत्र	७.९ %	४.६५ %	१.९३ %
४	भाडी जन्य क्षेत्र	३.४ %	१२.६९ %	१६.८३ %
५	बस्ती क्षेत्र	०.३२ %	१.०४ %	२.५८ %
६	हिउँले ढाकेको क्षेत्र	८.२ %	१.८५ %	-
७	पानीले ढाकेको क्षेत्र	०.६ %	०.१ %	०.५५ %
८	बाँझो क्षेत्र (बालुवा तथा ढुंगाले ढाकेको क्षेत्र)	१०.६५ %	२०.१६ %	१.८१ %
जम्मा		१०० %	१०० %	१०० %

स्रोत : Review of studies on land use and land cover change in Nepal, Journal of Mountain Science (नेपालको भू-उपयोगको तथ्यांक), जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुपाल्चोक २०७१ (सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको भू-उपयोगको तथ्यांक), नापी विभाग (मेलम्ची नगरपालिकाको भू-उपयोगको तथ्यांक)

चित्र ३ : वडागत विभाजित नक्शा

मेलम्ची नगरपालिकाको मेलम्ची नगरपालिकाको एकीकृत नगर विकास योजना (२०७६/७७-०८१/८२), पार्श्वचित्र

चित्र ४ : भू उपयोग

२.४ भू-क्षेत्र (टोपोग्राफी र भिरालोपन)

जमिनको भिरालोपनामा आउने वृद्धिसँगै जमिनको उर्वराशक्ति, भू-क्षयको सम्भावना, उत्पादन विभिन्नता र अवसर तथा सम्भावनाहरूको अवस्थामा प्रतिकूल परिवर्तन आउने गर्दछ। अधिकांश मुलुकले १८ डिग्री भन्दा कम भिरालो जमिनलाई बस्ती तथा खेतीको लागि उपभोग गरेको पाइन्छ। नेपालको सन्दर्भमा ३० डिग्री भन्दा भिरालो जमिनलाई खतरायुक्त जमिन मान्दा मेलम्ची नगरपालिकामा १६% जमिन यस प्रकृतिको रहेको छ।

तालिका ३ : भू क्षेत्र (टोपोग्राफी र भिरालोपन)को विवरण

क्र.स.	भू क्षेत्रको भिरालोपना	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)	प्रतिशत
१	<२	१.०२	०.६४%
२	२ - ५	२.७०	१.६८%
३	५ - १०	६.६२	४.१२%
४	१० - १५	१६.९३	१०.५४%
५	१५ - ३०	१०७.६५	६७.०२%
६	३० - ४५	२५.६१	१५.९४%
७	>४५	०.१०	०.०६%
जम्मा		१६०.६३	१००.००%

स्रोत: नापी विभाग, २०५३, Google Satellite Image, २०७४

१) ५ डिग्री भन्दा कम भिरालो जमिन

यस्तो जमिन पहाडको वेशी तथा नदी खोला किनारहरूमा पाइन्छ। यसमा सामान्यतया गरा प्रणाली अपनाएर खेती गर्न सकिन्छ। भू-क्षयलाई सजिलै नियन्त्रण गर्न सकिने हुँदा यो बसोबास र खेतीको लागि उत्तम जमिन हो। मेलम्ची नगरपालिकामा २.३२% जमिन यस प्रकृतिको रहेको छ।

२) ५ डिग्री देखि १५ डिग्री भिरालो जमिन

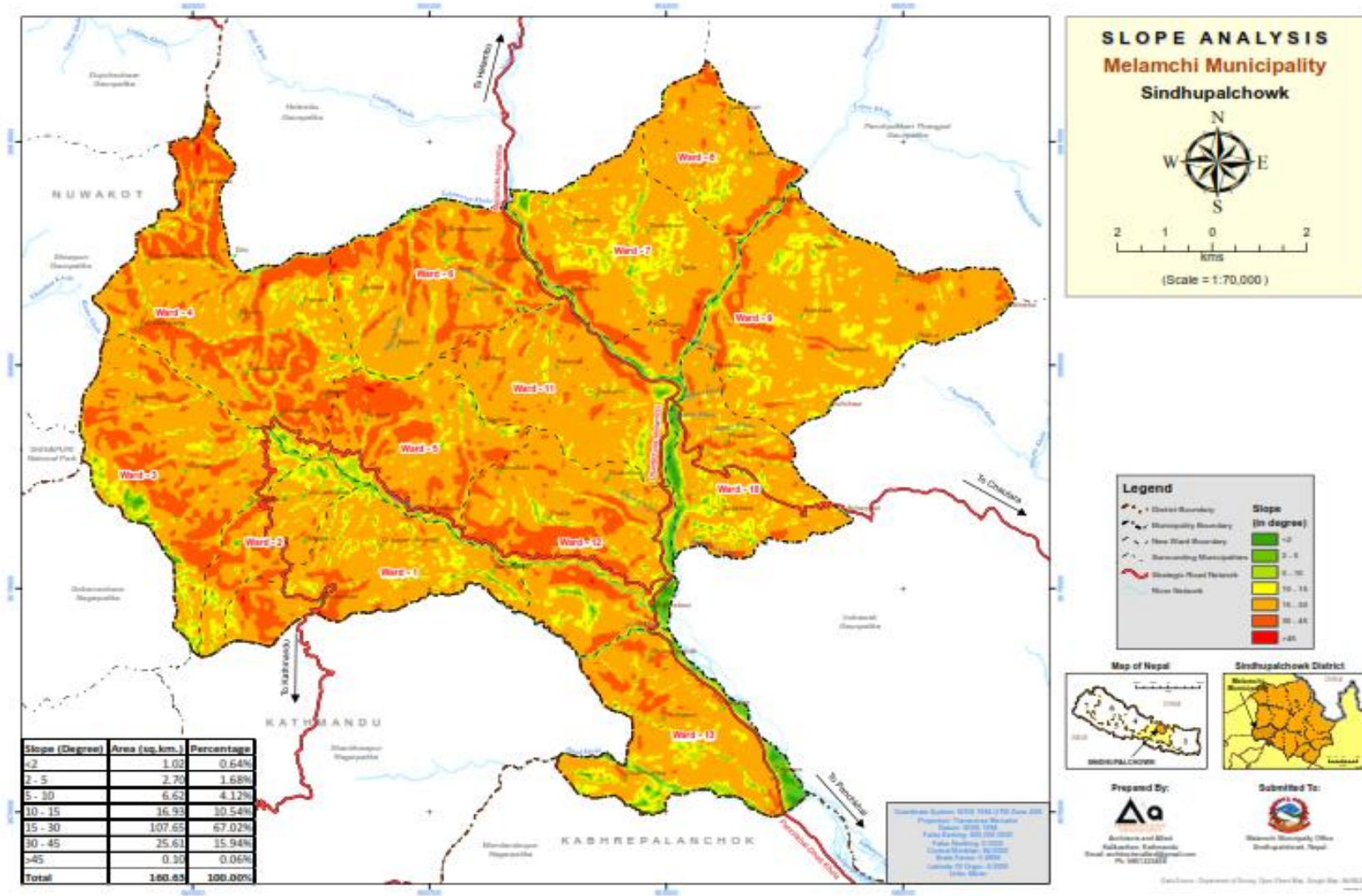
यस्तो जमिनलाई मध्यम श्रेणी भिरालो जमिनको रूपमा लिइन्छ। साधारणतया गरा प्रणाली अपनाएर यसको उपयोग गर्न सकिन्छ। मेलम्ची नगरपालिकामा १४.६६% जमिन यस प्रकृतिको रहेको छ।

३) १५ डिग्री देखि ३० डिग्री भिरालो जमिन

यस्तो जमिनलाई भिरालो श्रेणीको जमिनको रूपमा लिइन्छ। सावधानी पूर्वक गरा प्रणाली अपनाएर यसको उपयोग गरी भू-संरक्षण र मैत्रीपूर्ण वातावरण सृजना गर्न सकिन्छ। तर सामान्यतया यसमा भू-क्षयको सम्भावना बढी रहन्छ। मेलम्ची नगरपालिकाको अधिकांश भू-भाग (६७.०२%) यस प्रकृतिको रहेको छ।

४) ३० डिग्री भन्दा बढी भिरालो जमिन

यो जमिन अत्यन्त भिरालो श्रेणीमा पर्ने भएकाले यहाँ भू-क्षय हुन सक्ने सम्भावना उच्च रहन्छ साथै यस्ता जमिनमा बस्ती बसाल्न तथा खेती गर्न उपयुक्त रहँदैन। यस्तो जमिनमा भू-संरक्षण र चरण नियन्त्रण गरी वन क्षेत्रमा परिणत गर्दा उपयुक्त हुन्छ। मेलम्ची नगरपालिकामा १६% यस प्रकृतिको जमिन रहेको छ।

चित्र ५ : भू-क्षेत्र (टोपोग्राफी र भिरालोपन) नक्शा

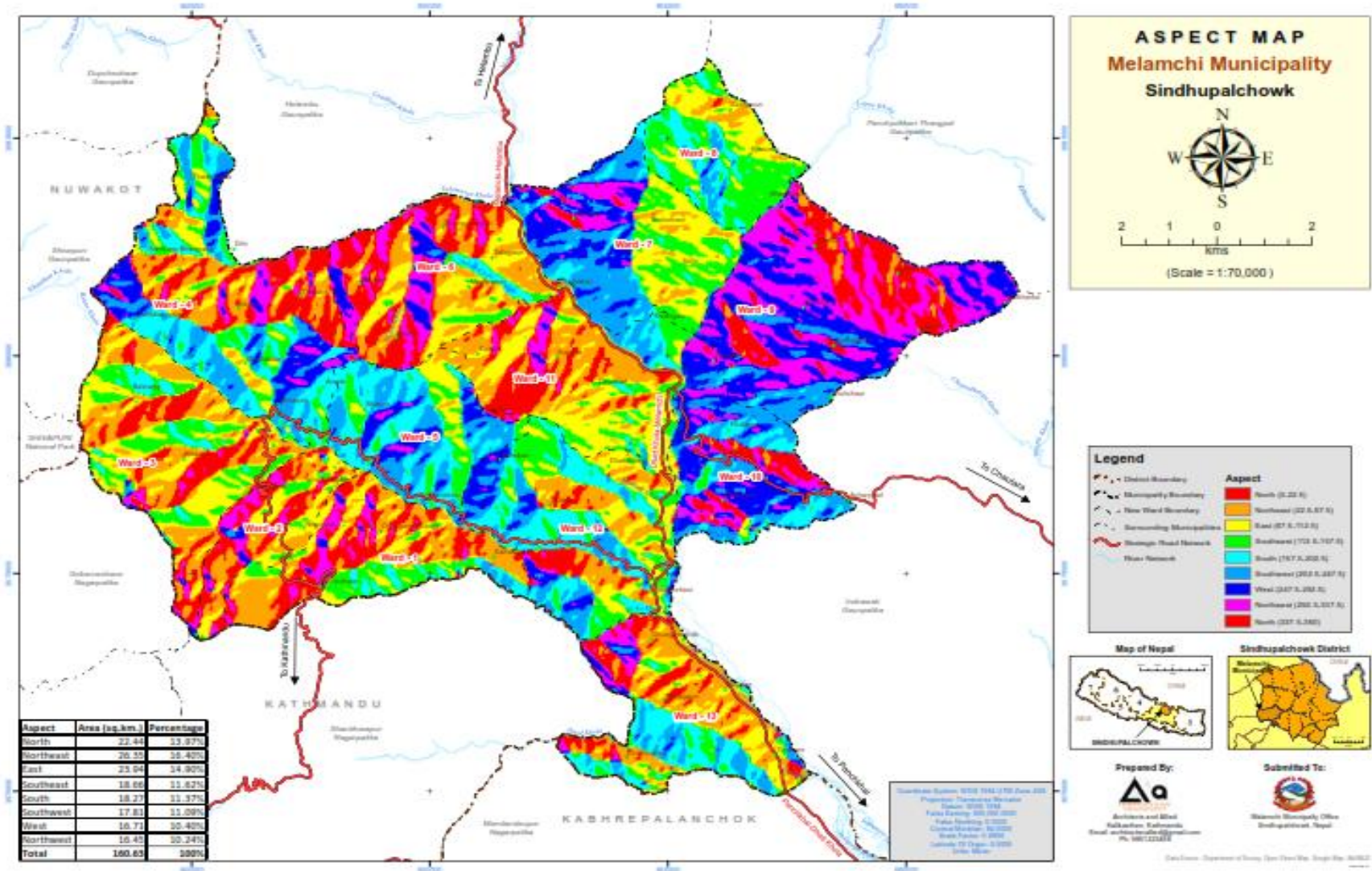
२.५ भू-ढलान मोहोडा

दक्षिणतर्फ फर्केको भू-ढलानमा धेरै वर्षा हुने र धेरै घाम लाग्ने भएकाले यहाँको माटोको उर्वरा शक्ति उत्तरी मोहोडाको जमिनको माटो भन्दा बढी हुन्छ। मेलम्ची नगरपालिकाको कूल १६०.६३ वर्ग कि. मी. भू-भाग मध्ये जम्मा ११.३७% जमीन मात्र सोभै दक्षिण फर्केको छ भने दक्षिण पश्चिम तथा दक्षिण पूर्व फर्केको भू-ढलान कूल जमीनको क्रमशः ११.०९% र ११.६२% रहेको छ। यसैगरी सोभै उत्तर तर्फ फर्केको भू-ढलान कूल भू-भागको १३.९७% छ, उत्तर पश्चिम १०.२४% र उत्तर पूर्व तिर फर्केको भू-ढलान १६.४०% रहेको छ। यसरी कूल दक्षिण तर्फ फर्केको भू-ढलान कूल भू-भागको मात्र ३४.०८% र कूल उत्तर तर्फ फर्केको भू-ढलान नगरपालिकाको कूल भू-भागको ४०.६१% छ। कूल उत्तरतिर फर्केको भू-भाग र कूल दक्षिण तर्फ फर्केको भू-भागमा धेरै अन्तर नभएकोले मेलम्ची नगरपालिकाको माटोको उर्वरा शक्ति सामान्य मात्र हुन सक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ।

तालिका ४ : भू ढलानको विवरण

क्र.स.	भू ढलानको मोहोडा	क्षेत्रफल (वर्ग. कि. मी.)	प्रतिशत
१	उत्तर	२२.४४	१३.९७%
२	उत्तर पूर्व	२६.३५	१६.४०%
३	पूर्व	२३.९४	१४.९१%
४	दक्षिण पूर्व	१८.६६	११.६२%
५	दक्षिण	१८.२७	११.३७%
६	दक्षिण पश्चिम	१७.८१	११.०९%
७	पश्चिम	१६.७१	१०.४०%
८	उत्तर पश्चिम	१६.४५	१०.२४%
कूल जम्मा		१६०.६३	१००%

स्रोत: नापी विभाग, २०५३, Google Satellite Image, २०७४

चित्र ६ : भू-ढलान मोहोडा

३ जनसंख्या विवरण तथा प्रक्षेपण

३.१ जनसंख्यिक विवरण

मेलम्ची नगरपालिकामा ११,८३२ घरधुरी छन् जसमा ५८,८१४ जनसंख्या वसोवास गर्दछन् । यस नगरपालिकामा महिला पुरुष अनुपात ०.९८:१ रहेको छ भने जनघनत्व ३६६ व्यक्ति प्रति वर्ग कि. मि. र औसत परिवार संख्या ४.९७ रहेको छ ।

तालिका ५ : जनसांख्यिक विवरण

क्र.सं.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या			क्षेत्रफल वर्ग किमि	जनघनत्व	परिवारको आकार	महिला पुरुष अनुपात
		महिला	पुरुष	जम्मा				
१	११८३२	२९११८	२९६९६	५८,८१४	१६०.६३	३६६	४.९७	०.९८

स्रोत : जनसंख्या घरधुरी संख्या : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४, क्षेत्रफल: स्रोत: नापी विभाग, २०५३, Google Satellite Image, २०७४

३.२ वडागत जनसंख्यिक विवरण

मेलम्ची नगरपालिकाको वडा नं. १ मा बढी घरधुरी संख्या रहेको छ भने सबैभन्दा कम घरधुरी वडा नं. २ मा रहेको छ । वडा नं. १ मा सबैभन्दा बढी जनसंख्या छ त्यस्तै वडा नं. २ मा सबैभन्दा कम जनसंख्या रहेको छ । वडा नं. ४ ले नगरपालिकाको सबैभन्दा बढी भूभाग ओगटेको छ र वडा नं. २ ले सबैभन्दा कम भूभाग ओगटेको छ । २०७४ सालको मेलम्ची नगरपालिकाको पार्श्वचित्रले जम्मा ११८३२ घरधुरी संख्या देखाएकोमा मेलम्ची नगरपालिकाको वार्षिक प्रतिवेदन २०७५ले १३४३२ भूकम्पपीडित लाभग्राही संख्या मध्ये ७२७६ लाभग्राहीले स्थायी आवास निर्माण सम्पन्न गरेको, ४७१३ लाभग्राही आवास निर्माणको चरणमा रहेको र बाँकि १४४३ लाभग्राही स्थायी आवास निर्माण गर्न बाँकि रहेको तथ्याङ्क छ । (विस्तृत विवरण तालिका ७२ मा उल्लेख छ ।) घनत्वको स्थिति विश्लेषण गर्दा वडा नं. १, १०, ११, १२, १३ मा प्रति वर्ग कि.मि. मा ४०० भन्दा माथि जनघनत्व रहेको छ । वडा नं. १ मा नगरपालिकाको कार्यालय भएकाले सबैभन्दा बढी ५०३ जनघनत्व रहेको छ । घनत्वको आधार हेर्दा उल्लेखित वडाहरूमा सहरीकरण तीव्र बढ्ने सम्भावना रहेकाले उक्त वडाहरूमा सहरी पूर्वाधार विकासको पहिलो प्राथमिकता र व्यवस्थित सहर निर्माण तर्फ ध्यान केन्द्रीत हुन जरुरी छ । हेलम्बु राजमार्ग र इन्द्रावती नदी किनार समेत अवस्थित यो क्षेत्रमा बढी जनघनत्व रहेको र अभ्र बढ्ने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

तालिका ६ : वडागत जनसंख्यिक विवरण

वडा नं.	घरधुरी संख्या	कूल जनसंख्या	पुरुष	महिला	क्षेत्रफल (वर्ग किमि)	जनघनत्व
१	९३९	४४८१	२२६९	२२१२	१०.५८	४२३.३६
२	३२३	१७९१	९२०	८७१	५.५७	३२१.२८
३	६९६	३८८६	१९६६	१९२०	१४.५३	२६७.४४
४	९०४	४८५८	२४३१	२४२७	१९.१३	२५३.८९

तालिका ६ : वडागत जनसंख्यिक विवरण

वडा नं.	घरधुरी संख्या	कूल जनसंख्या	पुरुष	महिला	क्षेत्रफल (वर्ग किमि)	जनघनत्व
५	६४५	३०२६	१५६६	१४६०	९.६२	३१४.५५
६	७९९	४१६३	२१४४	२०१९	१२.७१	३२७.६२
७	११२१	४८९७	२४५१	२४४६	१२.९२	३७८.९३
८	७०४	२८९८	१४२७	१४७१	७.४५	३८८.८३
९	११६०	६१८२	३०५१	३१३१	१८.९०	३२७.०९
१०	१०२३	४८४८	२४९९	२३४९	९.७०	४९९.७३
११	१२७८	६४१७	३२१२	३२०५	१२.७५	५०३.१४
१२	१२०५	६२०३	३१४१	३०६२	१४.८७	४१७.०५
१३	१०३५	५१६४	२६१९	२५४५	११.८७	४३५.०४
जम्मा	११८३२	५८८१४	२९६९६	२९११८	१६०.६३	-

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

३.३ २०५८, २०६८ र २०७४ को तुलनात्मक जनसांख्यिक विवरण

२०५८, २०६८ र २०७४ का जनसंख्या, घरधुरी संख्या, जनघनत्व, परिवार संख्या तथा लिङ्ग अनुपातको तथ्याङ्क तुलना गर्दा घरधुरी संख्या यी तीनै वर्ष बढेको देखियो । जनसंख्या भने २०५८ मा भन्दा २०६८ मा घटेको देखियो र २०७४ मा पुनः बढेको देखियो । जनसंख्यासंग प्रत्यक्ष सम्बन्धित भएकोले नै जनघनत्व, परिवार संख्या तथा लिंग अनुपात पनि जनसंख्याकै प्रवृत्तिमा घट्ने तथा बढ्ने देखियो ।

तालिका ७ : २०५८, २०६८ र २०७४ को तुलनात्मक जनसांख्यिक विवरण

साल	घरधुरी संख्या	जनसंख्या			जनघनत्व	परिवार संख्या	लिंग अनुपात
		पुरुष	महिला	जम्मा			
२०५८	८९८९	२३२८२	२४००८	४७२९०	२९८.९८	५.२६	०.९७
२०६८	१००९७	२१७२९	२३६१४	४५३४३	२८६.६७	४.४९	०.९२
२०७४	११८३२	२९११८	२९६९६	५८८१४	३६६.१५	४.९७	०.९८

स्रोत : जिल्ला वस्तुगत विवरण सिन्धुपाल्चोक, २०७१ र नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४, नापी विभाग, २०५३, Google Satellite Image, २०७४

३.४ एकल महिला

एकल महिला भन्नाले विभिन्न प्रकृतिबाट श्रीमान्को साथ नभएकी महिलालाई जनाउँछ । ३५ वर्षसम्म विवाह नगरी बसेका, श्रीमान्को मृत्यु भएका, श्रीमान्बाट छोडिएका, श्रीमान् बेपत्ता भएका, श्रीमान्संग सम्बन्ध विच्छेद भएका, श्रीमान्बाट अलग भएर बसेका महिलाहरूलाई एकल महिलाको रूपमा बुझ्न सकिन्छ । एकल महिलाहरू प्राय कुनै न कुनै समस्याबाट पीडित छन् । मानसिक, शारीरिक, सांस्कृतिक, धार्मिक, पारिवारिक, आर्थिक, राजनीतिक तथा कानुनी रूपमा पीडित भएको पाइएकाले यी महिलाहरूलाई राज्य तथा समाजले बढी ध्यान दिनु पर्ने हुन्छ । उनीहरूको समय सापेक्ष

आवश्यकता र सम्मानजनक बाँच्न पाउने अधिकार प्रवर्द्धनका निम्ति उपयुक्त रणनीति र कार्यक्रम तर्जुमा गर्नको लागि एकल महिला विवरण लिइएको छ ।

मेलम्ची नगरपालिकाको कूल महिला जनसंख्याको ४.२४% (अर्थात १२३६) महिला एकल रहेका छन् । सबैभन्दा बढी एकल महिला वडा नं. ४ मा देखियो भने सबैभन्दा कम एकल महिला संख्या वडा नं. २ मा रहेको देखियो ।

तालिका ८ : एकल महिला संख्या

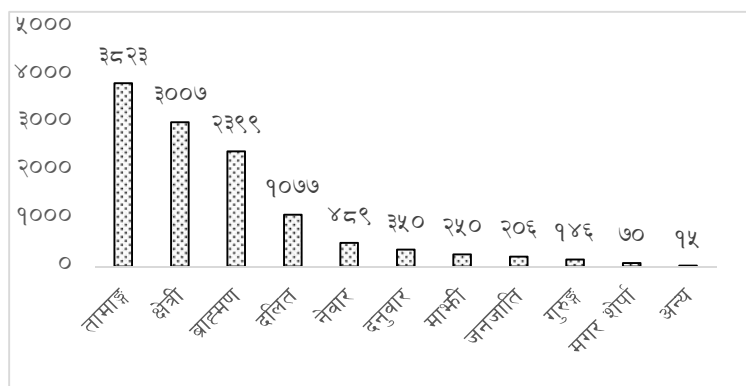
क्र.स.	वडा नं.	एकल महिला संख्या	क्र.स.	वडा नं.	एकल महिला संख्या
१	१	१३२	८	८	७२
२	२	४२	९	९	८२
३	३	१०२	१०	१०	५८
४	४	१५६	११	११	१३०
५	५	५०	१२	१२	१२७
६	६	६८	१३	१३	८०
७	७	१३७	जम्मा		१२३६

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

एकल महिला माथि हुने समस्याको विश्लेषण गरी एकल महिलामैत्री सामाजिक व्यवहार र उनीहरूलाई समेट्ने योजना तर्जुमाले मात्र एकीकृत विकास लक्ष्य हासिल हुन्छ ।

३.५ जातिगत आधारमा जनसंख्या

मेलम्ची नगरपालिकामा जनसंख्याको आधारमा सबैभन्दा बढी (३२.३%) तामाङ्ग जातिका मानिसहरू छन् । राष्ट्रिय स्तरमा तामाङ्गको जनसंख्या कूल जनसंख्याको जम्मा ५.८% मात्र रहेको छ ।

चित्र ७ : जातिगत आधारमा जनसंख्या

तालिका ९ : जातिगत आधारमा जनसंख्या

जाति	तामाङ्ग	क्षेत्री	ब्राह्मण	दलित	नेवार	दनुवार	माझी	जनजाति	गुरुङ्ग	मगर शोर्पा	अन्य
जनसंख्या	३२२३	३००७	२३९९	१०७७	४५९	३५०	२५०	२०६	१४६	७०	१५
प्रतिशत	३२.३%	२५.४%	२०.३%	९.९%	४.९%	३.०%	२.९%	१.७%	१.२%	०.६%	०.९%

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

३.६ धर्म अनुसार जनसंख्या

नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४ अनुसार मेलम्ची नगरपालिकाको कुल घरधुरी मध्ये ६९.९% हिन्दु छन् भने ३७.९% बौद्ध धर्मावलम्बी र ०.२% क्रिश्चियन परिवार रहेका छन् (स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४)

३.७ मातृभाषा अनुसार परिवार

यस नगरपालिकाको कूल परिवार संख्याको आधारमा ५७.७% ले नेपाली भाषा, ३५.६% ले तामाङ भाषा, २.६% ले नेवारी भाषा, २.४३% ले माझी भाषा, १.३% ले दनुवार भाषा, ०.३४% ले मगर शोर्पा भाषा र ०.०३% अन्य भाषाहरु मातृभाषाको रूपमा बोल्छन् (स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४)। तामाङ मातृभाषा हुनेको संख्या उल्लेखनीय (३५.६%) रहेकोले मातृभाषा विकास संरक्षण कार्यक्रम ल्याइ प्रवर्धन गरी भाषिक संरक्षण गर्नुपर्ने देखिन्छ।

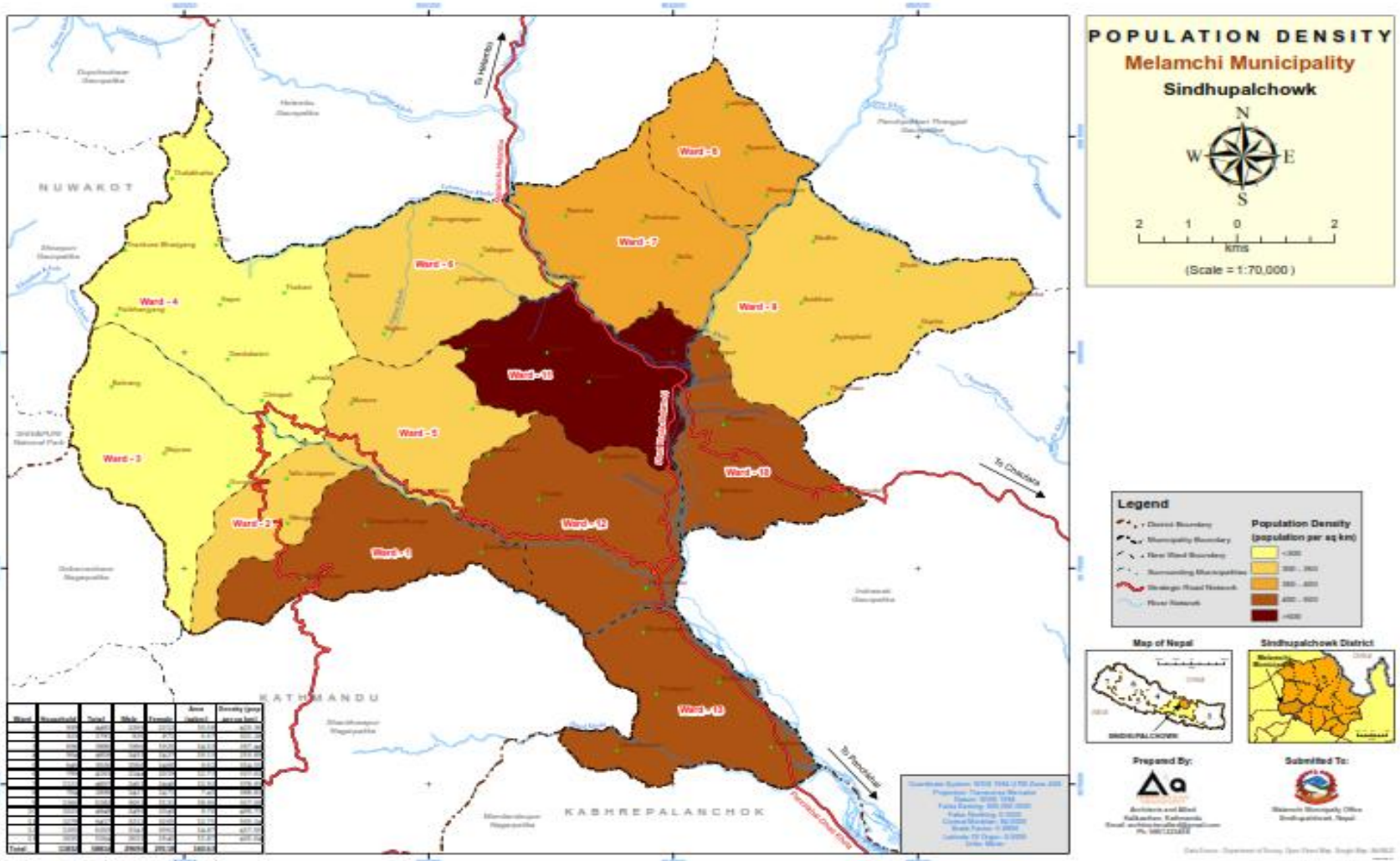
३.८ फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरुको संख्या

फरक क्षमता भएका व्यक्ति भन्नाले शरीरिक, बौद्धिक वा इन्द्रिय सम्बन्धी दीर्घकालीन अशक्तता, कार्यगत सीमितता (Functional Impediment) वा विद्यमान अवरोधको कारण अन्य व्यक्ति सरह समान आधारमा पूर्ण र प्रभावकारी ढंगले सामाजिक जीवनमा सहभागी हुन बाधा भएका व्यक्ति भन्ने बुझिन्छ।

मेलम्ची नगरपालिकामा सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाइरहने १३३ पूर्ण अपांग र १६५ अति अशक्त अपांग छन्। अपांगाता भएका व्यक्तिहरुको शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारीमा न्यून पहुँच, सामाजिक विभेद, सामाजिक बहिस्करण हुने गरेकोले विशेष कार्यक्रम मार्फत शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारीको सुनिश्चतता र समाजमा सकारात्मक सोच जागृत हुने अवस्था सृजना गर्न आवश्यक हुन्छ।

३.९ बसाई सराईको अवस्था

कुनै पनि नगरको सामाजिक र भौतिक विकासमा उक्त नगरमा हुने मानिसहरुको बसाईसराईले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ। नगरमा भौतिक पूर्वाधार तथा आर्थिक संभावना राम्रो भए मानिसहरु सो नगरमा बसाई सरी आउने क्रम बृद्धि हुन्छ। त्यस्तै नगरमा सामाजिक, आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधारको विकास राम्रो छैन भने त्यहाँका मानिसहरु अन्यत्र बसाई सरी जाने सम्भावना बढी हुन्छ। नगरपालिकाको अनुसन्धित जनसंख्या कति हो भन्ने यकिनका साथ भन्न नसकिए पनि गत आ. व. मा नगरपालिकाको व्यक्तिगत घटना दर्ता विवरण अनुसार १५ महिला र १३ पुरुष गरी जम्मा २८ जना बसाई सराई गरी अन्यत्र गएको तथा २ महिला र १ पुरुष गरी जम्मा ३ जना मानिस यस नगरपालिकामा बसाई सरी आएको देखिन्छ। उपलब्ध तथ्यांकलाई विश्लेषण गरी हेर्दा बसाई सराई गरी जानेहरु बसाई सराई गरी आएका भन्दा ९ गुणा बढी छन्। यसको कारण नगरपालिकामा २०७२ को विनाशकारी भूकम्प पश्चात भौतिक तथा आर्थिक पूर्वाधारहरुको विकास पूर्ण रूपले भै सकेको छैन भन्ने बुझ्न सकिन्छ।

चित्र ८ : जनघनत्वको नक्शा

४ शहरीकरण तथा बस्ती विकासको स्वरूप

४.१ घरको स्वामित्व

मेलम्ची नगरपालिकाको पार्श्वचित्र २०७४ अनुसार कुल घरधुरी मध्ये आफ्नो नाममा स्वामित्व रहेको घरमा बसोबास गर्ने ९५.९९% अर्थात ११३६८ परिवार रहेका छन् । यसै गरी यस नगरपालिकामा भाडाको घरमा बस्ने परिवार ०.३७% अर्थात ४४ रहेका छन् भने ३.५७% अर्थात ४१२ परिवार गुठीको भवनमा बस्छन् ।

४.२ घरको प्रकार

२०७२ को विनाशकारी भुकम्प पश्चात यस नगरपालिकामा हाल व्यापक रूपमा घर निर्माण भइरहेको छ । कुल घरधुरीको ८८.१५% अर्थात १०,४३० टहरा हुन्, ६.३५% घर पक्की, ५.४७% अर्थात ६४७ घर कच्ची र बाँकी ०.०३% अर्थात ४ घरहरू अन्य प्रकारका छन् (स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४) ।

४.३ प्रमुख बस्ती तथा व्यापारिक बजार

मेलम्ची नगरपालिकाका बजारहरू तथा पसलहरूको संख्याको व्यापकता तथा विविधताको आधारमा निम्न बमोजिमका प्रमुख बस्तीहरू र व्यापारिक बजारहरू निर्धारण गरिएको छ ।

तालिका १० : प्रमुख बस्ती तथा बजार केन्द्रहरू

वडा नं.	बजार केन्द्र	प्रमुख बस्तीहरू
१	भोटेचौर	भोटेचौर, भञ्ज्याङ, डाँडा गाउँ, चापाबोट, चिसापानी, मानेडाँडा, खाल्डे
२	निभगाउँ, माथिल्लो जैसीगाउँ, भोटेचौर	निभगाउँ, सुयलछाप, माथिल्लो गैरीगाउँ, तल्लो गैरीगाउँ
३	डाँडाथोक, भोटेचौर	विन्दुटोल, मजुवा, बब्राङ, डाँडाथोक, गुरुङ्गाउँ
४	पाटी भञ्ज्याङ, थाकुने, पिप्ले, भोटेचौर, मेलम्ची	थालाखर्क, चिप्लिङ्ग, थाकुने भञ्ज्याङ्ग, दिही, उर्लेनी, ठूलो भञ्ज्याङ, पाटी भञ्ज्याङ्ग, बसेरी, चिलाउने, पाल्छें, काभ्रे, साल्मी, डाँडाकटेरी, छापेली, अमले, सानोमुसुरे, थकनी
५	पिप्ले, बाहुनपाटी, मेलम्ची, भोटेचौर	मुसुरे, भादैरे, देउराली, ढुंगेछाप, कथर बगर, गैरीगाउँ, सिन्धुकोट, थरीगाउँ, तारेभीर, भिमलडाँडा, कत्तिकेछाप
६	तालामाराङ बजार, मेलम्ची	तालामाराङ बजार, माने भञ्ज्याङ्ग, उपल्लो गाउँ, बतासे, पञ्चकन्या, नेपाने, कोलेचौर, ढुंगानाबेसी, बतासे
७	पोखरेटोल, मेलम्ची	गैराथोक, चाँप, सुंगुरेफाँट, पोखरेटोले, सुनखानी, सल्ले, काफलगैरी, बलुवा, बाहुनटोल
८	मेलम्ची, लाभगाउँ, गोरखनाथ टोल	क्यौरेनी, लाभगाउँ, खैरे, घट्टेखोला
९	ज्यामिरे, मेलम्ची, गोल्मास्थान, खड्काटोल, सुनखानी, रातामाटा	पिप्लाटार, रातामाटा, बलुवा, सुनखानी, दब्ल्याङ्ग, धुलेगैरी, गुफा, ज्यामिरे, गोल्मास्थान, खड्काथोक
१०	मेलम्ची, रोटेपिङ्गडाँडा	फलामे, रामपुर, पैरावरी, रोटेपिङ्गडाँडा, कोताचौर, आचार्यटोल, अम्बोटे, वनगाउँ, बदहरे, रातमाटे, वगुवापुछार

तालिका १० : प्रमुख बस्ती तथा बजार केन्द्रहरू

वडा नं.	बजार केन्द्र	प्रमुख बस्तीहरू
११	मेलम्ची	कार्तिके, धुसेनी, कटुञ्जे, बाहुनटोल, दमाइटोल, डढुवा, सिरिकोट, गैरीडाँडा, टार, मेलम्ची बजार
१२	बाहुनेपाटी	गिरनचौर, ढकालखहरेगाउँ, ढकालथोक, च्यानडाँडा, थाक्ले, पिपलचौर, बाँसवारी, नेपालथोक, आँपचौर, बाहुनेपाटी
१३	फट्केश्वर, ढाडवेसी बजार	थाती, नेपालथोक, दुम्रीचौर, ढकालथोक, वारेटार, सिम्ले, गैरिगाउ, पँधेराचौर, पिपलडाँडा, ढाडवेसि

स्रोत: वडागत भेला, आधार वर्ष २०७५

४.४ बस्ती विकास गर्न सम्भाव्य स्थानहरू

हालको बस्ती विकास भैसकेको स्थिति तथा भू-उपयोगको अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा नगरपालिकाको १३ वटा वडाहरूमा जम्मा ८ स्थानमा बस्ती विकास गर्न सम्भाव्य स्थानहरू देखिन्छ। वडा भेलाको आधारमा ८ वटा वडाहरूमा बस्ती विकास गर्ने सम्भाव्य स्थानहरू देखिएतापनि बाँकि वडाहरूकमा आवश्यक अध्ययन गरी सम्भाव्य स्थानहरू पहिचान गर्न सकिन्छ।

तालिका ११ : बस्ती विकास गर्न सम्भाव्य स्थानहरू

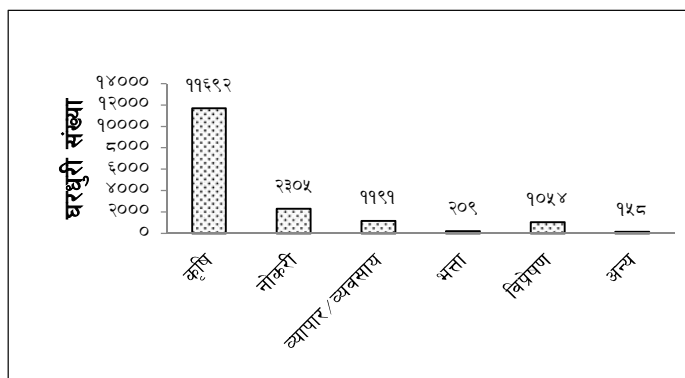
क्र.स.	वडा नं	बस्ती विकास गर्न उचित स्थानहरू
१	२	सिम्ले वेशी (मध्यपहाडी लोकमार्ग नजिक परेकोले विकासको सम्भावना)
२	३	थालेफाँट, बिन्दुटोल, कार्जेडाँडा
३	६	धौले, उपल्लो गाउँ, ढुंगानावेशी, माने भञ्ज्याङ, माभुगाउँ, देउजाटार, नेपाले नुवार खोला, पञ्चकन्या सिग्देल गाउँ, बतासे डाँडाटोल, बतासे परांगटोल, कोलेचौर
४	७	ज्योति भञ्ज्यांग, सल्ले, पोखरे, भट्टार
५	८	सिमफाँट, कार्तिके, स्कूलडाँडा, माभुगाँउ टोल, ककनी, स्याङ्बोखोर, लाकुरेडाँडा, डाँडाथोक
६	९	चाम्खु, मानेडाँडा, लाकुरेडाँडा, मुलखर्क
७	१०	नेवार टोल, टारगाँउ टोल, कामीगाँउ टोल, चापागाँई टोल, वडा कार्यालय टोल, फलामे वेशी, फलामे सिम्ले, गैरीफाँट, आचार्य टोल, सञ्जेलटार
८	११	टार, जराटारे एकीकृत बस्ती, दोबानटार, दनुवार बस्ती, डाँडाघर बस्ती, माथिलो खानी गाउँ, कटुञ्जे बस्ती, आरुखर्क बस्ती, कटुञ्जे दुलाल बस्ती, सिमपानी कार्तिके बस्ती, धुसेनी बस्ती, डढुवा बस्ती, डुढेवेशी

स्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण तथा वडागत भेला, आधार वर्ष २०७५

५ नगरको आर्थिक स्थिति

५.१ आम्दानीका स्रोत

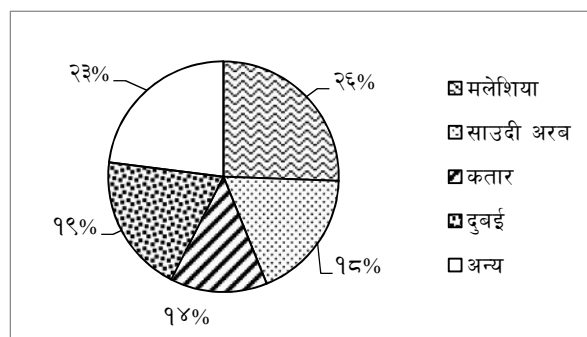
कृषि नै मेलम्ची नगरपालिकाको मुख्य पेशा भएकोले अधिकांश (९८.८२% अर्थात ११६९२) घरधुरीको मुख्य आम्दानीको स्रोत कृषि रहेको छ (स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४)।

चित्र ९ : आम्दानी स्रोत

५.२ बैदेशिक रोजगारी

स्वदेशमा रोजगारीको अभावले गर्दा वर्षेनी नेपालभरीका ४% जनसंख्या विदेश पलायन हुनु पर्ने बाध्यता रहेको छ। यही समस्या सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा पनि विद्यमान छ। जिल्ला वस्तुगत विवरण सिन्धुपाल्चोक, २०७१ को तथ्यांक अनुसार यस जिल्लाका ६.८५% जनसंख्या विदेशिएका छन्। नगर पार्श्वचित्र मेलम्चीका अनुसार यस नगरपालिकामा २% भन्दा पनि बढी जनसंख्या अर्थात १,३६० युवा विदेशमा श्रम गर्न गएको भनी उल्लेख गरिएको छ।

चित्र १० : बैदेशिक रोजगारी

तालिका १२ : बैदेशिक रोजगारीमा गएका जनसंख्या

बैदेशिक रोजगारीमा गएको मुलुकको नाम	मलेशिया	साउदी अरब	कतार	दुबई	अन्य
विदेशिएका जनसंख्या	३४८	२४९	१८५	२६५	३१३

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

बैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका युवा लक्षित कार्यक्रम तथा बैदेशिक रोजगारीबाट आउने विप्रेषण उत्पादन क्षेत्रमा लगाउने योजनाको अभाव देखिन्छ। अनुत्पादक क्षेत्रमा लगानी हुनाले रोजगारी र पूँजी निर्माण हुने काममा सहयोग पुग्न सकेको देखिदैन।

५.३ नगर अर्थतन्त्रको संरचनात्मक स्वरूप

मेलम्ची नगरपालिकामा मानिसहरु मुख्यतय धान, गहुँ, मकै, कोदो जस्ता अन्न उत्पादन गरी जिविकोपार्जन गर्ने गर्दछन्। अन्न उत्पादनले मात्र बर्ष भरीलाई खान नपुग्ने भएकाले यहाँका मानिसहरुको जिविकोपार्जनको लागि अन्य विकल्पहरु जस्तै पशुपालन, तरकारी खेती, नगदेबाली (अलैंची, किवी, कफी, चिया, आदि), बैदेशिक रोजगारी, ज्यालादारी, वनपैदावर गैह्र काष्ठ उत्पादन तथा काठ विक्री गर्ने पेशामा आकर्षित भएका छन्।

तालिका १३ : नगरको जिविकोपार्जनको विकल्पहरु

क्र.स.	वडा नं.	जिविकोपार्जनको विकल्प				
		पहिलो विकल्प	दोस्रो विकल्प	तेस्रो विकल्प	चौथो विकल्प	पाँचौ विकल्प
१	१ र २	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	पशुपालन (गाई, भैँसी)	नगदेवाली (चिया, कफी, अलैंची, किवी)	वैदेशिक रोजगारी	सानो व्यवसाय (पशुपालन- खसी, कुखुरा आदि)
२	३	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	पशुपालन (गाई, भैँसी)	नगदेवाली (अलैंची, किवी)	वैदेशिक रोजगारी	सानो व्यवसाय (पशुपालन - खसी, कुखुरा)
३	४	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	पशुपालन (गाई, भैँसी)	सानो पशुपालन (खसी, कुखुरा)	वैदेशिक रोजगारी	वनपैदावर गैह्र काष्ठ उत्पादन तथा काठ विक्रि (उत्तिस)
४	५	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	पशुपालन (गाई, भैँसी)	सानो पशुपालन (खसी, कुखुरा)	व्यापार व्यवसाय	वनपैदावर गैह्र काष्ठ उत्पादन तथा काठ विक्रि (उत्तिस)
५	६	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	पशुपालन (गाई, भैँसी)	नगदेवाली (कफी, अलैंची)	तरकारी (आलु)	ज्यालादारी
६	७	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	पशुपालन (गाई, भैँसी)	वैदेशिक रोजगारी	नगदेवाली (अलैंची, अदुवा)	सानो व्यवसाय (पशुपालन- खसी, कुखुरा आदि)
७	८ र ९	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	पशुपालन (गाई, भैँसी)	नगदेवाली (अलैंची)	सानो व्यवसाय (पशुपालन- खसी, कुखुरा आदि)	तरकारी (आलु)
८	१०	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	पशुपालन (गाई, भैँसी)	तरकारी खेती (सवै)	सानो पशुपालन (खसी, कुखुरा)	ज्यालादारी
९	११	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	तरकारी खेती	पशुपालन (गाई, भैँसी)	सानो पशुपालन (खसी, कुखुरा)	ज्यालादारी
१०	१२	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	पशुपालन (गाई, भैँसी)	सानो व्यवसाय (पशुपालन- खसी, कुखुरा आदि)	तरकारी खेती (आलु)	ज्यालादारी
११	१३	अन्न उत्पादन (धान, मकै, गहुँ, कोदो)	तरकारी खेती (आलु)	पशुपालन (गाई, भैँसी)	ज्यालादारी	सानो व्यवसाय (पशुपालन- खसी, कुखुरा आदि)

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक आ. व. ७०।७१ को वार्षिक प्रतिवेदन

५.४ कृषि तथा सिंचाई

५.४.१ खेती योग्य जमिनको अवस्था

नेपालभरीको खेतीयोग्य जमिन कूल भू-भागको २८.७% मात्र रहेको छ भने जिल्लाको पनि कूल भू-भागको २९% खेतीयोग्य जमिन रहेको छ तर मेलम्ची नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफलको ६२% खेती योग्य जमिन रहेको छ। यो सन्दर्भमा मेलम्ची कृषिको क्षेत्रमा अगाडी रहेको देखिन्छ र यस क्षेत्रको थप आर्थिक विकासको लागि कृषि विकासमा बढी ध्यान दिनु आवश्यक देखिन्छ।

खेती योग्य जमिन र वास्तविकमा खेती गरिएको क्षेत्रफलको तथ्यांक विश्लेषण गर्दा नगरपालिकाको कूल क्षेत्रफलको ४२% जमिनमा मात्र खेती गरिएको छ जसमा अझै २०% खेती योग्य जमिन बाँझै रहेको अवस्था छ। यो समस्यालाई न्यूनीकरण गर्न, खेतीयोग्य जमिनको अधिकतम लाभ लिन, उचित योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक देखिन्छ। मेलम्ची नगरपालिकाको कूल भू-भागको १८% र कूल खेती गरिएको जमिनको जम्मा ४३% मात्र जमिन सिंचित छ। यसरी खेती गरिएको जमिनको पनि ५७% जमिन सिंचाईबाट वञ्चित रहेको जस्तो गम्भीर विषयलाई भावी योजनामा संवोधन गरिनु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ।

तालिका १४ : खेतीयोग्य जमिनको अवस्था

क्र.स.	स्थान	वडा नं.	कूल क्षेत्रफल (हे.)	खेती योग्य जमिन (हे.)	खेती गरिएको क्षेत्रफल (हे.)	खेती योग्य जमिन बाँझो रहेको (हे.)	सिंचित क्षेत्रफल (हे.)	असिंचित क्षेत्रफल (हे.)
१	भोटेचौर	१, २	१४७२	१२६५ (८६%)	८६७ (५९%)	३९८ (२७%)	३८५ (२६%)	४८९ (३३%)
२	हैबुङ	३	११४०	८२० (७२%)	४९६ (३६%)	४०४ (३६%)	१७२ (१५%)	२४४ (२१%)
३	थकनी	४	१९४१	८४६ (४४%)	५४९ (२८%)	२९७ (१५%)	८५ (४%)	४६४ (२४%)
४	सिन्धुकोट	५	११७६	७३३ (६२%)	२९७ (१८%)	५९६ (४४%)	१७४ (१५%)	४२ (४%)
५	तालामाराङ	६	८०१	६९९ (७७%)	४६७ (५८%)	१५२ (१९%)	१६१ (२०%)	३०६ (३८%)
६	दुवाचौर	७, ८	१९५७	१२५२ (६४%)	९३२ (४८%)	३२० (१६%)	५६३ (२९%)	३६८ (१९%)
७	ज्यामिरे	९	२०३९	११४५ (५६%)	९६१ (४७%)	१८४ (९%)	३६२ (१८%)	५९९ (२९%)
८	शिखरपुर	१०	६८६	४०२ (५९%)	२९३ (४३%)	२८४ (१६%)	१२४ (१८%)	१६९ (२५%)
९	मेलम्ची	११	१०५८	६२४ (५९%)	५४४ (५१%)	८० (८%)	२५६ (२४%)	२८८ (२७%)
१०	बाँसबारी	१२	१४०९	९५१	५६०	३९१	२२५	३३६

तालिका १४ : खेतीयोग्य जमिनको अवस्था

क्र.स.	स्थान	वडा नं.	कूल क्षेत्रफल (हे.)	खेती योग्य जमिन (हे.)	खेती गरिएको क्षेत्रफल (हे.)	खेती योग्य जमिन बाँझो रहेको (हे.)	सिंचित क्षेत्रफल (हे.)	असिंचित क्षेत्रफल (हे.)
				(६७%)	(४०%)	(२८%)	(१६%)	(२४%)
११	फटकशिला	१३	१०७२	५३७ (५०%)	३८७ (३६%)	१५० (१४%)	१४१ (१३%)	२४६ (२३%)
जम्मा				१४७५१ (६२%)	६१९३ (४२%)	३००२ (२०%)	२६४८ (१८%)	३५४३ (२४%)

स्रोत : जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुपाल्चोक, २०७१ (कूल क्षेत्रफल र खेतीयोग्य क्षेत्रफल विवरण), जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. २०७०/७१ को वार्षिक प्रतिवेदन (खेती गरिएको तथा सिंचित क्षेत्रफल विवरण)

५.४.२ कृषि उत्पादन

यस नगरपालिकाको मुख्य पेशा कृषि भएकाले यहाँ तरकारीको उत्पादन उच्च छ। केहीमात्रामा तरकारी स्थानीय बजारमा खपत भएपनि अधिकांश उत्पादन काठमाण्डौं उपत्यका तथा नजिकका जिल्लाहरूमा बिक्रि हुने गरेको छ।

चित्र ११ : फटकशिलाको खेतीयोग्य जमिन

तालिका १५ : प्राथमिकताका आधारमा बालीहरु

क्र.स.	साविकका गा. वि. स.	प्राथमिकताको आधारमा बालीहरुको विवरण			
		प्रथम	द्वितीय	तृतीय	अन्य
१	१ र २	मकै	धान	-	तरकारी, गोलभेडा, काउली, बन्दागोबी, बोडी, काँक्रो, करेला
२	३	मकै	धान	-	तरकारी, गोलभेडा, काउली, बन्दागोबी, बोडी, काँक्रो, करेला
३	४	मकै	धान	-	तरकारी, गोलभेडा, काउली, बन्दागोबी, बोडी, काँक्रो, करेला
४	५	मकै	मकै	मकै	तरकारी, बर्षे फलफूल, मास, भटमास, तोरी
५	६	मकै	मकै	-	तरकारी, गोलभेडा, काउली, बन्दागोबी, बोडी, काँक्रो, करेला, आँप, भटमास, गहत, मस्याङ, फापर, अदुवा, आलु
६	७, ८	मकै	कोदो	-	गहत, मस्याङ, मास, रहर, आलु, तरकारी, बर्षे फलफूल
७	९	मकै	कोदो	-	गोलभेडा, काउली, बन्दागोबी, बोडी, काँक्रो, करेला, आँप, भटमास, गहत
८	१०	मकै	धान	-	गहुँ, हिउँदे फलफूल, तरकारी, मसलावाली
९	११	धान	धान	मकै	गहत, मस्याङ, मास, रहर, आलु, तरकारी, बर्षे फलफूल, तरकारी
१०	१२	धान	मकै	कोदो	गहुँ, हिउँदे फलफूल, तरकारी, मसलावाली
११	१३	धान	धान	मकै	केरा, आलु, भटमास

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

५.४.३ बाली उत्पादन

मेलम्ची नगरपालिकामा चैते धान, वर्षे धान, बसन्ते मकै, वर्षे मकै, कोदो, गहुँ, फापर जस्ता खाद्यान्न बाली १.७ टन प्रति हेक्टर उत्पादन हुन्छ भने मास, मस्याङ, भटमास, बोडी, केराउ जस्ता दलहन बाली ०.९१ टन प्रति हेक्टर उत्पादन हुन्छ। यसै गरी तोरी, तील र बदाम तेलहन बाली ०.६८ टन प्रति हेक्टर, आलु १२.६ टन प्रति हेक्टर, गोलभेडा, काक्रो, फर्सि, लौका, चिचिण्डो, घिरौला, करेला, स्कूस, सिमि र भण्टा जस्ता वर्षे तरकारी ८.७५ टन प्रति हेक्टर, नास्याती, हलुवावेद, आलुबखडा, खुर्पानी र लप्सी जस्ता हिउँदे फलफुल ८.२७ टन प्रति हेक्टर, अम्बा, कफि, आँप, लिचि, रुखकटहर, केरा र भइँकटहर जस्ता वर्षे फलफुल २.६२ टन प्रति हेक्टर, सुन्तला, जुनार, ज्यामीर, भोगटे र कागती जस्ता फलफुल ४.६३ टन प्रति हेक्टर, खुर्पानी, लसुन, अदुवा, बेसार, धनिया र अलैची जस्ता मसला बाली ४.१६ टन प्रति हेक्टर तथा प्याज, काउली, बन्दा, ब्रोकाउली, पालुडो, चंसुर, रायो, मुला र गाजर जस्ता हिउँदे तरकारी ८.१९ टन प्रति हेक्टर उत्पादन हुन्छ। साथै मेलम्ची, शिखरपुर, हैबुडका केही ठाउँहरूमा रेन्वो ट्राउट तथा कार्प जातका माछा पालन हुन्छ भने मेलम्ची र तालामाराडका १ हेक्टर जमिनमा च्याउ खेती भइरहेको छ। भोटेचौरको ३० हेक्टर जमिनमा चिया खेति भइरहेको छ। मेलम्ची नगरपालिकामा व्यवसायक रुपमा केही ठाउँमा मौरीपालन हुने गरेको भएतापनि जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोकमा घर संख्या १५ र १२ भएका दुई जना मात्र कृषकहरूले व्यवसाय शुरु गरेको पाइन्छ। यस नगरपालिकाको वडागत बाली उत्पादन विवरण तथा मौरीपालन, माछापालन तथा फलफुल खेती विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ।

तालिका १६ : बाली उत्पादन

बाली	खाद्यान्न बाली	दलहन बाली	तेलहन बाली	आलु	वर्षे तरकारी	हिउँदे फलफुल	वर्षे फलफुल	सुन्तलाजा त फलफुल	मसला बाली	हिउँदे तरकारी
क्षेत्रफल (हे.)	९८६८.३	१५२.७	९६.३	६१०.५	५०२.३	१४७.४	३३४.९	१५०.६	४०७.५	४६३.६
उत्पादन (टन)	१७५९४	१४०.२	६६.३	७६९३	४३९८	१२१९	८७९.९	६९८.७	१६९६	३८०१
उत्पादकत्व (टन/हेँ)	१.७८२८	०.९१८	०.६८८	१२.६	८.७५५	८.२७३	२.६२७	४.६३९	४.१६२	८.१९९

स्रोत : मेलम्ची कृषि सेवा केन्द्रको कृषि प्रोफाइल तथा तथ्यांक, २०७२/०७३

तालिका १७ : बाली पात्रो

क्र.स.	बालीको नाम	ब्याड राख्ने समय	छर्ने/रोप्ने समय	काट्ने/टिप्ने समय
१	चैते धान	पुस-माघ	फागुन-चैत्र	असार-श्रावण
२	वर्षे धान	जेठ-असार	असार-श्रावण	कार्तिक-मंसीर
३	मकै वर्षे	-	चैत्र-बैसाख	श्रावण-भाद्र
४	मकै बसन्ते	-	फागुन-चैत्र	असार-श्रावण

तालिका १७ : बाली पात्रो

क्र.स.	बालीको नाम	ब्याड राख्ने समय	छर्ने/रोप्ने समय	काट्ने/टिप्ने समय
५	गहुँ	-	कार्तिक-मंसीर	चैत्र-बैसाख
६	कोदो	जेठ	असार-श्रावण	कार्तिक-मंसीर
७	जौ	-	कार्तिक-मंसीर	चैत्र-बैसाख
८	तोरी (खेत)	-	मंसीर	चैत्र-बैसाख
९	तोरी (बारी)	-	असोज-कार्तिक	पुस-माघ
१०	आलु हिउँदे	-	मंसीर-पुस	चैत्र-बैसाख
११	आलु वर्षे	-	चैत्र-बैसाख	असार-श्रावण
१२	भटमास	-	बैसाख-जेठ	असोज-कार्तिक
१३	भुसेतिल	-	श्रावण-भाद्र	मंसीर-पुस
१४	मास	-	श्रावण-भाद्र	कार्तिक-मंसीर

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०७०/७१

५.४.४ उत्पादन हुने प्रमुख बालीहरुमा लाग्ने रोग तथा कीरा

बालीमा लाग्ने रोगहरुले बाली विकास तथा उत्पादनमा चुनौती दिई रहेको हुन्छ। यस्ता रोगहरुले विरुवाको पानी तथा पोषक तत्व, प्रकाश संश्लेषण, फूल तथा फूलको विकास तथा विरुवाको विकासमा नकरात्मक असर गरी खाद्यान्नको गुण तथा मात्रा दुबैमा असर गर्दछ। यसको रोकथाम गर्न खाद्य विविधिकरण लगायत प्रभावकारी संयन्त्र रोग प्रवर्धन रणनीतिहरु तयार गर्नु पर्ने देखिन्छ।

तालिका १८ : उत्पादन हुने प्रमुख बालीहरुमा लाग्ने रोग तथा कीरा

क्र.स.	बाली	मुख्य रोग तथा किराको विवरण	प्रमुख किराको नाम
१	धान	मरुवा, फेद, कुहिने, खैरा र नेक ल्वाष्ट	पात बेरुवा, पतेरो, गवारो, फड्के, रिठ्ठेकिरा, विराली किरा, राइस स्पा
२	मकै	डाठ कुहिने, धोगा कुहिने	खुमे किरा, फेद काट्नु, फौजी किरा
३	गहुँ	लेट ब्लाइट, अर्लि ब्लाइट, ओइलाउने	रातो कमिला, हरियो पतेरो, धमिरा, लाही, फेदकटुवा, इटकटुवा, इटबुट्टे
४	कोदो	मरुवा	गवारो, खुमे
५	तरकारी	वेर्ना कुहिने, थोप्ने रोग, खराने रोग, फल कुहिने, ओइलाउने, मोजाइक भाइरस	रातो कमिला, हरियो पतेरो, धमिरा, लाही, फेदकटुवा, इटबुट्टे, पुतली
६	फलफूल	फेद कुहिने, जरा कुहिने, खराने, सुटी मोल्ड	कल्ले किरा, पात खन्ने किरा, पतेरो, मधुवा, गवारो, फल कुहाउने औंसी, लाही

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०७०/७१

५.४.५ सिंचाई योजनाहरु

हुकिदै गरेको बालीमा वर्षातको पानीको कमी पूर्ति गर्नलाई सिंचाई योजनाहरु अनिवार्य हुन्छन्। मेलम्ची नगरपालिकामा नगर स्तरीय सिंचाई आयोजनाहरु निकै कम रहेको तर टुक्रे तथा छरिएका स्थानीय सिंचाई कार्यक्रम निकै धेरै भएकाले

यी योजनाहरु एकीकृत रुपमा विकास गर्नु पर्ने देखिन्छ । टुक्रे तथा स्थानीय सिंचाई कार्यक्रमहरुको विवरण अनसूचीमा दिइएको छ ।

तालिका १९ : सिंचाई योजना तथा कार्यक्रम

क्र.स.	आयोजना/कार्यक्रमको नाम	वडा नं.	क्र.स.	आयोजना/कार्यक्रमको नाम	वडा नं.
१	कमेरो खोला पाँचगैरी सिंचाई	१, २	९	सिस्नेखोला जामुने सिंचाई	७, ८
२	ओखेनी नर्सरीडाँडा सिंचाई योजना	१, २	१०	शिखरपुर एग्री आयोजना	१०
३	महादेव खोला नयाँखेत टार सिंचाई	१, २	११	ठूलोखोला लामविसौना सिंचाई	११
४	निगिनी खोला ढुंगाना गाउँ पसलेडाँडा सिंचाई	२	१२	गैरो खेत तथा गैरावारी सिंचाई योजना	११
५	कोट गाउँ दलितवस्ती सिंचाई	३	१३	नुवारखोला मेलम्ची टार सिंचाई कुलो	११
६	सिमखेत नदी नियन्त्रण तथा सिंचाई कुलो संरक्षण	५	१४	तिते वगर सिंचाई योजना	११
७	खहरेटोल सिंचाई	६	१५	एक्लेवेशी वेलगैही खेत सिंचाई	१२
८	प्रगतिशिल कृषि फर्म आयोजना	११	-	-	-

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. ७०।७१ को वार्षिक प्रतिवेदन

५.४.६ ईजाजत प्राप्त रासायनिक मल विक्रेताहरुको सूची मेलम्ची नगरपालिकामा जम्मा ३२ ईजाजत प्राप्त रासायनिक मल विक्रेता रहेका छन् । वडा नं. ३, ४ र ९ मा भने कुनै मल विक्रेता छैनन् । ईजाजत प्राप्त रासायनिक मल विक्रेताहरुको विस्तृत विवरण अनसूचीमा दिइएको छ ।

५.४.७ मल विक्रि तथा जिवनाशक विषादी खुद्रा विक्रेता

माटोको उर्वरा शक्ति बृद्धि गर्न नाईट्रोजन, फोसफोरस र पोटासियम जस्ता महत्पूर्ण तत्वहरु जरुरी हुने भएकोले विभिन्न किसिमका मलहरु जस्तै युरिया, डिएपी र पोटास प्रयोग गर्ने गरिन्छ । बालीका लागि युरिया नाईट्रोजनको, डिएपी फोसफोरसको र पोटास पोटासियमको स्रोतहरु हुन् । यी मलहरु उचित मात्रामा प्रयोग गर्नु पर्दछ अन्यथा भविष्यमा माटोको उर्वरा शक्तिमा नकरात्मक असर हुन सक्दछ । मेलम्ची नगरपालिकामा गत वर्ष ११३० मेट्रिक टन युरिया, ५९७ मेट्रिक टन डिएपी र १२ मेट्रिक टन पोटास मेलम्चीका २ वटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाबाट र बाँसवारीको एउटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाबाट विक्रि भएको रेकर्डबाट देखिन्छ । मेलम्ची नगरपालिका अन्तर्गत वडा नं. १, २, ७, ८ र १२ मा जम्मा पाँच वटा जिवनाशक विषादी खुद्रा विक्रेताहरु रहेका छन् ।

तालिका २० : वडागत ईजाजत प्राप्त रासायनिक मल विक्रेता संख्या

वडा नं.	रासायनिक मल विक्रेता संख्या	वडा नं.	रासायनिक मल विक्रेता संख्या
१, २	५	५	३
६	१	७, ८	३
१०	६	११	६
१२	७	१३	१

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. ७०।७१ को वार्षिक प्रतिवेदन

५.४.८ आई. पि. एम. कृषक पाठशाला

मेलम्ची नगरपालिकामा धान, कांक्रा, मकै, गोलभेडा, चैतै धान जस्ता वालीहरुमा आई. पि. एम. कृषक पाठशाला संचालन भैरहेका छन्। आई.पि.एम. (Integrated Pest Management) विधीले मानिस तथा पर्यावरणमा न्यून क्षति गरि वालीमा लाग्ने कीराहरुलाई नियन्त्रण गर्दछ। ५ वटा वडाहरु (वडा नं. ३, ७, ९, ११ र १२) मा १४ वटा कृषक पाठशाला संचालन भई ३५० जना सहभागीहरुले आई. पि. एम.सम्बन्धी प्रशिक्षण पाएका छन्। आई. पि. एम. कृषक पाठशालाको विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ।

५.४.९ कृषक समूहहरु

मेलम्ची नगरपालिकाका ६५ कृषक समूहले मुख्यतः तरकारी, फलफूल, खाद्यान्न, च्याउ खेती तथा अलैंची उत्पादनका क्षेत्रहरुमा समर्पित छन्। कृषक समूहको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ।

५.४.१० साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट)

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकरण परियोजना अर्न्तगत यस नगरपालिका अर्न्तगत एउटा धान ब्लक, ३ वटा पुरानो पकेट र एउटा नयाँ पकेट रहेका छन्। जसमध्ये किवि पकेट मे.न.पा १ भोटैचौर, तरकारी पकेट मे.न.पा १० शिखरपुर, अलैंची पकेट मे.न.पा ९ ज्यामिरे र नयाँ कागती पकेट मे.न.पा ११ मेलम्चीमा रहेका छन्।

चित्र १२ : वडा नं १ किवि खेति

तालिका २१ : ब्लक तथा पकेट सञ्चालक समितिको विवरण

क्र.स.	पकेटको किसिम	वडा नं.	क्षेत्रफल	प्रत्यक्ष लाभान्वित संख्या	कैफियत
१.	किवि पकेट	१	३०० रो.	२ कृषक समूह	गत वर्ष २,१०० किलो किवि उत्पादन भएको थियो यस वर्ष करिब ५,००० किलो हुने अनुमान गरीएको छ।
२	तरकारी पकेट	१०	२८० रो	२ कृषक समूह र ९० घरधुरी	प्रति परीवार सरदर ५० हजार तरकारीबाट आमदानी हुने गरेको छ।
३	अलैंची पकेट	९	३८० रो	१५० घरधुरी	-
४	कागती पकेट	११	४०० रो	२५० घरधुरी	-

स्रोत : मेलम्ची कृषि सेवा केन्द्र, २०७५

५.४.११ राइस मिलहरु

मेलम्ची नगरपालिकामा ११५ वटा राइस मिलहरु रहेका छन्।

तालिका २२ : राइस मिल संख्या विवरण

क्र. स.	वडा नं.	राइस मिल संख्या	क्र. स.	वडा नं.	राइस मिल संख्या
१	१, २	१२	२	३	३
३	४	४	४	५	११
५	६	११	६	७, ८	१२
७	९	१५	८	१०	९
९	११	१८	१०	१२	१०
११	१३	१०	जम्मा		११५

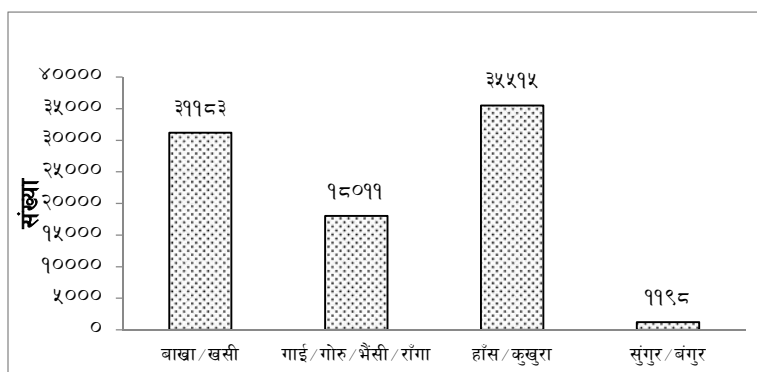
स्रोत: घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, शाखा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०७४

५.४.१२ संकलन केन्द्र

मेलम्ची नगरपालिकाको भोटेचौरको तरकारी संकलन केन्द्रले ४० मेट्रिक टन लहरे तरकारी, आलु, काउली, बन्दा, मुला स्थानीय बजार तथा काठमाडौंमा विक्रि गर्दछ। यस संकलन केन्द्रको मुख्य कमान्ड क्षेत्र भने भोटेचौर र हैबुङ मात्र रहेका छन्। यो नगरपालिकाले तरकारी खेतीको प्रचुर सम्भावना बोकेकोले कृषकहरुलाई आफ्नो उत्पादन सहज रुपमा विक्रि तथा वितरणको लागि अन्य बाँकी वडाहरुमा पनि संकलन केन्द्रहरुको सुविधा उपलब्ध गराउन आवश्यक देखिन्छ।

५.४.१३ नगरमा भएका पशुपंक्षी

नेपाल सरकार पशुपंक्षी विकास मन्त्रालयले तयार गरेको पशुसेवा तथ्यांक ई. सं. २०१७ अनुसार नेपालको कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा ११% र केन्द्रिय तथ्यांक विभाग, २०११ को अनुसार कृषिको कूल ग्राहस्थ उत्पादनकमा ३२% योगदान पशुपालन व्यवसायले प्रदान गर्दछ। यो सन्दर्भमा पशुपालनले पनि राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा निकै ठूलो भूमिका निर्वाह गर्छ।

चित्र १३ : पशुपंक्षी संख्या

एकतर्फ पशुपालनले दुध, अण्डा, मासु, श्रम आदि उत्पादन गर्छ भने अर्को तर्फ पशुको गोबर तथा मुत्रले माटोको उत्पादन क्षमता वृद्धि गर्दछ। यसरी पशुपालनका धेरै फाइदाहरु भएकाले पशुसेवामा उत्पादन वृद्धि तथा बजारीकरणका निम्ति अनुकूल योजनाहरु बनाउन उत्तिकै आवश्यक छ।

मेलम्ची नगरपालिकामा अत्याधिक संख्यामा हाँस तथा कुखुरा पालन हुन्छ भने सुँगुर तथा बंगुर पालन न्यून हुनेगरेको छ। यस नगरपालिकाबाट दैनिक १५ देखि २० वटा खसी काठमाडौंमा विक्रि गरिन्छ। अन्य वडाहरु भन्दा वडा नं. १२ मा बढी संख्यामा सुँगुर/बंगुर पालन हुन्छ। सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा पालन हुने कूल गाई/गोरु/भैसी/राँगा को संख्याको १३%, बाखा तथा खसीको १३% र सुँगुर/बंगुरको २८% यस नगरपालिकामा पालन हुने गर्दछ।

तालिका २३ : पशुपंक्षी संख्या

चौपाया	बाखा/खसी	गाई/गोरु/भैंसी/राँगा	हाँस/कुखुरा	सुंगुर/बंगुर
संख्या	३११८३	१८०११	३५५१५	११९८

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

५.४.१४ भेटेरिनेरी औषधी पसलहरु

यस नगरपालिकामा २२ वटा भेटेरिनेरी औषधी पसलहरुले रहेका छन् । यस नगरपालिकाको वडा नं. ३ र ४ मा कुनै पनि भेटेरिनेरी औषधी पसल छैनन् । तर वडा नं. ३ र ४ मा पनि अन्य वडाहरुमा जस्तै चौपायाको पालन हुने भएकोले यी वडाहरुमा पनि भेटेरिनेरी औषधी पसलहरुको आवश्यकता रहेको छ । यस नगरपालिकाको भेटेरिनेरी औषधी पसलहरुको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ ।

तालिका २४ : भेटेरिनेरी औषधी पसलहरु

वडा नं.	भेटेरिनेरी औषधी पसल संख्या	वडा नं.	भेटेरिनेरी औषधी पसल संख्या
१, २	२	१०	१
५	४	११	४
६	१	१२	२
७, ८	१	१३	२
९	२	जम्मा	२२

स्रोत : जिल्ला प्रोफाइल सहित वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका आ. व. २०७२/७३, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

५.४.१५ नगरपालिकामा लगाइने उन्नत जातका घाँसहरु

मेलम्ची नगरपालिकाको हावापानी तथा चरण क्षेत्रहरुले गर्दा यो क्षेत्र पशुपालनको लागि उपयुक्त स्थान मानिन्छ । जौ, भेच, नेपियर, स्टाईलो, मोलासेस जस्ता भुइँ घाँस र बडहर, टाँकी, कुटमिरो, किम्बु, इपिईपिल, निभारो, खसु, लाकुरी, पयौ, गायो, सिरिस जस्ता डाले घाँस लगाइन्छ ।

५.४.१६ दाना तथा चल्ला विक्रि गर्ने पसलहरु

मेलम्ची नगरपालिकाको वडा नं. ११ मा अधिकांश (६ वटा) दर्ता गरिएका दाना तथा चल्ला विक्रि गर्ने पसलहरु छन् ।

तालिका २५ : नगरपालिका अन्तर्गत दर्ता गरिएका दाना तथा चल्ला विक्रि गर्ने पसलहरु

क्र.स.	पसल/पसलेको नाम	वडा नं.	दानाको किसिम
१	श्री गोविन्द चौलागाई	१, २	गाई/भैंसी
२	सूर्यमुखी साना किसान सहकारी संस्था	१, २	
३	श्री राम कृष्ण देउजा	६	कुखुरा , गाई/भैंसी
४	श्री नगेन्द्र गिरि	७, ८	कुखुरा
५	श्री नगेन्द्र गिरि	७, ८	क्याटल
६	श्री कृष्ण बहादुर कार्की	९	कुखुरा
७	श्री टिका दत्त धिताल	११	गाई/भैंसी
८	श्री प्रेम लामिछाने	११	गाईभैंसी

तालिका २५ : नगरपालिका अन्तर्गत दर्ता गरिएका दाना तथा चल्ला विक्रि गर्ने पसलहरु

क्र.स.	पसल/पसलेको नाम	वडा नं.	दानाको किसिम
९	श्री सुवास धकाल	११	ब्रोइलर
१०	श्री भ्याली फिड सप्लायर्स	११	लेयर्स
११	श्री मञ्जु पण्डित	११	ब्रोइलर
१२	श्री राम गौतम	११	ब्रोइलर
१३	राम बहादुर तामाङ	१२	कुखुरा

स्रोत : जिल्ला प्रोफाइल सहित वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका आ. व. २०७२/७३, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

५.४.१७ ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका तालिम प्राप्त पशु सेवा प्राविधिक (जे. टी./जे. टी. ए.) हरु

मेलम्ची नगरपालिकाको वडा नं. १ र २ मा ५ जना, वडा नं. ३ मा २ जना, वडा नं. ४ मा २ जना, वडा नं. ५ मा ३ जना, वडा नं. ६ मा ४ जना, वडा नं. ७ र ८ मा ६ जना, वडा नं. ९ मा २ जना, वडा नं. १० मा ६ जना, वडा नं. ११ मा १२ जना, वडा नं. १२ मा ७ जना, वडा नं. १३ मा ५ जना गरी जम्मा ५४ जना ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका पशु सेवा प्राविधिक (जे. टी./जे. टी. ए.) हरु रहेका छन्। सबैभन्दा बढी जे. टी. ए. को संख्या वडा नं. ११ मा छन् भने वडा नं. ४ र ९ मा जम्मा २-२ जना जे.टी.ए हरु रहेका छन्। यस नगरपालिकाको ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका पशु सेवा प्राविधिकहरुको विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ।

५.४.१८ पशुपालन गर्ने समूहहरु

यस नगरपालिकाको जम्मा २५ वटा पशुपालन समूहमा ३४८ सदस्य रहेका छन्। सबैभन्दा बढी पशुपालन समूह वडा नं. १० मा छन्। वडा नं. ४ र ६ मा प्रत्येकमा चारवटा समूहहरु रहेका छन्। मेलम्ची नगरपालिकाका पशुपालन गर्ने कृषक समूहको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ।

तालिका २६ : पशुपालन समूहको वडागत संख्या

क्र.स.	वडा नं.	पशुपालन समूह संख्या	सदस्य संख्या	क्र.स.	वडा नं.	पशुपालन समूह संख्या	सदस्य संख्या
१	१,२	४	५९	२	३	२	३६
३	४	४	५६	४	६	४	३७
५	७, ८	१	९	६	९	१	२६
७	१०	५	५४	८	११	३	४५
९	१२	१	२६	जम्मा		२५	३४८

स्रोत : जिल्ला प्रोफाइल सहित वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका आ. व. २०७२/७३, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

५.४.१९ कृषिजन्य उद्योगहरु तथा फार्महरु

मेलम्ची नगरपालिकामा धरैजसो पोल्ट्रीफर्म तथा डेरी उद्योग रहेका छन् । हाल नगरपालिकामा ३५०० लि. देखि ४००० लिटर सम्मको क्षमता भएको चिस्यान केन्द्र भएता पनि सो क्षमतालाई वृद्धि गरि १०,००० लि. क्षमता भएको चिस्यान केन्द्र स्थापन गर्न जरुरी देखिन्छ।

चित्र १४ : वडा नं. ८ दुध संकलन

तालिका २७ : कृषिजन्य उद्योगको नामावली

क्र.स.	उद्योगको नाम	वडा नं.	क्र.स.	उद्योगको नाम	वडा नं.
१	अन्नपूर्ण नर्सरी	१, २	२०	पञ्चकन्या पशु पालन फर्म	११
२	श्री इन्द्रावती एगो प्रा. लि.	१, २	२१	विसमुटे भैंसी पालन फार्म	११
३	पाल्चोकी माई पोल्ट्री फर्म	३	२२	इन्द्र दुग्ध डेरी उद्योग	११
४	न्यु सिन्धु पशुपालन तथा कृषि फर्म	३	२३	कटुञ्जे पशुजन्य उद्योग	११
५	बच्छला देवि पोल्ट्री फर्म	४	२४	जाल्पादेवी दुग्ध चिस्यान केन्द्र	११
६	एन.आर.जे.डी ड्रिम ग्रुप	४	२५	कटुञ्जे पशु तथा कृषि फर्म	११
७	गोपीकृष्ण गाइ फर्म	५	२६	मेलम्ची चिया विकास उद्योग केन्द्र	११
८	दुवाचौर बाखा फर्म	७, ८	२७	कृषि तथा पशु विकास केन्द्र	११
९	रामचन्द्र एण्ड नेत्र पोल्ट्री फर्म	९	२८	श्री शिवशक्ति दुग्ध संकलन उद्योग	११
१०	लामा पोल्ट्री फर्म	९	२९	लोकप्रिय गाई फर्म	१२
११	श्री रक्तकाली पोल्ट्री फर्म	९	३०	बाँसबारी बंगुर फर्म	१२
१२	शेर्पा बाखा फार्म	९	३१	ढकाल पोल्ट्री फर्म	१२
१३	मंगोलीक बाखा फार्म	९	३२	कामधेनु गाई फर्म	१२
१४	दिपक पशुपालन फार्म	१०	३३	उपेन्द्र पशु पालन फार्म	१२
१५	रातमाटा गाई फार्म	१०	३४	सिन्धु गिरानचौर कृषि फार्म	१२
१६	दिपेन्द्र कृषि उत्पादन तथा विक्रि फर्म	१०	३५	ढकाल पशु पालन तथा कृषि फार्म	१२
१७	काली पोल्ट्री फर्म	१०	३६	प्रतिष्ठा तरकारी उत्पादन तथा विक्रि फर्म	१३
१८	श्री नमुना बंगुर पालन फार्म	११	३७	शिवशक्ति दुग्ध संकलन उद्योग	१३
१९	श्री इन्द्रावती एगो फार्म प्रा. लि.	११	-	-	-

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. ७०।७१ को वार्षिक प्रतिवेदन

५.४.२० व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन

यस नगरपालिकाले कृषि तथा पशुपालनमा धेरै सम्भावना भएको तर न्यून मात्रामा व्यवसायिक कृषि र पशुपालन शुरु भएका छन् । यहाँ तरकारी, फलफुल, किवी, अलैंची, चिया तथा कफी खेतीको प्रचुर सम्भावना छ । यस नगरपालिकाको आर्थिक उन्नतीको लागि यस्ता नगदे बालीहरुको खेतीमा प्रोत्साहन गर्न आवश्यक देखिन्छ । यहाँका अधिकांश जनसंख्याको प्रमुख पेशा कृषि भएता पनि ठूलो मात्रामा व्यवसायिक कृषिलाई प्रवर्द्धन गर्न सकिएको छैन । माटो परीक्षण गरेर कृषि पकेट क्षेत्रहरुको पहिचान गर्न आवश्यक छ । पकेट क्षेत्रहरु घोषणा गरेपछि स्थानीयहरुमा खेती गर्ने जाँगर आउँछ भने लगानीकर्ताहरु पनि आकर्षित हुन्छन् । यसरी एकीकृत खेतीबाट ठूलो मात्रामा उत्पादन हुन्छ, र बजारीकरणको समस्या पनि हुँदैन । उत्पादन भएको बस्तुहरुलाई भण्डारण गर्न चिस्यान केन्द्र स्थापना आवश्यक हुन्छ । व्यवसायिक कृषिले गति लिएसगै कृषि उत्पादनलाई प्रशोधन गरेर अरु थप उत्पादनहरु पनि गर्न सकिन्छ जस्तै आलु चिप्स, किवीको वाइन, खुर्पानीको जाम, अचार, सुकुटी आदि ।

पशुपालनलाई पनि व्यवसायिकरण गर्न उत्तिकै आवश्यक छ । भूकम्पपछि धेरैले पशुपालन गर्न छोडेकाले प्रोत्साहनको लागि अनुदानहरु दिनुपर्छ । एकीकृत रुपमा पशुपालन गर्दा भने कृषकहरुले छिटो नाफा लिन सक्दछन् । अहिले केही मात्रामा गाईपालन, बाख्रापालन र कुखुरापालन भइरहेको छ भने माछापालन पनि फस्टाउँदै गइरहेको छ । वडा नं २ र ३ मा ट्राउट माछाको सम्भावना छ र त्यस्तो फार्महरु सञ्चालन भइरहेको छ । वडा नं १ मा तारुके, गैरी जस्ता माछाहरुको सम्भावना छ । यसरी व्यवसायिक पशुपालनबाट उत्पादित दुधलाई प्रशोधन गरी दुधजन्य पदार्थ जस्तै पनिर, चिज, खुवा आदि उत्पादन गरि विक्रि वितरण गर्न सकिन्छ । नगरपालिकाको केही भागहरुमा बाख्रा र कुखुरापालन भइरहेको छ । त्यसलाई अझै प्रोत्साहित गरेर उत्पादित थप मासु र अण्डा विक्रि गर्न सकिन्छ ।

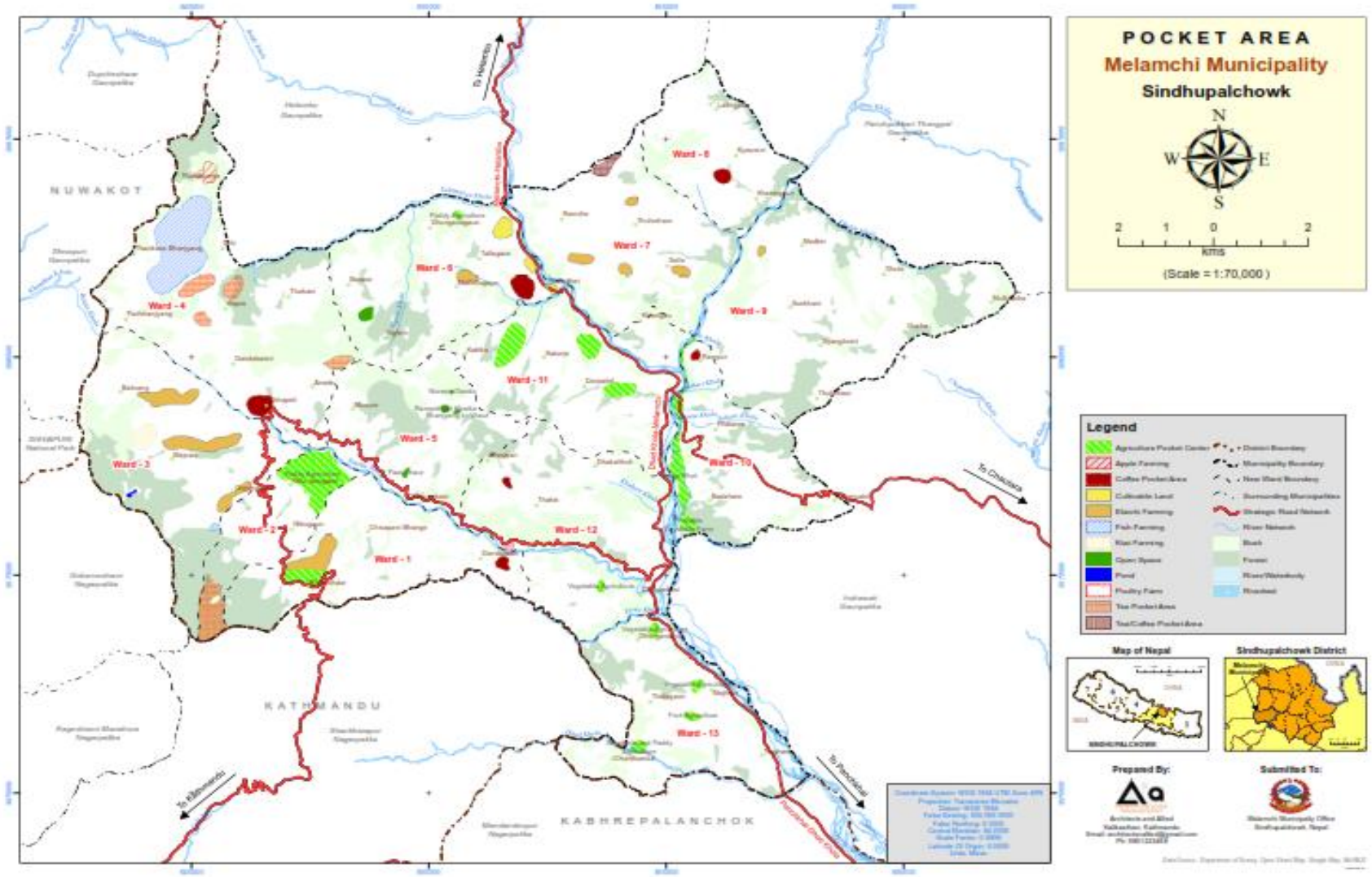
तालिका २८ : व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन गर्न सकिने क्षेत्रहरु

वडा नं	व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन गर्ने सकिने क्षेत्रहरु
१	तरकारी खेती, किवी खेती, अलैंची खेती, चिया खेती, कफी खेती, केरा खेती, बाख्रापालन, गाईपालन, कुखुरापालन र माछापालन
२	चिया खेती, किवी खेती, अम्रिसो खेती, अलैंची, धान, कुखुरापालन
३	किवी खेती, चिया खेती, अलैंची खेती, कुखुरापालन, माछापालन
४	चिया खेती, तरकारी खेती, फलफुल खेती (स्याउ, अनार, कागती, जुनार र सुन्तला), अलैंची खेती, कफी खेती, माछापालन
५	चिया खेती, कफी खेती, जडीबुटी खेती
६	चिया तथा कफी खेती, फलफुल खेती (सुन्तला), मौरीपालन, डेरी, अलैंची खेती, धान खेती
७	पशुपालन, तरकारी तथा फलफुल खेती, चिया तथा कफी खेती, अलैंची खेती,
८	तरकारी खेती, पशुपालन, चिया, कफी, अलैंची खेती, आलु खेती
९	चिया खेती, गाइ फार्म, किवी खेती, अलैंची खेती

तालिका २८ : व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन गर्न सकिने क्षेत्रहरु

वडा नं	व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन गर्ने सकिने क्षेत्रहरु
१०	तरकारी खेती, कफी खेती, छानो छाउने ढुंगा, अलैंची खेती, फलफुल (सुन्तला, कागती, केरा) खेती, पशुपालन
११	कृषि, पशुपालन, चिया खेती
१२	तरकारी खेती, कफी खेती, पशुपालन, कुखुरापालन
१३	फलफुल खेती (अनार, आँप, केरा, लिच्ची), कफि खेती, तरकारी खेती, धान खेती

स्रोत : वडागत भेला, २०७५

चित्र १५ : पकेट क्षेत्रहरूको नक्शांकन

५.५ उद्योग तथा खानी क्षेत्रको स्थिति

यस नगरपालिकामा उद्योगको उल्लेखनीय रूपमा विकास भएको छैन । पर्याप्त मात्रामा कच्चा पदार्थको उपलब्धता हुँदा हुँदै पनि त्यसको सदुपयोग गर्न उद्योगहरु समर्थ छैनन् । पर्याप्त सीपको अभाव, उत्पादित वस्तुको बजार अभाव, सीमित उत्पादनको कारणले गर्दा यस क्षेत्रको विकास हुन सकेको देखिँदैन ।

५.५.१ उत्पादन मुलक उद्योग

मेलम्ची नगरपालिकामा रहेका उत्पादन मुलक उद्योगहरु मध्ये ठेक्का पट्टा फर्मको संख्या सबैभन्दा बढी छन् । कृषिजन्य उत्पादन फर्महरु कम देखिएकोले त्यस्ता फर्महरु स्थापना गर्न कृषकलाई प्रोत्साहित गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

तालिका २९ : उत्पादन मुलक उद्योग संख्या

क्र.स.	फर्मको उद्देश्य	संख्या	क्र.स.	फर्मको उद्देश्य	संख्या
१	ठेक्का पट्टा	१९	२	ग्रिल उद्योग	८
३	गिट्टी, बालुवा, रोडा उत्पादन	७	४	फर्निचर उत्पादन	६
५	दुध संकलन तथा चिसो पार्ने	४	६	गहना बनाउने	४
७	सिलाई तथा कटाई	४	८	ब्लक रिड टायल उत्पादन	३
९	बेकरी	३	१०	निर्माण सेवा	२
११	खाद्यान्न	१	१२	बरफ उत्पादन	१
१३	नेपाली कगज उत्पादन	१	१४	कुखुरापालन	१
१५	चिया उत्पादन तथा प्रशोधन	१	१६	छाला प्रशोधन	१

स्रोत : जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, शाखा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. २०७३/७४

तथ्यांकमा उल्लेख गरिएका उत्पादनमूलक उद्योगहरुको अवस्था सन्तोषजनक देखिँदैन । उद्योगमैत्री वातावरण प्रथम सर्त मानेर नगरपालिकाले उद्योगहरुको विकास तथा विस्तार, उद्योगको लागि आवश्यक कच्चा पदार्थको अध्ययन, जनशक्ति विकास, उत्पादनको बजारीकरण योजना जस्ता कुरामा ध्यान दिन आवश्यक देखिन्छ । मूल्य श्रृंखलामा आधारित कृषि/स्थानीय कच्चा पदार्थ उपयोग हुने उद्योग विस्तार तर्फ योजना केन्द्रित हुनु पर्दछ जसले रोजगारी र पूँजी निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउन सकोस ।

५.५.२ मेलम्ची नगरपालिकाको पसल तथा खुद्रा व्यापार पसलहरु

मेलम्ची नगरपालिकाका दर्ता गरिएका पसलहरु मध्ये सबैभन्दा बढी खाद्यान्न विक्रि गर्ने पसलहरु, कपडा पसलहरु तथा ईलेक्ट्रोनिक सामाग्रीहरु विक्रि गर्ने पसलहरु रहेका छन् ।

तालिका ३० : पसल तथा खुद्रा व्यापार संख्या

क्र.स.	व्यापार वा व्यवसायको किसिम	संख्या	क्र.स.	व्यापार वा व्यवसायको किसिम	संख्या
१	फेन्सी तथा कपडा पसल	३१	१०	मासु विक्रि पसल	४
२	निर्माण	९	११	मोटर पार्टस् पसल	१
३	स्टेस्नरी	६	१२	घरायसी सामाग्री विक्रि पसल	८
४	सुनचाँदी	१	१३	मदिरा पसल	७

तालिका ३० : पसल तथा खुद्रा व्यापार संख्या

क्र.स.	व्यापार वा व्यवसायको किसिम	संख्या	क्र.स.	व्यापार वा व्यवसायको किसिम	संख्या
५	सप्लायर्स	७	१४	मट्टितेल, पेट्रोलियम पदार्थ तथा ग्यास विक्रि गर्ने पसल	५
६	इलेक्ट्रोनिक्स पसल	२२	१५	फलफूल तथा तरकारी पसल	५
७	होटल तथा रेस्टुरेण्ट	४	१६	खाद्यान्न तथा किराना पसल	६९
८	सेवा (कपाल दाही काट्ने, फोटोस्टुडियो, मनिट्रान्सफर, आदि)	३	१७	कोल्ड स्टोर	१
९	दानाढुटो	२	१८	मलखाद	१

स्रोत : जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, शाखा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. २०७३/७४

५.५.३ क्रसर उद्योगहरू

मेलम्ची नगरपालिकाका ठूला नदीहरूमा क्रसर उद्योगहरू संचालन भैरहेका छन्। क्रसर उद्योगहरूले नदीजन्य पदार्थहरूको उत्खनन गर्ने हुँदा वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्न जाने देखिन्छ। त्यसैले यी क्रसर उद्योगहरूको नियमित अनुगमन गरी वातावरणमा न्यून प्रतिकूल असर हुने प्रवन्ध गर्नुपर्ने देखिन्छ।

तालिका ३१ : क्रसर उद्योगहरू

क्र.स.	क्रसर उद्योगको नाम	प्रोप्राइटर/संचालक	स्थापना भएको स्थान	स्थापना भएको वर्ष	नदी पारी पर्ने गा.वि.स.
१	मेलम्ची ए कोन क्रसर	मान बहादुर लामा	फटकशिला		बाँडेगाउँ
२	पाल्चौकी माई रोडा ढुंगा उद्योग	दीपक मिश्र	बाँसबारी	२०६६	बाँडेगाउँ, शिखरपुर
३	गंगा इन्द्रावती क्रसर उद्योग	आड काजी शेर्पा	फटकशिला	२०६६	भीमटार
४	मेलम्ची फट्केश्वरी इन्द्रावती स्टोन प्रा. लि.	रवि श्रेष्ठ बनेपा	फटकशिला	२०६६	भीमटार, बाँडेगाउँ
५	जाल्पा इन्फ्रास्ट्रक्चर प्रा. लि.	शिवराम श्रेष्ठ	फटकशिला	२०६६	भीमटार, बाँडेगाउँ
६	पाल्चौकी माई इन्फ्रास्ट्रक्चर	राजेन्द्र श्रेष्ठ	फटकशिला	संचालनको क्रममा	भीमटार
७	पाथीभरा एग्रिगेट इन्डस्ट्रिज प्रा. लि.	कृष्ण प्रसाद प्रसाई	फटकशिला	दर्ताको क्रममा	बाँडेगाउँ भीमटार

स्रोत : जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुपाल्चोक, २०७१

५.५.४ खानीहरू

मेलम्ची नगरपालिकामा मुख्यतय चार स्थानमा ढुंगा खानी संचालित छन्। वडा नं. २ को अवरख खानी, वडा नं. ५ को अप्रश खानी, वडा नं. १३ को सिता बगर र एकलेबेसीमा ढुंगा खानी तथा वडा नं. १० मा छानो छाउने ढुंगा खानी छन्। यी खानीहरू आर्थिक दृष्टिकोणले निकै महत्वपूर्ण रहेको पाइन्छ।

५.५.५ सम्भाव्य उद्यमहरू

जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुपाल्चोक २०७१ अनुसार मेलम्ची नगरपालिकाको वडा नं. ११ मा कृकट ब्लक, स्टोन क्रासिड, परम्परागत सीप, कार्पेट तथा फलफूल प्रशोधन सम्बन्धी उद्यमहरूको संभावना रहेको छ। वडा नं. १२ को बाहुनेपाटीमा तरकारी खेती, मत्स्यपालन, मिल, फर्निचर र बाँस निगालोका सामान बनाउने उद्यम विकासको प्रचुर सम्भावना देखिन्छ।

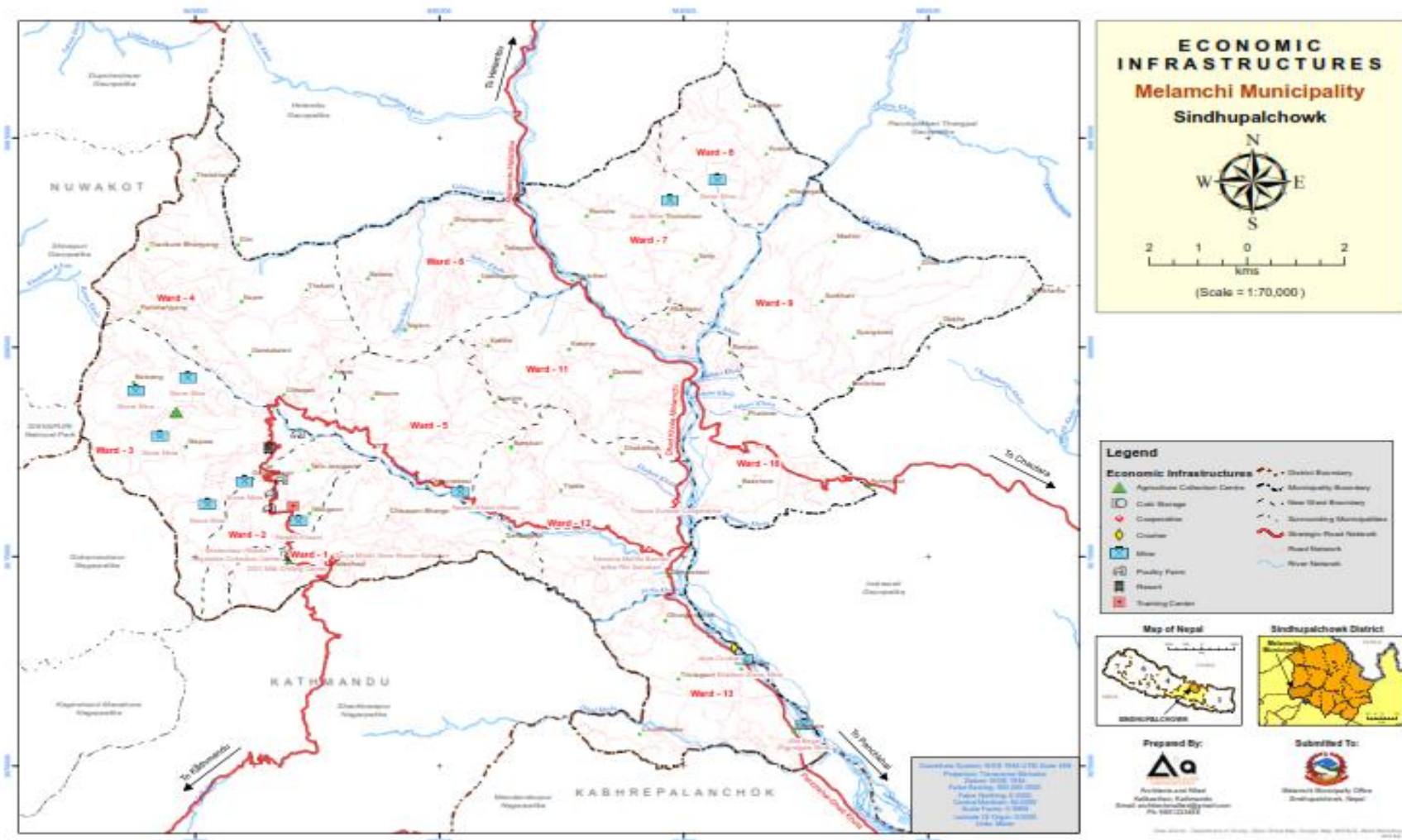
५.५.६ नगरपालिकामा उत्पादन हुने निकासीजन्य तथा उद्योगजन्य कच्चा पदार्थहरू

लप्सी, दुध, छाला, सिस्नु पाउडर, धातुको सामान, क्रसर ढुंगा, फर्निचर, आलु, अलैंची, कफी, ताजा तरकारी, मासु जस्ता निकासी जन्य तथा उद्योग जन्य कच्चा पदार्थहरू पनि मेलम्ची नगरपालिकाका विभिन्न स्थानमा उत्पादन हुन्छन्। यस्ता निकासी जन्य पदार्थहरू उत्पादन गर्न किसान तथा सम्बन्धित व्यवसायीलाई प्रोत्साहन तथा उचित प्रतिफल दिलाउने नीति अवलम्बन गर्नु पर्ने देखिन्छ।

तालिका ३२ : नगरपालिकामा उत्पादन हुने निकासीजन्य तथा उद्योगजन्य कच्चा पदार्थहरू

क्र.स.	वस्तुहरू	स्थान	क्र.स.	वस्तुहरू	स्थान
१	लप्सी	मेलम्ची, दुवाचौर, सिन्धुकोट	२	फर्निचर	फटकशिला
३	दुध	मेलम्ची	४	आलु	मेलम्ची
५	छाला	सिन्धुकोट	६	अलैंची	तालामाराड, भोटेचौर
७	सिस्नु पाउडर	थकनी	८	कफी	भोटेचौर
९	धातुको सामान	शिखरपुर, मेलम्ची	१०	ताजा तरकारी	भोटेचौर, बाँसवारी
११	क्रसर ढुंगा	इन्द्रावती नदी	११	तरकारी तथा पशुपालन	शिखरपुर

स्रोत : जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुपाल्चोक, २०७१

चित्र १६ : आर्थिक पूर्वाधारहरूको नक्शांकन

५.६ कला, संस्कृति तथा पर्यटन विकास

हाल धेरैजसो क्षेत्रहरूले बढ्दो प्रतिस्पर्धी पर्यटन बजारमा तुलनात्मक लाभ विकसित गर्न एवं विश्वमा स्थानीय विशिष्टता बनाउन आफ्नो मौलिक मूर्त र अमूर्त सांस्कृतिक सम्पदाहरूको विकास गरी रहेका छन्। संस्कृति र पर्यटनले पारस्परिक रूपमा लाभदायी सम्बन्ध राख्दछन्। पर्यटन विकासमा संस्कृतिले आफ्नो छुट्टै आकर्षक पहिचान बनाई बढ्दो पर्यटकीय बजारमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ। साथै पर्यटनले पनि संस्कृतिलाई लोप हुन नदिन आय श्रोत प्रदान गरी सांस्कृतिक धरोहर, सांस्कृतिक सम्पदा र मौलिकताको समर्थन गर्दछ।

विकसित मुलुकहरूमा जेष्ठ नागरिकहरूसँग पर्याप्त धन र समय हुने र २० औं शताब्दी पश्चात जीवनदर्शनसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने दर्शनीक स्थलहरूको भ्रमण गर्ने परिपाटी बढ्न थाले पछि सांस्कृतिक पर्यटनको विकासमा वढोत्तरी भएको देखिन्छ।

५.६.१ प्रमुख धार्मिक स्थलहरू

यस नगरपालिकामा धार्मिक स्थलहरू प्रशस्तमात्रामा छन्। वडा नं ५ को कोतदेवी मन्दिर, पृथ्वी नारायण शाहले नेपाल एकीकरण गरेको समयमा स्थापित स्थल हो। त्यस्तै वडा नं १ मा रहेको त्रिवेणी सिद्धेश्वर मन्दिर ११ औं शताब्दीमा र छेत्रपाल भूमेस्थान १० औं शताब्दीमा निर्माण भएका मन्दिरहरू हुन्। यस्ता महत्वपूर्ण स्थलहरूको पहिचान तथा प्रचारप्रसार अपेक्षित मात्रामा भएको देखिदैन।

तालिका ३३ : मुख्य धार्मिक स्थलहरूको नामावली

वडा नं.	मन्दिरको नाम
१	केदारेश्वर मन्दिर, जल्लेश्वर मन्दिर, नीलकण्ठेश्वर मन्दिर, सेतिकादेवी मन्दिर, शिव मन्दिर, सिद्धेश्वर त्रिवेणी मन्दिर
२	जालपादेवी मन्दिर, शिव मन्दिर
३	कालिका मन्दिर, भुमेथान मन्दिर, जाल्मीदेवी मन्दिर, सेल्बोन भुमेथान मन्दिर, लोकेश्वरी मन्दिर, बर्गाइ मन्दिर, देवीथान मन्दिर, लोकेश्वरी मन्दिर,
४	कृष्ण मन्दिर, कुलायन मन्दिर, वत्शालादेवी मन्दिर, चण्डेश्वरी महादेव मन्दिर, धौलेश्वरी मन्दिर, काली सेतीदेवी मन्दिर, रिङ्गादेवी मन्दिर, शिव मन्दिर, गणेश पाल्चोक मन्दिर, पान्चाइन मन्दिर
५	कोतदेवी मन्दिर, सिद्धेश्वर मन्दिर, धौलेभुमेस्थान, धौलेश्वरी मन्दिर
६	धौलेश्वर महादेव मन्दिर, भुमेश्वरी मन्दिर, गौखुरेश्वर मन्दिर, कृष्ण मन्दिर
७	सुन्दरीदेवी मन्दिर, भिमसेन मन्दिर, कालिकादेवी मन्दिर, जालेवादेवी मन्दिर, गोल्मेश्वर महादेव, भिमसेन मन्दिर, भुमेश्वर महादेव मन्दिर, कृष्ण मन्दिर, भैरवी मन्दिर
८	कृष्ण मन्दिर, भिमसेनथान मन्दिर
९	पञ्चकन्या मन्दिर, गोल्मास्थान मन्दिर, रक्तकालीदेवी मन्दिर, सातधारा मन्दिर, त्यवालेथान मन्दिर, सातकन्या मन्दिर, नौलिङ्गेश्वर मन्दिर, महादेवी बुद्धि मन्दिर, काँडादेवी मन्दिर
१०	खाडिकादेवी मन्दिर, शितलादेवी मन्दिर, सेतीदेवी मन्दिर, शिकारी डाँडा मन्दिर, भुमेश्वरी मन्दिर, देवी मन्दिर, माभिगाउँको खड्कदेवी मन्दिर, आचार्य टोलको खडिका देवी मन्दिर
११	शिवालय र महाकाली देवी मन्दिर, गोरेश्वर मन्दिर, कृष्ण मन्दिर, शिव मन्दिर, पञ्चकन्यादेवी मन्दिर, इन्द्रेश्वर महादेवथान मन्दिर, भुमेथान मन्दिर, सातकन्या देवथान मन्दिर, सुन्दरीदेवी कालिकाथान मन्दिर, सेतीदेवी मन्दिर, खानीगाउँको मन्दिर

तालिका ३३ : मुख्य धार्मिक स्थलहरूको नामावली

वडा नं.	मन्दिरको नाम
१२	तिवारी कुलायन मन्दिर, भट्टराई कुलायन मन्दिर, महाकालीथान मन्दिर, माझी पित्र डाँडा मन्दिर, जाल्पा मन्दिर, कालिका मन्दिर, शिव मन्दिर, कुलायनथान मन्दिर, कृष्ण मन्दिर, देवीथान मन्दिर, समसरीदेवी मन्दिर, जर्के खोला किनारको कृण्डेश्वरी मन्दिर
१३	फट्केश्वरी मन्दिर, गोल्मेश्वरी मन्दिर, भिमसेनस्थान मन्दिर, चण्डेश्वरी मन्दिर, कोतदेवी मन्दिर, नेपालथोक सेतीदेवी मन्दिर

स्रोत: वडागत भेला, आधार वर्ष २०७५

५.६.२ माने तथा गुम्बाहरू

मेलम्ची नगरपालिकाको वडा नं. ३ मा डाँडाथोक माने, वडा नं. ७ मा सल्ले माने, धर्ना माने, बालुवा माने, छाप माने, तेरे माने, पोखरे माने, पाइयो विसाउने माने, वडा नं. ५ अन्तर्गत सुलिकोट तल्लो माने, सुलिकोट माथिल्लो माने तथा वडा नं. ११ मा कार्तिक माने र अम्फे माने रहेकाछन् ।

यसैगरी वडा नं ३ मा समितनासाङ् गुम्बा, अर्को एक निर्माणाधीन गुम्बा, वडा नं. ६ मा धउले गुम्बा, वडा नं. ८ मा भैसे गुम्बा, वडा नं. ९ मा तासी प्यामा छोलिङ गुम्बा तथा वडा नं १२ मा स्याङ्ग गुम्बा र नाम्दोलिन गुम्बा छन् । यी गुम्बा तथा मानेहरूले धार्मिक आस्था बोकेका हुन्छन् । यस्ता धार्मिक प्रतिकहरूको संरक्षण र संवर्द्धन गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

५.६.३ प्रमुख जात्राहरू

क) धौलेश्वरी मन्दिरको जात्रा

धौलेश्वरी मन्दिर वडा नं. ४, ५, ६ र ११ को सिमानाको धौले डाँडामा अवस्थित छ । धार्मिक ग्रन्थ अनुसार भगवान शिवले विष सेवन गरे पछि पहिलो पाइला हलेसीमा दोस्रो पाइला यही धौले डाँडामा टेकेर तेस्रो पाइलामा गोसाइँकुण्ड पुगेको उल्लेख गरिएकाले यस मन्दिरको छुट्टै विशेषता रहेको छ । यस मन्दिरमा विशेष गरि जनै पूर्णिमाको दिन ठुलो मेला लाग्ने गर्दछ ।

ख) नौलिङ्गेश्वरी मूलखर्क

यो मन्दिर पाँचपोखरी गाउँपालिका, इन्द्रवती गाउँपालिका र मेलम्ची नगरपालिका वडा नं. ९ को सिमानामा पर्दछ । यस मन्दिरमा पूजा अर्चना गरे धनसम्पत्ति, अन्नबाली, चौपाया र सन्तान लाभ हुन्छ भन्ने विश्वास गरिन्छ । साथै यस मन्दिरमा पूजा गरेर भगवानसँग आफुले चिताएको कुरा मागे पछि आफ्नो घर नपुगन्जेल पछाडी फर्किन हुन्न र यदि केही कारणवश घर नपुग्दै पछिडि फर्किएमा आफुले चिताएको कुरा प्राप्त नहुने विश्वास पनि गरिन्छ । यहाँ जनै पूर्णिमाको मेलामा तामाङहरूले भाँकी ल्याउने चलन रहेको छ ।

ग) इन्द्रेश्वरी महादेव मन्दिर

मेलम्ची नगरपालिकाको वडा नं. ११ को प्रख्यात इन्द्रेश्वरी महादेव मन्दिरमा विशेषतः माघे सक्रान्ति, जनै पूर्णिमा, शिवरात्री, तिज र स्वस्थानी ब्रतमा ठुलो मेला लाग्ने गर्दछ। यस मन्दिर परिसरमा भागवत गीता आश्रम बन्दै गरेको छ साथै एउटा घाट पनि रहेको छ।

घ) पितृ कार्य

बाहुनेपाटीको पित्रे डाँडा, वडा नं. १ को आरुकोटे र वडा नं. १० को रामपुर मा दशैंको फूलपाती देखि दशैंको टीकाको भोलि पल्ट (५ दिन) सम्म पितृ देखाउने चलन रहेको छ। यस जात्रामा ड्याके, भोटे, बाहुन तथा भोटे जातिका मानिसहरुको पुरोहित माभी नै हुने गरेको पाइन्छ।

५.६.४ पर्यटन विकास

मेलम्चीको विविध भौगोलिक अवस्थितिले पर्यटकहरुलाई आकर्षित गर्न सक्दछ। यहाँ ठूला-ठूला पहाडहरुका साथै उर्वर फाँटहरु पनि छन्। पहाडी भेगमा ट्रेकिंगको लागि प्रशस्त मार्गहरु छन्। यसैगरी, विभिन्न साहसिक खेलहरुको लागि पनि उपयुक्त स्थानहरु छन्। धौनी छांगोवाट बन्जी जम्प (वडा नं १), सुलीकोट (वडा नं ५) वाट ढकाल खहरे (वडा नं १२) सम्म प्याराग्लाइडिङ र गुफा (वडा नं ९) देखि मेलम्ची (वडा नं ११) सम्म प्याराग्लाइडिङ गर्न मिल्ने

चित्र १७ : वडा नं. ३ स्थित चिया बगान

सम्भावना छ। यसैगरी, यहाँ केबलकारको सम्भावना पनि छ। वडा नं ५ को धौलेदेखि त्रिवेणी घाटसम्म, धौली डाँडादेखि वडा नं २ को चिया बगानसम्म र मेलम्ची (वडा नं ११) देखि चाम्खु र गुफा (वडा नं ९) हुँदै नौलिंगेश्वर मन्दिर (वडा नं ९) सम्म केबलकारको सम्भावना छ। यस्तो स्थानहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गर्न आवश्यक देखिन्छ। भोटेचौर क्षेत्र, धौले डाँडा, चिसापानी, मेलम्ची बजार, चाम्खु गुफा र नौलिंगेश्वरी मन्दिर प्रथमिकताका आधारमा प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरु हुन्। साथै यो क्षेत्र हेलम्बु, पाँचपोखरी र गोसाइँकण्ड जाने बाटो पर्ने भएकोले पनि यस नगरपालिकाले पर्यटनको प्रचुर सम्भावना बोकेको देखिन्छ।

तालिका ३४ : पर्यटन क्षेत्रहरु

वडा नं	पर्यटन क्षेत्रहरु
१	पताल गुफा, मौरी गुफा, धौनी छांगो (बन्जी जम्प गर्ने सम्भावना भएको) भूनेस्थान जात्रा, त्रिवेणी घाट जात्रा
२	चमेरो गुफा बसहचौर, आकाशे भरना, भन्ज्यांग थुम्कामा भ्यू टावर, तपचुली, त्रिवेणी घाट, अर्चलेदेवी मन्दिर, जालपादेवी मन्दिर, चिया बगान, किवी खेती, पौडेल सुवारा

तालिका ३४ : पर्यटन क्षेत्रहरु

वडा नं	पर्यटन क्षेत्रहरु
३	छेराहिटी डाँडा, धाप पोखरी, शिवपुरी भञ्ज्यांग, पाटी भञ्ज्यांग, प्रकृति रिसोर्ट डाँडा (अर्गानिक खेती), कार्जे डाँडा, माछा फार्म, टर्की फार्म (खेती+ रिसोर्ट), चिसापानी, किवि फार्म (४०० रोपनी)
४	धौले मन्दिर, थाना भञ्ज्याङ गढी (पृथ्वी नारायण शाहले नुवाकोट आक्रमण गर्न बनाएको गढी), सिन्धु सुरुङ (विद्यार्थीलाई शैक्षिक अवलोकन)
५	कोतदेवी मन्दिर, त्रिवेणी घाट, सिद्धेश्वर मन्दिर, धौले भूमेस्थान, धौले भ्यू टावर, धौलेदेखि त्रिवेणी घाटसम्म केबलकार, सुलिकोट गुम्बा
६	धौले (पिकनिक स्पट, भ्यू टावर, पार्क), धुसेनी चौर माने भञ्ज्याङ-बतासे डाँडा
७	पाल्चोक तथा हेलम्बु ट्रेक रुट
८	ककनी (ट्रेकिङ रुट, भ्यू प्वाइन्ट), ककनी पोखरी
९	भष्मे सातधारा, लालिगुराँस क्षेत्र, चाम्खु गुफा, नौलिंगेश्वरी
१०	सिम्ले बगर पार्क
११	धौले, धुसेनी घ्यांग (तामाङहरुको एतिहासिक ठाउँ)
१२	माझीटार विरौटामा पिकनिक स्पट र पार्क
१३	फट्केश्वरी महादेव, चण्डेश्वरी डाँडा

स्रोत : वडागत भेला, २०७५

५.६.५ पर्यटकीय पूर्वाधारहरु

कृषि तथा पर्या-पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक छ। चिया बगान, माछा फार्म र किवी खेती हेर्न अहिले पनि सिजनमा २०० देखि ३०० पर्यटकहरु आउने गरेका छन्। यस्तो खेतीहरुलाई अबै व्यवसायिक रुपमा लैजान सकेमा पर्यटन वृद्धि हुन सक्नेछ। वडा नं ३ मा ट्राउट माछा फार्ममा होटल पनि सञ्चालन भइरहेको छ। एकीकृत रुपमा कृषि र पर्यटनलाई संगसंगै लैजान सके पर्यटन विकासमा ठूलो टेवा पुग्न सक्ने देखिन्छ। यसैगरी मेलम्ची नदी तथा इन्द्रावती किनारहरुमा थुप्रै पार्क र पिकनीक स्पटहरु निर्माण हुँदै गरेका छन् जसबाट पर्यटन विकासमा सधाउ पुग्न जाने देखिन्छ।

५.६.५.१ पदयात्रा पर्यटन

काठमाडौँबाट नजिक रहेको र सुन्दरीजल तथा रसुवाको लाङ्गटाङ र गोसाँईकुण्डबाट नजिक रहेकाले यो नगरपालिकामा पदयात्रा पर्यटनको निकै राम्रो सम्भावना रहेको छ। मेलम्चीमा ६ देखि ७ दिनको हेलम्बु ट्रेकको रुटमा पर्दछ। नेपाल पर्यटन बोर्ड अनुसार, औसतमा बर्षेनी ७,६०० देखि ९,६०० ट्रेकिङ्ग पर्मिट मेलम्ची हुँदै लाङ्गटाङ प्रवेश गर्नको लागि अनुमति दिइन्छ। यो रुटलाई पूनर्जागरण गर्न सकियो भने यहाँको पर्यटन विकासलाई ठूला टेवो मिल्नेछ। मेलम्चीमा विशेष गरी पदमार्ग १०१ र २०२ निकै प्रख्यात छन्। यसको साथै अन्य अरु ट्रेकिंग रुटहरु जस्तै वडा नं ८ को ककनीमा पनि विकास गर्न सकिन्छ। पैदल मार्गहरुलाई व्यवस्थित र सुरक्षित गर्न आवश्यक हुन्छ। हाल यस नगरपालिकामा चलेको पर्यटक पदयात्रा मार्गहरु निम्नानुसार रहेका छन्।

- १०१ पदमार्ग रुट : ३० कि. मि. (भोटेचौर - सुरक्षाडाँडा - मौरीको छाँगो - पातलागुफा - तपचुली - धाप - गुरुङ गाउँ - चिसापानी - पाटीभञ्ज्याङ - थानाभञ्ज्याङ - ओखेनी चौर - धौले - सुलिकोट - माने भञ्ज्याङ - नुवार - मेलम्ची)
- २०२ पदमार्ग रुट : १७.५ कि. मि. (मेलम्ची - गोल्माथान - चाम्खु गुफा)
- सुन्दरीजल - चिसापानी - कुटुमसांग - ठाडेपाटी - मेलम्ची गाउँ - तार्केध्याङ - घाङ्गट्युल - सेर्माथाङ्ग - मेलम्ची बजार । (काठमाडौंको सुन्दरीजलबाट शुरु गरी हेलम्बु क्षेत्र हुँदै मेलम्ची बजार पुग्ने) ।
- गोसाँईकुण्ड (रसुवा) - घोप्टे - ठाडेपाटी - मेलम्ची - तार्केध्याङ - घाङ्गट्युल - सेर्माथाङ्ग - मेलम्ची बजार (गोसाँईकुण्ड पुगेका पर्यटकहरु फर्कने पदयात्रा मार्गको रूपमा) ।
- मेलम्चीबजार - तिपेनी - मानेखर्क - भोताङ, हबेली - तापखर्क - नोस्याङ्गपाटी - पाँचपोखरी - तेम्बाथाङ्ग - क्यागसिँगगुम्बा - पाङ्गताङ्ग - जलबिरे - बलेफी (मेलम्ची बजारबाट शुरु गरी पाँचपोखरी पुगी अरनिको राजमार्गको बलेफी फर्कने) ।
- मेलम्ची बजार - पाल्चोक - ककनी - शेर्माथाङ्ग - घाङ्गट्युल - तार्केध्याङ - मेलम्ची गाउँ - डुक्खाङ्ग - तिम्बु - मेलम्ची बजार (मेलम्ची बजारबाट हेलम्बु क्षेत्रको पदयात्रा गरी फर्कने) ।

५.६.५.२ पर्या-पर्यटन

पर्या-पर्यटनको अर्थ पर्यावरणको संरक्षण स्थानीय बासीहरुको कल्याणमा सुधार गर्ने हेतुले संबेदलनशील, प्राचीन, प्राकृतिक तथा दुर्गम स्थलमा गरिने पदयात्रा हो । यस नगरपालिकामा अवस्थित इन्द्रावती र मेलम्ची जस्ता बाह्रै महिना प्रवाहित हुने नदीहरु भएकाले तथा जुगल हिमालको मनोरम दृष्य नजिकबाट देखिने हुनाले यो नगरपालिकाले प्रचुर मात्रामा पर्या-पर्यटनको सम्भावना बोकेको छ ।

चित्र १८ : वडा नं. ३ को ट्राउट माछा फार्म

५.६.५.३ कृषि पर्यटन

सामान्यतया चिया, कफि, किवि खेती, ट्राउट माछा फार्म, पशुपालन, व्यवसायिक कृषि फार्मको विकास हुने प्रबल संभावनालाई मध्य नजर गर्दै कृषि पर्यटन विकास गर्न सकिने भएकाले agro-tourism को अवधारणा अगाडी सार्नु उपयुक्त देखिन्छ ।

५.६.५.४ मुख्य होटलहरु तथा सम्भावित होमस्टेका ठाउँहरु

मानिसहरुका इच्छा तथा चाहनाहरु असिमित तथा फरक फरक हुन्छन् र त्यस अनुसारको सुविधा प्रदान गर्न सके मात्र पर्यटकलाई आकर्षित गर्न सकिन्छ । काठमाडौंबाट नजिक भएकाले विहान गएर बेलुका फर्कने पर्यटकहरु धेरै हुनेगर्दछन्

। यस्ता पर्यटकलाई लक्षित गरी राम्रा रेस्टुरेन्ट, ठाउँ- ठाउँमा पिकनिक स्पट र पार्कहरु निर्माण गरी सेवा पुऱ्याउन सकिन्छ। यसैगरी रात बिताउन चाहने पर्यटकहरुलाई होमस्टे, होटल र रिसोर्टको व्यवस्था गर्न पनि आवश्यक छ। पर्यटकहरुको चाहना अनुसार विभिन्न श्रेणीको होटल र रिसोर्ट (इको रिसोर्ट, लगजरी रिसोर्ट, स्पा रिसोर्ट आदि) हरू स्थापना गर्नु पर्दछ। होमस्टे तथा कृषि पर्यटनको विकास गर्दा स्थानीयबासीलाई समावेश गर्न सकियो भने मात्र यस ठाँउको आर्थिक तथा सामाजिक विकास हुन सक्दछ।

मेलम्ची नगरपालिकामा पुराना तामाड, गुरुड तथा माभीका बस्तीहरु जस्तै दहपोखरीको गुरुड बस्ती, बब्राडको तामाड बस्ती र आरुबोटेको माभी गाउँ हाल सम्म पनि प्राचीन कला, धर्म र संस्कृतिहरुले समृद्ध छन्। यी बस्तीहरु होमस्टे बनाउनका लागि उपयुक्त बस्तीहरु भएकाले यीनमा होमस्टेको राम्रो व्यवस्थापन गर्न सकियो भने यहाँका मानिसहरुको आर्थिक स्थितिमा पनि टेवा पुग्ने साथै भविष्यमा पनि प्राचीन कला तथा संस्कृति संरक्षण हुन जाने देखिन्छ।

तालिका ३५ : मुख्य होटलहरु

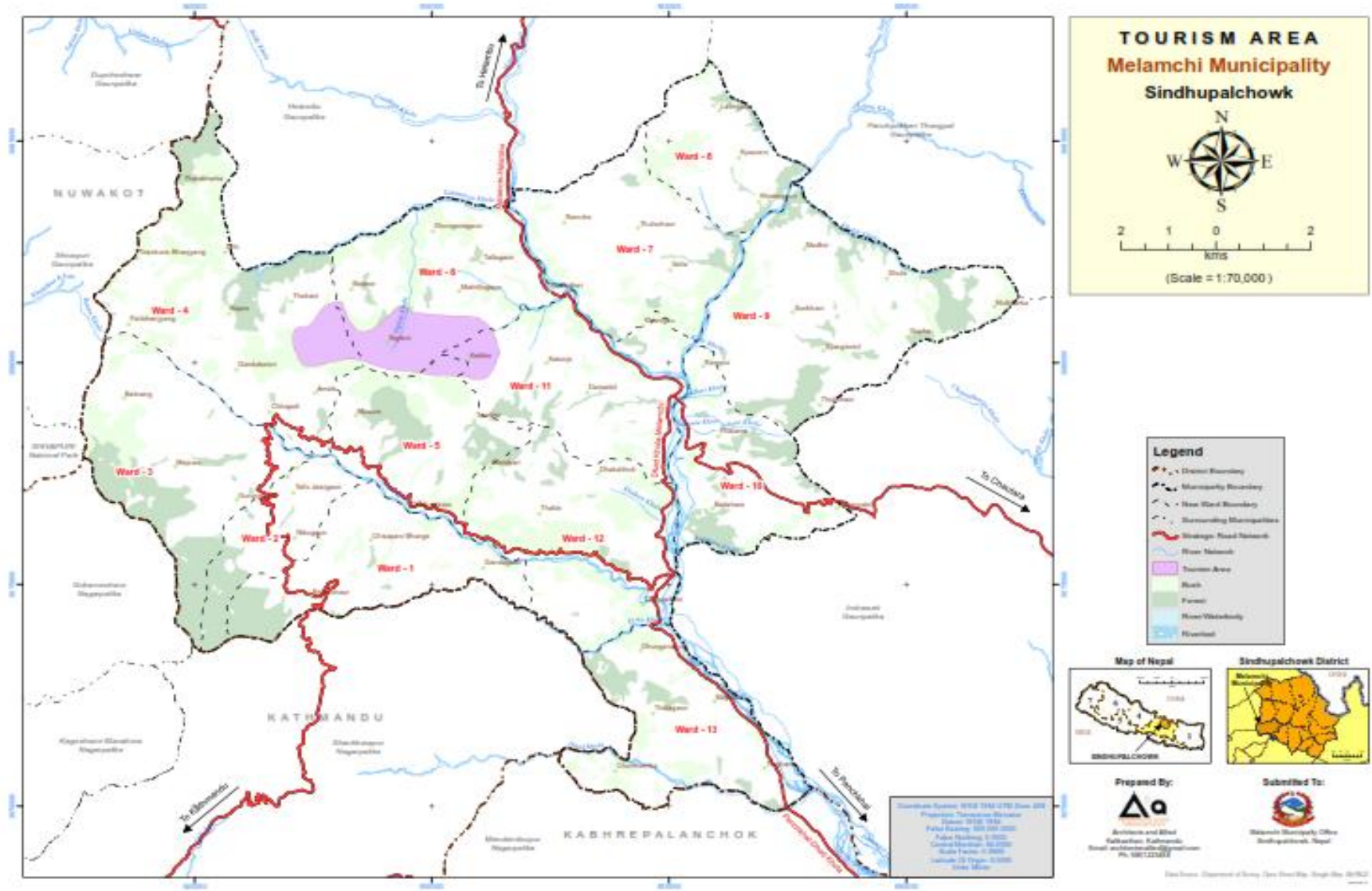
क्र.स.	हेटलको नाम	कोठा संख्या	स्थान	क्र.स.	हेटलको नाम	कोठा संख्या	स्थान
१	रिभर साइड इन	२५	मेलम्ची	१२	माउन्टेन भ्यू होटल	३३	भोटेचौर
२	मेलम्ची गेष्ट हाउस	१५	मेलम्ची	१३	हेभन हिल होटल	५०	भोटेचौर
३	क्याफे डबली	६	मेलम्ची	१४	हिमालयन होटल	५	भोटेचौर
४	न्यू चन्द्र गेष्ट हाउस	१०	मेलम्ची	१५	होराइजन होटल	५	भोटेचौर
५	थकाली भान्सा घर	१०	मेलम्ची	१६	रेन्वो ट्राउट होटल	२	भोटेचौर
६	न्यू मेलम्ची गेष्ट हाउस		मेलम्ची	१७	होटल मेलम्ची डाइमण्ड		मेलम्ची
७	सगरमाथा गेष्ट हाउस	१०	मेलम्ची	१८	हिमालयन फूड अर्गानिक		मेलम्ची
८	पाँचपोखरी गेष्ट हाउस	८	मेलम्ची	१९	चिसापानी होटल	८	चिसापानी
९	रुफटप होटल एण्ड लज	५	मेलम्ची	२०	ग्यालेक्सी होटल	८	चिसापानी
१०	प्रकृति रिसोर्ट	१५	हैबुड, ओखेनी	२१	लाक्पा दोर्जे होटल	२०	चिसापानी
११	होटल सिताराम	८	चिसापानी	-	-	-	-

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिकाको एकीकृत नगर विकास गुरुयोजनाको विषयगत समिति अन्तर्क्रिया कार्यक्रम, भाद्र, २०७५

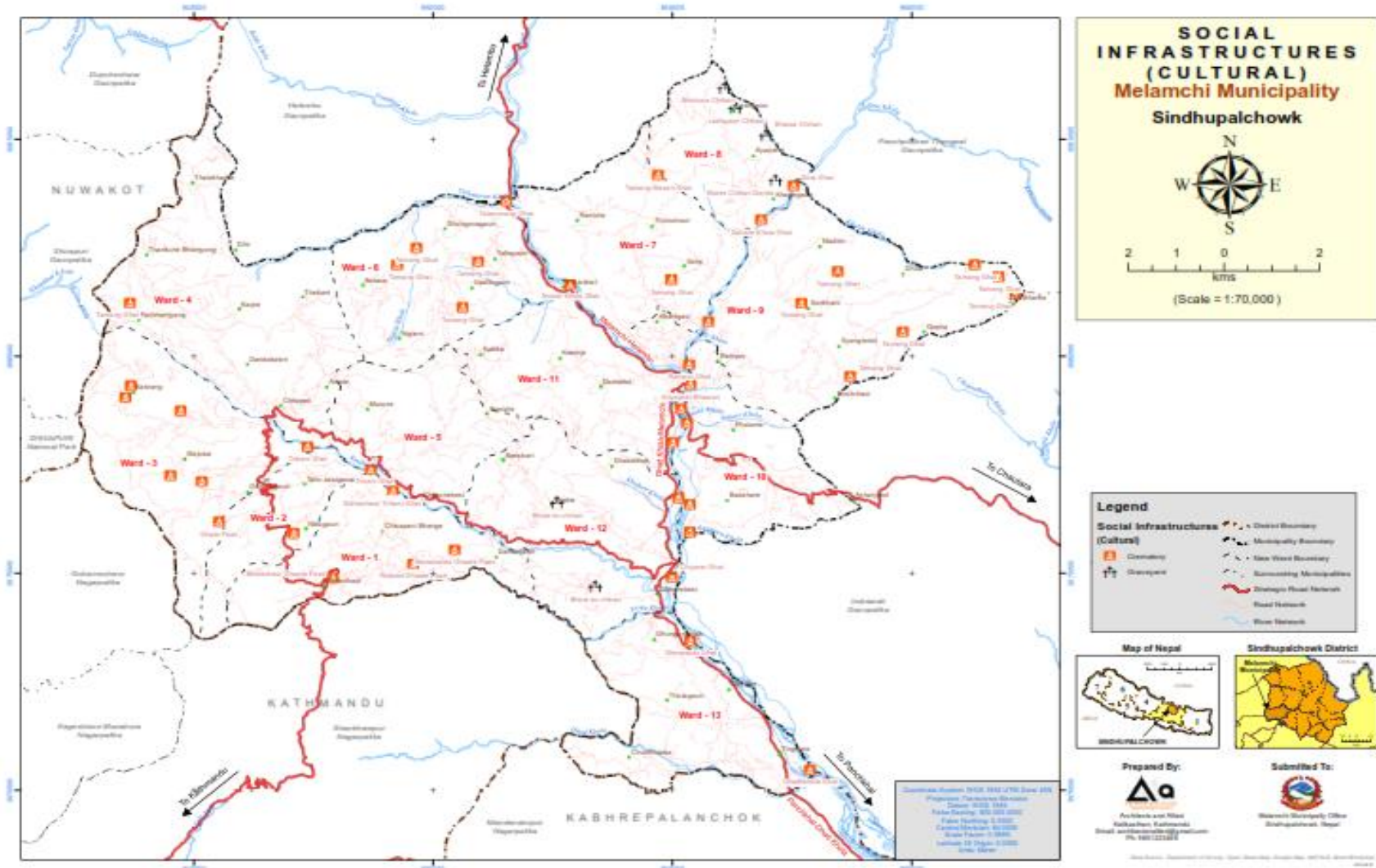
५.६.६ पर्यटकीय गतिविधिहरु

मेलम्ची नगरपालिका हेलम्बु, पाँचपोखरी, गोसाइँकुण्ड तथा लाडटाड जाने प्रवेशद्वार भएकोले यस क्षेत्रमा वार्षिक थुप्रै राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटकहरु आउने गर्दछन्। चिसापानी क्षेत्र, मेलम्ची नदी किनार क्षेत्र र इन्द्रावती नदी किनार क्षेत्र जस्ता स्थानहरु थुप्रै आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरु माझ लोकप्रिय छन्। यस क्षेत्रमा पदयात्रा पर्यटन, कृषि पर्यटन र पर्या पर्यटनले पनि निकै सम्भावना बाकेको छ। यसका साथै पुराना तामाड, गुरुड तथा माभीका बस्तीहरुमा

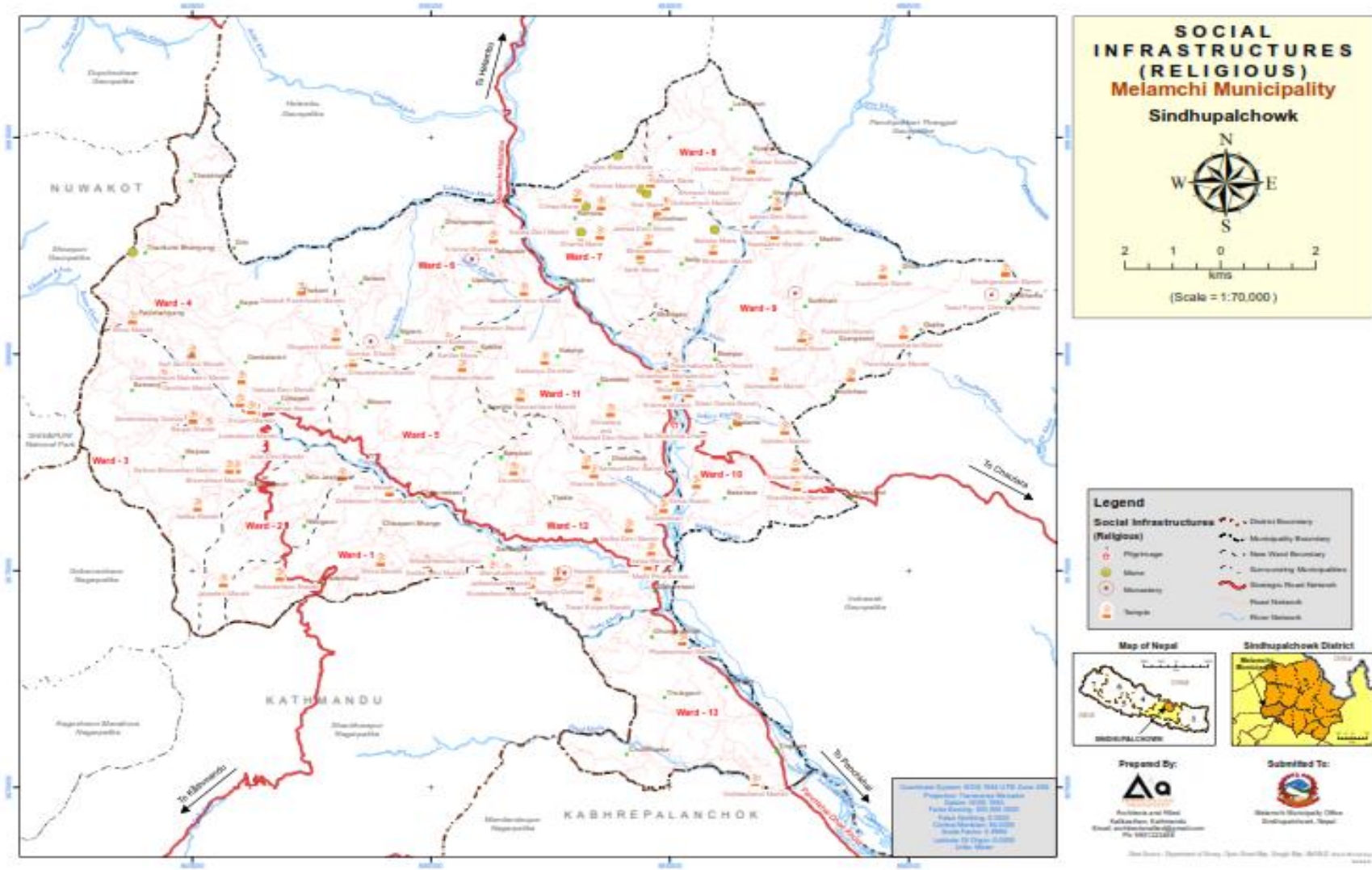
सांस्कृतिक पर्यटन विकास गर्न होमस्टेको विकास गर्ने जरुरी हुन्छ । गिरानचौर र नौलो बस्तिमा हाल होमस्टे संचालन शुरु भएको तर त्यसलाई सबलीकरण गर्नु पर्ने जरुरी देखिन्छ ।

चित्र १९ : मुख्य पर्यटकीय स्थलको नक्शांकन

चित्र २० : च्यान तथा घाटहरुको नक्शांकन

चित्र २१ : प्रमुख धार्मिक स्थलहरुको नक्शांकन

६ भौतिक तथा सार्वजनिक पूर्वाधार

६.१ सडक तथा यातायात

६.१.१ सडक तथा यातायातको स्थिति

राजनैतिक हिसाबले महत्वपूर्ण सडक जिरो किलो-मेलम्ची-हेलम्बु सडकको कूल लम्बाई ३६.५० कि.मि. मा १३ कि.मि. सम्म कालो पत्रे गरिएको छ भने ग्राभल बाटो १८ कि. मि. छ र धुले बाटो ५.५० कि.मि. रहेको छ (स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४)। हाल तिब्ररूपमा सडक निर्माण कार्य भइरहेकाले सबै सडक छिट्टै पिच हुने सम्भावना प्रवल छ। मेलम्ची नगरपालिकामा पर्ने केही मुख्य सडकहरूको विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ।

यसैगरी साँखु-नाङ्गले-जर्के-बाहुनेपाटी-मेलम्ची सडक र साँखु-भोटेचौर-काउले देभान-बाहुनेपाटी-मेलम्ची कालो पत्रे सडक पनि समयमा मर्मत हुन नसकेर जटिल अवस्थामा पुगिसकेको छ।

नगरपालिकामा दैनिक ३० देखि ३५ सार्वजनिक बसहरू चल्छन्। यस नगरपालिकाभित्र चल्ने ५६ सार्वजनिक बसहरू नारायणटार अन्तर्गतको रुटमा दर्ता गरिएको छ त्यस्तै १२५ बसहरू जिरोकिलो हुँदै मेलम्ची आउने रुटमा दर्ता गरिएका छन्। यी गाडीहरूले दैनिक नगरपालिकाभित्र तथा बाहिरका २००० देखि २५०० सम्म यात्रुहरूलाई ओहोर दोहर गर्न मद्दत गरिरहेका छन्।

नेपाल सरकार सहरी विकास मन्त्रालय अन्तर्गत सहरी विकास तथा भवन निर्माण विभागले तयार पारेको व्यावसायिक योजना २०७१ ले नगर क्षेत्रमा ९०% भन्दा बढी घरहरू मोटर बाटो देखि १ कि. मि. भित्रको दुरीका हुनुपर्ने प्रस्ताव गरेकाले सोही स्तरको सुविधा प्राप्त गर्ने लक्ष्य लिई मेलम्ची

नगरपालिकाले एकीकृत नगर विकास योजनामा सडक सम्बन्धी उचित योजनाहरू समावेश गरेको छ। साथै यस नगरपालिकामा आन्तरिक र अन्तर सहर बस टर्मिनलको समेतको सुविधा उपलब्ध गराउन नगरपालिकाले पहल गर्नु पर्ने देखिन्छ।

चित्र २२ : वडा नं. ४ को वडा कार्यालय जाने बाटो

तालिका ३६ : मेलम्ची नगरपालिकामा चल्ने सार्वजनिक बसहरूको रुट

क्र.स.	रुट	दैनिक चल्ने गाडि संख्या	गाडि चल्ने मौसम
१	मेलम्ची-नवलपुर	३	हिउँद
२	मेलम्ची-जिरोकिलो-चौतारा	१	वर्षभरी
३	काठमाडौं-भोटेचौर-हैबुङ	१	हिउँद
४	काठमाडौं-भोटेचौर-धुसेनी	१	हिउँद
५	काठमाडौं-नारायणटार-गिरानचौर	१	हिउँद

तालिका ३६ : मेलम्ची नगरपालिकामा चल्ने सार्वजनिक बसहरुको रुट

क्र.स.	रुट	दैनिक चल्ने गाडि संख्या	गाडि चल्ने मौसम
६	काठमाडौं-नारायणटार-भोटेचौर-पिप्ले-थानकुने	१	हिउँद
७	काठमाडौं-मेलम्ची-तिम्बू	९	वर्षभरी
८	काठमाडौं-मेलम्ची-तिपेनी	३	वर्षभरी
९	काठमाडौं-मेलम्ची-नवलपुर	१	हिउँद
१०	मेलम्ची-थाक्ले	१	वर्षभरी

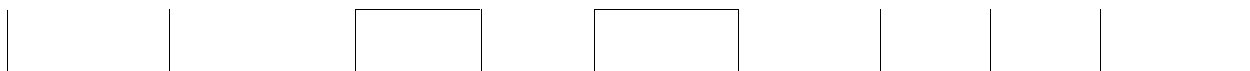
स्रोत : विषयगत समिति अन्तरक्रिया कार्यक्रम भाद्र, २०७५

६.१.२ सडकको किसिम तथा घनत्व

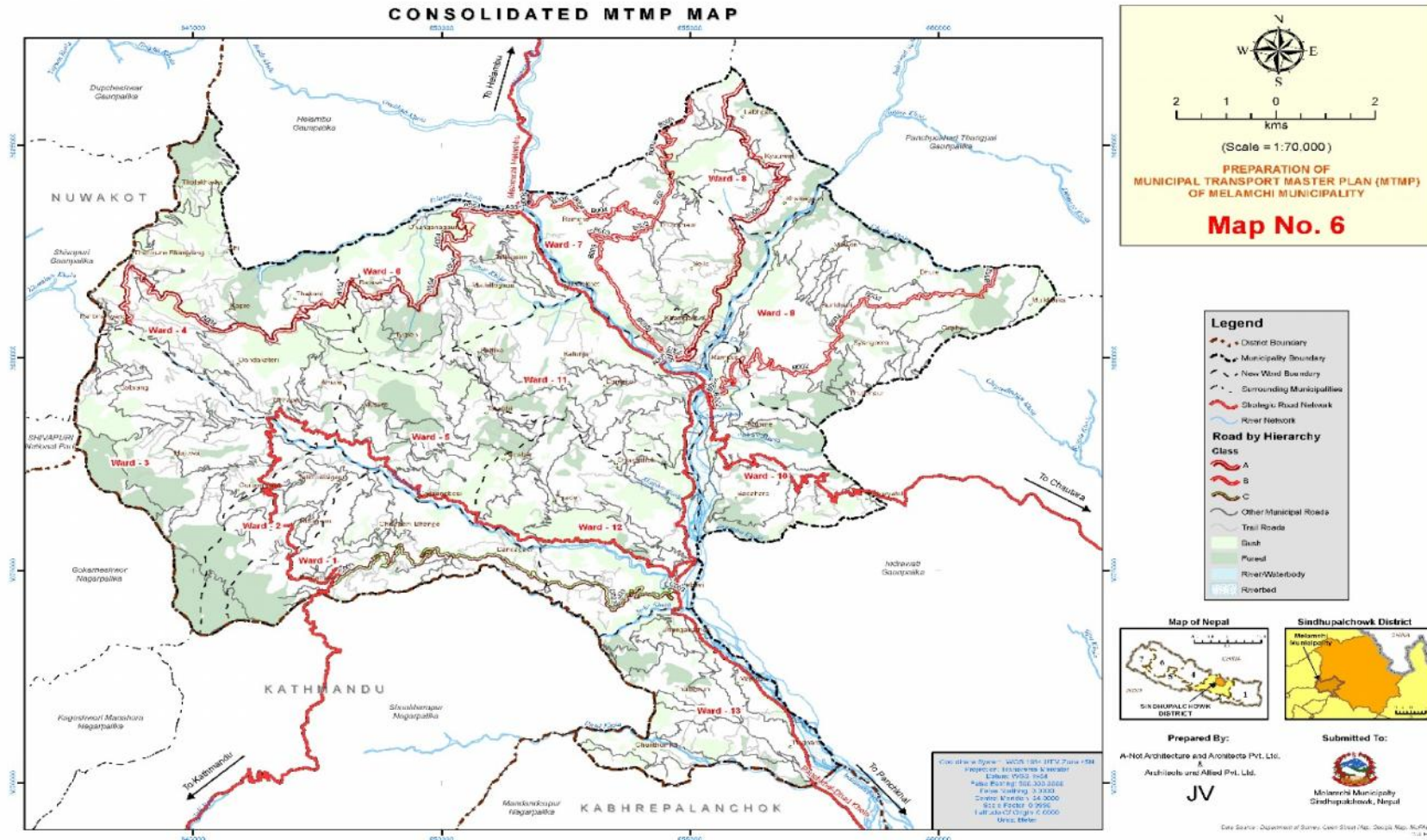
मेलम्ची नगरपालिकामा ४६४ कि.मि. कच्ची सडक, ६० कि.मि. ग्राभल सडक, १३ कि. मि. कालो पत्रे सडक र ०.६ कि.मि. RCC सडक रहेका छन्। हाल ५ कि.मि. सडक खनिदै गरेको अवस्था छ। सबैभन्दा कम सडकको घनत्व वडा नं. ७ मा र सबैभन्दा बढी सडकको घनत्व वडा नं. २ मा रहेको छ। समग्र नगरपालिकामा सडकको घनत्व ३ कि.मि./वर्ग कि.मि. रहेको छ भने नेपालको सडकको घनत्व जम्मा ०.३४ कि.मि./वर्ग कि.मि. रहेको छ। मेलम्ची नगरपालिकाको सडकको घनत्व राष्ट्रिय स्तरको भन्दा बढी रहेको भएतापनि सडकको चौडाई र गुणस्तर नगर स्तरका लागि पर्याप्त देखिदैन।

तालिका ३७ : सडकको किसिम तथा घनत्व

वडा नं.	लम्बाई (कि.मि.)						क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	सडकको घनत्व कि.मि./वर्ग कि.
	कच्ची सडक	ग्राभल सडक	RCC	कालो पत्रे सडक	हाल खनिदै गरेको सडक	जम्मा		
१	३३.११	-	-	३.३६४	-	३६.४७	१०.५८	३.४५
२	२०.५४	-	-	३.६३६	१.१५	२५.३४	५.५७	४.५५
३	४२.९४	-	०.०४५	२.५६४	-	४५.५५	१४.५३	३.१३
४	४७.१५	४.८०३	-	०.५९१	४.२१	५६.७६	१९.१३	२.९७
५	३४.१३	४.८३४	-	-	-	३८.९६	९.६२	४.०५
६	३५.८४	२.६११	०.०३	-	-	३८.४८	१२.७१	३.०३
७	३१.९२	०.०७४	-	-	-	३२	१२.९२	२.४८
८	२३.३७	-	-	-	-	२३.३७	७.४५	३.१४
९	४५.५६	१५.१७८	-	-	-	६०.७४	१८.९	३.२१
१०	२७.४६	१०.६३१	०.१४९	-	-	३८.२४	९.७	३.९४
११	४०.६५	४.९९८	०.२२९	१.०१३	-	४६.८९	१२.७५	३.६८
१२	४३.९५	७.६२१	०.०६४	२.६४४	-	५४.२८	१४.८७	३.६५
१३	३७.८५	९.३०३	०.०७९	-	-	४७.२३	११.८७	३.९८
जम्मा	४६४.५	६०.०५४	०.५९५	१३.८१३	५.३६३	५४४.३	१८०.६	३.०१

स्रोत : MTMP Melamchi Municipality 2017; DTMP, Sindhupalchowk District 2013

चित्र २३ : MTMP को संयुक्त सडकहरुको नक्शा

६.१.३ सडकको चौडाइ अनुसार विवरण

मेलम्ची नगरपालिकामा ३ देखि १० मिटर चौडा सडक ५४४ कि.मि. छ। ४ मिटर चौडा सडकको परिमाण बढी छ। त्यस्तै ५ मिटर वा सो भन्दा बढी चौडा सडकको परिमाण निकै न्यून छ। ०.५ मिटर भन्दा कम स-साना गोरेटो बाटाहरु २५३ कि.मि. छ। भविष्यमा सडक सुविधाको मागलाई ध्यानमा राख्ने हो भने यस नगरपालिकामा सडक विस्तार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

तालिका ३८ : सडकको चौडाई अनुसारको विवरण

वडा नं.	चौडाई (मि.)								कूल लम्बाई
	हाल खन्दै गरेको सडक	३	४	५	६	७	८	१०	(कि.मि.)
१	-	१०.९८१	२१.७३०	०.३९५	-	-	-	३.३६४	३६.४७१
२	१.१५६	१२.६८०	७.८६३	-	-	-	-	३.६३६	२५.३३५
३	-	२१.४०३	१४.४९५	१.३९०	५.०५३	-	०.५९९	२.६०९	४५.५४९
४	४.२०८	६.४३५	१९.६४९	१०.०४९	८.२९४	-	५.८५४	२.२६८	५६.७५६
५	-	१६.३९७	१४.६०५	३.१२२	-	-	-	४.८३४	३८.९५९
६	-	२.८५८	२५.६३६	७.३४७	-	-	-	२.६४०	३८.४८१
७	-	०.३३४	९.९६३	८.५५६	७.०६६	०.८०८	५.१९६	०.०७४	३१.९९७
८	-	४.८९६	५.३५०	२.१५५	७.५०४	-	३.४६६	-	२३.३७१
९	-	४.१७७	२६.२६३	२०.३२१	७.०७३	२.९०१	-	-	६०.७३५
१०	-	२.४०३	७.०२७	१६.१६३	१.४२३	-	२.०३१	९.१९४	३८.२४१
११	-	१२.८४८	६.६८८	१६.०१२	२.०६०	-	३.२१७	६.०६७	४६.८९३
१२	-	९.९२१	२३.७०९	२.४५१	८.१३८	-	-	१०.०५७	५४.२७७
१३	-	२३.७३९	१७.९९४	-	-	-	-	५.४९४	४७.२२७
कूल लम्बाई कि.मि.	५.३६३	१२९.०७३	२००.९७३	८७.९६३	४६.६१०	३.७०८	२०.३६४	५०.२३८	५४४.२९२

स्रोत : MTMP Melamchi Municipality 2017; DTMP, Sindhupalchowk District 2013

६.१.४ मुख्य-मुख्य पुलहरु

मेलम्ची नगरपालिकामा धेरै नदीनालाहरु भएकाले यस क्षेत्रमा पुलहरु निकै आवश्यक छन्। यहाँ भोलुंगे पुलहरुको संख्या पक्की पुलहरुको संख्या भन्दा बढी छन्। कतिपय पुलहरु जिर्ण अवस्थामा पुगिसकेका छन् जसको मर्मत संभार गर्न जरुरी छ।

तालिका ३९ : मुख्य पुलहरु

क्र.स.	पुल रहेको स्थान	खोलाको नाम	बायाँ किनारमा पर्ने स्थान	दायाँ किनारमा पर्ने स्थान
१	ढाँड खोला	ढाँड खोला	फटकशिला	काभ्रेपलाञ्चोक
१	जर्के खोला	जर्के खोला	बाँसवारी	फटकशिला
२	सिन्धु खोला	सिन्धु खोला	बाँसवारी	बाँसवारी
३	मेलम्ची बजार	ठाडो खोला	मेलम्ची	मेलम्ची
४	नुवार	नुवार खोला	तालामाराड	मेलम्ची
५	तालामाराड	तालामाराड खोला	महाँकाल	तालामाराड
६	सहरे	सहरे खोला	शिखरपुर	शिखरपुर
७	मेलम्ची फट्टे पुल	मेलम्ची नदी	मेलम्ची	मेलम्ची
८	काफ्ले खोला	काफ्ले खोला	ज्यामिरे	ज्यामिरे
९	खाल्डेखोला पुल	खाल्डेखोला	लागार्चे	ज्यामिरे
१०	अँधेरी पुल	अँधेरी खोला	सिन्धुकोट	सिन्धुकोट

स्रोत : जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुपाल्चोक, २०७१

तालिका ४० : भोलुंगे पुलहरु

क्र.स.	वडा नं.	स्थान	खोला/नदी	क्र.स.	वडा नं.	स्थान	खोला/नदी
१	८-९	तिते-खाल्डे	इन्द्रावती	१०	१०	शिखरपुर	सहरे खोला
२	७	महाँकाल-भट्टार	मेलम्ची	११	९-पाँचपोखरी गा प	खाल्डे	खाल्डे खोला
३	६-७	सुरुगे-नेपाने	मेलम्ची	१२	१२-१	भञ्ज्याङ	सिन्धु खोला
४	११-७	मेलम्ची	मेलम्ची	१३	५-१	महादेवथान	सिन्धु खोला
५	११	मेलम्ची	मेलम्ची	१४	२-५	सिन्धुबेंसी	सिन्धु खोला
६	११-१०	मेलम्ची	इन्द्रावती	१५	३-४	मरुवाफाँट	सिन्धु खोला
७	११-१०	मेलम्ची	इन्द्रावती	१६	३-४	काउले दोभान	सिन्धु खोला
८	१२-१०	सालघारी	इन्द्रावती	१७	३-४	चिलाउने (पाटी भञ्ज्याङ नजिक)	सिन्धु खोला
९	१२-इन्द्रावती गा प	बाहुनेपाटी	इन्द्रावती	-	-	-	-

स्रोत : एकिकृत नगर विकास गरुयोजना विषयगत अन्तरक्रिया कार्यक्रम, भाद्र, २०७५

६.२ विद्युत

मेलम्ची नगरपालिकाका ९०% घरधुरीमा विद्युत सेवा पुगिसकेको छ। ज्यामिरे स्थित इन्द्रावती नदीमा नेशनल हाइड्रोपावर कम्पनीद्वारा स्थापित ७.५ मेगावाट क्षमता भएको इन्द्रावती तेस्रो जलविद्युत परियोजना हाल संचालनमा छ (स्रोत : जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुपाल्चोक, २०७१)। यस नगरपालिकामा जलविद्युतको सम्भावना उच्च छ। वडा नं ११ मा इन्द्रावती IV को सुरुङ खन्दा खन्दै गर्दा काम रोकिएको छ। नयाँ माइको हाइड्रोको सम्भावना नुवार खोलाको टार धितालवेशीदेखि डुडेवेशीसम्म र वडा नं ३ को दुईवटा स्थानमा पनि रहेको छ। इन्द्रावतीमा एउटा सब-स्टेशन र बाहुनेपाटी र मेलम्चीको बीचमा एउटा सब-स्टेशन गरि जम्मा २ वटा सब-स्टेशनहरूले ६६ के. भि. को पावर प्रसारण

गरि रहेका छन् । यस नगरपालिकामा लगभग २०० वटा ट्रान्सफर्मरहरू छन् जहाँ Single Circuit Feeder द्वारा विजुली वितरण भैरहेको छ । यसले गर्दा अगाडीका लाइनमा समस्या आएमा पछाडीका सबै लाइनहरूमा विजुली नआउने समस्या हुने गर्दछ । यहाँ ३००० जति विजुलीका पोलहरू मध्ये ३०% जति काठका पोलहरू छन् । २०७२ को विनाशकारी भूकम्प पश्चात यस क्षेत्रम ३० देखि ३५% विजुली चुहावट हुने समस्या रहेको छ ।

६.३ सूचना तथा संचार प्रणाली

नेपाल टेलिकम तथा एनसेल प्रा. लि. का दुरसंचारका सेवाहरू यस नगरपालिका भरि उपलब्ध छ तर PSTN Line सेवा भने मेलम्ची बजारमा मात्र सीमित रहेको छ । अन्य सेवाहरू जस्तै निजी कुरियर, फ्याक्स तथा इन्टरनेट पनि यस नगरपालिकामा प्रशस्त रहेका छन् । यस नगरपालिकामा कुनै पनि स्थानीय पत्रिका प्रकाशन नभएता पनि धेरै जसो राष्ट्रिय पत्रपत्रिका भने पुग्ने गरेका छन् ।

६.३.१ हुलाक सेवा

मेलम्ची नगरपालिकाको बाँसवारी र दुवाचौरमा ईलाका हुलाक सेवा तथा हैबुड, भोटेचौर, सिन्धुकोट, मेलम्ची, थकनी, ज्यामिरे, फटाशिला र शिखरपुरमा अतिरिक्त हुलाक सेवा साथै तालामाराडमा स्थानीय हुलाक सेवा उपलब्ध छ । हाल प्रविधिको युगमा हुलाक सेवा सीमित मानिसहरूले मात्र लिने हुँदा हुलाक सेवा व्यवस्थित नरहेकाले व्यवस्थित गर्नु पर्ने आवश्यक देखिन्छ ।

६.३.२ एफ. एम. रेडियो स्टेशनहरू

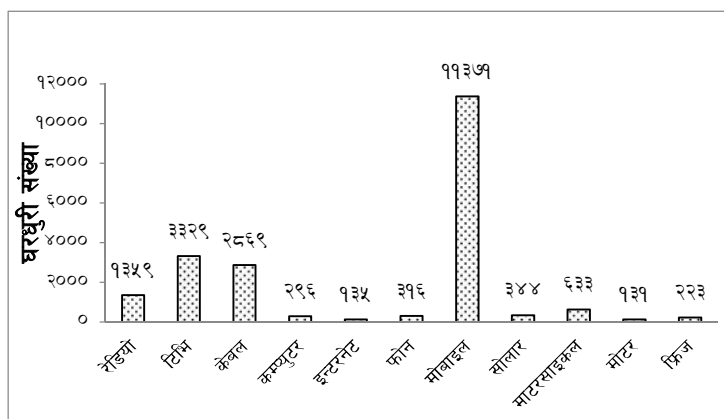
मेलम्ची नगरपालिकाको दुवाचौरमा १०७.२ मेगाहर्ज फ्रिक्वेन्सीको रेडियो मेलम्चीको रेडियो स्टेशन छ भने सिन्धुकोटमा १०२.८ मेगाहर्ज फ्रिक्वेन्सीको रेडियो सिन्धुकोटको प्रसारण सिन्धु एफ. एम. को स्टेशन रहेको छ ।

६.३.३ केबल नेटवर्कहरू

यस नगरपालिकाको वडा नं. ११ मा पाँचपोखरी केबल नेटवर्क तथा वडा नं. ६ मा तालामाराड केबल टेलिभिजन नेटवर्कले सेवा प्रदान गरिरहेका छन् ।

६.४ विभिन्न आधुनिक उपकरण सुविधा भएका घरधुरीहरु

हाल भूमण्डलीकरण संगसंगै सुचना प्रविधि तथा आधुनिक यन्त्र प्रयोगमा वृद्धि भइरहेको छ । यी आधुनिक यन्त्रको प्रयोग गर्ने आधारमा कुनै पनि व्यक्तिको सम्पन्नता तथा सुविधाको अनुमान गर्न सकिन्छ । मेलम्ची नगरपालिकामा अधिकांश घरधुरी मोबाइल फोनको प्रयोग गर्छन् भने मोटर तथा इन्टरनेटको प्रयोग न्यून घरधुरीहरुले मात्र गरेको पाइएको छ । (स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४) ।

चित्र २४ : विभिन्न सुविधा भएका घरधुरी संख्या

६.५ खानेपानी तथा सरसफाई

६.५.१ खानेपानी आयोजनाहरु

जिल्ला खानेपानी डिभिजन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०७३ को प्रतिवेदन अनुसार मेलम्ची नगरपालिकामा १३ वटा खानेपानी आयोजनाहरुले ३०% अर्थात १७,८६४ जनसंख्यालाई लाभान्वित गरेको छ । यसैगरी नगरपालिकामा थुप्रै स्थानीय स्तरका स-साना टुक्रे खानेपानी योजनाका कार्यक्रमहरु संचालनमा छन् जसको विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ ।

तालिका ४१ : खानेपानी आयोजना विवरण

क्र. स.	खानेपानी आयोजनाको नाम	वडा नं.	लाभान्वित जनसंख्या	क्र. स.	खानेपानी आयोजनाको नाम	वडा नं.	लाभान्वित जनसंख्या
१	सुलिकोट खा. पा. आ.	५	४१२	२	तालामाराड खा. पा. आ.	६	५७७
३	दुवाचौर खा. पा. आ.	७, ८	१२८५	४	दुवाचौर खा. पा. आ.	७, ८	६९६
५	ज्यामिरे खा. पा. आ.	९	१४००	६	ज्यामिरे खा. पा. आ.	९	२४२७
७	शिखरपुर खा. पा. आ.	१०	१४३७	८	मेलम्ची खा. पा. आ.	११	१६४६
९	मेलम्ची बजार खा. पा. आ.	११	१७९३	१०	वाँसवारी खा. पा. आ.	१२	१९८६
११	गिरानचौर खा. पा. आ.	१२	१७९७	१२	फटकशिला खा. पा. आ.	१३	१२०४
१३	फटकशिला खा. पा. आ.	१३	१२०४				

स्रोत: जिल्ला खानेपानी डिभिजन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०७३

वडा नं. १, २, ३ र ४ मा कुनै पनि खानेपानी आयोजना हाल सम्म संचालनमा नदेखिएकाले उक्त वडाहरुमा सुरक्षित खानेपानी सुविधासम्पन्न गराउन खानेपानी आयोजनाको निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

६.५.२ मुख्य खानेपानी मुहानहरु

मेलम्ची नगरपालिकामा जम्मा ९० वटा मुख्य खानेपानीको मुहान तथा स्रोत रहेका छन् । सबैभन्दा बढी खानेपानीको स्रोतहरु वडा नं. ११ मा छन् भने सबैभन्दा कम स्रोत वडा नं. ८ मा छन् । खानेपानीको समस्या विद्यमान भएकोले यस्ता स्रोतहरुको संरक्षण तथा पानीको उचित व्यवस्थापन हुन आवश्यक छ ।

तालिका ४२ : वडागत खानेपानी स्रोत संख्या

वडा नं.	खानेपानी मुहान संख्या	वडा नं.	खानेपानी मुहान संख्या
१	६	८	२
२	४	९	४
३	८	१०	५
४	५	११	१४
५	१०	१२	६
६	६	१३	९
७	११	जम्मा	९०

स्रोत: वडागत भेला, आधार वर्ष २०७५

६.५.३ खानेपानीका स्रोतहरु

यस नगरपालिकामा पाइप तथा धारा खानेपानी स्रोत भएका ९७.७७% अर्थात ११५६८ घरधुरी छन् भने जिल्ला स्तरमा जम्मा ८०.७४% र राष्ट्रिय स्तरमा जम्मा ४७.७८% ले मात्र पाइप तथा धाराको पानी उपभोग गरिरहेका छन् । नदीनाला धेरै भएको नगर भनेर चिनिने मेलम्ची नगरपालिकामा उचित खानेपानीको स्रोत व्यवस्थापन अभावले गर्दा यहाँको ०.१७% घरधुरीले हालसम्म पनि नदीनालाको पानी निकै सुरक्षित र स्वास्थ्य नभएता पनि उपभोग गर्न बाध्य छन् । यसरी नदीनालाको पानी खानको लागि प्रयोग गर्नेमा वडा नं ३, ४, ८, ११, १२ र १३ का केही घरधुरी रहेका छन् ।

तालिका ४३ : खानेपानीको स्रोत

खानेपानी स्रोत	पाइप/धारा	पँधरो	नदीनाला	धारा/पाइप/पँधरो	इनार	अन्य
घरधुरी संख्या	११५६८	३६२	२०	४०	७	१०
प्रतिशत %	९७.७७	३.०६	०.१७	०.३४	०.०६	०.०८

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

देशभर मेलम्ची भन्नासाथ प्रशस्त पानी भएको ठाँउ भन्ने बुझिन्छ । तथापि सबै मानिसले सुरक्षित खानेपानी नपाउनु दुखद कुरा भएकाले खानेपानी योजनाले खानेपानीका स्रोतका समस्याहरु समाधान तर्फ चासो दिनुपर्ने साथै ठोस तथा एकिकृत योजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने टड्कारो आवश्यकता देखिन्छ ।

६.५.४ खानेपानीको समस्या

मेलम्ची नगरपालिकामा प्रशस्त नदीनाला भएता पनि केही स्थानमा खानेपानीको समस्या अझै विद्यमान छ। वडा नं. २ बाहेक सबै वडाहरूका अधिकांश घरधुरीमा खानेपानीको समस्या छ, विशेष गरी वडा १३ मा खानेपानीको समस्या उच्च रहेको छ। हाल ७२% घरधुरीमा खानेपानीको समस्या देखिनु नै जटिल समस्याको रूपमा लिन सकिन्छ। धेरैजसो घरधुरीले आफै पानीमुहानबाट पाइप जडान गरी आ-आफ्नो घरमा धारा राख्ने प्रवृत्ति रहेकोले पाइप जडित घरधुरी संख्याको वास्तविक तथ्यांक उपलब्ध हुन नसक्ने अवस्था छ।

६.५.५ चर्पी

मेलम्ची नगरपालिकाको सबै वडा २०७१ सालमा खुला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा भएतापनि २०७२ सालको भूकम्पले सम्पूर्ण शौचालयहरू क्षति भए। अब फेरि खुला दिशामुक्त क्षेत्रको अवधारणालाई सार्थक बनाउन नयाँ निर्माण हुने सबै घरहरूमा शौचालय निर्माण अनिवार्य गरिएको छ। मेलम्चीको नगर पार्श्वचित्र, २०७४ अनुसार हाल ९२% अर्थात् १०,८८५ घरधुरीमा सामान्य किसिमको चर्पी रहेको छ भने हाल सम्म पनि १५९ घरधुरी (अर्थात् १.३४%) चर्पी विहिन अवस्थामा रहेका छन्। राष्ट्रिय स्तरमा ३८% (एक तीहाई भन्दा वढी) घरधुरीमा हालसम्म पनि चर्पी बनिनसकेको अवस्था छ। यस सन्दर्भमा मेलम्ची नगरपालिका राष्ट्रिय स्तर भन्दा अघि रहेको देखिन्छ। यद्यपी चर्पी निर्माण गर्न बाँकी रहेका १.३४% घरधुरीमा पनि चर्पी निर्माण गरी तथा खाल्डे शौचालयलाई पनि प्यान सहितको चर्पीमा परिणत गरी खुला दिशा मुक्त क्षेत्र घोषणाको सार्थकतामा सचेत रहन जरुरी देखिन्छ।

तालिका ४५ : चर्पीको किसिम

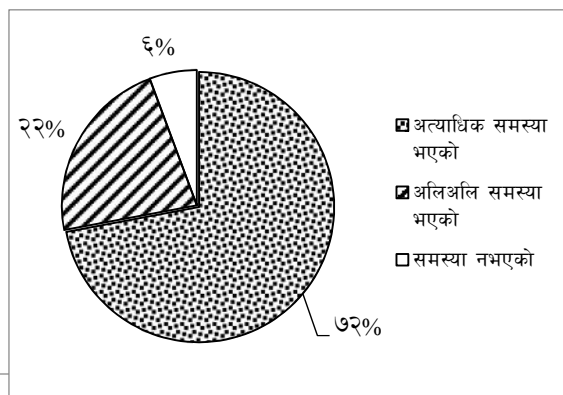
चर्पीको किसिम	सामान्य	आधुनिक	खुल्ला ठाउँमा	खाल्डे शौचालय
घरधुरी संख्या	१०८८५	६५५	१५९	१३३

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

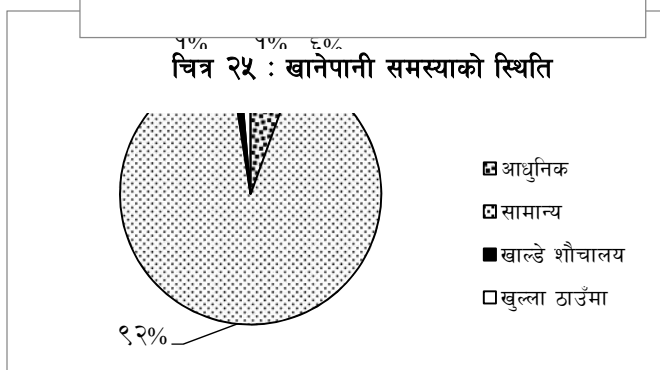
तालिका ४४ : खानेपानी समस्याको विवरण

खानेपानी समस्या विवरण	घरधुरी संख्या	प्रतिशत
अत्याधिक समस्या भएको	८५२८	७२%
अलिअलि समस्या भएको	२६३२	२२%
समस्या नभएको	६७२	६%

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

चित्र २५ : खानेपानी समस्याको स्थिति

चित्र २६ : चर्पीको किसिम

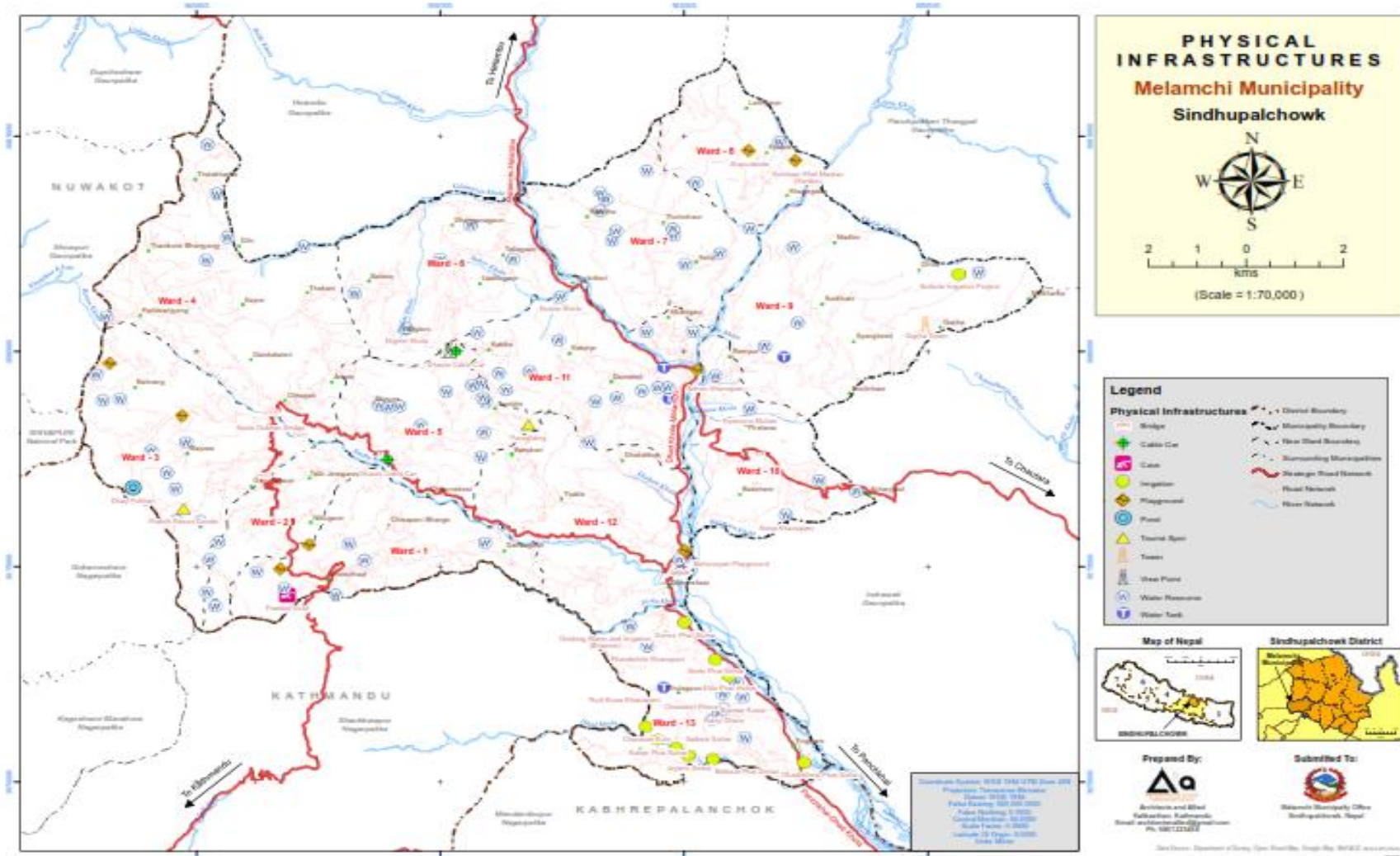
६.६ शहरी पूर्वाधारका लागि छुट्याइएका स्थान

मेलम्ची नगरपालिकामा सडक, विद्युत, संचार र खानेपानी मात्रै सबै वडाहरूमा छुट्याइएका छन् तर फोहरमैला ब्यवस्थापन ३ वटा वडामा मात्र छुट्याइएको छ । बसपार्क तथा ढल निकास मेलम्ची बजारमा मात्र छुट्याइएको छ ।

तालिका ४६ : शहरी पूर्वाधारका लागि छुट्याइएका स्थानहरू

क्र.स.	पूर्वाधार	स्थान	क्र.स.	पूर्वाधार	स्थान
१	सडक	सबै वडामा	२	विद्युत	सबै वडामा
३	संचार	सबै वडामा	४	खानेपानी	सबै वडामा
५	फोहरमैला	मेलम्ची, बाँसवारी, भोटेचौर	६	बसपार्क	मेलम्चीमा मात्र
७	ढल निकास	मेलम्चीमा मात्र	-	-	-

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

चित्र २७ : भौतिक पूर्वाधारहरूको नक्शांकन

७ सामाजिक पूर्वाधार तथा सेवा

७.१ शिक्षा

७.१.१ साक्षर र निरक्षर जनसंख्या

नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४ बमोजिम यस नगरपालिकामा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिका ८३% जनसंख्या साक्षर छन् भने १७% जनसंख्या हाल सम्म पनि निरक्षर नै छन्। यद्यपी बाँकी निरक्षर जनसंख्यालाई थप प्राथमिकतामा राखी साक्षर बनाउनु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ। साथै सबैलाई साक्षर बनाउन प्रौढ कक्षा संचालन लगायतका कार्यक्रम ल्याउनु आवश्यक छ।

चित्र २८ : जाल्पादेवी मा. वि.,

७.१.२ विद्यालयको विवरण

मेलम्ची नगरपालिकामा जम्मा ७१ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा ४३८ शिक्षकहरूले ९४८१ विद्यार्थीहरूलाई अध्यापन गराइरहेका छन्।

तालिका ४७ : सामुदायिक विद्यालयहरू

वडा नं.	विद्यालयको नाम	तह	विद्यार्थी संख्या २०७५	शिक्षक संख्या २०७५	Drop Out Rate (%) 2074	वडा नं.	विद्यालयको नाम	तह	विद्यार्थी संख्या २०७५	शिक्षक संख्या २०७५	Drop Out Rate (%) 2074
१,२	जलेश्वरी आ. वि.	१-८	५७	५	२७.५	५	बाल सुधार मा. वि.	१-१२	५४३	२०	७.३
	निबुगाउँ आ. वि.	१-५	२७	४	५९.३		जाल्पादेवी मा. वि.	१-१२	२५४	१०	५.१
	जल्लेश्वरी प्रा. वि.	१-३	१७	३	२३.५		ज्योति भञ्ज्याङ प्रा. वि.	१-८	१७४	८	३.८
	सेतीकादेवी मा. वि.	१-१०	२१३	१४	६.२		लवगाउँ प्रा. वि.	१-५	४९	३	५.१
	सिद्धि गणेश प्रा. वि.	१-३	२३	३	१५		प्रज्ञा प्रा. वि.	१-५	८४	५	१२.३
	सिंगेश्वरी प्रा. वि.	१-३	३७	३	११.१		लिटल स्टार इ. स्कूल	१-३	६६	५	-
	सरस्वती मा. वि.	१-१०	२३६	१६	०		सत्कन्या मा. वि.	१-१०	२४५	१२	२९.४

तालिका ४७ : सामुदायिक विद्यालयहरु

वडा नं.	विद्यालयको नाम	तह	विद्यार्थी संख्या २०७५	शिक्षक संख्या २०७५	Drop Out Rate (%) 2074	वडा नं.	विद्यालयको नाम	तह	विद्यार्थी संख्या २०७५	शिक्षक संख्या २०७५	Drop Out Rate (%) 2074
	जाल्पादेवी मा. वि.	१-१२	१७९	२२	२१.८		कयौलाथान प्रा. वि.	१-८	१२१	८	९.३
	मनकामना प्रा. वि.	१-३	३७	३	१८		गोल्मेश्वरी आ. वि.	१-८	१४०	७	६.९
	शिवपुरी आ. वि.	१-५	७३	२	०		पञ्चकन्या प्रा. वि.	१-५	७५	४	१०.६
	भुमेस्थान प्रा. वि.	१-३	१२	१	०		रक्तकाली प्रा. वि.	१-५	९३	५	०
८	थुङ्गे डाँडा प्रा. वि.	१-५	२२	३	२८.३		जनता मा. वि.	१-१०	३६०	१५	९.९
	कालिका शरण आ. वि.	१-८	९८	६	२५.९		तिनकन्या प्रा. वि.	१-३	३१	१	०
	हैबुङ महादेवस्थान मा. वि.	१-१२	२०९	११	११.६		भुमेस्थान आ. वि.	१-८	१५८	७	११.३
९	कृष्ण मा. वि.	१-१२	२२५	१९	७.०	१०	हिरादेवी आ. वि.	१-८	११९	९	८.९
	चिप्लिङ प्रा. वि.	१-३	२५	२	१४.८		छत्रपलेश्वरी आ. वि.	१-८	३७	७	३.३
	थाना भञ्ज्याङ प्रा. वि.	१-८	११४	६	७.८		सितलादेवी मा. वि.	१-१०	२७३	१३	३.३
	धौलेश्वरी आ. वि.	१-८	९७	७	१४.१		वि. पि. स्मृति प्रा. वि.	१-५	६१	५	१०
	साल्मे प्रा. वि.	१-३	१९	२	०		लोकतन्त्र प्रा. वि.	१-५	४०	३	०
	डिही प्रा. वि.	१-५	८४	१	१.१		खाडिकादेवी प्रा. वि.	१-३	३६	२	३३.३
१०	कालिका प्रा. वि.	१-६	४१	४	६३.७	११	इन्द्रेश्वरी मा. वि.	१-१२	६१०	२९	४.५
	महादेवस्थान प्रा. वि.	१-३	१३	२	१०		भैरवदेवी प्रा. वि.	१-५	४५	४	०
	महेन्द्र प्रिया आ. वि.	१-८	२५६	७	१३.९		पञ्च कन्या प्रा. वि.	१-३	११	२	३१
	कालिका आ. वि.	१-५	१०९	५	११.१		डडुवा प्रा. वि.	१-५	९४	४	०

तालिका ४७ : सामुदायिक विद्यालयहरु

वडा नं.	विद्यालयको नाम	तह	विद्यार्थी संख्या २०७५	शिक्षक संख्या २०७५	Drop Out Rate (%) 2074	वडा नं.	विद्यालयको नाम	तह	विद्यार्थी संख्या २०७५	शिक्षक संख्या २०७५	Drop Out Rate (%) 2074
	सिन्धु पुराना गाउँ मा. वि.	१-१०	३८१	१८	८.४		जन जागृति मा. वि.	१-१०	२७६	१२	५.६
	भुमेश्वरी प्रा. वि.	१-३	३२	१	१२.१		जागेश्वरी प्रा. वि.	१-५	३२	३	२६.२
	सिम्पानी बाल विकास केन्द्र	०	१३	१	-		शिव शंकरेश्वर प्रा. वि.	१-५	७०	३	१.४
५	सुर्योदय प्रा. वि.	१-३	३४	२	०	१३	जाल्पादेवी मा. वि.	१-१०	४४८	२०	६.९
	बतासे आ. वि.	१-१०	२५२	१०	०.४		सरस्वती प्रा. वि.	१-५	९४	५	०
	जागेश्वरी आ. वि.	१-८	१४१	९	१२.२		महाकाली मा. वि.	१-१०	२५२	१४	४.४
	पञ्चकन्या आ. वि.	१-८	८२	७	१७.५		सिद्धि गणेश प्रा. वि.	१-३	३६	३	०
	टेरेसा मा. वि.	१-१२	४९६	२३	१०.६		सरस्वती प्रा. वि.	१-३	२१	३	१३.६
	कोलेचौर प्रा. वि.	१-३	३४	२	१३.२		कालिकादेवी मा. वि.	१-१०	१४२	११	१२.६
१३	कालिका चेतना मा. वि.	१-१०	२७९	१३	०	भञ्ज्याङ प्रा. वि.	१-३	२०	१	०	
	पब्लिक प्रा. वि.	१-५	६०	५	१.७	लालिगुराँस प्रा. वि.	१-५	३४	४	०	
	चन्देश्वरी प्रा. वि.	१-५	६१	४	०	न्यूटन इ. वि. एस.	१-५	३९	८	४.७	
	फटकशिला मा. वि.	१-१०	२३२	१६	०	-	-	-	-	-	

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिका कार्यालय, शिक्षा शाखा, २०७५

बाँसबारीका निबुगाउँ आ. वि. र वडा नं. ५ का कालिका प्रा. वि. मा विद्यालय छाड्ने दर ५०% भन्दा बढी देखिएकाले यी विद्यालयहरुमा विद्यालय छाड्ने दर न्यूनीकरण गर्न उपयुक्त पहल तथा कार्यक्रम संचालन गर्न जरुरी देखिन्छ ।

तालिका ४८ : विशेष सुविधा भएको शैक्षिक संस्थाहरु

क्र.स.	शैक्षिक विवरण	संख्या
१	विशेष आवश्यकता भएका विद्यार्थी अध्ययनरत विद्यालय संख्या (सुस्तमनस्थिति विद्यालय, इन्द्रेश्वरी मा. वि.)	१
२	हाल संचालनमा रहेको बहुकक्षा (MGML संख्या)	१४
३	अनौपचारिक प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम (FSP)	१
४	प्राविधिक धारमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या	४८
५	आधारभूत तहमा अध्ययनरता अपाङ्ग विद्यार्थी कक्षा १-८ (गैर आवसीय)	२५५
६	द्वन्द्व पीडित छात्रवृत्ति गैर आवसीय	११
७	आधारभूत तहमा अध्ययनरत अपाङ्ग विद्यार्थीका लागि छात्रवृत्ति कक्षा १-८ (आवासीय)	२६

स्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०७४

७.१.३ तहगत बालबिकास केन्द्र, विद्यालय, सामाजिक सिकाइ केन्द्र तथा स्रोत केन्द्रहरु

बाहुनेपाटीको जालपादेवी मा. वि.मा भने CTEVT बाट मान्यता प्राप्त कृषि सम्बन्धी प्राविधिक शिक्षाको पठनपाठन शुरु भएको छ । साथै इन्द्रावती क्याम्पसमा BBS र B Ed, सिन्धु बहुमुखी क्याम्पसमा B Ed, इन्द्रेश्वरी मा. वि.मा CTEVT बाट मान्यता प्राप्त ४८ जना विद्यार्थी क्षमता भएको Civil Engineering संकायको पठनपाठन संचालित छ ।

ग्यालथुम स्रोत केन्द्रले वडा नं. १, २ र ७ समेटेका छ । त्यस्तै श्री जाल्पादेवी मा. वि. स्रोत केन्द्रले वडा नं १, २, ३, ४ र ५ समेटेको छ भने मेलम्ची स्रोत केन्द्रले वडा नं. ९ देखि १३ सम्म समेटेको छ ।

तालिका ४९ : तहगत सामुदायिक बालबिकास केन्द्र, विद्यालय, सामाजिक सिकाइ केन्द्र तथा स्रोत केन्द्रहरुको संख्या

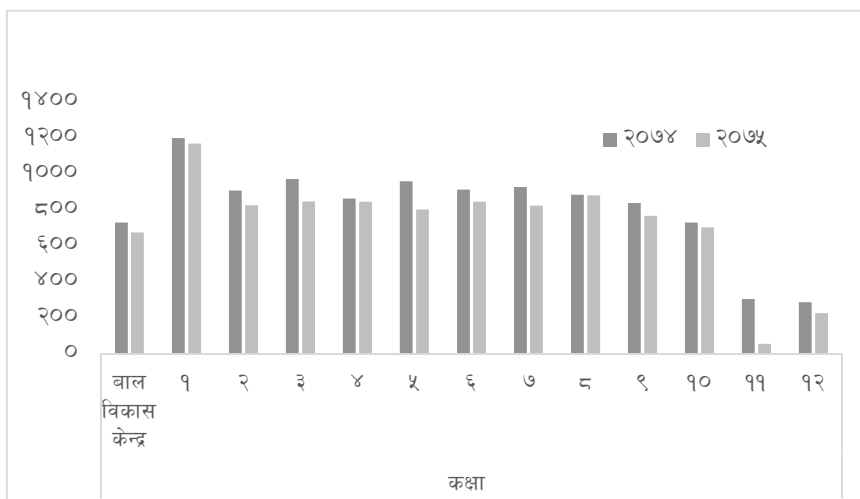
प्रा. वा. वि. के.	आधारभूत तह		माध्यामिक तह	उच्च शिक्षा तह	सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	स्रोत केन्द्र
	तल्लो	माथिल्लो				
३८	७१	३३	२०	९	५	२

स्रोत : नेपाल सरकार शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, भाद्र २०७५, <http://iemis.doe.gov.np/>

तह बढ्दै जाँदा विद्यालय संख्या क्रमश घट्दै गएको देखिन्छ । विद्यार्थीहरुलाई तह बढ्दा माध्यामिक विद्यालय तथा उच्च माध्यामिक विद्यालयहरुको विकल्प घट्दै जाने र विद्यालयहरुको दुरी बढ्दै जाने भएकाले विद्यार्थीहरुलाई असहज हुने गरेको छ । यसै कारण माध्यामिक विद्यालय तथा उच्च माध्यामिक विद्यालयहरुको संख्या योजनाबद्ध रुपमा बढाउन जरुरी देखिन्छ ।

७.१.४ २०७४ र २०७५ को भर्नाको तुलनात्मक विवरण

सबै तहका कक्षाहरुमा विद्यार्थी भर्ना गत वर्ष भन्दा यो वर्ष घटेको देखिन्छ। कक्षा ११ मा भने भर्ना क्रम जारी भएकाले विद्यार्थी संख्याको विवरण आइसकेको छैन (स्रोत : नेपाल सरकार शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, भाद्र २०७५, <http://iemis.doe.gov.np/>)। सामुदायिक विद्यालयमा भर्ना गराउन विद्यार्थी तथा अभिभावकलाई प्रेरित गर्न सामुदायिक विद्यालयहरुको शैक्षिक तथा भौतिक गुणस्तर बृद्धि गर्न आवश्यक छ।

चित्र २९ : २०७५ र २०७४ को विद्यार्थी भर्नाको तुलनात्मक विवरण

७.१.५ शिक्षक संख्या

शिक्षक विद्यार्थी अनुपात २० रहेको छ। आधारभूत तहमा जम्मा ३९५ शिक्षक कार्यरत छन् भने माध्यमिक तहमा ९९ शिक्षक कार्यरत छन्।

तालिका ५० : शिक्षक संख्याको विवरण

तह	स्थायी	करार	राहत	PCF	निजि स्रोत
आधारभूत तह	१५०	६७	८४	४	९०
माध्यमिक तह	२३	१८	३५	४	१९

स्रोत : नेपाल सरकार शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, भाद्र २०७५, <http://iemis.doe.gov.np/>

७.१.६ विद्यार्थी शिक्षक अनुपात

हाल यस नगरपालिकाका विद्यार्थी शिक्षक अनुपात २० रहेको छ। उपयुक्त विद्यार्थी शिक्षक अनुपात तह अनुसार पनि फरक पर्न सक्छ। जस्तै तल्लो तहको विद्यार्थी शिक्षक अनुपात माथिल्लो तहको भन्दा साधारणतय बढी हुने गर्दछ। विद्यार्थी शिक्षक अनुपातले प्रति छात्र गरिएको लगानीलाई सोभै असर गर्दछ। उदाहरणको लागि शिक्षक तथा निर्देशक कर्मचारीहरुलाई दिइएको तलब तथा भत्ता प्रति छात्र व्ययको ७५% सम्मको योगदान गर्न सकिन्छ। यस कारण उच्च विद्यार्थी शिक्षक अनुपात साधारणतय कम प्रति व्यक्ति व्ययको परिणाम बन्न सक्दछ।

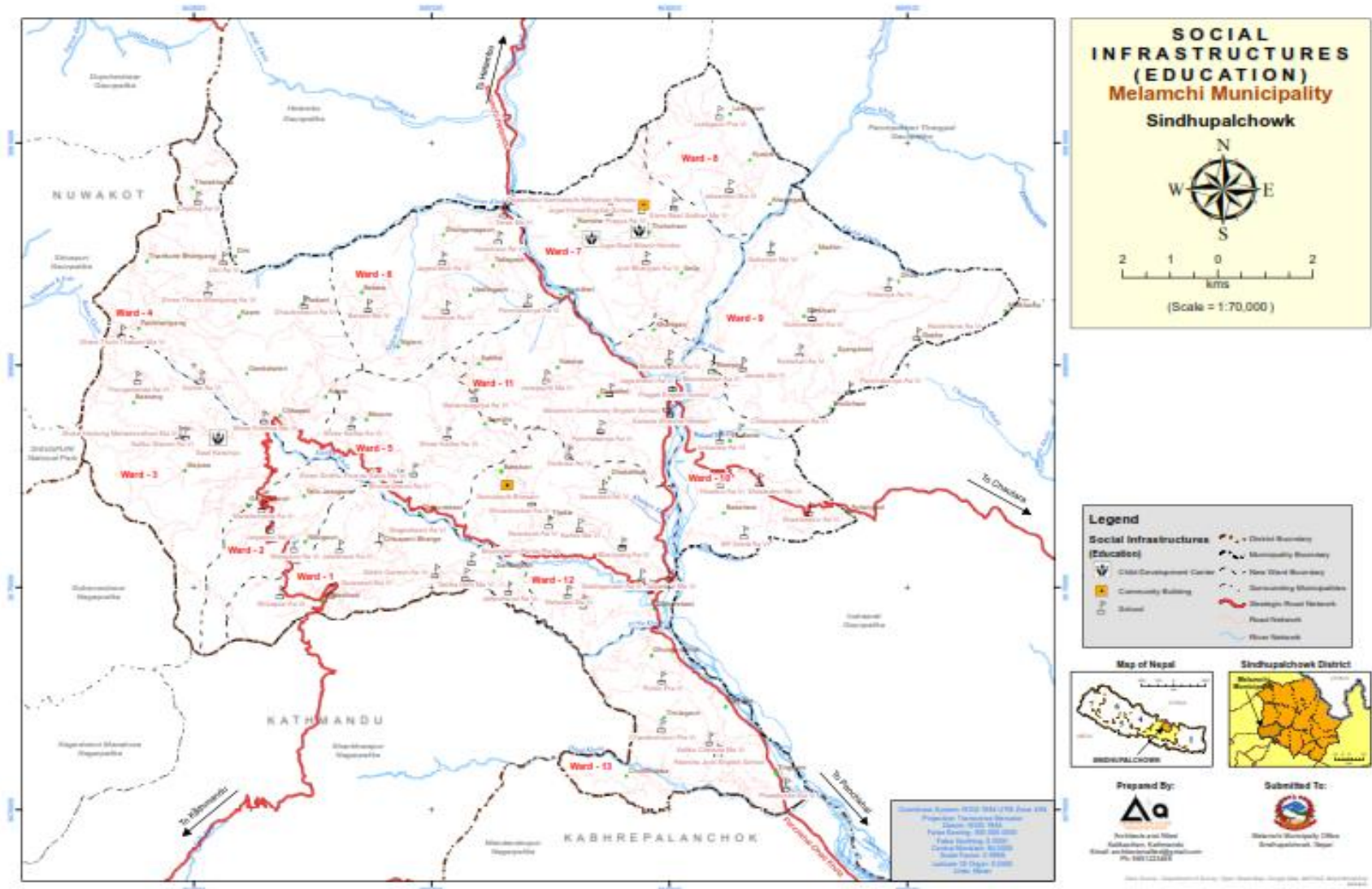
७.१.७ तहगत विद्यार्थी संख्या

कक्षा १ मा सबैभन्दा बढी विद्यार्थी छन् भने कक्षा २ देखि कक्षा १२ सम्म विद्यार्थी संख्या क्रमश घट्दै गएको पाइन्छ। तलको तालिकामा कक्षा ११ को भने भर्ना हुँदै गरेको कारण विद्यार्थी संख्या न्यून रहेको देखिन्छ।

तालिका ५१ : तहगत विद्यार्थी संख्या

	कक्षा													जम्मा
	बा.वि.के	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
छात्रा	३२५	६२७	४४७	४३९	४२४	४२७	४६०	४३४	४८०	४११	३९३	२९	१४४	५०४०
छात्र	३५१	५४४	३७९	४१०	४२३	३७७	३८७	३९१	४०२	३५८	३११	२६	८२	४४४१
दलित छात्रा	४६	९०	८३	६२	५५	३९	४८	३२	३६	३०	३४	१	५	५६१
दलित छात्र	४८	७२	४१	५६	४५	४३	३०	४४	४३	३८	२०	१	०	४८१
जनजाति छात्रा	१७५	३९१	२७३	२७८	२६३	२७४	२८९	२६८	२८६	२१६	१९३	१८	५८	२९८२
जनजाति छात्र	१७९	३३०	२६०	२७९	२८३	२४१	२५७	२३७	२३९	१६६	१४५	६	३५	२६५७
सिमान्तकृत छात्रा	९७	११५	७५	८३	७९	९५	९९	१०१	१३५	१२९	१४२	१०	५७	१२१७
सिमान्तकृत छात्र	११०	१२६	६७	६५	७५	७४	८५	९४	१०१	१२५	१२१	१९	३६	१०९८
अन्य छात्रा	७	३१	१६	१६	२७	१९	२४	३३	२३	३६	२४	२४	०	२८०
अन्य छात्र	१४	१६	११	१०	२०	१९	१५	१६	१९	२९	२५	१	१०	२०५
अपांग छात्रा	२	१५	३	१	३	५	४	१	१	१	०	०	०	३६
अपांग छात्र	१	१५	३	१	५	४	४	२	१	१	१	०	०	३८
जम्मा	१३५५	२३७२	१६५८	१७००	१७०२	१६१७	१७०२	१६५३	१७६६	१५४०	१४०९	१३५	४२७	१९०३६

स्रोत : नेपाल सरकार शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, भाद्र २०७५, <http://iemis.doe.gov.np/>

चित्र ३० : विद्यालयहरुको नक्शांकन

७.२ स्वास्थ्य

७.२.१ स्वास्थ्य संस्थाहरू

मेलम्ची नगरपालिकाभरी २ वटा अस्पताल, ६ वटा स्वास्थ्य केन्द्रहरू, एउटा पोली क्लिनिक, १० वटा स्वास्थ्य चौकीहरू, २ वटा आयुर्वेद औषधालय र ६ वटा अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरू रहेका छन्। वडा नं. २ मा भने कुनै स्वास्थ्य संस्थाहरू छैन र वडा नं. ८ मा केराउनी स्वास्थ्य इकाई निर्माण भइरहेको अवस्थामा छ। यसै गरी भोटेचौर, सिन्धुकोट, तालामाराङ, दुवाचौर र मेलम्चीमा एक-एक Birthing Center गरी जम्मा ५ वटा Birthing

चित्र ३१ : मेलम्ची प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र

Center हरु रहेका छन्। यस नगरपालिकाको अन्य वडाहरूमा भन्दा वडा नं. ११ मा बढी स्वास्थ्य संस्थाहरू भएकाले सबै वडाहरूमा स्वास्थ्य संस्थाहरू समान रूपमा संचालन भएको देखिदैन।

तालिका ५२ : स्वास्थ्य संस्थाहरू

क्र.स.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	वडा नं.	क्र.स.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	वडा नं.
१	ग्रामीण सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र	१	१२	ज्यामिरे स्वास्थ्य चौकी	९
२	भोटेचौर स्वास्थ्य चौकी	१	१३	शिखरपुर स्वास्थ्य चौकी	१०
३	हैबुङ स्वास्थ्य चौकी	३	१४	चिरञ्जिवी मोडल हस्पिटल	११
४	थकनी स्वास्थ्य चौकी	४	१५	मेलम्ची आयुर्वेद औषधालय	११
५	थकनी आयुर्वेद औषधालय	४	१६	मेलम्ची पोली क्लिनिक	११
६	सिन्धुकोट स्वास्थ्य चौकी	५	१७	मेलम्ची प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	११
७	तालामाराङ स्वास्थ्य चौकी	६	१८	सहरी स्वास्थ्य केन्द्र (कटुञ्जे)	११
८	दुवाचौर स्वास्थ्य चौकी	७	१९	आँखा केन्द्र (तिलगंगाले बनाउदै गरेको)	११
९	केउरेनी स्वास्थ्य इकाई (बन्दै गरेको)	८	२०	बाहुनेपाटी स्वास्थ्य केन्द्र (धुलिखेल हस्पिटलको शाखा)	१२
१०	सुनखानी सहरी स्वास्थ्य केन्द्र	९	२१	बाँसवारी स्वास्थ्य चौकी	१२
११	नौलिङ्गेश्वरी सहरी स्वास्थ्य केन्द्र	९	२२	फटकशिला स्वास्थ्य चौकी	१३

स्रोत : स्थलगत सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७५

७.२.२ स्वास्थ्यकर्मीहरू

नगरपालिकाका प्रत्येक स्वास्थ्य चौकीहरूमा १ जना एच्.ए., २ जना अहेव, २ जना अनमी र १ जना कार्यालय सहयोगी गरी जम्मा ६ जना स्वास्थ्यकर्मीहरूको दरबन्दी रहेको छ। आयुर्वेद औषधालयमा १ जना कविराज, १ जना वैद्य, १ जना औषधी कुटुवा र १ जना कार्यालय सहयोगी गरी जम्मा ४ जना कर्मचारीहरूको दरबन्दी रहेको छ। मेलम्ची प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा १ जना डाक्टर, १ जना स्टाफ नर्स, १ जना ल्याब एसिस्टेन्ट, ३ जना अनमी, ३ जना अहेव, १ जना एच्. ए. र २ जना कार्यालय सहयोगी गरी जम्मा ११ जना स्वास्थ्यकर्मीहरूको दरबन्दी रहेको छ। दुबै आयुर्वेद

औषधालयहरु र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा सबै दरबन्दी पूर्ति भएको अवस्था छ । यसै गरी नगरपालिकाका साविकका प्रत्येक गा.वि.स.हरुमा ९ जना महिला स्वयम् सेविकाहरु गरी जम्मा ९९ जना स्वयम् सेविकाहरु कार्यरत रहेका छन् ।

तालिका ५३ : स्वास्थ्य चौकीहरुमा हाल कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरु पदपूर्तिको अवस्था

क्र.स.	स्वास्थ्य चौकी	एच्. ए.	अहेव	अनमी	का. स.
१	भोटेचौर स्वास्थ्य चौकी	१	२	२	१
२	हैबुङ स्वास्थ्य चौकी	-	२	२	१ (करार)
३	थकनी स्वास्थ्य चौकी	१	-	२	१ (करार)
४	सिन्धुकोट स्वास्थ्य चौकी	१	२	२	१
५	तालामाराङ स्वास्थ्य चौकी	१	१	२	१ (करार)
६	दुवाचौर स्वास्थ्य चौकी	१	२	२	१
७	ज्यामिरे स्वास्थ्य चौकी	१	१	१	१ (करार)
८	शिखरपुर स्वास्थ्य चौकी	१	२	२	१
९	बाँसबारी स्वास्थ्य चौकी	१	-	२	१ (करार)
१०	फटकशिला स्वास्थ्य चौकी	१	२	२	१ (करार)

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिका कार्यालय, स्वास्थ्य शाखा, २०७५

७.२.३ एम्बुलेन्स सेवा

यस नगरपालिकामा हाल काउले दोभानमा एउटा र मेलम्ची बजारमा एउटा गरी जम्मा २ वटा एम्बुलेन्सहरुले मेलम्ची नगरपालिका भरीका क्षेत्रहरुमा एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराइरहेका छन् । विगतमा केही निजी क्षेत्रले एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराए पनि निरन्तरता भने दिन सकेका थिएनन् ।

७.२.४ स्वास्थ्य संस्थाको जग्गा तथा भौतिक अवस्था

मेलम्ची नगरपालिकामा भएका धेरै जसो स्वास्थ्य संस्थाको भवन २०७२ सालको विनाशकारी भूकम्पले क्षति पुऱ्याएको हुनाले हालसम्म धेरैजसो भवनहरु निर्माण भइसकेको अवस्थामा छ । अधिकांश स्वास्थ्य संस्था पुग्ने बाटाहरु कच्ची नै छन् । उक्त भुकम्पमा दुवै आयुर्वेद औषधालयहरुको भवन पूर्ण क्षति भएकाले र हाल सम्म पनि भवन निर्माण सम्पन्न भइ नसकेकाले भाडाको भवनबाट सेवा उपलब्ध गराउन बाध्य छन् ।

तालिका ५४ : स्वास्थ्य संस्थाको जग्गा तथा भौतिक अवस्था

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	भवनको किसिम	हालको अवस्था	बाटोको पहुँच	जग्गाको विवरण
मेलम्ची प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	Permanent	पुरानो भवन मर्मतको आवश्यकता	कच्ची	६-८-०-०
दुवाचौर स्वास्थ्य चौकी	Prefab, permanent	पूर्ण रुपले बनिसकेको	कच्ची	०-२-२-० स्वा. संस्थाको
तालामाराङ स्वास्थ्य चौकी	Prefab	पूर्ण रुपले बनिसकेको	कच्ची	५-०-०-० सार्वजनिक
बाँसबारी स्वास्थ्य चौकी	Permanent	अधुरो रहेको	कच्ची	२-०-०-०

तालिका ५४ : स्वास्थ्य संस्थाको जग्गा तथा भौतिक अवस्था

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	भवनको किसिम	हालको अवस्था	बाटोको पहुँच	जग्गाको विवरण
फटकशिला स्वास्थ्य चौकी	Permanent	पूर्ण रुपले बनिसकेको	कच्ची	२-०-०-०, सार्वजनिक
ज्यामिरे स्वास्थ्य चौकी	Prefab	पूर्ण रुपले बनिसकेको	कच्ची	२-५-०-०, सार्वजनिक
शिखरपुर स्वास्थ्य चौकी	Prefab	बनिदै गरेको	कच्ची	५-०-०-०
भोटेचौर स्वास्थ्य चौकी	permanent	पूर्ण रुपले बनिसकेको	कच्ची	०-८-०-०, सार्वजनिक
हैबुङ्ग स्वास्थ्य चौकी	Prefab	पूर्ण रुपले बनिसकेको	कच्ची	२-०-०-०, सार्वजनिक
थकनी स्वास्थ्य चौकी	Prefab	बनिदै गरेको	कच्ची	१-०-०-०
सिन्धुकोट स्वास्थ्य चौकी	Permanent	बनिदै गरेको	कच्ची	२२-०-०-०

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०७४

७.२.५ सुरक्षित मातृत्व तथा शिशु स्वास्थ्य

गत आ. व. २०७३/०७४ मा मेलम्ची बर्थिङ सेन्टरमा जम्मा ३०६, दुवाचौर बर्थिङ सेन्टरमा २७, तालामाराङ बर्थिङ सेन्टरमा ११, भोटेचौर बर्थिङ सेन्टरमा ४ र सिन्धुकोट बर्थिङ सेन्टरमा १६ वटा गरी मेलम्ची नगरपालिकाका बर्थिङ सेन्टरहरूमा ३६४ गर्भवती महिलाले प्रसूती गराएका थिए । दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको मदत विना घरमै प्रसूती गराउने भने वास्तविक तथ्यांक नभएको तर गत वर्ष मेलम्ची नगरपालिकामा २३७४ जन्म दर्ता भएकोले घरमै असुरक्षित प्रसूती गराउने बढी संख्यामा भएको सजिलै अनुमान गर्न सकिन्छ ।

महिला गर्भवती भैसकेपछि ४ पटक गर्भजाँच गराउने, प्रसूती बर्थिङ सेन्टरमा गराउने र प्रसूती पश्चात ४ पटक सुत्केरी जाँच गराएबापत न्यानो कपडा र भत्ता गरी जम्मा रु. १९००/- प्रदान गरिने प्रवृद्धनात्मक कार्यक्रम रहेको छ । तर स्वास्थ्य चौकी टाढा भएको कारण प्रसूती पश्चात स्वास्थ्य जाँच गराउनेको संख्या न्यून भएकोले धेरैजसो बर्थिङ सेन्टरमै प्रसूती गराएका महिलाहरूले post natal जाँचका लागि विनियोजन गरेको रकम कटौती गरी जम्मा रु. १५००/- बराबरको न्यानो कपडा र भत्ता पाउने गरेका छन् । ३५ वर्ष पछिका २५% महिलाको पाठेघर खस्ने समस्या यस नगरपालिकामा विद्यमान छ ।

तालिका ५५ : आ. व. २०७४/०७५ को खोपको विवरण

बि.सी.जी.	खोप पाएका बच्चाको संख्या												टि.डी. (गर्भवती महिला)		
	डी.पी.टी. हेप वि. हिब.			पोलियो (OPV)			पी. सी. भी.			दादुरा/रुबेला					
	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	पहिलो (९ म)	दोस्रो (१५ म)	१२-२३	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो
११८	१५९	१५२	१२८	१५९	१५२	१२८	१६०	१५२	१२९	१२९	९८	१३९	३६३	२५७	२८१

स्रोत : मेलम्ची प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, २०७५

७.२.६ दीर्घकालीन रोग तथा रोगी संख्या

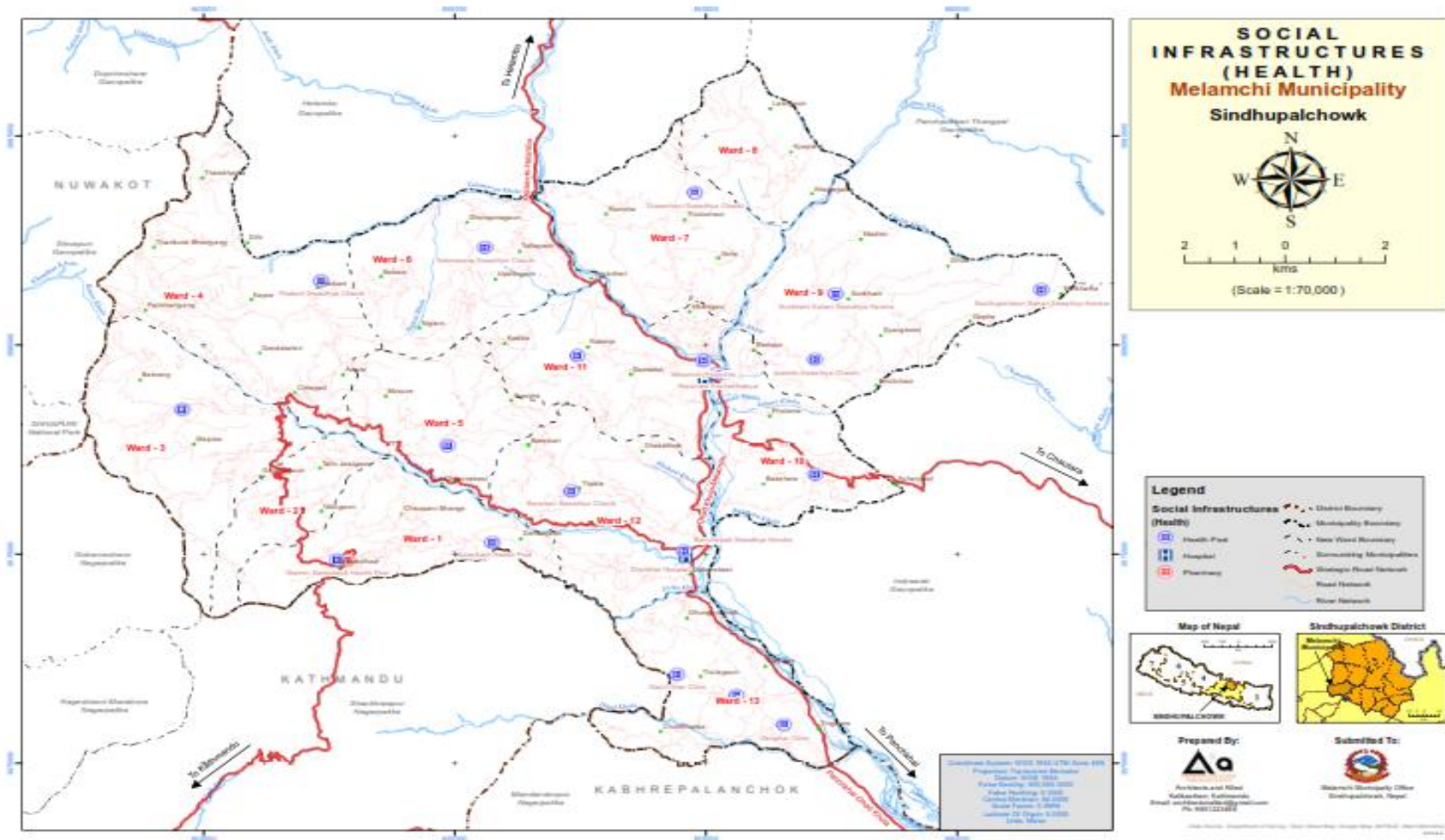
मेलम्ची नगरपालिकाको कुल जनसंख्याको १.६३% अर्थात ९५७ जना दीर्घकालीन रोगले ग्रसित छन् । सबैभन्दा बढी उच्च रक्तचापका रोगी छन् भने सबैभन्दा कम क्षयरोगीहरू छन् ।

तालिका ५६ : दीर्घकालीन रोगी संख्या

रोगको नाम	दम	उच्च रक्तचाप	मधुमेह	क्यान्सर	क्षयरोग	स्त्री रोग	अन्य
रोगी संख्या	२५७	३३८	११९	२८	२४	९४	९७
प्रतिशत	२६.८५%	३५.३२%	१२.४३%	२.९३%	२.५१%	९.८२%	१०.१४%

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

स्वास्थ्य जनशक्ति विकासको लागि रोग सम्बन्धी सचेतना, उपचार सहजता, स्वास्थ्यकर्मीसम्म सहज पहुँच, स्वास्थ्य सेवा आधारभूत सेवाको रूपमा लिनुपर्दछ । नगरपालिकाले हाल स्वास्थ्यमा रु. १ करोड विनियोजन गरेतापनि यो रकम निकै न्यून रहेको र औषधी/उपकरण खरीद, सुत्केरी भत्ता जस्ता शीर्षकमानै अपुग रहेको छ । साथै स्वास्थ्यकर्मीहरूको संख्या पनि पर्याप्त रहेको छैनन् ।

चित्र ३२ : स्वास्थ्य संस्थाहरुको नक्शांकन

७.३ खेलकुद, मनोरञ्जन तथा साहित्य

७.३.१ खेलकुद

मेलम्ची नगरपालिकामा खेलकुद प्राथमिकताको विषय बनिसकेको छैन । स्थानियवासीमा खेलकुदको महत्व बारे चेतना जगाउन आवश्यक देखिन्छ । खेल मैदानका लागि प्रशस्त ठाउँ भएता पनि धेरैजसो स्थानमा वडा स्तरीय खेल मैदान नै छैन भने भएका खेलमैदानहरु पनि व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनमा आइसकेका छैनन् । त्यसैगरी, कभर्ड हल, खेलकुद सामग्री तथा प्रशिक्षकको अभावले पनि खेलकुदको क्षेत्रमा विकास हुन नसकेका हुन सक्दछ । वडा स्तरीय खेल मैदानको साथै बालबालिका तथा युवाहरुलाई प्रोत्साहन गर्न विभिन्न स्थानमा स-साना खेल मैदानको निर्माण गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

७.३.१.१ खेलकुद मैदान

मेलम्ची नगरपालिकामा ७ वटा खेल मैदानहरु रहेका छन् । वडा नं. ३ मा एउटा खेलमैदान निर्माणाधीन अवस्थामा छ भने वडा नं. १, २, ३ र १२ मा एक एक प्रस्तावित खेल मैदानहरु रहेका छन् । नेपाल सरकार शहरी विकास मन्त्रालय अन्तर्गत शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभागले तयार पारेको व्यावसायिक योजना २०११ को प्रस्ताव अनुसार नगर क्षेत्रमा जिल्ला तथा नगर स्तरको खेलकुद कम्प्लेक्स निर्माण हुनुपर्ने उल्लेख गरिएको भएतापनि यस नगरपालिकामा हाल सम्म कुनै पनि त्यस्ता खेलकुद मैदान बनिसकेको देखिदैन ।

तालिका ५७ : खेल मैदानको लागि सम्भाव्य स्थानहरु

वडा नं	खेल मैदानको लागि सम्भाव्य स्थानहरु
१	भोटेचौर (पुरानो डेरि भएको ठाउँ), खाल्डे, ओखेनी, भञ्ज्यांग (ठूलो पिपल बोटमुनि)
२	बसह चौर, पँधेरो खोला, सिम चौर, पँधेरो पाखा
३	मजुवा, गुरुङ गाँउ
४	औखेनी चौर च्यांगल, पाल्चेन, बसेरी, अमले १९ नं डम्पिङ (खनिएको तर व्यवस्थित नगरिएको)
५	भञ्ज्यांगको चौर, राम पोखरी खर्क, नर्सरी डाडा, पाटीचौर
६	अँधेरी बगर, पञ्चकन्या, बतासे
७	भट्टार, भंगार चौर
८	कोलचौर, धनिया डाँडा, ज्यामिरे डाडा, पञ्चे डाडा, दशमोरे, कामी विसौना, ठूलोचौर, भ्रापू डाँडा
९	पञ्चकन्या खेलमैदान, पिपलचौर, गुफा, डब्ल्यांग, चांखु, रात्माटा
१०	बगर खेत, डुडे (फलामे र भूमेस्थानको बीच), खर्क चौर, बी.पी. स्मृति आधारभूत विद्यालय, हिरादेवी आधारभूत विद्यालय, चाल्से खोला (अतिक्रमण भइरहेको)
११	गहिरा बगर, कठेरी
१२	बाँसबारी भैसीपानी, गिरान्चौर महाकाली

स्रोत : वडागत भेला, २०७५

७.३.१.२ अन्तराष्ट्रिय स्तरका खेलाडी

वडा नं. १३ का कृष्ण बहादुर घोरासैनी २०१० मा आयोजित एघारौं सागमा १० मिटर शुटिङमा रजक पदक विजेता हुन् भने वडा नं. ९ कि तेक्वन्डो खोलाडी करिना पुरी अन्तराष्ट्रिय स्तरकी खोलाडी हुन् । यसै गरी यस नगरपालिकामा राष्ट्रिय स्तरका भलिबल, जुडो, कराते तथा बक्सिङका पनि व्यवसायिक खेलाडीहरू रहेका छन् ।

७.३.२ मनोरञ्जन स्थल

इन्द्रावती र मेलम्ची नदीका किनारहरू तथा हैबुङको चिसापानी जस्ता स्थलहरू वनभोज कार्यक्रम गर्न उपयुक्त स्थानहरू हुन् । भोटेचौरको चिया बगान एक रमणीय मनोरञ्जन स्थलको रूपमा रहेको छ ।

७.३.३ साहित्य

सिन्धु साहित्यको १०५ वर्षको कालखण्डमा लोकार्पित भएको मेलम्ची नगरपालिकाको साहित्यिक ग्रन्थ जसमा ग्रन्थकारहरूको जानकारीका साथै विविध विषय समेटिएको छ । साहित्य क्षेत्रमा पनि मेलम्ची नगरपालिका अग्रस्थानमा रहेको छ ।

तालिका ५८ : साहित्यिक ग्रन्थ र ग्रन्थकारहरूको विवरण

क्र.स.	साहित्यकारको नाम	ठेगाना	कृति
१	केदारमान व्यथित (१९७१-२०५५)	बाहुनेपाटी	फेरि अर्को एउटा कुरुक्षेत्र, प्रतिभा (कविता), प्राणव, मेरो दर्पण : चार दशकको नेपाल, २००९ सालको कविता, संगम, एकदिन, दिवस चित्र, सञ्चयित, खः वि प्याः गुं-मे, जुनेली, छवास, सप्तवर्ण, हमार देश हमार स्वप्ना, नारी: रस, माधुर्य आलोक, अग्नि-श्रृंगार, आवाज, त्रयी, बदलिरहने बादलको आकृति, तेवर कविताका: सन्दर्भ आजको, मेरो सपना हाम्रो देश र हामी, सेलेक्टेड पोयम, मेरी प्रियसी-प्रजातान्त्रिक स्वतन्त्रता, रस त्रिफला, अग्नि श्रृंगार, दृष्टि सत्य, सृष्टि सुन्दर
२	टिका हरि भट्टराई (१९९७)	फटकशिला	आत्माज्योति दर्शन-१९९८ (काव्य)
३	रापी वाशिष्ठ (२०१३)	फटकशिला	शान्ति क्षेत्र र पिस्कर भित्रको नेपाल, २०४८ (काव्य)
४	राजेन्द्र प्रसाद भट्टराई (२०१३)	फटकशिला	शान्ति क्षेत्र र पिस्कर भित्रको नेपाल
५	मिलन कार्की (२०३४)	ज्यामिरे	नेपाल पुत्र-२०५५, मथिगलका तरंगहरू, स्वर्गलोकको खबर, मातृभूमि, जिन्दगी
६	भारद्वाज मित्र (२०११)	दुवाचौर	चहचह २०५९, बाल कविता
७	कृष्ण सुवेदी (२०११)	दुवाचौर	चहचह २०५९,
८	प्रेमकुमार भण्डारी (२०३९)	मेलम्ची	प्रभातको पहिलो भुल्का-२०६० कविता संग्रह
९	राजेन्द्र प्रसाद श्रेष्ठ (२००२)	मेलम्ची	बालौना-बिलौना कविता संग्रह
१०	दीपेश आचार्य	शिखरपुर	तारा पुञ्ज फाँचल
११	फइन्द्र तामाङ	शिखरपुर	तारा पुञ्ज

१२	कृष्ण प्रसाद खतिवडा (२००६)	भोटेचौर	अष्टवक्रगीता २०५८
१३	जगन्नाथ दुलाल	मेलम्ची	तारा भरेको साँझ कविता संग्रह

स्रोत : जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुपाल्चोक, २०७१

७.४ नागरिक सुरक्षा सेवा

मेलम्ची नगरपालिका क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी भैँभगडाको घटना हुने इतिहास देखिन्छ। अन्य घटनाहरू समयको अन्तराल र जनचेतनाको कारण विस्तारै घट्दै गेटापनि आत्महत्या गर्नेको संख्या भने यथावत देखिएको छ। यस नगरपालिकामा आत्महत्याको दर भने यथावत रहेकोले सर्वसाधारणमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्न जरुरी देखिन्छ। गत आ. व. २०७४/०७५ मा ६५ भैँभगडा, ११ वटा घरेलु हिंसा, ८ वटा सवारी दुर्घटना र ३ वटा कर्तव्य ज्यानको मुद्दाहरू दर्ता भए। यस नगरपालिकाका सडकहरू निकै नाजुक अवस्थामा रहेकाले सवारी दुर्घटना उच्च दरले बढेको छ। गत आ. व. २०७४/०७५ मा भएका ८ वटा सवारी दुर्घटना मध्ये ३ वटा दुर्घटना मेलम्ची बजारमा २ वटा बाहुनेपाटी, २ वटा फटकशिला र एउटा तालामाराडमा भएको थियो। यस नगरपालिकामा मानव बेचबिखन जस्ता अपराधिक क्रियाकलापमा पहिला चर्चित भएपनि हाल आएर विभिन्न महिला अधिकारमुखी संघसंस्था तथा सरकारी निकायहरूको प्रयास र जनचेतना अभिवृद्धिले गर्दा त्यस्ता अपराधमा कमी आएको छ। प्रहरी चौकी र सुरक्षाकर्मीहरू अपर्याप्तता भएको अवस्थामा सर्वसाधारणमा केहि सामाजिक आपतकालीन घटना घट्दा अपनाउनु पर्ने संयमता सम्बन्धी जनचेतना फैलाउने कार्यक्रम गर्न जरुरी देखिदा त्यसतर्फ पहल हुन जरुरी देखिन्छ।

७.४.१ प्रहरी चौकीहरू

मेलम्ची नगरपालिका वडा नं. ११ मा इलाका प्रहरी कार्यालय रहेको छ। यसै गरी वडा नं. १ र ६ मा एक-एक प्रहरी चौकीहरू छन् भने वडा नं. १२ मा अस्थाई प्रहरी चौकी कार्यालय रहेकोमा जम्मा ४९ जना सुरक्षाकर्मीहरू कार्यरत रहेको देखिन्छ।

चित्र ३३ : ईलाका प्रहरी कार्यालय वडा नं ११

तालिका ५९ : प्रहरी कार्यालय तथा जनशक्तिको विवरण

क्र.स.	वडा नं.	प्रहरी कार्यालय	जनशक्ती
१	११	ईलाका प्रहरी कार्यालय	३३
२	१	प्रहरी चौकी	६
३	६	प्रहरी चौकी	५
४	१२	अस्थाई प्रहरी पोष्ट	५

स्रोत : ईलाका प्रहरी कार्यालय, मेलम्ची, २०७५

७.५ महिला तथा बालबालिकाको विकासको स्थिति

७.५.१ महिला बचत तथा ऋण संस्थाको र व्यवसायिक महिला समूहहरु

यस नगरपालिकाको तालामाराडको २० जना महिला सदस्य समूह भएको सुर्यमुखी महिला विकास समितिले बाखापालनमा राम्रो कार्य गरेकाले जिल्लाको पाँचौ उत्कृष्ट व्यवसायिक महिला समूह भित्र पर्न सफल भएको थियो (स्रोत : जिल्ला महिला तथा बालबालिका कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, वार्षिक प्रगति पुस्तिका, २०७३/०७४)। यो विवरणले मेलम्ची नगरपालिकामा महिलाहरुको क्षमता बारे आड्कल गर्न सकिन्छ। महिलाहरुलाई विकासको कार्यमा अवसर तथा प्रेरित गर्नु भने विकासको गति दुई गुणा तीव्र हुने प्रवल सम्भावना देखिन्छ।

तालिका ६० : महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरु

क्र.स.	संस्थाको नाम	प्रकृति (बचत तथा ऋण, बहुउद्देश्यीय, कृषि इत्यादी)	ठेगाना	शेयर सदस्य सङ्ख्या			
				दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा
१	श्री इन्द्रावती महिला विकास बचत तथा ऋण स. सं. लि.	बचत तथा ऋण	मेलम्ची	३०	२९८	३३६	६६४
२	श्री नमुना महिला विकास बचत तथा ऋण स. सं. लि.	बचत तथा ऋण	बाँसवारी	३०	१२०	१५२	३०२
३	श्री लाली गुराँस महिला विकास बचत तथा ऋण स. सं. लि.	बचत तथा ऋण	फटकशिला	२०	१४४	४६	२१०
४	श्री नमुना महिला विकास बचत तथा ऋण स. सं. लि.	बचत तथा ऋण	शिखरपुर	१०	८	१३६	१५४
५	श्री सृजना महिला विकास बचत तथा ऋण स. सं. लि.	बचत तथा ऋण	ज्यामिरे	-	-	-	-

स्रोत: जिल्ला महिला तथा बालबालिका कार्यालय वार्षिक प्रगति पुस्तिका आ. व. २०७३/०७४, चौतारा सिन्धुपाल्चोक

७.५.२ महिला उद्यमीहरु

मेलम्ची नगरपालिकामा कूल ११ जना महिला उद्यमीहरु मध्ये ८ जना वडा नं. ११ का छन् भने बाँकी चार जना महिला उद्यमीहरु वडा नं. ३, ४, ६ र १० का रहेका छन्। यी महिला उद्यमीहरु सिलाई कटाई, पशुपालन, होटल व्यवसाय, ढाका बुनाइ, कृषि तथा तरकारी खेतीमा संलग्न छन्। (स्रोत : जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, शाखा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. २०७३/७४)। महिलाहरुको आर्थिक सशक्तिकरणका लागि व्यवसायिक सिपमूलक क्षमताको अभिवृद्धि गर्नुपर्छ। स्थानीय स्रोत तथा साधन प्रयोग गरी खाली समयमा आयआर्जन गर्न सक्ने बनाउन सके महिला स्वयं र नगरपालिकाको आयस्रोत बृद्धिमा टेवा पुग्दछ। यस नगरपालिकामा भएका महिला उद्यमीहरुको विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ।

७.५.३ बाल क्लब

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ बमोजिम स्थानीय तहमा सुशासन अभिवृद्धि गर्न र बाल अधिकार सम्बन्धी समग्र पक्ष (बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिता) को प्रवर्द्धन गर्न बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा ल्याइएको हो । यस अवधारणालाई कार्यान्वयन गराउन बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन कार्यविधि, २०६८ तयार छ । सोही कार्यविधिको अनुसूची १.१ मा सेवा प्रवाह सम्बन्धी सूचकहरुमा देहाय बमोजिम जिल्ला, गाउँपालिका तथा नगरपालिका तहमा बाल क्लब सञ्जाल गठन हुनु पर्ने सर्त भनि उल्लेख गरिएको छ । तसर्थ मेलम्ची नगरपालिकामा यस बालमैत्री अवधारणालाई आत्मसात गर्दै थुप्रै बाल क्लबहरु गठन भएका छन् । यस्तै मेलम्ची नगरपालिकामा नगर बाल संजाल गठन भएको छ भने वडा स्तरमा वडा बाल संजाल गठन गर्ने तयारी भइरहेको छ ।

यस नगरपालिकाको वडा नं. ११ मा एउटा, वडा नं. १० मा ७ वटा, वडा नं. १, २ र ४ मा ११ वटा, वडा नं. १२ मा ७ वटा, वडा नं. ५ मा २ वटा, वडा नं. ३ मा २ वटा र वडा नं. ९ मा ४ वटा गरि जम्मा ४३ वटा बाल क्लब गठन भैसकेको छ । यी बाल क्लबहरुमा जम्मा ५,१३६ बालबालिका आवद्ध छन् । साथै यस नगरपालिका अन्तर्गत १३ सदस्सीय नगर बाल संजालको स्थापना भएकोछ । यस नगरपालिकाको बाल क्लब सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ ।

तालिका ६१ : बाल क्लबहरुको संख्या तथा सदस्य संख्या विवरण

क्र.स.	वडा नं.	बाल क्लब संख्या	सदस्य संख्या	क्र.स.	वडा नं.	बाल क्लब संख्या	सदस्य संख्या
१	१, २	११	११५६	२	३	१	२७७
३	४	११	१९२४	४	५	१	३८३
५	९	४	८५	६	१०	७	७९
७	११	१	१५	८	१२	७	१२१७
जम्मा		४३	५१३६	-	-	-	-

स्रोत: सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको बालबालिकाको स्थिति प्रतिवेदन २०७१ जिल्ला बाल कल्याण समिति, सिन्धुपाल्चोक बाल क्लबहरु गठन भैसकेकाले ती क्लबहरुलाई परिचालन गरी बालबालिकाका अधिकारलाई सुनिश्चित र प्रवर्द्धन गर्नको लागि नगरपालिकाले कार्यक्रम ल्याएर, सबै बालबालिकालाई बाल अधिकार प्रति सचेत र सुनिश्चित गराउनु पर्दछ ।

७.५.४ बाल गृह तथा बाल आरक्षण

सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको बालबालिकाको स्थिति प्रतिवेदन २०७१ जिल्ला बाल कल्याण समितिको प्रतिवेदन अनुसार मेलम्ची नगरपालिकाको मेलम्ची बाल गृहले १० बालक र ५ बालिका गरी जम्मा १५ जना बालबालिकालाई आश्रय दिई रहेको छ । वडा नं. १० मा लेजामी चिल्ड्रन होम अवस्थित छ ।

बालबालिकाको हितअधिकारका लागि काम गर्ने संघ संस्थाको तथ्यांक एकिकृत गरी नगरपालिकामा रहेका बालबालिकाको समस्या अनुरूप लगानी गर्न र एकद्वार प्रणाली मार्फत सेवा सुविधा उपलब्ध गराउन जरुरी छ । जिल्ला प्रशासन

कार्यालयबाट प्राप्त हुने रकम र अन्य नियमित आयस्रोत जम्मा गरी आश्रय विहिन सबै बालबालिकाको लागि विशेष सुविधा (शिक्षा, स्वास्थ्य, बालमैत्री) सहितको बालगृह संचालन गर्न अत्यावश्यक देखिन्छ ।

७.६ सामाजिक सुरक्षा भत्ता

गत वर्ष २०७५ मा २,०७६ जना जेष्ठ नागरिक, १९८ जना जेष्ठ दलित, ६८ जना ७० वर्ष नाघेका एकल महिला, १५९७ जना विधवा महिला, १३३ जना पूर्ण अपांग, १६५ जना अति अशक्त र ४५० बाल बालिकालाई जम्मा रु. ७२८९५०८३/-भत्ता वितरण गरिएको थियो ।

तालिका ६२ : सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाएका लाभग्राही संख्या

वडा	जेष्ठ अन्य	जेष्ठ दलित	एकल महिला ७० वर्ष माथि	विधवा महिला	पुर्ण अपाङ्क	अति अशक्त	पाच वर्ष मुनि बालबालिका	वार्षिक कुल वितरण रु
	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	
१	२०५	१७	११	१२३	९	६	३२	५१७८८००
२	१००	०	६	६०	२	३	२	३३५००००
३	९५	१३	३	६५	४	५	८	३३४३५००
४	१३८	६	३	१०९	१७	११	१	४७७२१००
५	१२५	३६	४	१२४	७	७	८५	५३४३६००
६	१६५	१९	०	१००	१२	१९	३०	५९०६६६७
७	१४३	१३	६	१२५	४	२१	४५	५४९५६००
८	९५	२	६	६०	५	१४	११	३३३७०००
९	२०७	२५	८	१५७	११	२५	६२	७३१७०००
१०	१५०	२४	८	११८	९	२८	६६	५९६९६००
११	१८८	९	०	२२५	२३	१४	३५	७१८६८००
१२	२८०	१५	१०	१९५	१५	९	३५	९२०८०१६
१३	१८५	१९	३	१३६	१५	३	३८	६४८६४००
जम्मा	२०७६	१९८	६८	१५९७	१३३	१६५	४५०	७२८९५०८३

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिका कार्यालय, सामाजिक विकास शाखा, २०७४।७५

७.७ व्यक्तिगत घटना

मेलम्ची नगरपालिकामा २०७४ साल बैसाख देखि चैत्र महिना सम्ममा जम्मा २,३७४ वटा जन्म दर्ता, ६५६ वटा मृत्यु दर्ता, ७५३ वटा विवाह दर्ता, २८ वटा बसाईसराई गरि गएको दर्ता, ३ वटा बसाईसराई गरी आएको दर्ता र ३ वटा सम्बन्ध बिच्छेद दर्ता भएका थिए । यस नगरपालिकामा बसाईसराई गरी आएका भन्दा बसाईसराई गरी गएकाको संख्या तुलनात्मक रूपमा नौ गुणा भन्दा बढी छ ।

तालिका ६३ : २०७४ साल बैशाख देखि चैत्र महिना सम्म घटेको वार्षिक व्यक्तिगत घटना दर्ता

वडा नं	जन्म दर्ता			मृत्यु दर्ता			विवाह दर्ता	वसाइ सराइ गएको			वसाइ सराइ आएको			सम्बन्ध विच्छेद	जम्मा
	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा		
१	१०१	९६	१९७	२४	२७	५१	७०	४	०	४	१	०	१	३	३२६
२	५२	५३	१०५	१२	१३	२५	३०	१	०	१	०	०	०	०	१६१
३	४०	४२	८२	१८	२१	३९	२७	८	१०	१८	१	१	२	०	१६८
४	५९	७०	१२९	१२	१३	२५	२६	०	०	०	०	०	०	०	१८०
५	६३	६०	१२३	२१	१७	३८	३१	०	०	०	०	०	०	०	१९२
६	८८	९०	१७८	२१	२७	४८	४८	०	०	०	०	०	०	०	२७४
७	१००	१००	२००	४२	४३	८५	७४	१	१	२	०	०	०	०	३६१
८	६१	४३	१०४	१८	१५	३३	४४	०	०	०	०	०	०	०	१८१
९	१८६	१५१	३३७	२७	४१	६८	१०९	०	०	०	०	०	०	०	५१४
१०	१११	१०८	२१९	१६	१८	३४	२१	०	०	०	०	०	०	०	२७४
११	१३७	११३	२५०	२४	३७	६१	८८	१	०	१	०	०	०	०	४००
१२	१२४	१०७	२३१	३३	५२	८५	९७	०	२	२	०	०	०	०	४१५
१३	१३३	८६	२१९	२०	४४	६४	८८	०	०	०	०	०	०	०	३७१
जम्मा	१२५५	१११९	२३७४	२८८	३६८	६५६	७५३	१५	१३	२८	२	१	३	३	३८१७

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिका कार्यालय, सामाजिक विकास शाखा, २०७५

८ वन तथा वातावरण

८.१ वन

८.१.१ सामुदायिक वन

वन सम्पदा खुला सम्पत्ति भएकाले यसको संरक्षण स्थानीय बासिन्दाहरूको सकृय सहभागिता बिना सम्भव छैन भन्ने कुरालाई आत्मसात गर्दै वन सम्पदाको संरक्षण, व्यवस्थापन र सदुपयोगका लागि स्थानीय जनतालाई सुम्पने कार्यको थालनी भएको हो । वन ऐन २०४९ तथा वन नियमावली २०५१ ले व्यवस्था गरे अनुसार गाउँघर नजिकका उपभोक्ताहरूको पायक पर्ने राष्ट्रिय, वन प्राकृतिक तथा वृक्षारोपण क्षेत्रहरू पराम्परा देखि चलि आएका परम्परागत उपभोक्ताहरूको समूह गठन गरि सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण गर्ने नीति अनुरूप सामुदायिक वनहरू हस्तान्तरण भएको हो । आ. व. २०७३/७४ को अन्तसम्म आइपुग्दा मेलम्ची नगरपालिकामा कूल २१९८ हे. क्षेत्रफल ओगटेको ७९ वटा सामुदायिक वन हस्तान्तरण भइसकेका छन् । सबैभन्दा बढी सामुदायिक वन वडा नं. ७ र ८ मा रहेका छन् भने सबैभन्दा कम सामुदायिक वन वडा नं. ४ मा रहेका छन् । २ वर्ष अगाडी सम्म वडा नं. १३ को देऊता सामुदायिक वनबाट बर्षेनी १५ टन सल्लाको खोटो निकासी हुने गरेको थियो । मेलम्ची नगरपालिकाको सामुदायिक वनको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ ।

तालिका ६४ : सामुदायिक वनको क्षेत्रफल तथा संलग्न घरधुरी संख्या

क्र.स.	वडा नं.	सामुदायिक वन संख्या	वनको GPS सर्वेक्षण क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी संख्या
१	१, २	३	७.३३	३३८
२	३	१०	१३८.०४	४५८
३	४	२	४०.३५	१२२
४	५	८	२९४.५६	१०९२
५	६	४	१५४.२४	३७७
६	७, ८	१८	४२५.४२	२११२
७	९	६	२८७.१७	११९५
८	१०	५	२२०.८४	८०८
९	११	४	७५.५७	५३४
१०	१२	१३	२९७.९५	११६५
११	१३	६	२५६.२६	७८७
जम्मा		७९	२१९७.७३	८९८८

स्रोत: सामुदायिक तथा कबुलियति वन समूहहरूको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन प्रतिवेदन, आ. व. २०७३/०७४, जिल्ला वन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

८.१.२ कबुलियति वन

आ. व. २०५०/५१ देखि पहाडी तथा स्थानीय वातावरण संरक्षण र गरिबी निवारणको उद्देश्य लिएर नेपालमा कबुलियति वन तथा चरण विकास आयोजना संचालन भएको थियो । यस कार्यक्रमको लागु सँगै २० प्रतिशत भन्दा कम छत्र ढकाव

भएको, हैसियत विग्रेको र वनक्षेत्रको वरिपरि रहेका निरपेक्ष गरिवीको रेखामुनी रहेका समुदायलाई उक्त वन क्षेत्रको विकास गर्ने, हरियाली वृद्धि गर्ने, वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्ने र उक्त क्षेत्रको प्रयोग गरी जीविकोपार्जनमा सुधार गर्ने प्रयोजनका लागि ४० वर्षको लागि निःशुल्क रुपमा भोग चलन गर्न दिने अवधारणा आयो । यसरी गरिव समुदायलाई कबुलियतनामा गरि दिएको वन क्षेत्र हस्तान्तरण भएपछि उत्पादन भएका वन पैदावरको उपयोग अधिकार सम्बन्धीत किसानलाई नै दिइन्छ ।

हालसम्म मेलम्ची नगरपालिकामा कूल १३७ हे. क्षेत्रफल जमिन भएको ३६ वटा कबुलियति वन हस्तान्तरण भैसकेको जिल्ला वन कार्यालयको तथ्याङ्कले जनाएको छ ।

मेलम्ची वडा नं. ११ को तल्लो सूर्य कबुलियति वनले आ. व. २०७४/०७५ मा जिल्ला कै कबुलियति वनका समूहहरु मध्ये उत्कृष्ट कार्य प्रदर्शन गरेकोले जिल्ला वन कार्यालयद्वारा उक्त समूहलाई प्रथम पुरस्कार सहित रु ७,०००/- अनुदानले सम्मानित गरियो । यस गरी आ. व. २०७४/०७५ मा मेलम्ची नगरपालिकाका २१ कबुलियति वन समूहलाई जिल्ला वन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोकबाट रु. ४,८५,०००/- रकम भुइँघाँस तथा डालेघाँस रोपण गर्न, गरिव किसानलाई बाखा पालन गर्न र आगलागिबाट वन संरक्षण गर्न अग्नि रेखा निर्माण गर्नका निमित्त उपलब्ध गराइयो । मेलम्ची नगरपालिकाको कबुलियति वनको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ ।

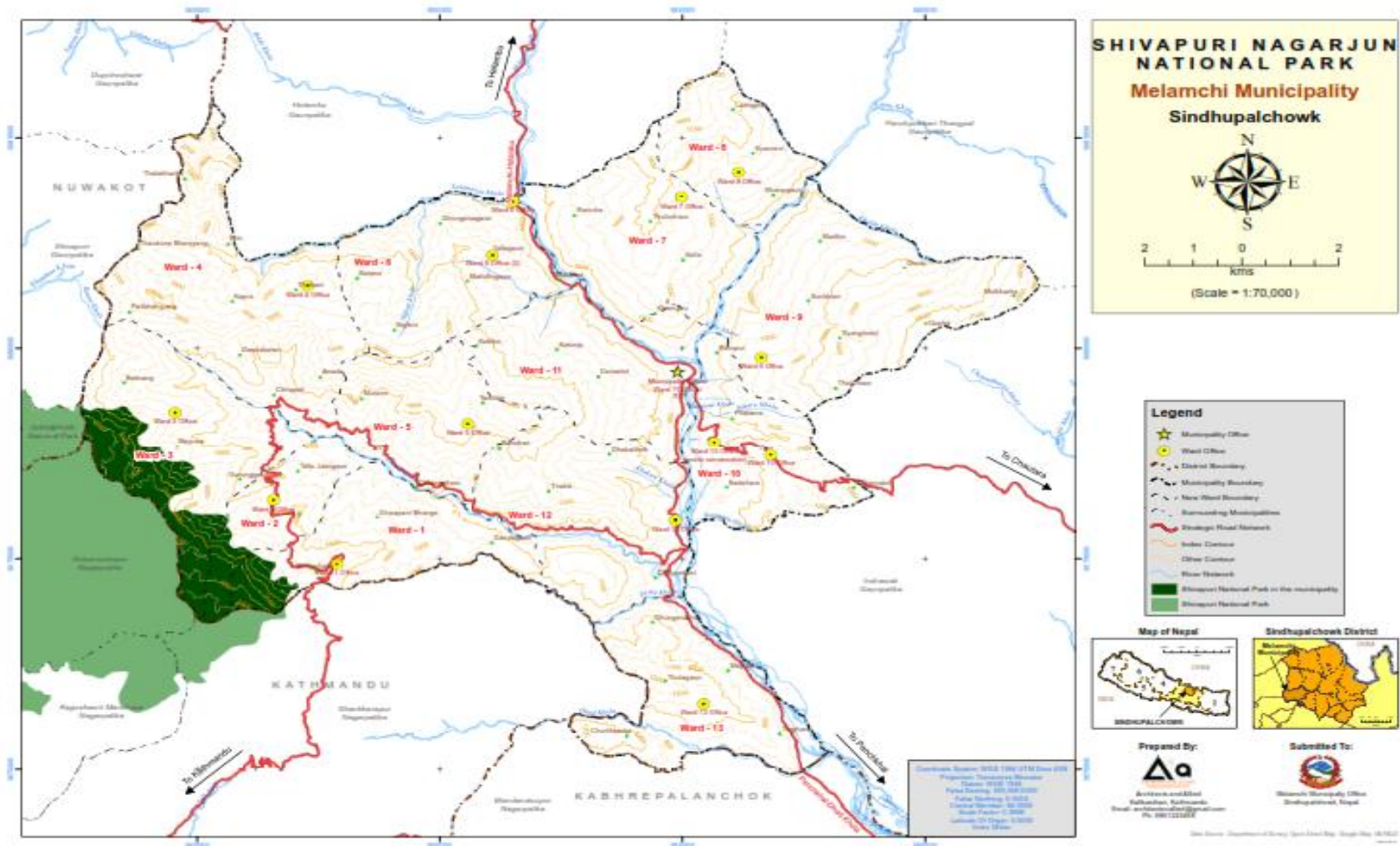
तालिका ६५ : कबुलियति वनको संख्या तथा सदस्य संख्या

क्र.स.	वडा नं.	कबुलियति वन संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	सदस्य संख्या		
				पुरुष	महिला	जम्मा
१	३	६	३१.९२	७	३५	४२
२	५	२	६.८७	२	१६	१८
३	६	१०	१८.७५	१	१२६	१२७
४	१०	५	२४.३५	०	३८	३८
५	११	९	८.६	६७	१४	८१
६	१२	४	१८.१३	२३	१९	४२
जम्मा		३६	१३६.९७	१००	२४८	३४८

स्रोत : कबुलियति वन समूहको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन प्रतिवेदन आ. व. २०७२/२०७३, जिल्ला वन कार्यालय सिन्धुपाल्चोक, अषाढ २०७४

८.१.३ शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज

यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज पनि पर्दछ । शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा मेलम्ची नगरपालिकाको वडा नं. ३ का खलुपाखा सामुदायिक वन र नागपोखरी सामुदायिक वन लगायतका वनहरुका २४० हेक्टर वन क्षेत्र पर्दछ । निकुञ्जको सिमावर्ती क्षेत्रमा रहेका समस्याहरुलाई नगरपालिका र निकुञ्ज बीचको छलफलबाट समाधान गर्नसकिने हुन्छ ।

चित्र ३४ : मेलम्ची नगरपालिकामा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जले ओगटेको भाग

८.१.४ रुख, बिरुवा तथा जडिबुटी

मेलम्ची नगरपालिका क्षेत्रमा साल, कटुस, चिलाउने, खोटे सल्ला, पाते सल्ला, गुराँस, सिमल, पैयु, लाकुरी, सिरिस, उतिस, मसला, तेजपात, मौवा जस्ता रुखहरु पाइन्छ। त्यस्तै अमला, सुन्तला, जुनार, निबुवा, कागती, भोगटे, अम्बा, अनार, आँप, केरा, ऐसेलु, डुमरी, अमारो, पानीअमला, वयर, चिउरी, आरु, खुर्पानी, आरुबखडा, जुनार, उखु, लिचि, लप्सी आदि फलफुलका बोटहरु पाइन्छ।

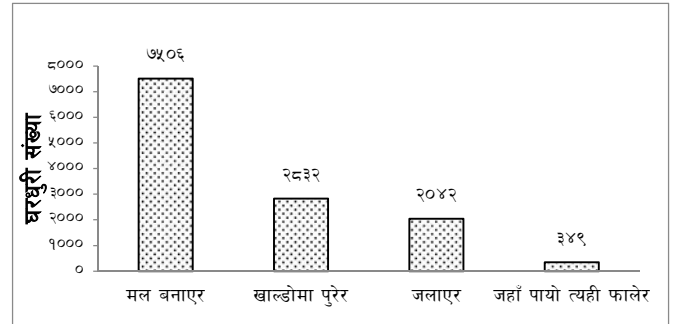
कोइराले, निमारो, खनायो, इपिल, कुटमिरो, किन्बु, बडहर, पैयु, खन्यु जस्ता डालेघाँस तथा सतुवा, वन करेलाको विया, मजिठो, कालादाना, नागवेली वाउदर, वज्रदन्ती, चुत्रो, लाम्पाते, ध्युकुमारी, काँचो पात, दातिवन, लौँठ सल्ला, सुगन्धबाल, चिराइतो, धसिङ्गे, कुरिलो, सतिवयार, नुनधिकी, गुराँस, लप्सी, बेल, थिङ्गे सल्ला, लोक्ता, अर्गेली, मजित्रो, सजिवन जस्ता जडिबुटीहरु पाइन्छन्।

८.१.५ जीवजन्तु

मेलम्ची नगरपालिकामा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको केही भू-भाग परेको हुनाले यस क्षेत्रमा केही दुर्लभ जनावरहरु जस्तै कस्तुरी हरिन, बाघ, भालु, चितुवा, जंगली कुकुर, घोरल, लङ्गुर आदि लगायत बाँदर, दुम्सी, न्याउरी मुसा, स्याल, वन बिरालो, सालक, मलसाप्रो, सर्प आदि पाइन्छ त्यस्तै चील, परेवा, भंगेरा, कालिज, कोइली, बकुल्ला, मैना, लामपुच्छे, काग, सारस जस्ता पक्षीहरु पनि पाइन्छ। यसैगरी मेलम्ची नगरपालिकाका नदीहरुमा ५ प्रजातिका लामो दुरी प्रवासी माछाहरु, ८ प्रजातिका मध्यम दुरी प्रवासी माछाहरु र ३३ प्रजातिका स्थानीय प्रवासी माछाहरु र ७ प्रजातिका दुर्लभ माछाहरु पाइन्छ। नदीको तीव्र अतिक्रमण, अनियन्त्रित उत्खननले माछाको प्रजनन तथा संख्या वृद्धिमा नकारात्मक असर परिरहेकाले सो तर्फ बेलासमै ध्यान दिनु आवश्यक देखिन्छ।

८.२ फोहरमैला व्यवस्थापन

मेलम्ची नगरपालिका कार्यालयले हाल मेलम्चीको बजार क्षेत्रमा हप्तामा २ पटक फोहर उठाउने गरेको छ र फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि १ जना चालक र १ जना सहयोगी गरि जम्मा २ जना कर्मचारीहरु परिचालन गरेको छ। मेलम्ची बजारबाट महिनामा ४० टन फोहर निस्कने गरेको र सो फोहरलाई धिताल बेंशी स्थित बगर क्षेत्रमा पुरे किटनाशक औषधी माथिबाट छर्ने गरिएको छ। मेलम्ची नगरपालिका वडा नं. ११ स्थित बोकेरुम्टी नजिकै र संभाव्य स्थानको पहिचान भएता पनि उक्त स्थानमा केही विवाद सिर्जना भएको कारण हाल मेलम्ची नगरपालिका अन्तर्गत मेलम्ची बजार क्षेत्रबाट संकलन भएका फोहरमैलाको व्यवस्थापन नगरपालिकाको धिताल बेंशी स्थित बगर क्षेत्रमा गरिएको छ। हाल नगरपालिकाको कार्यालयले फोहर उठाउने शुल्क लिन शुरु गरेको छ।

चित्र ३५ : फोहरमैला व्यवस्थापनको तरिका

चित्र ३६ : धिताल बेशी स्थित डम्पिङ साइट

अधिकांश घरधुरी (६३.४४% अर्थात ७५०६) ले मल बनाएर फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने गरेका छन् भने जहाँ पायो त्यही फोहर फाल्ने घरधुरी न्यून छन् (स्रोत : नगर पार्श्वचित्र, मेलम्ची, २०७४) । ग्रामीण क्षेत्र भएकोले यहाँका अधिकांश घरधुरीले मल बनाउने गरेको पाइन्छ तर शहरीकरणसंगै फोहरमैला व्यवस्थापनको समस्या बढ्दै जाने गरेको देखिन्छ ।

८.३ खाना पकाउने इन्धन प्रयोग

मेलम्ची नगरपालिका बजार क्षेत्रमा खाना पकाउनका लागि अधिकांश घरपरिवारले एल.पि. ग्यास प्रयोग गर्छन् भने ग्रामीण क्षेत्रमा दाउरा प्रयोग गर्ने परिवारको बाहुल्यता रहेको देखिन्छ ।

तालिका ६६ : खाना पकाउने इन्धन प्रयोग

इन्धनको किसिम	दाउरा	ग्यास	ग्यास/दाउरा	बायोग्यास/ बिजुली/ ग्यास/ दाउरा	बिजुली/ ग्यास/ दाउरा	बिजुली/ दाउरा	बायोग्यास/ दाउरा
घरधुरी संख्या	८१४०	१८९	३९९३	४५	१९९	५१	८२
प्रतिशत %	६८.८०	१.६०	३३.७५	०.३८	१.६८	०.४३	०.६९

स्रोत : नगर पार्श्वचित्र मेलम्ची, २०७४

८.४ ग्रामीण वातावरण स्थिति

८.४.१ भू-क्षय विवरण

क) २०७२ बैशाख १२ र २९ गतेको विनासकारी भूकम्पका कारण गएको पहिरो वा धाँजा फाटेको ठाउँहरू भू-कम्प पछि नगरपालिकाका थुप्रै स्थानमा ध्वजा फाटेको, चिरा परेको र जोखिमयुक्त स्थानहरू पहिचान गरिएता पनि उक्त स्थानहरू सुरक्षित बनाउन तथा असुरक्षित बस्तीहरूलाई पुनर्वास गर्न हालसम्म पहल भएको देखिँदैन । नगरपालिकाले तोकिएका स्थानहरूमा के कसरी सुरक्षा दिन सकिन्छ र त्यसको लागि के कसरी अगाडि बढ्ने भन्ने योजना बनाई तत्काल कदम चाल्नु पर्ने देखिन्छ । अन्यथा यस्ता स्थानले ठूलो समस्या ल्याउने पूर्वानुमान गर्न सकिन्छ ।

तालिका ६७ : २०७२ बैशाख १२ र २९ गतेको विनाशकारी भूकम्पका कारण गएको पहिरो तथा धांजा फाटेको ठाउँहरू

क्र.स	साविक गा.वि.स	वडा नं	टोल गाउँ	पहिरो गएको ठाउँको स्थिती	प्रभावित घर परिवार संख्या
१	दुवाचौर	९	खैरेवस्ती, घट्टेखोला	जमिन धांजा फाटेर वस्ती अन्यत्र सरेको	४६
२	तारामाराङ्ग	१	हुंगाना वेसी	वस्ती माथीको भिर चिराचिरा परेकोलो वस्ती जोखिममा	२०
		४	तल्लो गाउँ	माथिवाट पहिरो खसेको र धांजा फाटेको	३०
		५	भेलेवेसी, सिमखेत	धांजा फाटेर खेती गर्न नहुने भएको	
३	हैवुंग	५	द्वारेटोल	वस्ती माथि पहिरो गएको	५
		८	बोब्राङ्ग	वस्तीको ठाउँठाउँमा चिरा परेको र तलवाट पनि पहिरो गएको	४४
४	साविक मेलम्ची	-	शिखरपुर २, सिम्ले	घर वरपर ठुलाठुला धांजा फाटेर जोखिम भई विस्थापित	१०
		-	शिखरपुर २ फालामे	वरपर ठुलाठुला धांजा फाटेर जोखिममा	११
५	ज्यामीरे	१	वन कार्कि टोल	वस्ती मुनी पहिरोले १० घर वगाउने सम्भावना	१०
		३	अधिकारी र खड्का टोल	वस्तीको बीच बीचमा धांजा फाटेको	२३
		४	गिरीटोल	वस्ती मुनीको पहिरो धांजा फाटेर थप खतरा गोल्मे स्थानम बसोबास	१०
		५	खर्कटोल	वस्ती भित्र धांजा फाटेको र पहिरो	६०
		६	रम्चे डाडाँ, रातमाटा, सुनखानी	वस्ती मुनी पहिरो वर्षा यामामा वग्ने	१५०
		७	डप्लीङ्ग र धुले	वस्ती भित्र धांजा फाटेकोले वर्षायाममा पहिरो जान सक्ने	८५
		८	गुप्ती टोल	वस्ती मुनी पहिरो हाल वढेको	१०
६	थकनी	१	राउत गाउँ	ठाउँठाउँमा धांजा फाटेको ७० मध्ये ३० घर जोखिममा	७०
		२		ठाउँठाउँमा धांजा फाटेकोले गाउँ वस्ती उच्च जोखिममा र खेती गर्न कठिनाई ५० मध्ये २० घर विस्थापित अन्य बाध्य भएर बसेको	५०
		३	खनाल टोल	वस्तीमाथी धांजा फाटेकोले पुन पहिरो जाने सम्भावना, खानेपानी ट्याकी र कुलो क्षती	१५

तालिका ६७ : २०७२ बैशाख १२ र २९ गतेको विनाशकारी भूकम्पका कारण गएको पहिरो तथा धाँजा फाटेको ठाउँहरू

क्र.स	साविक गा.वि.स	वडा नं	टोल गाउँ	पहिरो गएको ठाउँको स्थिती	प्रभावित घर परिवार संख्या
		४		धाँजा फाटेको सुख्खा पहिरो फराकिलो बारीमा बस्ने गरेको	१००
		५		बस्ती माथी विद्यालय ठूलो खोखेनी चौर पुर्ण धाँजा फाटेको ट्यांकी क्षती	१००
		६	पाटीभञ्ज्याङ्ग	पहिरो आएको प्र.चौकी क्षती ५० घर विस्थापित	५०
		७		धाँजा फाटेको	३५
		८		धाँजा फाटेको पुरानो पहिरो थप बढेको	२१३
		९		धाँजा फाटेको	११५

स्रोत : जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०७४

ख) प्राकृतिक प्रकोप (बाढी पहिरो) को प्रारम्भिक क्षतीको विवरण (आ. व. २०७३ को अन्तसम्मको क्षति)

मेलम्ची नगरपालिकाको प्राकृतिक प्रकोपको प्रारम्भिक क्षतीको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६८ : प्राकृतिक प्रकोपको प्रारम्भिक क्षती

क्र.स.	स्थान	बाढी पहिरोको किसिम	क्षती				गर्न सकिने क्रियाकलापहरू
			मानव	भूमि क्षति/संरचना	पूर्वाधार	रूप	
१	ज्यामिरे	खहरे खोला नियन्त्रण	०	३०० रो.	घर जोखिम ८ वटा	कुखुरा फार्म नोक्सान	गेविन बाक्स इन्भ्याङ्कमेन्ट
२	शिखरपुर	राउट टोल पहिरो नियन्त्रण	०	१ रोपनी	बस्ती जोखिम	०	गेविन बाक्स टेवा पर्खाल
३	शिखरपुर	रुम्टी खेत पहिरो	०	२ रो.	सिंचाई कुलो	०	गेविन बाक्स टेवा पर्खाल
४	ज्यामिरे विष्ट टोल	पहिरो नियन्त्रण	०	५ रोपनी	गाउँ बस्ती जोखिम		गेविन बाक्स टेवा पर्खाल

स्रोत : जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०७४

ग) प्राकृतिक रूपमा जोखिमयुक्त ठाउँहरू

मेलम्ची नगरपालिका पहाडी क्षेत्रमा पर्ने भएकाले यहाँका धेरैजसो ठाउँ पहिरो, भूक्षय, नदी कटान जस्ता प्राकृतिक जोखिममा छन् । वडा नं. २ ज्योतिष गाउँको माथिको ठूलो ढुंगाले गर्दा मुनिका ४-५ घर जोखिममा रहेको देखिन्छ । साथै शिखरपुर जाने बाटोमा पनि ठूलो ढुंगा हटाउन जरुरी देखिन्छ । राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले पहिचान गरेका

जोखिमयुक्त ठाउँहरूमध्ये वडा नं. ६ को कार्कीटोल, कामीटोल र देवीथानटोल पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको र सो स्थानहरूमा रहेका नालालाई व्यवस्थापन, ग्याबियन वाल निर्माण तथा अन्य उपयुक्त बायोइन्जिनियरिङका विधिहरू अपनाई भू-स्थिरताको कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

तालिका ६९ : पहिरो, भूक्षय, नदी कटान जस्ता प्राकृतिक जोखिममा रहेका स्थानहरू

वडा नं	पहिरो, भूक्षयबाट जोखिमयुक्त ठाउँहरू	नदी कटानबाट जोखिमयुक्त ठाउँहरू
१	प्रधी टोल + मोक्तान टोल (४० घर), नेपाली टोल, भीमाल टोल, थापा टोल, पौडेलथोक, पुछार टोल, धापा चौर	
२	डाँडाघरे टोल, पुछार टोल, खर्काधारा टोल, ओपीको पहिरो सुयलछाप, खाँद सुपलछाप	
३	दहपोखरी, बोब्राड, द्वारेटोल, फागुडाँडा, मभुवा, घ्लान टोल	
४	पाटे भञ्ज्यांग (३०-३५ घर र एउटा स्कुल), थकनी पहिरो (१५० घर), वत्सला मन्दिर, चण्डेश्वरी मन्दिर	
५	ढुंगेछाप सार्कीगाउँ (६० घर), गोलखालडा देवराती (५० घर र एउटा स्कुल)	
६	कामीटोल, मगरटोल, दमाइटोल (साविका वडा नं. ५), नेपालगाउँ, निगिलनी टोल, माभी टोल, दमाइ टोल (साविक वडा नं. ६), सिग्देल टोल, चाल्से टोल, कार्की टोल, घट्टेपाखा (भारती टोल), कामी टोल, रामदती टोल, देवीथान टोल, फलामी, जरायोटार, थकनीको पहिरोले गर्दा तालामाराड बजार जोखिममा	मेलम्ची किनार, तालामाराड किनार
७	जुडी (आगलागी), गौरावारी, जुकेधारा, तालामाराड खोला धार्नामुनि भीर (आगलागी)	
८	खैरे (४६ घर), घट्टे खोला गौराघर, माभुघर कल्चौर, छायाली टोल, तेर्सै खोरिया, भीरकुना, रामदल टोल, ज्योति टोल	
९	बस्नेत टोल, खानीपैरा, दुवारे टोल, स्यांबो टोल	
१०	काफ्ले खोला, फलामे डाँडा, फलामे वेशी फाँट, सहरे तल्लो फाँट, जुडी फाँट, साँदखोला बस्ती, सहरे खोला घट्टे फाँट, चप्लेटी फाँट, ठूलोसिम खड्का टोल, फडिकादेवी, शिखरपुर खनालटोल, पहिरावारी पहिरापारी, राख्से टोल (भूकम्प), पहिरे खोला, सानासिम पहिरे टोल, वेशी टोल, सिम्बारी खोल्सा, सिम्बारीदेखि गैरे टोल, सानासिम पहिरे खोला, साँधखोला	काभ्रे खोलादेखि बागमारा खोलासम्म (इन्द्रावती नदी), काफ्ले खोला सिस्नेघारीदेखि इन्द्रावती दोवान, सहरे खोला, खहरे खोला
११	दनुवार बस्ती, कठेरीदेखि स्कुल चोकसम्म, शिव मन्दिर- जागेश्वरी खोल्सा, कृष्ण मन्दिर- सार्के खोला, पुरानागाउँ बस्ती, कटुञ्जे चापागाउँ बस्ती, सार्की टोल, पाखिन टोल	पुरानो बजार, नुवार खोलादेखि डुडे खोलासम्म, जागेश्वरी खोल्साको बजार तथा बस्ती
१२	गिरान्चौर- एकीकृत बस्तीको ब्लक वी, थाक्ले थामडाँडा, बलेटार थाक्ले, गिरान्चौर नयाँ बस्ती, खत्रीटोल बाँसवारी, माथिल्लो बाह्रबिसे, देउराली टोल, चिलाउने वेशी, डाँडाथोक माभीगाउँ	बाहुनेपाटीको पुरानो बस्ती
१३	चण्डेश्वरी प्रा. वि. माथिका र तलको भाग बाटो छेउमा, फटकशिला मा. वि., छाप भञ्ज्याङ-ठाँटी हुँदै फटकेश्वरीसम्मको बाटो	इन्द्रावती नदीको किनार

स्रोत : वडागत भेला, २०७५, राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण, २०७२

८.४.२ मेलम्ची नगरपालिकामा २०७२ को विनाशकारी भूकम्पको क्षति

८.४.२.१ मानवीय क्षति

२०७२ मा गएको विनाशकारी भूकम्पमा मेलम्ची नगरपालिकामा ५०२ जनाको मृत्यु र ४०७ जना घाइते भएका थिए । साविकका अन्य गा.वि.स.हरूमा भन्दा मेलम्चीमा सबैभन्दा बढी मानवीय क्षति भएको थियो ।

तालिका ७० : २०७२ को विनाशकारी भूकम्पले गरेको मानवीय क्षति

स्थान	पुरुष	महिला	बालक	बालिका	जम्मा
भोटेचौर	७	१३	७	९	३६
दुवाचौर	४६	५९	२३	२८	१५६
हैबुड	३	४	१	२	१०
थकनी	९	१५	३	८	३५
मेलम्ची	५८	१०३	५२	५२	२६५
जम्मा	१२३	१९४	८६	९९	५०२

स्रोत : जिल्ला समन्वय समिति, सिन्धुपाल्चोक, २०७१ को भूकम्पबाट भएको प्रारम्भिक क्षति विवरण, २०७२

८.४.२.२ पुननिर्माणसंग सम्बन्धी कार्यहरू

२०७२ को विनाशकारी भूकम्पमा मेलम्ची नगरपालिकामा धेरै मानवीय क्षतिका साथसाथै धेरै घरहरू भग्नावशेषमा परिणत भए । राष्ट्रिय आपत्कालीनको यस घडीमा धेरै राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय, सरकारी तथा गैर सरकारी संघसंस्थाहरूले विविध कार्यक्रम संचालन गरी भूकम्प पीडितलाई उद्धार तथा राहत कार्यमा सहयोग पुर्याए । यही क्रममा राष्ट्रिय पुननिर्माण प्राधिकरण, धर्मसु सुन्तली फाउन्डेसन तथा नेपाल थाई एशोसिएसनले मेलम्ची नगरपालिकाका गिरानचौर, माभी गाउँ तथा सिग्देल गाउँमा एकीकृत नमुना बस्ती निर्माण गरी भू-कम्पका कारण विस्थापित भएका परिवारहरूलाई आवास प्रदान गरिदिएका छन् ।

तालिका ७१ : एकीकृत नमुना बस्ती निर्माण

क्र.स.	एकीकृत नमुना बस्ती निर्माण गरिएको स्थान	बडा नं.	निर्मित आवास संख्या	निर्माण गर्ने संस्थाको नाम	कैफियत
१	गिरानचौर एकीकृत नमुना बस्ती	१२	६७	धर्मसु सुन्तली फाउन्डेसन	कार्य सम्पन्न भै हाल भूकम्पबाट विस्थापित भएका परिवार बसोबास गर्दै
२	गिरानचौर	१२	७०	राष्ट्रिय पुननिर्माण प्राधिकरण + चौधरी फाउन्डेसन	कार्य सम्पन्न भै हाल भूकम्पबाट विस्थापित भएका परिवार बसोबास गर्दै

३	माझी गाउँ	१०	३६	नेपाल थार्ड एशोसिएसन	कार्य सम्पन्न भै हाल भूकम्पबाट विस्थापित भएका परिवार बसोबास गर्दै
४	सिग्देल गाउँ	६	२४	राष्ट्रिय पुननिर्माण प्राधिकरण+ मेलम्ची न.पा.	समुदायको अगुवाहिमा निर्माण कार्य जारी
५	जरायोटार	४	२६	राष्ट्रिय पुननिर्माण प्राधिकरण+ मेलम्ची न.पा.	निर्माण कार्य जारी
६	थाक्ले	१२	३१	राष्ट्रिय पुननिर्माण प्राधिकरण+OXFAM	हाल ३१ घरधुरी निर्माण हुँदै र खानेपानी वितरणका लागि निर्माण कार्यक्रम हुँदै
७	स्याङताङ टोल	३	१०	समुदाय+ मेलम्ची न.पा.को सहयोग	निर्माण कार्य सम्पन्न
८	वडा नं. ६	६	१०	समुदायको अगुवाई + मेलम्ची न.पा.को सहयोग	निर्माण कार्य सम्पन्न
९	तिलगंगा आँखा अस्पताल	-	-	राष्ट्रिय पुननिर्माण प्राधिकरण + मेलम्ची न.पा. + विभिन्न संघ संस्था	निर्माण कार्य जारी

स्रोत : राष्ट्रिय पुननिर्माण प्राधिकरण, २०७५

(क) आवास पुननिर्माण

जम्मा १३,४३२ भूकम्प पीडित लाभग्राही मध्ये २,०७५ आश्विनसम्म ७,२७६ लाभग्राहीले स्थायी आवास निर्माण सम्पन्न गरिसकका हुन् भने ४,७९३ लाभग्राहीहरूको आवास निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको छ र १,४४३ लाभग्राहीहरूको स्थायी आवास निर्माण गर्न बाँकी रहेको देखिन्छ ।

तालिका ७२ : आवास पुननिर्माण

साविक गाविस/वडा नं.	जम्मा भूकम्पपीडित लाभग्राही संख्या	स्थायी आवास निर्माण सम्पन्न लाभग्राही संख्या	आवास निर्माणको चरणमा रहेका लाभग्राही संख्या	स्थायी आवास निर्माण बाँकी रहेका लाभग्राही संख्या
भोटेचौर, वडा नं. १	१५६९	८९६	४३९	२३४

तालिका ७२ : आवास पुननिर्माण

साविक गाविस/वडा नं.	जम्मा भूकम्पपीडित लाभग्राही संख्या	स्थायी आवास निर्माण सम्पन्न लाभग्राही संख्या	आवास निर्माणको चरणमा रहेका लाभग्राही संख्या	स्थायी आवास निर्माण बाँकी रहेका लाभग्राही संख्या
भोटेचौर, वडा नं. २				
हैबुङ्ग, वडा नं. ३	७७०	३५४	३३३	८३
थकनी, वडा नं. ४	१११३	७९६	१९५	१२२
सिन्धुकोट, वडा नं. ५	१०१३	६९६	२८६	३१
तालामाराङ, वडा नं. ६	८९३	५४०	२३५	११८
दुवाचौर, वडा नं. ७	११७५	५४३	५१४	११८
दुवाचौर, वडा नं. ८	७६०	४४०	२५०	७०
ज्यामिरे, वडा नं. ९	१३२१	९००	३२५	९६
शिखरपुर, वडा नं. १०	१०५१	६८६	३१९	४६
मेलम्ची, वडा नं. ११	१२६९	६१०	५४६	११३
बाँसवारी, वडा नं. १२	१३६५	४६१	६०३	३०१
फटकशिला, वडा नं. १३	११३३	३५४	६६८	१११
जम्मा	१३४३२	७२७६	४७१३	१४४३

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिकाको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७५

(ख) गुनासो

यस नगरपालिका अन्तर्गत २०७५ आश्विनसम्म २५०१ भूकम्प पीडितको गुनासो भएको मध्ये ९६९ गुनासो फछ्यौट भए भने बाँकी १,५३२ गुनासो भने फछ्यौट हुन बाँकी देखिन्छ ।

तालिका ७३ : भूकम्प पीडितको गुनासो संख्या तथा फछ्यौट भएका गुनासो संख्या

वडा नं./साविक गाविस	जम्मा गुनासो संख्या	फछ्यौट भएको गुनासो संख्या	फछ्यौट हुन बाँकी गुनासो संख्या
भोटेचौर, वडा नं. १	४४८	९४	३५४
भोटेचौर, वडा नं. २			
हैबुङ्ग, वडा नं. ३	१९७	५५	१४२
थकनी, वडा नं. ४	२५०	१०२	१४८
सिन्धुकोट, वडा नं. ५	१०८	४६	६२
तालामाराङ, वडा नं. ६	१२७	४१	८६
दुवाचौर, वडा नं. ७	१४०	७३	६७
दुवाचौर, वडा नं. ८	१२२	५१	७१
ज्यामिरे, वडा नं. ९	२००	०	२००
शिखरपुर, वडा नं. १०	१९२	४६	१४६
मेलम्ची, वडा नं. ११	२७८	२३४	४४
बाँसवारी, वडा नं. १२	२३०	१२७	१०३

तालिका ७३ : भूकम्प पीडितको गुनासो संख्या तथा फछ्छौट भएका गुनासो संख्या

वडा नं./साविक गाविस	जम्मा गुनासो संख्या	फछ्छौट भएको गुनासो संख्या	फछ्छौट हुन बाँकी गुनासो संख्या
फटकशिला, वडा नं. १३	२०९	१००	१०९
जम्मा	२५०१	९६९	१५३२

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिकाको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७५

(ग) अनुदान

यस नगरपालिकाका २०७५ आश्विनसम्म जम्मा १२,६०७ भूकम्प पीडित लाभग्राहीले पहिलो किस्ता, १०,०५८ लाभग्राहीले दोस्रो किस्ता र ४,३७० लाभग्राहीले तेस्रो किस्ता अनुदान प्राप्त गरिसकेका अवस्था छ ।

तालिका ७४ : अनुदान प्राप्त गरेका लाभग्राही संख्या

वडा नं./साविक गाविस	पहिलो किस्ता अनुदान प्राप्त गर्ने लाभग्राही संख्या	दोस्रो किस्ता अनुदान प्राप्त गर्ने लाभग्राही संख्या	तेस्रो किस्ता अनुदान प्राप्त गर्ने लाभग्राही संख्या
भोटेचौर, वडा नं. १	१४९८	११७८	४२९
भोटेचौर, वडा नं. २			
हैबुङ्ग, वडा नं. ३	७१९	५६७	११०
थकनी, वडा नं. ४	१०५४	८८४	३६
सिन्धुकोट, वडा नं. ५	१०१९	८८९	३१७
तलामाराड, वडा नं. ६	८६५	७१६	४०२
दुवाचौर, वडा नं. ७	११५१	९२६	४३५
दुवाचौर, वडा नं. ८	७५३	६९०	४४०
ज्यामिरे, वडा नं. ९	१३१७	१२२१	९००
शिखरपुर, वडा नं. १०	७९७	६७४	४४७
मेलम्ची, वडा नं. ११	११०८	८६९	४०९
बाँसवारी, वडा नं. १२	१२५९	६३९	१४८
फटकशिला, वडा नं. १३	१०६७	८०५	२९७
जम्मा	१२६०७	१००५८	४३७०

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिकाको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७५

८.४.२.३ विद्यालयका भौतिक पूर्वाधार क्षति

मेलम्ची नगरपालिकाका कूल ७५ विद्यालयका ७७६ कक्षा मध्ये ८८% अर्थात ६८३ कक्षाकोठाहरु तथा २०२ विद्यालयका शौचालय क्षतिग्रस्त भएको थियो ।

तालिका ७५ : विद्यालयका भौतिक पूर्वाधारको क्षति

वडा नं.	स्थान	विद्यालय संख्या	कक्षा कोठा संख्या	क्षति भएको कक्षा कोठा संख्या	क्षति भएका शौचालय संख्या
१, २	भोटेचौर	११	१२१	११७	२७

तालिका ७५ : विद्यालयका भौतिक पूर्वाधारको क्षति

वडा नं.	स्थान	विद्यालय संख्या	कक्षा कोठा संख्या	क्षति भएको कक्षा कोठा संख्या	क्षति भएका शौचालय संख्या
३	हैबुङ	५	४०	४०	१०
४	थकनी	८	७१	६७	११
५	सिन्धुकोट	६	६२	५०	८
६	तालामाराङ	६	७०	४१	२८
७, ८	दुवाचौर	५	५९	५७	१६
९	ज्यामिरे	८	७७	७७	३०
१०	शिखरपुर	६	५५	५५	१६
११	मेलम्ची	६	७६	५०	२३
१२	बाँसवारी	९	८५	७१	१७
१३	फटकशिला	५	६०	५८	१६
जम्मा		७५	७७६	६८३	२०२

स्रोत : जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति, सिन्धुपाल्चोक, २०७१ को भूकम्प क्षति विवरण, २०७२

८.४.२.४ चौपायाको क्षति

मेलम्ची नगरपालिकामा कूल १,३१२ भैसी, १,४६६ गाई/गोरु, ४,२५८ खसी/बाखा/भेडा, १७९ सुंगुर लगायत ८,३७४ अन्य चौपायाहरूको क्षति २०७२ को विनाशकारी भूकम्पमा भयो ।

तालिका ७६ : चौपाया क्षति

वडा नं.	स्थान	भैसी	गाई/गोरु	खसी/बाखा/भेडा	सुंगुर	अन्य
१, २	भोटेचौर	१२६	१४६	२९३	३	१३
३	हैबुङ	४४	१३	२२४	-	-
४	थकनी	३४१	४५७	८१४	-	-
५, ११	सिन्धुकोट, मेलम्ची	२५०	२०५	८४३	६०	५११२
६	तालामाराङ	१६३	१३१	१३४	-	-
७, ८	दुवाचौर	२५	३१	७५	२	२
९	ज्यामिरे	७२	१७१	४२४	८०	४६६
१०	शिखरपुर	१०५	९४	६२०	२८	२७८१
१२	बाँसवारी	१०६	१४०	५३४	-	-
१३	फटकशिला	८०	७८	२९७	६	-
जम्मा		१३१२	१४६६	४२५८	१७९	८३७४

स्रोत : जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति, सिन्धुपाल्चोक, २०७१ को भूकम्प क्षति विवरण, २०७२

८.४.२.५ मेलम्ची नगरपालिकाका सरकारी कार्यालय भवन क्षति

मेलम्ची नगरपालिकाका २१ वटा विषयगत कार्यालय भवन मध्ये भूकम्पको कारण १४ वटा कार्यालय भवनहरू पूर्णरूपमा क्षतिग्रस्त भए, ४ वटा भवन जोखिम अवस्थामा पुगे, २ वटा भवन आंशिक क्षतिग्रस्त भए र जम्मा एउटा भवनमा मात्रै

कुनै किसिमको क्षति भएन । जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिको विवरण २०७२ अनुसार क्षतिको विवरण तल तालिकामा दिइएको छ, जसमा वडा भवनहरूको क्षति विवरण उल्लेख नभएतापनि उक्त विवरण समेत पहिल्याउन जरुरी छ ।

तालिका ७७ : सरकारी कार्यालयहरूको भवनको क्षति

क्र.स.	कार्यालयको भवन	स्थान	भवन स्वामित्व	क्षति स्तर
१	कृषि सेवा केन्द्र	तालामाराङ बजार	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
२	पशुसेवा केन्द्र	मेलम्ची बजार	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
३	क्षत्रीय वन कार्यालय, कर्मचारी भवन	मेलम्ची बजार	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
४	इलाका वन कार्यालय	बाँसबारी, सिपाघाट	आफ्नै	क्षति नभएको
५	इलाका प्रहरी कार्यालय	मेलम्ची	आफ्नै	आंशिक क्षतिग्रस्त
६	प्रहरी चौकी	मेलम्ची, तिपेनी	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
७	प्रहरी चौकी	तालामाराङ	आफ्नै	जोखिममा
८	प्रहरी चौकी	भोटेचौर	आफ्नै	जोखिममा
९	अस्थाई प्रहरी चौकी	मेलम्ची, बाहुनेपाटी	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
१०	अस्थाई प्रहरी चौकी	थकनी, काउले	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
११	मेलम्ची प्रथामिक स्वास्थ्य केन्द्र	मेलम्ची	आफ्नै	जोखिममा
१२	तालामाराङ स्वास्थ्य चौकी	तालामाराङ	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
१३	दुवाचौर स्वास्थ्य चौकी	दुवाचौर	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
१४	फटाशिला स्वास्थ्य चौकी	फटकशिला	आफ्नै	जोखिममा
१५	शिखरपुर स्वास्थ्य चौकी	शिखरपुर	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
१६	ज्यामिरे स्वास्थ्य चौकी	ज्यामिरे	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
१७	सिन्धुकोट स्वास्थ्य चौकी	सिन्धुकोट	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
१८	भोटेचौर स्वास्थ्य चौकी	भोटेचौर	आफ्नै	आंशिक क्षतिग्रस्त
१९	थकनी स्वास्थ्य चौकी	थकनी	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
२०	बाँसबारी स्वास्थ्य चौकी	बाँसबारी	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त
२१	हैबुड स्वास्थ्य चौकी	हैबुड	आफ्नै	पूर्ण क्षतिग्रस्त

स्रोत : जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति, सिन्धुपाल्चोक, २०७१ को भूकम्प क्षति विवरण, २०७२

८.४.२.६ मेलम्ची नगरपालिकाका भोलुंगे पुलहरूको क्षति

भूकम्पको कारण मेलम्ची नगरपालिकाका तितेबगर भोलुंगे पुल, रामपाते भोलुंगे पुल र बाहुनेपाटी इन्द्रावती भोलुंगे पुल क्षतिग्रस्त भएका थिए ।

८.४.२.७ अन्य विगतमा घटेका विपदका घटना

यस नगरपालिकामा धेरैजसो सडकहरू अवैज्ञानिक ढंगले खन्ने गरेको र घरहरू बनाउँदा पूर्व तयारी नगरी निर्माण गर्ने भएकाले विपदको जोखिम विद्यमान रहेको देखिन्छ । साथै यस क्षेत्रमा विद्युतको High Tension Line बाट पनि २-३ जना मानिसहरूले वर्षेनी ज्यान गुमाइरहेको देखिन्छ । साथै विद्युतीय उपकरणहरू सर्ट भई बढी आगलागी हुने समस्या

पनि रहेको देखिन्छ । वनमा डढेलो लाग्दा भने आगो नियन्त्रण गर्न कुनै पनि उपाय अवलम्बन गरिएको पाइदैन । यसैगरी सिन्धुकोटमा चट्याङले गर्दा विद्युतीय उपकरणहरू विग्रिने गरेको र हाल Ncell को टावर स्थापना गरे लगत यस्ता घटना कम घट्ने गरेको छ । पहिरोको कारणले विगतका २-३ वर्ष यता भने मानवीय क्षति भएको देखिँदैन । साथै मेलम्ची नगरपालिका खुल्ला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषण भए पछि महामारीको अभिलेख कम भएको देखिन्छ ।

तालिका ७८ : अन्य विगतमा घटेका विपदका घटनाहरू

विपदको किसिम	साल	क्षति विवरण
बाढी	२०३८	गुन्साको १५ घर बगाएको
	२०२३	वडा नं. २ र ३ को सिमानामा ठालो खोलामा ठूलो बाढी गएको
आगलागी	२०७४	मेलम्ची बजारमा आगलागी २ जनाको मृत्यु
	२०६६	इन्द्रेश्वरी मा. वि. मा आगलागी निर्माण सामग्री क्षति
चट्याङ	२०७०	वडा नं. १० का एक जना अपांग
	२०६९	ज्यामिरेमा ३ चौपायाको क्षति

स्रोत : मेलम्ची एकीकृत नगर विकास गुरु योजना विषयगत उप समिति भेला, २०७५

८.४.२.८ विपद् जोखिम पूर्व तयारीको स्थिति

प्राकृतिक प्रकोप सूचना दिएर आउँदैन । आकस्मिक र अनपेक्षित समयमा प्रकोप पर्न सक्छ । प्राकृतिक प्रकोप पूर्व जोखिमयुक्त स्थानहरूको पहिचान गरी सुरक्षित उपायहरूको अवलम्बन समयमा नै गर्नु उत्तम हुन्छ । पहिचान गरिएका स्थानहरूमा प्राथमिकताको आधारमा प्रतिरोधात्मक उपायहरू अवलम्बन गर्न ढिला गनु हुँदैन ।

स्काउट भएका विद्यालयहरूमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम दिइएकोछ । साथै नेपाली सेनाहरूले पनि प्रत्येक महिनामा २-३ वटा विद्यालयहरूमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम दिने गरेको छ । नगरपालिकाका वडाहरूमा भने पूर्व अध्ययन बिना नै एक बाकस मात्र विपद् सम्बन्धी सामग्रीहरू उपलब्ध गराएको भएता पनि यस्ता सामग्रीहरू अपर्याप्त छन् । विपद् व्यवस्थापनका लागि मेलम्ची नगरपालिकामा रहेका सेनासंग १८० वटा पिक, १७५ वटा सावेल, ५ वटा हेल्मेट र २४ वटा वाटर प्रुफ ज्याकेट मात्र रहेको र यी सामग्रीहरू ठूला विपद घटेमा उद्धार गर्नका लागि पर्याप्त हुने देखिँदैन । यसैगरी मेलम्ची नगरपालिकाले छिमेकी तीनवटा नगरपालिकासंग मिलेर दमकल खरिद गर्ने प्रकृया तर्फ जुटिरहेको देखिन्छ ।

८.५ जलाधारको अवस्था

८.५.१ प्रमुख जलस्रोत तथा नदीनाला

जलस्रोतमा प्रख्यात मेलम्ची नगरपालिकामा धेरै नदीनालाहरू छन् । ५,८७५ मिटर उचाइमा रहेको जुगल हिमालबाट उत्पत्ति भएको मेलम्ची नदी सिन्धुपाल्चोक जिल्लाकै प्रमुख नदीहरू मध्ये एक हो । ५० वटा भन्दा बढी नदीनाला तथा खोल्सीहरू मिश्रित यो मेलम्ची नदी उत्तिकै विशाल पनि छ । मेलम्ची नदी र इन्द्रावती नदीको दोभान मेलम्ची पुल बजारमा पर्दछ । सिन्धु तथा जर्के खोला पनि अन्त्यमा इन्द्रावती नदीमै मिसिन जान्छन् ।

चित्र ३७ : मेलम्ची नदी (बायाँ) इन्द्रावती नदी (दायाँ) दोभान

पानीको प्रचुर स्रोत भएको यस नगरपालिकाको पानीले आफ्नो क्षेत्र बाहेक पनि आसपासका क्षेत्रमा पानीको आपूर्ति गरेको पाइएको छ । काठमाडौंमा १७ करोड लिटर पानीको दैनिक मागलाई पुरा गर्न काठमाडौं उपत्यकातिर मेलम्ची नदीको बहाव मोड्न डिजाइन गरिएको महत्वाकांक्षी परियोजना “मेलम्ची खानेपानी विकास बोर्ड” परियोजनाले गर्दा मेलम्ची नदीको नाम धेरै नै प्रख्यात भएको हो ।

८.५.२ जलाधार

मेलम्ची नदी, इन्द्रावती नदी, तालामाराङ खोला, सिन्धु खोला, सहरे बाघमारा खोला, जर्के खोला, काफ्ले खोला, घाटे खोला र पङ्सीङ खोला मेलम्ची नगरपालिकामा बग्ने प्रमुख नदी तथा खोलाहरू हुन् जुन नदीहरूको आधारमा यस नगरपालिकाकाका क्षेत्रलाई विभिन्न जलाधारक्षेत्रमा विभाजन गरिएका छन् ।

तालिका ७९ : जलाधार क्षेत्रको विवरण

क्र.स.	नदी तथा खोलाको नाम	जलाधारक्षेत्रमा समावेश भएका साविकका गा. वि. स.हरू
१	मेलम्ची नदी	बाँसबारी, दुवाचौर, मेलम्ची, तालामाराङ, सिन्धुकोट
२	इन्द्रावती नदी	दुवाचौर, मेलम्ची, ज्यामिरे, शिखरपुर
३	तालामाराङ तथा मेलम्ची नदी	दुवाचौर, तालामाराङ, थकनी
४	सिन्धु खोला	भोटेचौर, हैबुङ, थकनी, सिन्धुकोट, बाँसबारी, फटकशिला, मेलम्ची
५	सहरे तथा इन्द्रावती नदी	शिखरपुर, मेलम्ची, फटकशिला, बाँसबारी
६	सहरे बाघमारा खोला	शिखरपुर, ज्यामिरे
७	जर्के खोला	फटकशिला, बाँसबारी
८	काफ्ले खोला	ज्यामिरे
९	तालामाराङ खोला	तालामाराङ
१०	घाटे खोला	ज्यामिरे
११	पङ्सीङ खोला	दुवाचौर

स्रोत : जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०७४

८.६ मेलम्ची नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनका असरहरु

जलवायु परिवर्तनको अर्थ विगतका दशकौको तापक्रम र वर्षाको तथ्यांकको परिक्षणले पहिचान गरेको विश्वभरीमा हुँदै गरेको औसत तापक्रममा वृद्धि तथा औसत वर्षामा अनियमितता लगायत अन्य जलवायुमा हुने परिवर्तन हो । जलवायु परिवर्तन प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा मावन गतिविधिका कारण हुने घटना हो ।

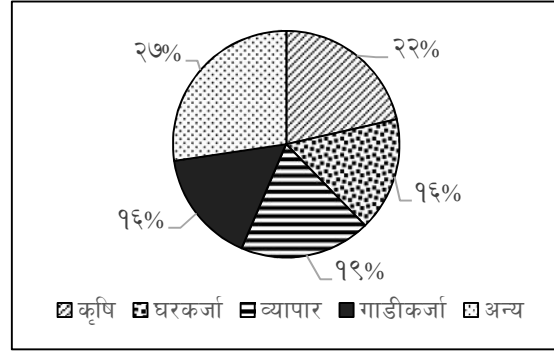
जलवायु परिवर्तनको कारणले गर्दा मेलम्ची नगरपालिकाका मुहान क्रमशः सुक्न थालेका छन् । यसै गरी विगतका दशक देखि वर्षायाम ढिलो शुरु भएकोले बाली पात्रो पनि त्यही हिसाबले पछि सार्नु परेको यहाँका बासिन्दाहरुको समस्या रहेका छ । असामयिक हुने वर्षा, असिना तथा तुषारोले बाली नै नष्ट गरिने समस्या पनि यस क्षेत्रमा देखा परेका छन् । साथै बालीमा लाग्ने नयाँ रोगहरु तथा किराहरु पनि विगत केही वर्षदेखि बढेको अनुभव यहाँका मानिसहरुले गरिरहेका छन् । WWF नेपालले २०१५ मा इन्द्रवती उप-जलाधारमा जलवायु परिवर्तनका असरसम्बन्धी गरेको अनुसन्धानका अनुसार यस क्षेत्रमा विनाशकारी जल प्रकोप हुने अधिकतम जोखिम रहेको छ । साथै सुख्खा मौसममा पनि पानीको खडेरी लाग्न सक्ने अनुमान गरिएको छ । यी कारणहरुले गर्दा यो अध्ययनले जलवायु परिवर्तन विरुद्ध क्षमता अभिवृद्धि गर्न उचित रणनीति तयार तथा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने सुझाव समेत प्रस्ताव गरेको छ ।

९ संस्थागत स्रोत तथा क्षमता

९.१ बैंकहरु

यस नगरपालिकामा “क” वर्गका ३ वटा (नेपाल बैंक लि., सिभिल बैंक लि., कृषि विकास बैंक लि.), “ख” वर्गका २ वटा (सिन्धु विकास बैंक, देव विकास बैंक) गरी जम्मा ५ बैंकहरुमा २०७५ आश्विन सम्म ३८९८८ ग्राहकहरुका खाता संचालनमा रहेका छन् जसमध्ये २५४७ ग्राहकहरुले ऋण लिएका छन्। गत आ.व. यी बैंकहरुबाट मात्र लगभग ३७ करोड ९५ लाखको विप्रेषण मेलम्चीमा भित्रियो।

२०७२ को भूकम्प पश्चात बैंकहरुमा विप्रेषणमा उल्लेखनीय गिरावट आएतापनि हाल विप्रेषणको संख्या क्रमश बढ्दै गएको छ। बैंकहरुको प्रमुख लगानी कृषि, व्यापार, घरकर्जा जस्ता क्षेत्रमा बढी छ। मेलम्ची नगरपालिकामा हाल कृषि विकास बैंकले पहिलो ए. टि. एम्. सेवा उपलब्ध गराएको छ।

चित्र ३८ : बैंकहरुका लगानी

बैंकहरुका शाखा कार्यालयहरु मेलम्ची बजारमा मात्रै सिमित भएकाले टाढाका सेवाग्राहीहरुलाई बैंकसम्म

पुग्न निकै अप्ठ्यारो हुने भएकाले यो समस्यालाई संबोधन गर्न cashless transaction प्रणालीमा लैजान मोबाइल बैंकिङ तथा इन्टरनेट बैंकिङको सुविधा उपलब्ध गराउनु पर्ने हुन्छ। बैंकिङ सेवामा इन्टरनेट तथा विद्युतको समस्या र यातायातको असहजताका कारणले रकम ल्याउन तथा लान समस्या भै रहने हुनाले यी समस्याहरुलाई संबोधन हुनु पर्ने देखिन्छ।

तालिका ८० : बैंकहरु

क्र. स.	बैंक	कर्मचारी संख्या	ग्राहक संख्या		विप्रेषण (२०७४/०७५)		लगानीका प्रमुख क्षेत्रहरु
			डिपोजिट गर्ने	ऋण लिने	विप्रेषण गर्ने व्यक्ति संख्या	वार्षिक विप्रेषण रकम	
१	कृषि विकास बैंक	६	११४७	७८५	५४	६५ लाख	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि (४०%) ● निर्माण (२०%) ● व्यापार (२६%) ● होटल तथा रोष्टुरेण्ट (५%) ● अन्य (९%)

२	सिन्धु विकास बैंक	१०	१६०००	६५०	७०००	१४ करोड	<ul style="list-style-type: none"> ● घर कर्जा (२८%) ● कृषि (१२%) ● गाडीकर्जा (१८%) ● व्यापार (२५%) ● अन्य (२५%)
३	देव विकास बैंक	६	४३००	४००	३००	३० लाख	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि (२०%) ● गाडीकर्जा(२०%) ● घरकर्जा (१२%) ● व्यापार (१५%) ● अन्य (३३%)
४	नेपाल बैंक लि.	११	६५००	५००	१५०	१ करोड	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि (१०%) ● व्यापार (४५%) ● घरकर्जा (१७%) ● अन्य (२८%)
५	सिभिल बैंक	५	८४६७	२१२	२५००	१२ करोड	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि (१५%) ● घरकर्जा (७७%) ● व्यापार (८%)

स्रोत : सम्बन्धित बैंकहरूका मेलम्चीमा रहेका शाखा कार्यालयहरू, २०७५

९.२ गैर सरकारी संघ संस्था

सुहारा कार्यक्रम, महिला आत्म निर्भरता केन्द्र मेलम्ची, टुकीसंघ सुनकोशी, महिला शक्ति विकास केन्द्र नेपाल, Child Nepal, Csrc, Action Autonomy Nepal, TPO Nepal, CARE Nepal, Helvetas Nepal, One Heart, Rest Nepal, CDECF, Transparency International Nepal, CNepal सामाजिक उत्थान कार्यक्रम संचालन समिति, विकासका लागि एकता, प्राकृतिक स्रोत द्वन्द्व रुपान्तरण केन्द्र नेपाल, कारितास नेपाल, शक्ति समूह, राष्ट्रिय निर्माण मञ्च नेपाल, वीवीपी परिवार जस्ता गैर सरकारी संघ संस्थाहरूले आ-आफ्नो कार्य क्षेत्र अन्तर्गत आ. व. २०७५/०७६ मा कूल बजेट रु. ७१७,३२५,६४०/- का कार्यक्रमहरू संचालन गरि रहेका छन् ।

थुप्रै गैर सरकारी संस्थाहरूले काम गरेता पनि उपलब्धि एकीकृत गर्न नसक्दा खासै प्रभाव नदेखिने भएकाले यस्ता गैससलाई नगरपालिकाले एकद्वार प्रणालीमा लगानी गर्ने वातावरण बनाउनु पर्दछ । पूर्वयोजना विना अनावश्यक क्षेत्रमा लगानी गराउन नियन्त्रण गर्न नगरपालिकाले आवश्यक खाका तयार गरी आफ्ना योजनामा लगानी गराउने नीति ल्याउन सके मात्र उपलब्धि संस्थागत बन्नेछ ।

९.३ गुठी

यस नगरपालिकामा १८ वटा गुठीहरू संचालनमा छन् । आफ्नो क्षेत्रमा रहेका गुठीहरूको व्यवस्थापनगरी सम्बन्धित धार्मिक स्थलको नियमित संरक्षण तथा संस्कृति रीतिरिवाजलाई निरन्तरता दिई पर्यटक आकर्षण गर्न सकिन्छ ।

तालिका ८१ : गुठीहरु

क्र.स.	वडा नं.	गुठीको नाम	क्र.स.	वडा नं.	गुठीको नाम
१	५	सिद्धेश्वर महादेव गुठी	१०	११	बेनीभोर्लेन्ट सोसाइटी गुठी
२	५	गोरखनाथ ध्याङ गुठी	११	११	एलेलुखर्क गुठी
३	५	चक्रमुक्तेश्वर गुठी	१२	११	श्री जागेश्वरी महादेव गुठी
४	१३	पशुपति महाश्रानान गुठी	१३	१,२	साँखु बज्रयोगिनी गुठी
५	१३	श्री फट्केश्वर महादेव गुठी	१४	९	काँशि विश्वनाथ गुठी
६	१३	भीमसेन गुठी	१५	९	चक्रमुक्तेश्वर गुठी
७	१३	रणनैनेश्वर गुठी	१६	९	माहांकाल भैरव गुठी
८	१०	सितला देवी गुठी	१७	९	गोल्मा गुठी
९	८	सुन्दरी देवी गुठी	१८	९	कालीका गुठी

स्रोत : जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुपाल्चोक, २०७१

९.४ सहकारी संस्था

मेलम्ची नगरपालिकाले हाल ४२ वटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था, ४३ वटा कृषि सहकारी संस्था, ४४ वटा दुग्ध सहकारी संस्था, ५ वटा बहुउद्देश्य सहकारी संस्था, ६ वटा उपभोक्ता सहकारी संस्था र २ वटा कफी सहकारी संस्था गरी जम्मा १४२ वटा विषयगत सहकारी संस्थाहरुको नियमन गर्ने गरेको छ ।

तालिका ८२ : मेलम्ची नगरपालिकाले नियमन गर्ने सहकारीहरुको वडागत संख्या

क्र.स.	वडा नं.	संख्या	क्र.स.	वडा नं.	संख्या
१	१	१६	८	८	५
२	२	४	९	९	५
३	३	६	१०	१०	२०
४	४	४	११	११	२७
५	५	१२	१२	१२	२०
६	६	८	१३	१३	१३
७	७	२	जम्मा		१४२

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, कार्तिक २०७५

९.५ टोल विकास संस्था

हाल यस नगरपालिकामा २५ देखि १५० घरधुरी समेटेर सबै वडाहरुमा टोल विकास संस्था गठन हुने कार्य भैरहेको छ । कार्यविधि तथा निर्देशिका बन्ने प्रकृत्यामा रहेको छ ।

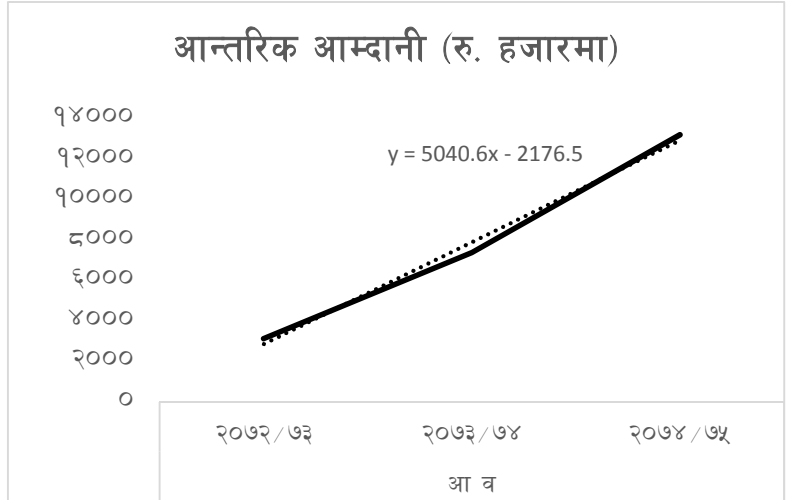
९.६ श्रोत परिचालन तथा वित्तीय व्यवस्थापन

तालिका ८३ : मेलम्ची नगरपालिकाको गत तीन वर्षको बजेट विवरण

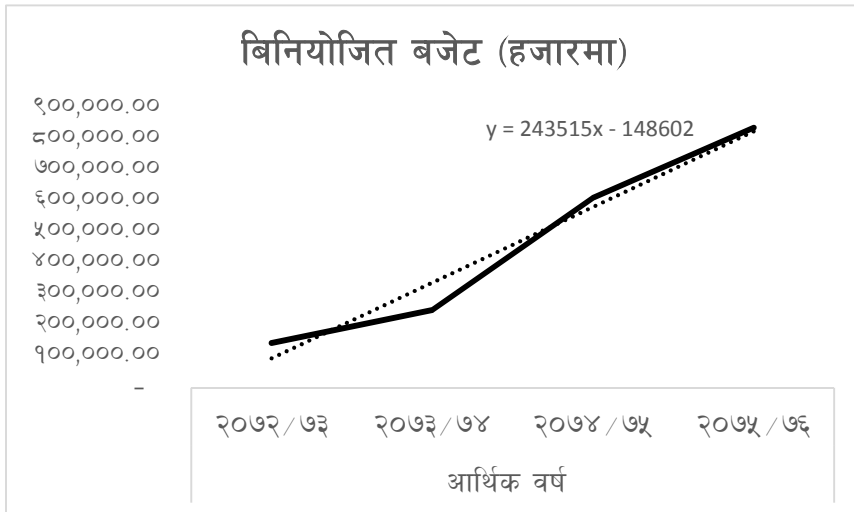
आव	जम्मा बजेट	चालू	पूजीगत	फ्रिज भएको	कुल बेरुजू
२०७२/७३	१४४१४११७०।३९	८४९७९३९।३-	४४६८१३७९।२५	८३९७७६४।७५	१३७५६८८।-
२०७३/७४	२५०९६९५८३।३३	७३२५६३९९।४५	१२९४३९७५।४७	१८२८८१३।-	४९३५९४८।-
२०७४/७५	६९०७७४०२०।३३	३२३९९०८८६।५९	२४७२०५६२४।६५	४९९६७२६।६८	
२०७४/७५	८३५६५५००।००	४२७८००००।००	४०७८५५००।००		

स्रोत: मेलम्ची नगरपालिका कार्यालय, आर्थिक प्रशासन शाखा, २०७५

नगरपालिकाको वित्तीय क्षमताले नगरको समग्र विकासमा मार्गनिर्देश गर्ने भएकाले वित्तीय स्वभावको अध्ययन महत्वपूर्ण छ। विगतका वर्षहरूको तुलनामा नगरपालिकाको बजेट क्षमता वृद्धि भएको छ तर आन्तरिक आयमा भने उल्लेख्य सुधार देखिएको छैन। यसले के प्रष्ट पारेको छ भने नगरको विकास कार्य बाह्य श्रोतमा निर्भर छ। सरकारी अनुदानको

मात्रा राजश्व बाडफाँटको भन्दा धेरै छ। माथिको तालिका तथा बजेट प्रक्षेपण हेर्दा मेलम्ची नगरपालिकाको वार्षिक बजेट वृद्धि $y = 243515x - 148602$ (हजारमा)को अनुपातमा हुने गरेको छ भने औषतमा ८५% ले वृद्धि भइरहेको छ। बजेटको वृद्धि सँगै नगरको चालू खर्च पनि बढ्दै गएको छ। यसका साथै कूल बेरुजू रकममा पनि वृद्धि भएको देखिन्छ। बढ्दो बजेटलाई समयानुकूल लेखा प्रणालीको प्रयोग तथा वित्तीय अनुशासन कायम गरी बेरुजूमा कमी गर्दै लानु पर्छ। विद्यमान बजेट प्रवृत्ति हेर्दा आगामी आ.व.मा नगरको वार्षिक बजेट १ अर्व भन्दा धेरै हुनेछ। माथि उल्लेखित बजेटको

श्रोत नेपाल सरकार तथा स्थानीय तहको हो। यसमा विकास साभेदार तथा गैससको बजेट समावेश छैन। आन्तरिक आय विगतका दिनहरूमा बढ्दै गएको छ। विगत तीन वर्षको प्रवृत्ति हेर्दा वार्षिक १००% भन्दा बढीले आन्तरिक आय वृद्धि भैरहेको छ। बजेटको धेरै जसो हिस्सा सशर्त तथा निसर्त अनुदानले ओगटेको छ जसको हिस्सा भण्डै बराबर जस्तै

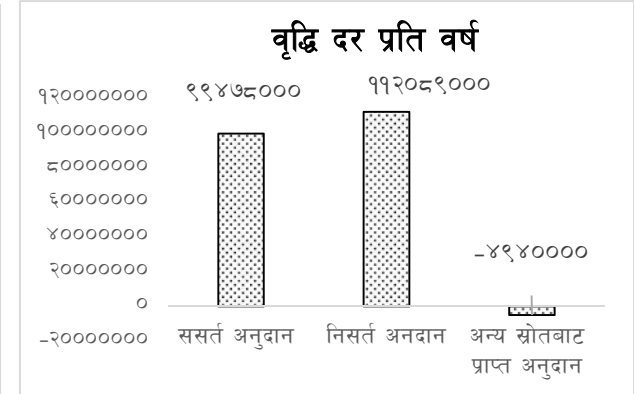
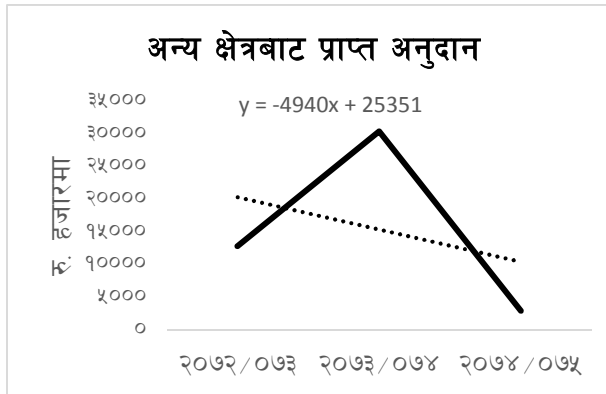
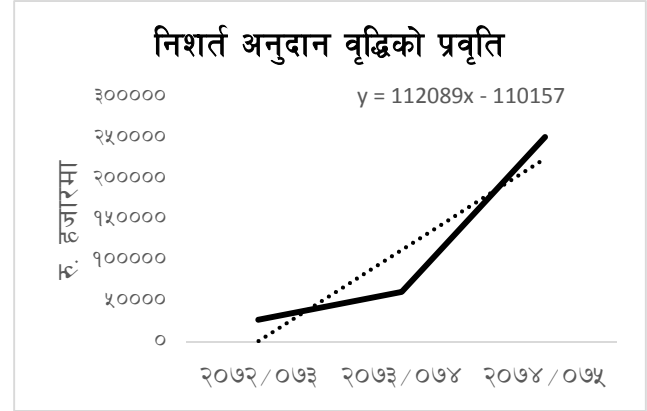
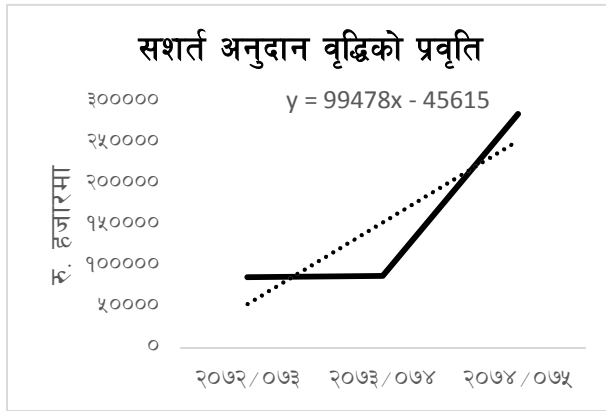
छ। यसले नगरको योजना तर्जुमा गर्ने क्षमतामा प्रश्न चिन्ह खडा गरेको छ। सशर्त अनुदान निश्चित कार्यमा मात्र खर्च गर्नु पर्ने हुन्छ, आफ्ना योजनामा लगानी गर्न पाइँदैन। यसको मात्रा बढी हुनु भनेको नगरको वार्षिक रुपमा बनेका योजनाहरूमा लगानी अधिकार सीमित हुनु हो। यद्यपि एकीकृत विकास योजना बनेको खण्डमा योजनाले पहिचान गरेका क्षेत्रहरू किटान गरी सशर्त अनुदान प्राप्त गर्न सकिनेछ। नगरपालिकाले आफ्ना योजनाहरू निर्माण गर्दै त्यसको

कार्यान्वयन गर्न केही वर्ष बाध्य अनुदानको भर पर्नु पर्ने हुन्छ तर सशर्त अनुदान बढी भयो भने नगरले आफ्नो योजना अनुसार काम गर्न पाउदैन ।

तालीका ८४ : मेलम्ची नगरपालिकाको विगत तीन वर्षको आय विवरण

आ व	आन्तरिक आम्दानी	राजस्व बाडफाँट	दहत्तर बहत्तर	सशर्त अनुदान	निशर्त अनुदान	अन्य क्षेत्रबाट प्राप्त (श्रोत सहित)
२०७२/७३	३१२५३६२।७५	१६८३२९४।४९	८३९३०००।-	८६५४५६००।-	२७९२८०००।-	१२८८५९०३।१५
२०७३/७४	७३८२१७५।८०	१३४९७४।-	५९९१६६५५।१४	८७९७६०००।-	६२०२६२२।-	३०५१९८८०।३९
२०७४/७५	१३२०६६२३।२८			२८५५०१०००।-	२५२१०५०००।-	३००५९१।-

स्रोत: मेलम्ची नगरपालिका कार्यालय, आर्थिक प्रशासन शाखा, २०७५

विगत तीन वर्षको बजेट विश्लेषण गर्दा सशर्त अनुदान तथा निशर्त अनुदान वृद्धि भएको प्रवृत्ति देखिन्छ तर अन्य स्रोतबाट प्राप्त अनुदान भने घटेको प्रवृत्ति देखिन्छ ।

समग्र रूपमा नगरको बजेट प्रवाहको स्थिति संतोषजनक देखिएतापनि आगामी दिनहरुमा आफ्नो आन्तरिक आम्दानी वृद्धि गरि आर्थिक परनिर्भरता कम गर्नु पर्नेछ । नगरको आन्तरिक आम्दानी क्रमिक रूपमा बढ्दै गइरहेको छ । नगरवासीमा

कर तथा दायित्व संबन्धी चेतनामूलक कार्यक्रमहरु भएको खण्डमा नगरको आम्दानीमा सकारात्मक वृद्धि हुने अपेक्षा गर्न सकिन्छ । साथै नगरका सेवाग्राहीहरु राष्ट्रिय कर तिर्ने धुलिखेल अथवा काठमाडौं सम्म जान बाध्य रहेकाले यस्ता किसिमका कर तिर्ने व्यवस्था नगरपालिका भित्रै मिलाउनु पर्ने देखिन्छ ।

९.७ संस्थागत विवरण

स्थानीय निकाय स्थानीय तह भए लगत्तै नगरपालिका कार्यालय अन्तर्गत प्रशासन शाखा, राजश्व शाखा, सामाजिक विकास शाखा, महिला तथा बालबालिका शाखा, पूर्वाधार विकास शाखा, जनस्वास्थ्य शाखा, कानून शाखा, शिक्षा यूवा तथा खेलकूद शाखा, कृषि तथा पशु विकास शाखा लगायत आर्थिक प्रशासन शाखा रहेका छन् र यी सबै शाखाहरुलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतद्वारा नियन्त्रण तथा निर्देशन गरिन्छ ।

हाल यस नगरपालिका कार्यालयको कूल दरबन्दी ७३ रहेको छ । सो मध्ये जम्मा ४३ वटा दरबन्दी मात्र पूर्ति भएको छ, बाँकी ३० वटा दरबन्दी रिक्त रहेकाले कार्यालय संचालनमा कठिनाई भैलिनु पर्ने अवस्था रहेको छ । यसै गरि यस कार्यालयमा हाल १९ जना प्राविधिक र ३३ जना अप्राविधिक कर्मचारीहरु कार्यरत छन् । जम्मा कार्यरत ४३ जना कर्मचारी मध्ये २० जना कर्मचारी निजामती तर्फका, ५ जना स्थानीय तह स्थायी तर्फका, १८ जना अस्थायी तर्फमा कर्मचारीहरु कार्यरत छन् ।

यस नगरपालिकाका वडा नं. २ बाहेक अन्य वडा कार्यालयका आफ्नै भवन छन् । वडा नं. ११ वडा कार्यालयको स्थायी भवन छ तर बाँकी आफ्नै भवन भएका वडा कार्यालयहरु भवनहरु अस्थायी (प्रिफ्याव) भवनहरु रहेका छन् ।

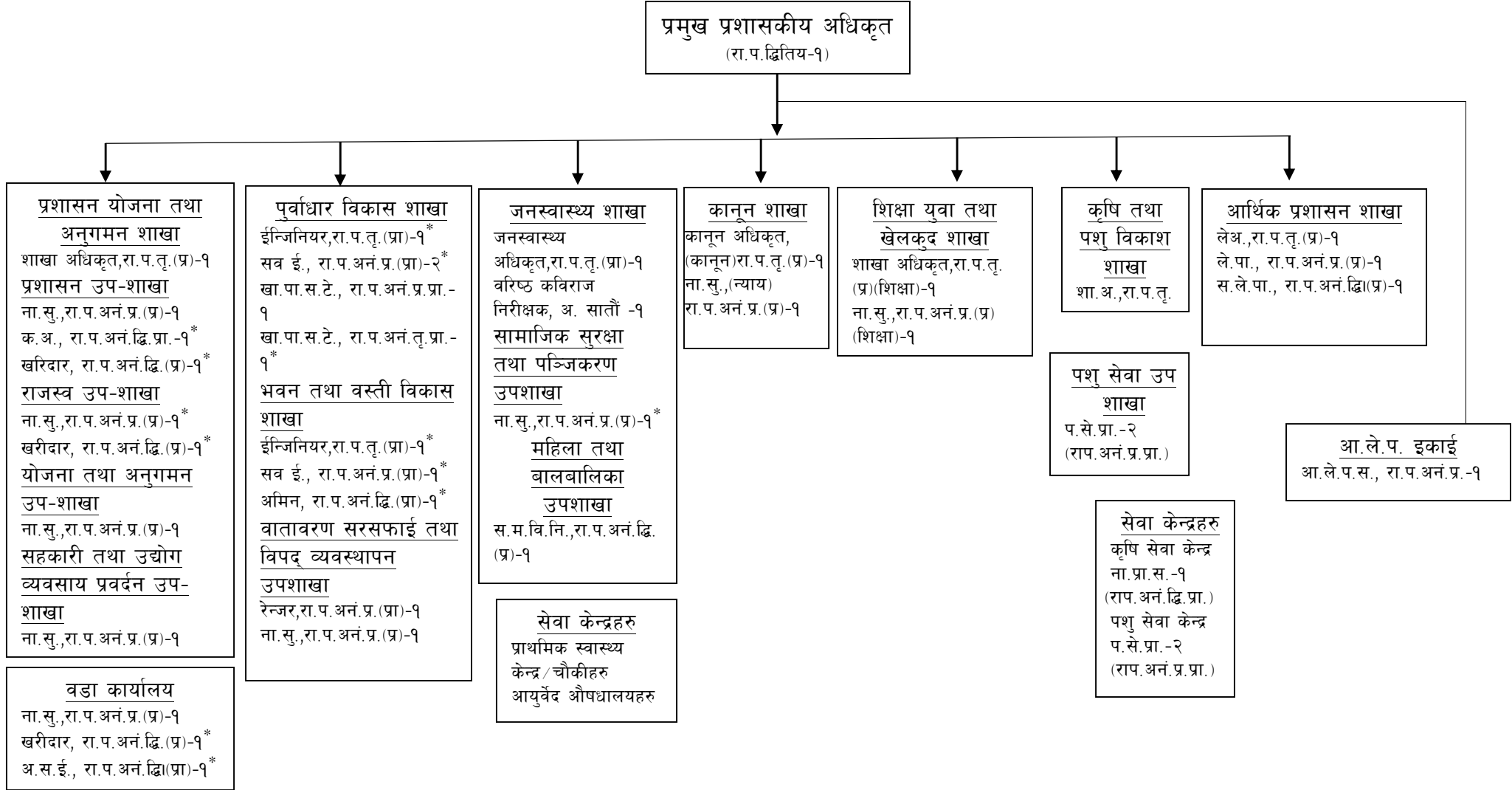
कार्यालयको सहज तथा निर्विघ्न संचालनका लागि नगरपालिकाका उपयुक्त जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई संयोजक तथा सदस्य पदमा चयन गरी पूर्वाधार विकास समिति, आर्थिक विकास समिति, सामाजिक विकास समिति, संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह समिति, वतावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति, विधायन समिति, राजश्व परामर्श समिति, फोहरमैला व्यवस्थापन उप समिति, सार्वजनिक जग्गा संरक्षण समिति, NGO DESK समिति, पूननिर्माण उप समिति, श्रोत अनुगमन तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, न्यायिक समिति, सुशासन समिति र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन भै सकेका छन् । विषयगत समिति बारे विस्तृत विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ । यस नगरपालिका अन्तर्गत इलाका वन कार्यालय, कृषि सेवा कार्यालय, पशु सेवा कार्यालय, आयुर्वेद स्वास्थ्य उपचार केन्द्र र प्राथमिक स्वस्थ्य केन्द्र संचालित छन् ।

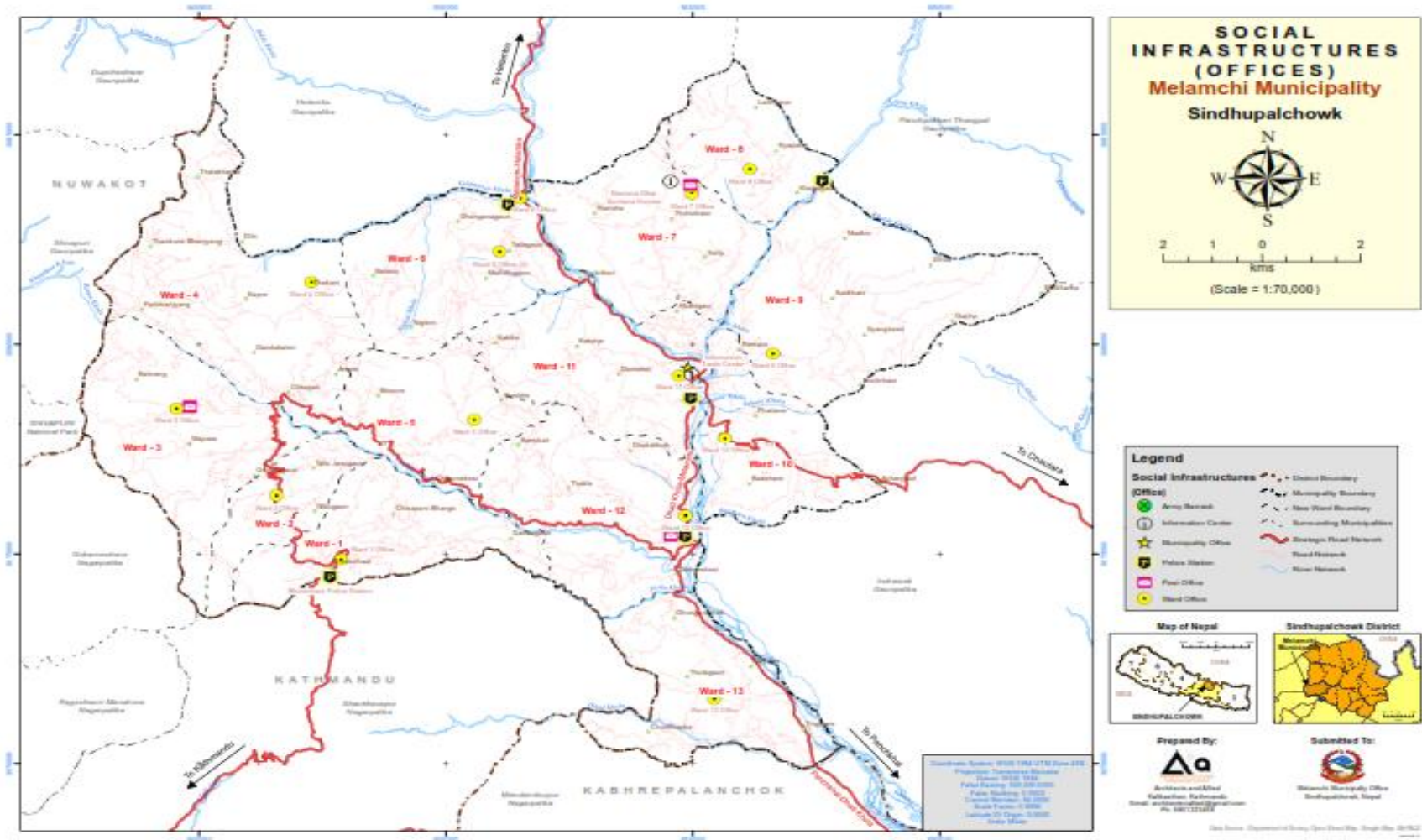
साथै नेपालको संविधान, २०७२ र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को अधिनमा रही मेलम्ची नगरसभा र नगर कार्यपालिकाबाट पारित भएको देहायका कानून तथा कार्यविधि अन्तर्गत रही नगरपालिकाले कार्य सम्पादन गर्दै आइरहेको छ ।

- मेलम्ची नगरपालिकाको आ.व. २०७५/७६ को आर्थिक ऐन, २०७५
- मेलम्ची नगरपालिकाको आ.व. २०७५/७६ को विनियोजन ऐन, २०७५

- मेलम्ची नगरपालिकाको सहकारी सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७५
- मेलम्ची नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५
- न्यायिक समितिको कार्यविधिका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७५
- मेलम्ची नगरपालिकाको बजार अनुगमन ऐन, २०७५
- मेलम्ची शिक्षा ऐन, २०७५
- मेलम्ची नगरपालिकाको आर्थिक कार्यविधि नियमित गर्न बनेको ऐन, २०७५
- सम्पत्ति कर (कार्यविधि) ऐन, २०७५
- मेलम्ची नगरपालिकाको सार्वजनिक लिखित प्रमाणीकरण र प्रकाशित (कार्यविधि) ऐन, २०७५
- अनाथ तथा जोखिमयुक्त बालबालिकाको लागि सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन ऐन, २०७५
- व्यवसाय दर्ता ऐन, २०७५
- मेलम्ची नगरपालिकाको कार्यसम्पादन नियमावली, २०७५ (संशोधित)
- मेलम्ची नगरपालिकाको कार्य विभाजन नियमावली, २०७५ (संशोधित)
- नगर सभा संचालन नियमावली, २०७४
- ज्येष्ठ नागरिक परिचय-पत्र वितरण निर्देशिका, २०७४
- मेलम्ची नगरपालिकाको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
- "घ" वर्गको निर्माण व्यवसाय इजाजत-पत्रसम्बन्धी कार्यविधि, २०७४
- पर्यटन विकास कोष संचालन कार्यविधि, २०७४
- कृषि विकास कोष संचालन कार्यविधि, २०७४
- मेलम्ची नगरपालिकाको ब्याकहोलोडर सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
- मेलम्ची नगरपालिकाको आन्तरिक आय संकलन (ठेक्का बन्दोबस्त) सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५

संस्थागत संरचना

चित्र ३९ : विषयगत कार्यालयहरूको नक्शांकन

अनुसूचीहरु

बाली उत्पादन विवरण

स्थान	वडा नं.	उत्पादन	खाद्यान्न बाली	दलहन बाली	तेलहन बाली	आलु	बर्षे तरकारी	हिउदे फलफुल	बर्षे फलफुल	सुन्तलाजात फलफुल	मसला बाली	हिउँदे तरकारी
भोटेचौर	१, २	क्षेत्रफल (हे.)	१२२५	२२.८	१५.१	७२	५२.२	२५.६	२२.७	१४.६	५२.२	५१.४
		उत्पादन (टन)	२२४०	१५.६	१०	८२८	४२१.९	२८०.५	९३.५	५७.५	१६४.९	३८३.४
हैबुड	३	क्षेत्रफल (हे.)	७५६	१३.२	६.२	२६	३०.३	१०	२.६	३२	२६.९	३५
		उत्पादन (टन)	१२०२	८.१	३.७	२६०	१८१	८२.४	९.६	१०१	५९.५	५४६.४
थकनी	४	क्षेत्रफल (हे.)	९६६.३	२२.८	१३.८	३४	३७.१	२०.७	१३.६	१९	६३	४९
		उत्पादन (टन)	१३१७	१५.८	९.७	३८०.८	३८२.१	१४४.७	४५.२	७९.३	२७३.५	२९२.२
सिन्धुकोट	५	क्षेत्रफल (हे.)	६४६.५	९.२	८.७	१२.५	२५.१	९	१२.७	१६.८	१९.५	२१.८
		उत्पादन (टन)	१२०२	६	१२	१२०	१४५.५	६०.४	५२.१	६४.२	२६६.२	१४७.७
तालामाराड	६	क्षेत्रफल (हे.)	९३९	१२.७	१०.२	६५	४९.५	१८.२	१९.८	१६.३	४५.४	५२.७
		उत्पादन (टन)	१७३५	८.९	७.३	८७७.५	४५३.६	१४०.५	८८.४	६३	१३१.९	३२६.७
दुवाचौर	७, ८	क्षेत्रफल (हे.)	१०२३	११.८	७	३२	५०.५	११.६	७.८	१०.८	२८.२	३१.७
		उत्पादन (टन)	२०५३	७.२४	४	३५८.४	४४१.९	९३.२२	५४.९	६५.७९	१३४.५	२५३.४
ज्यामिरे	९	क्षेत्रफल (हे.)	९८९.२	६.७	६.५	५२	५९.४	१२.६	८.८	७.८	६४.२	२९
		उत्पादन (टन)	१५४८	४.२	३.९	५८२.४	४९५	१११.१	५०.६	२८.८	६२	२१७.९
शिखरपुर	१०	क्षेत्रफल (हे.)	६५५	८.५	३.६	४०	२९.८	६	११.३	३.६	१३.३	२३.१
		उत्पादन (टन)	९९२.५	१८.१	१.५	४४८	२५३.१	५६.१	५०.१	११२.१	५२.५	१७८
मेलम्ची	११	क्षेत्रफल (हे.)	८७२.८	२०.२	८	८५	५६.४	१२.८	२४.२	९.१	३८.५	७७.५
		उत्पादन (टन)	१५६६	३४.१	४.४	११९०	३८७.३	९३.२२	१५५	४०	२९०.८	६६०.७
बाँसवारी	१२	क्षेत्रफल (हे.)	१०३२	१०	८.५	८०	७४.६	९.४	२१.४	१५	३३.६	६३.७

स्थान	वडा नं.	उत्पादन	खाद्यान्न बाली	दलहन बाली	तेलहन बाली	आलु	बर्षे तरकारी	हिउदे फलफुल	बर्षे फलफुल	सुन्तलाजात फलफुल	मसला बाली	हिउँदे तरकारी
		उत्पादन (टन)	२१३९	१३.१	५.१	१०८०	८८४.९	७१.५	२२१	६६.६	१९९.२	५८१.२
फटकशिला	१३	क्षेत्रफल (हे.)	७६४.५	१४.८	८.७	११२	३७.४	११.५	११.८	५.६	२२.७	२८.७
		उत्पादन (टन)	१६००	९.०७	४.७	१५६८	३५१.५	८५.८	५९.५	२०.४	६०.८	२१३.५
जम्मा		क्षेत्रफल (हे.)	९८६८	१५२.७	९६.३	६१०.५	५०२.३	१४७.४	३३४.९	१५०.६	४०७.५	४६३.६
		उत्पादन (टन)	१७५९४	१४०.२	६६.३	७६९३	४३९८	१२१९	८७९.९	६९८.७	१६९६	३८०१
		उत्पादकत्व (टन/हे)	१.७८	०.९२	०.६९	१२.६०	८.७६	८.२७	२.६३	४.६४	४.१६	८.२०

स्रोत : मेलम्ची कृषि सेवा केन्द्रको कृषि प्रोफाइल तथा तथ्यांक, २०७२/०७३

ग्रामिण क्षेत्रमा रहेका पशु सेवा प्राविधिकहरु (जे. टी./जे. टी. ए.)

क्र.स.	प्राविधिकहरुको नाम	ठेगाना	तालिम गरेको साल		क्र.स.	प्राविधिकहरुको नाम	ठेगाना	तालिम गरेको साल	
			देखि	सम्म				देखि	सम्म
१	श्री राजकुमार सापकोटा	मेलम्ची	२०६५	२०६६	२	श्री बेली वि. क.	बाँसवारी	२०६५	२०६६
३	श्री देवेन्द्र दुलाल	मेलम्ची	२०६५	२०६६	४	श्री राम्जी प्रसाद दुलाल	मेलम्ची	२०६३	२०६६
५	श्री नवराज दुलाल	मेलम्ची	२०६८	२०६९	६	श्री पूर्ण बहादुर माभी	शिखरपुर	२०६६	२०६८
७	श्री धनराज श्रेष्ठ	बाँसवारी	२०५८		८	श्री भोलानाथ लामिछाने	बाँसवारी	२०५८	
९	श्री लक्ष्मण थापा	बाँसवारी	२०५७		१०	श्री तिलक बहादुर माभी	बाँसवारी	२०३९	
११	श्री शम्भू भट्टराई	बाँसवारी			१२	श्री नेत्र माभी	बाँसवारी		
१३	श्री श्यामराज सापकोटा	भोटेचौर	२०५४		१४	श्री प्रेम बहादुर तामाङ	भोटेचौर	२०४८	
१५	श्री राजेन्द्र चौलागाई	भोटेचौर	२०५७		१६	श्री बन्नी प्रसाद खतिवडा	भोटेचौर	२०५७	
१७	श्री छविलाल दुलाल	भोटेचौर	२०५८		१८	श्री कृष्ण प्रसाद दुलाल	मेलम्ची		
१९	श्री माधव प्रसाद आचार्य	मेलम्ची	२०५७		२०	श्रीमती मञ्जु पण्डित	मेलम्ची		
२१	श्री बालचन्द्र सापकोटा	मेलम्ची	२०५७		२२	श्री पुस्कर प्रसाद धिताल	मेलम्ची	२०५९	
२३	श्री गुरु प्रसाद धिताल	मेलम्ची	२०५५		२४	श्री पुण्य प्रसाद दुलाल	मेलम्ची	२०५८	
२५	श्री शेर बहादुर तामाङ	मेलम्ची			२६	श्री केदार प्रसाद घोरासाईने	फटकशिला	२०५९	
२७	श्री केशव अर्याल	फटकशिला	२०५७		२८	श्री रामभक्त दनुवार	फटकशिला	२०५१	
२९	श्री बलभद्र दंगाल	फटकशिला	२०५१		३०	श्री राजेन्द्र प्रसाद दंगाल	फटकशिला	२०५८	
३१	श्री दिपक आलेमगर	सिन्धुकोट	२०५८		३२	श्री केशव प्रसाद भट्टराई	सिन्धुकोट	२०५२	
३३	श्री विर बहादुर तामाङ	हैबुड	२०४५		३४	श्री उत्तम गुरुड	हैबुड	२०५७	

क्र.स.	प्राविधिकहरुको नाम	ठेगाना	तालिम गरेको साल		क्र.स.	प्राविधिकहरुको नाम	ठेगाना	तालिम गरेको साल	
			देखि	सम्म				देखि	सम्म
३५	श्री पदम तामाङ	सिन्धुकोट			३६	श्री केदार खनाल	थकनी	२०५०	
३७	श्री सोनाम तामाङ	थकनी	२०७३		३८	श्री विष्णु प्रसाद सापकोटा	तालामराङ	२०५०	
३९	श्री बुद्धि बहादुर खड्का	तालामराङ	२०५२		४०	श्री चोकनाथ आचार्य	तालामराङ	२०५८	
४१	श्री भोज बहादुर सिग्देल	तालामराङ	२०६५		४२	श्री राजकुमार गिरी	दुवाचौर	२०५२	
४३	श्री राम बहादुर गिरी	दुवाचौर	२०४५		४४	श्री हर्क राज गिरी	दुवाचौर	२०५२	
४५	श्री थल बहादुर भारती	दुवाचौर	२०५८		४६	श्री केशरीनाथ भारती	दुवाचौर	२०७३	
४७	श्री विष्णु गिरी	दुवाचौर			४८	श्री नवराज खड्का	ज्यामिरे	२०५७	
४९	श्री कृष्ण बहादुर कार्की	ज्यामिरे	२०४९		५०	श्री ऋषि प्रसाद तिवारी	शिखरपुर	२०४९	
५१	श्री चेत बहादुर सापकोटा	शिखरपुर	२०५२		५२	श्री प्रकाश नेपाली	शिखरपुर	२०६२	
५३	श्री शंकर श्रेष्ठ	शिखरपुर	२०५७		५४	श्री टोप शंकर आचार्य	शिखरपुर	२०६५	

श्रोत : जिल्ला प्रोफाइल सहित वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका आ. व. २०७२/७३, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

भेटेरिनेरी औषधी पसलहरु

क्र. स.	पसल/पसलेको नाम	वडा नं.	मासिक विक्रि रु.	सेवा पुऱ्याउने गा. वि. स.
१	श्री श्याम सापकोटा	१, २	१५,०००	२ गा. वि. स. हरु
२	श्री श्याम सापकोटा	१, २	१५,०००	भोटेचौर, थकनी, हैबुङ
३	श्री पदम तामाङ	५	१०,०००	सिन्धुकोट
४	श्री विष्णु प्रसाद सापकोटा	६	३४,०००	तालामराङ, इचोक
५	श्री विष्णु गिरी	८	१२,०००	दुवाचौर
६	श्री हर्क बहादुर गिरी	८	२,५००	दुवाचौर, ज्यामिरे
७	श्री नगेन्द्र गिरी	८	५,५००	लाँगर्चे, बासखर्क

क्र. स.	पसल/पसलेको नाम	वडा नं.	मासिक विक्रि रु.	सेवा पुऱ्याउने गा. वि. स.
८	श्री कृष्ण बहादुर कार्की	९	३,९००	ज्यामिरे, दुवाचौर
९	श्री कृष्ण बहादुर कार्की	९	२,०००	ज्यामिरे, दुवाचौर
१०	श्री टोप शंकर आचार्य	१०	१८,०००	शिखरपुर
११	न्यू पाँच पोखरी एग्रीभेट	११	६०,०००	६ गा. वि. स. हरु
१२	माधव प्रसाद आचार्य	११	३०,०००	६ गा. वि. स. हरु
१३	श्री कृष्ण प्रसाद दुलाल	११	१६,०००	मेलम्ची
१४	श्रीमती मञ्जु पण्डित	११	५३,०००	६ गा. वि. स. हरु
१५	श्री पाल्चोक माई एग्रीभेट	५	६८,०००	६ गा. वि. स. हरु
१६	श्री बाहुनपाटी एग्रीभेट	१३	६५,०००	६ गा. वि. स. हरु
१७	श्री सिन्धु एग्रीभेट	१३	६६,०००	६ गा. वि. स. हरु
१८	श्री शंभु भट्टराई	५	३३,०००	४ गा. वि. स. हरु
१९	सहयोगी एग्रीभेट	५	३,०००	बाँसवारी, बाहुनीपाटी
२०	श्री तिलक माझी	१२	७८,०००	४ गा. वि. स. हरु
२१	श्री नेत्र माझी	१२	३५,०००	२ गा. वि. स. हरु
२२	श्री टोमशंकर आचार्य	१०	५,५००	शिखरपुर, नवलपुर

स्रोत : जिल्ला प्रोफाइल सहित वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका आ. व. २०७२/७३, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

मौरीपालन गर्ने कृषकहरु

क्र.स	कृषकको नाम	ठेगाना	घार सख्या
१	नागेश पाण्डे	मेलम्ची	१५
२	रमेश पराजुली	मेलम्ची	१२

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. ७३/७४ को वार्षिक प्रतिवेदन

व्यवसायक रुपमा माछापालन गर्ने कृषकहरु

क्र.स	कृषकको नाम	ठेगाना	विषय
१	तुल व. राई	हैवुड	रेन्वो ट्राउट
२	पूर्ण बहादुर माझी	शिखरपुर	कार्प जातका माछा
३	आकाश माझी	शिखरपुर	कार्प जातका माछा
४	सेर व. माझि	मेलम्ची	कार्प जातका माछा
५	ठाकुर पुडासैनी	मेलम्ची	कार्प जातका माछा

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. ७३/७४ को वार्षिक प्रतिवेदन

फलफुल खेती

क्र.स	ठेगाना	फलफुल	क्षेत्रफल (रोपनी)	वोट सख्या
१	भोटेचौर	किवी	२०	५००
२	मेलम्ची	सुन्तला	५	६०
३	सिन्धुकोट	सुन्तला	३	३५
४	सिन्धुकोट	सुन्तला	२	२५

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. ७३/७४ को वार्षिक प्रतिवेदन

ईजाजत प्राप्त रासायनिक मल विक्रेताहरू

क्र.स.	सहकारीको नाम	विक्रेताको नाम	ठेगाना
१	शिखरपुर बहुउद्देश्यीय स.स.लि.	रविन्द्र सापकोटा	शिखरपुर-६
२	चन्द्रावती महिला वचत तथा ऋण स.स.लि.	सिताराम चालिसे	मेलम्ची-२
३	पवित्र कृषि स.स.लि.	ज्ञान ब. श्रेष्ठ	वाँसवारी-७
४		रेशम ब. पाथ	ठुलोसिरुवारी-२
५	शुभ श्री कृषि स.स.लि.	नेत्र ब. ढकाल	वाँसवारी-७
६	सिन्धुपाल्चोक वचत तथा ऋण स.स.लि.	मणिराम दंगाल	भोटेचौर-१
७	भुल्के घाँम वचत तथा ऋण स.स.लि.	प्रेम बहादुर कोइराला	मेलम्ची-२
८	लक्ष्मी दुग्ध उत्पादक स.स.लि.	चेङ्गा लामा	मेलम्ची-४
९	नमुना महिला विकास वचत तथा ऋण स.स.लि.	वाल कृष्ण आचार्य	शिखरपुर-६
१०	फलामे साना किसान कृषि स.स.लि.	देवोत्तम दुलाल	शिखरपुर-२
११	उद्धार मेलम्ची वचत तथा ऋण स.स.लि.	ध्रुव लाल श्रेष्ठ	मेलम्ची-२
१२	सुर्यमुखी साना किसान कृषि स.स.लि.	मित्रला चौलागाई	भोटेचौर-१
१३	दुवाचौर उपभोक्ता स.स.लि.	दिनेश गिरी	दुवाचौर-९
१४	विष्णु लक्ष्मी कृषि स.स.लि.	कोमल गिरी	दुवाचौर-९
१५	दुवाचौर सामुदायिक कृषि स.स.लि.	गणेश तामाङ्ग	दुवाचौर-४
१६	बथलादेवी उपभोक्ता स.स.लि.	चित्र प्रसाद आचार्य	शिखरपुर-६
१७	गणतान्त्रिक दुग्ध उत्पादक स.स.लि.	उमानाथ तिवारी	वाँसवारी-५
१८	ओखेनी वचत तथा ऋण स.स.लि.	गोविन्द प्रसाद चौलागाई	भोटेचौर-१
१९	इनद्रावती गंगा बहुउद्देश्यीय स.स.लि.	सिताराम श्रेष्ठ	फटकशिला-८
२०	सिन्धु कृषि सुधार बहुउद्देश्यीय स.स.लि.	सुन्दर प्रसाद चौलागाई	भोटेचौर-२
२१	आधुनिक कृषि स.स.लि.	मदन प्रसाद पौड्याल	वाँसवारी-४
२२	नव जागृति दुग्ध उत्पादक स.स.लि.	खिल प्रसाद ढुंगाना	तालामाराङ-१
२३	समिक्षा कृषि स.स.लि.	केदार प्रसाद घोरासेनी	वाँसवारी-७
२४	सिन्धुकोट महिला वचत तथा ऋण स.स.लि.	विमला पौडेल	सिन्धुकोट-३

क्र.स.	सहकारीको नाम	विक्रेताको नाम	ठेगाना
२५	कृषकहित सहकारी स.लि.	सहदेव तिवारी	बाँसवारी-५
२६	सिन्धुकोट दुग्ध उत्पादक सहकारी स.स.लि.	राम चन्द्र खतिवडा	सिन्धुकोट-१
२७	सिन्धुवेशी बहुउद्देश्यीय स.स.लि.	गणेश प्रसाद चौलागाई	सिन्धुकोट-७
२८	उद्यमी बचत तथा ऋण स.स.लि.	प्रकाश नेपाली	शिखरपुर-७
२९	जनसेवा बचत तथा ऋण स.स.लि.	गणेश प्रसाद लामिछाने	भोटेचौर-४
३०	रातोघाम सानाकिसान कृषि स.स.लि.	प्रेम बहादुर चापागाई	शिखरपुर-५
३१	भूमेश्वरी दुग्ध उत्पादक सहकारी स.स.लि.	मंगले तामाङ्ग	मेलम्ची-४
३२	नमूना महिला बचत तथा ऋण स.स.लि.	विन्दा ढकाल	बाँसवारी-७
३३	गौरीश्वर चन्द्र दुग्ध उत्पादक स.स.लि.	राम बहादुर तामाङ्ग	मेलम्ची न.पा.-५

स्रोत : मेलम्ची कृषि सेवा केन्द्र, २०७५

सहकारी संस्थाको नामावली

क्र.स.	संस्थाको नाम, ठेगाना	किसिम	क्र.स.	संस्थाको नाम, ठेगाना	किसिम
१	जुगल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	बचत तथा ऋण सहकारी	६०	पञ्चमुखी दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	दुग्ध सहकारी
२	मिलन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, बाँसवारी	बचत तथा ऋण सहकारी	६१	मनकामना दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, भोटेचौरी	दुग्ध सहकारी
३	मेलम्ची बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	बचत तथा ऋण सहकारी	६२	बगुवा दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, शिखरपुर	दुग्ध सहकारी
४	हातेमाले बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, तालामाराङ्ग	बचत तथा ऋण सहकारी	६३	सिन्धुमिलन दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	दुग्ध सहकारी
५	प्रगतिशिल महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, बाँसवारी	बचत तथा ऋण सहकारी	६४	सुर्यमुख बहुउद्देश्य सहकारी संस्था लिमिटेड, भोटेचौर	बहुउद्देश्य सहकारी
६	ओखेनी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, भोटेचौर	बचत तथा ऋण सहकारी	६५	शिखरपुर बहुउद्देश्य सहकारी संस्था लिमिटेड, शिखरपुर	बहुउद्देश्य सहकारी
७	पञ्चकन्या बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, बाँसवारी	बचत तथा ऋण सहकारी	६६	माभी बहुउद्देश्य सहकारी संस्था लिमिटेड, शिखरपुर	बहुउद्देश्य सहकारी

क्र.स.	संस्थाको नाम, ठेगाना	किसिम	क्र.स.	संस्थाको नाम, ठेगाना	किसिम
८	सिन्धुकोट बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, सिन्धुकोट	बचत तथा ऋण सहकारी	६७	कृषि सुधार बहुउद्देश्य सहकारी संस्था लिमिटेड, भोटेचौर	बहुउद्देश्य सहकारी
९	पन्चकन्या बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड	बचत तथा ऋण सहकारी	६८	सहयोगी बहुउद्देश्य सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	बहुउद्देश्य सहकारी
१०	जागेश्वरी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	बचत तथा ऋण सहकारी	६९	सिन्धुबेंसी बहुउद्देश्य सहकारी संस्था लिमिटेड, सिन्धुकोट	बहुउद्देश्य सहकारी
११	नमूना बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, शिखरपुर	बचत तथा ऋण सहकारी	७०	शुभकामना उपभोक्ता सहकारी संस्था लिमिटेड, बासवारी	उपभोक्ता सहकारी
१२	सृजना बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, ज्यामिरे	बचत तथा ऋण सहकारी	७१	दुवाचौर उपभोक्ता सहकारी संस्था लिमिटेड, दुवाचौर	उपभोक्ता सहकारी
१३	सृजनशिल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, फट्कशिला	बचत तथा ऋण सहकारी	७२	सिन्धुगौतम उपभोक्ता सहकारी संस्था लिमिटेड, सिन्धुकोट	उपभोक्ता सहकारी
१४	बाहुनेपाटी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, बाँसवारी	बचत तथा ऋण सहकारी	७३	सिद्धेश्वरी कफि सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	कफि सहकारी
१५	शुभ कामना बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	बचत तथा ऋण सहकारी	७४	पञ्चकन्या कफि उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	कफि सहकारी
१६	त्रिशक्ति: बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, ज्यामिरे	बचत तथा ऋण सहकारी	७५	इन्द्रावती फलफूल तथा तरकारी उत्पादक स. सं लि, फट्कशिला	कृषि सहकारी
१७	साभेदारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, तालामाराङ्ग	बचत तथा ऋण सहकारी	७६	सिन्धु उपत्यका कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड, भोटेचौर	कृषि सहकारी
१८	शिवपुरी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड, भोटेचौर	बचत तथा ऋण सहकारी	७७	आधुनिक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड, बाँसवारी	कृषि सहकारी
१९	सिन्धु कल्याणकारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि., सिन्धुकोट	बचत तथा ऋण सहकारी	७८	शुभश्री कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड, बाँसवारी	कृषि सहकारी

क्र.स.	संस्थाको नाम,ठेगाना	किसिम	क्र.स.	संस्थाको नाम,ठेगाना	किसिम
२०	शिखरपुर मातृशिशू बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.,शिखरपुर	बचत तथा ऋण सहकारी	७९	तालामाराङ्ग कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,तालामाराङ्ग	कृषि सहकारी
२१	फट्केश्वर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.,फट्कशिला	बचत तथा ऋण सहकारी	८०	जरायटार सामुदायिक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,जरायटार,मेलम्ची	कृषि सहकारी
२२	दियालो महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.,सिन्धुकोट	बचत तथा ऋण सहकारी	८१	तपचुली सामुदायिक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,भोटेचौर	कृषि सहकारी
२३	उद्यमि बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.,शिखरपुर	बचत तथा ऋण सहकारी	८२	खडिकादवी कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,शिखरपुर	कृषि सहकारी
२४	चन्द्रावती महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.,मेलम्ची	बचत तथा ऋण सहकारी	८३	ठिकुरबेशि कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड, बाँसबारी	कृषि सहकारी
२५	ग्रामिण कृषक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.,भोटेचौर	बचत तथा ऋण सहकारी	८४	मुनालु सामुदायिक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड, हैवुङ्ग	कृषि सहकारी
२६	सिन्धुकोट महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.,सिन्धुकोट	बचत तथा ऋण सहकारी	८५	तेसेँ सामुदायिक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,तालामाराङ्ग	कृषि सहकारी
२७	हैवुङ्ग महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. हैवुङ्ग	बचत तथा ऋण सहकारी	८६	पातालगुफा कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,भोटेचौर	कृषि सहकारी
२८	त्रिपुरा सुन्दरी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. ,बाँसबारी	बचत तथा ऋण सहकारी	८७	शितलादेवि महिला कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,शिखरपुर	कृषि सहकारी
२९	कालिका बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. ज्यामिरे	बचत तथा ऋण सहकारी	८८	भूमिस्थान सामुदायिक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,तालामाराङ्ग	कृषि सहकारी
३०	आरति बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.,मेलम्ची	बचत तथा ऋण सहकारी	८९	नव शिखर कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,सिन्धुकोट	कृषि सहकारी
३१	भुल्केघाम बचत तथा ऋण सहकारी लिमिटेड,मेलम्ची	बचत तथा ऋण सहकारी	९०	कर्तव्यशिल कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,फट्कशिला	कृषि सहकारी

क्र.स.	संस्थाको नाम,ठेगाना	किसिम	क्र.स.	संस्थाको नाम,ठेगाना	किसिम
३२	सिन्धुदिप बचत तथा ऋण सहकारी लिमिटेड,थकनि	बचत तथा ऋण सहकारी	९१	समन्वय कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,मेलम्ची	कृषि सहकारी
३३	सरोकार बचत तथा ऋण सहकारी लिमिटेड,मेलम्ची	बचत तथा ऋण सहकारी	९२	श्री ज्ञानेदय कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,शिखरपुर	कृषि सहकारी
३४	उपयोगी बचत तथा ऋण सहकारी लिमिटेड,तालामाराङ्ग	बचत तथा ऋण सहकारी	९३	श्री धारापानी कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,शिखरपुर	कृषि सहकारी
३५	इन्द्रावती महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड,मेलम्ची	बचत तथा ऋण सहकारी	९४	पवित्र कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड, बाँसबारी	कृषि सहकारी
३६	जागृति महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड,मेलम्ची	बचत तथा ऋण सहकारी	९५	श्री तिनकन्दा (सेतीदेवी) कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,शिखरपुर	कृषि सहकारी
३७	नमूना महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड,बासबारी	बचत तथा ऋण सहकारी	९६	आर्कषण कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,फट्कशिला	कृषि सहकारी
३८	त बचत तथा ऋण सहकारी लिमिटेड,दुवाचौर	बचत तथा ऋण सहकारी	९७	निग्लेनी कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,मेलम्ची	कृषि सहकारी
३९	सिन्धुकोट दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, सिन्धुकोट	दुग्ध सहकारी	९८	सिम्ले कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,मेलम्ची	कृषि सहकारी
४०	त्रिवेणी दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, ज्यामिरे	दुग्ध सहकारी	९९	शेराङ्ज्यी कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,थकनि	कृषि सहकारी
४१	कालीका दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, फट्कशिला	दुग्ध सहकारी	१००	विष्णु लक्ष्मी कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,दुवाचौर-८	कृषि सहकारी
४२	माभीगाऊँ दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड,शिखरपुर	दुग्ध सहकारी	१०१	धर्तिका सानाकिसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,सिन्धुकोट	कृषि सहकारी
४३	भिमसेन दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, फट्कशिला	दुग्ध सहकारी	१०२	दुवाचौर सामुदायिक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,दुवाचौर-८	कृषि सहकारी

क्र.स.	संस्थाको नाम,ठेगाना	किसिम	क्र.स.	संस्थाको नाम,ठेगाना	किसिम
४४	गोल्मरानी दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, ज्यामिरे	दुग्ध सहकारी	१०३	रातोघाम कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,शिखरपुर	कृषि सहकारी
४५	सिन्धेश्वर दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, भोटेचौर	दुग्ध सहकारी	१०४	फलामे सानाकिसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,शिखरपुर	कृषि सहकारी
४६	कोटाचौर दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, शिखरपुर	दुग्ध सहकारी	१०५	सेवक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,मेलम्ची	कृषि सहकारी
४७	काउलेदोभान दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड,हैबुङ्ग	दुग्ध सहकारी	१०६	समिक्षा कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,बासवारी	कृषि सहकारी
४८	देविस्थान दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड,भोटेचौर	दुग्ध सहकारी	१०७	संगम फलफूल तथा तरकारी उत्पादक स. सं लि,बासवारी	कृषि सहकारी
४९	सेतीदेवि दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, भोटेचौर	दुग्ध सहकारी	१०८	कृषकहित कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,बासवारी	कृषि सहकारी
५०	सहमती दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, फट्कशिला	दुग्ध सहकारी	१०९	सुर्यमूखि सानाकिसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,भोटेचौर	कृषि सहकारी
५१	नारायनटार दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड,बाँसवारी	दुग्ध सहकारी	११०	बाघमारा कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,शिखरपुर	कृषि सहकारी
५२	श्रीकृष्ण दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड,थकनी	दुग्ध सहकारी	१११	जय सानाकिसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,बाँसवारी	कृषि सहकारी
५३	पाटीचौर दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, सिन्धुकोट	दुग्ध सहकारी	११२	कर्मभूमि कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,मेलम्ची	कृषि सहकारी
५४	मानेभन्ज्याङ्ग दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड,बाँसवारी	दुग्ध सहकारी	११३	काप्लेखोला कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,मेलम्ची	कृषि सहकारी
५५	गणतान्त्रिक दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड,बाँसवारी	दुग्ध सहकारी	११४	अमरापुरी कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,दुवाचौर	कृषि सहकारी

क्र.स.	संस्थाको नाम, ठेगाना	किसिम	क्र.स.	संस्थाको नाम, ठेगाना	किसिम
५६	टुनि महाकाली दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, बाँसवारी	दुग्ध सहकारी	११५	ओखरेभन्याङ्ग सानाकिसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड, दुवाचौर	कृषि सहकारी
५७	फलामेढुगां दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, बाँसवारी	दुग्ध सहकारी	११६	घट्टेखोला कृषि कबुलियत वन सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	कृषि सहकारी
५८	भूमेश्वरी दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	दुग्ध सहकारी	११७	दिगो कृषि विकास कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड, मेलम्ची	कृषि सहकारी
५९	डाडापाखा दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लिमिटेड, सिन्धुकोट	दुग्ध सहकारी	११८	फट्कशिला कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड, फट्कशिला	कृषि सहकारी

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिका कार्यालय, प्रशासन शाखा, २०७४

आई. पि. एम. कृषक पाठशालाहरु

सि.नं.	कृषक पाठशालाको नाम	ठेगाना	पाठशाला संचालन भएको साल	बाली	सहभागी संख्या
१	जागृति आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	बाँसवारी	२०५५	धान	२५
२	नमुना आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	मेलम्ची	२०६०	कांक्रा	२६
३	डूडेखोला आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	मेलम्ची	२०६१	धान	२३
४	ललिसागर आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	मेलम्ची	२०६१	धान	२५
५	इनद्रावती आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	ज्यामीरे	२०६२	धान	२२
६	सिम्खेत आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	ज्यामीरे	२०६३	धान	२९
७	बसुन्धरा आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	मेलम्ची	२०६५	चैते धान	२५
८	फुलवारी आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	ज्यामीरे	२०६६	बन्दा	२५
९	सितलादेवी आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	शिखरपुर	२०६६	कांक्रा	२५
१०	खडिकादेवी आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	शिखरपुर	२०६६	मकै	२५
११	सेतीदेवी आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	ज्यामीरे	२०६७	कांक्रा	२५
१२	सिद्धेश्वरी आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	सिन्धुकोट	२०६७	कांक्रा	२५
१३	शिखरपुर आई.पि.एम. कृषक पाठशाला	शिखरपुर	२०७१	गोलभेंडा	२५

१४	आरुवोटे आइ.पि.एम.कृषक पाठशाला	मेलम्ची न.पा.७	२०७२	गोलभेंडा	२५
----	-------------------------------	----------------	------	----------	----

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. ७३७४ को वार्षिक प्रतिवेदन

कृषक समूहहरु

क्र.स	समूहको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम
१	सन्धु गिराञ्चौर कृ.स	मेलम्ची-८	कृष्ण प्र.तिवारी
२	हरियाली कृषक समुह	हैवुड-२	देवेन्द्र गुरुड
३	ज्योति भज्याङ कृ.स	दुवाचौर-१	वीर बहादुर दोड
४	मखमली महिला कृ.स	मेलम्ची-१	शर्मिला तामाङ
५	कर्मठशील महिला कृ.स	मेलम्ची-१	लक्ष्मी बस्नेत थापा
६	डाफे सबल कृ.स	हैवुड-६	गंगामाया थामी
७	शिवपुरी सबल कृ.स	हैवुड-८	धन ब. तामाङ
८	भुमेस्थान गौरीटोल	हैवुड-७	सिरमाया तामाङ
९	सिन्धु सम्राह सबल कृ.स	हैवुड-५	निर्मला तामाङ
१०	बछलादेवी कृ.स	हैवुड-५	प्रेम कुमार राउत
११	कोपिला कृ.स	मेलम्ची न.पा.-२	सुनिता ढुंगाना
१२	च्याउ उत्पादन महिला कृ.स	मेलम्ची न.पा.-१	छत्र कु देउजा
१३	बेमौसमी तरकारी उत्पादन कृ.स	मेलम्ची न.पा.-५	केलेन्द्र तामाङ
१४	महिला जागरण कृ.स	मेलम्ची न.पा.-६	शर्मिला सापकोटा
१५	जेएचपी महिला कृ.स	मेलम्ची न.पा.-११	लक्ष्मी माया घले
१६	भुमेस्थान कृ.स	मेलम्ची-१	दिपेन्द्र गोले
१७	लहमिन कृ.स	शिखरपुर-६	अमर सापकोटा
१८	लाम्हेन्दो कृषि कृ.स	मेलम्ची-२	शेर ब. तामाङ
१९	भैरवीदेवी कृ.स	दुवाचौर-२	दमाई तामाङ
२०	लामगाउँ सामुदायिक कृ.स	दुवाचौर-९	टिका तामाङ
२१	सृजनशिल महिला कृ.स.	दुवाचौर-८	सम्भना गिरि
२२	जलेपादवी मिश्रित कृ.स	दुवाचौर-५	लक्ष्मी गिरि
२३	अन्नपूर्ण कृ.स	दुवाचौर-४	गणेश तामाङ
२४	तामाङ उत्थान दिहची कृ.स	दुवाचौर-९	जल ब. दोड
२५	नेपाली गतिशिल मिश्रित कृ.स	दुवाचौर-२	राम कुमार नेपाली
२६	सुन्दरीदेवी कृ.स	दुवाचौर-१	आशमान तामाङ
२७	मनकामना मिश्रित कृ.स	दुवाचौर-६	डिल ब.घले
२८	मन्थलादेवी कृषक समूह	थकनी-५	सावित्री खनाल
२९	डाडाकटेरी पावर कृषक समूह	थकनी-४	रिता तामाङ
३०	सुनखानी टोल मिश्रित कृषक मसूह	थकनी-५	गंगा तामाङ
३१	कृष्ण कृषक समूह	थकनी-१	गोविन्द बहादुर घिमिरे
३२	सगरमाथा महिला कृ.स.	थकनी-२	मुगा घोरासैनी
३३	तौलेश्वरी आमा कृषक मसूह	थकनी-७	जनमाया तामाङ
३४	बुढीचौर देउराली महिला कृ.स.	थकनी-६	कुमारी तामाङ

क्र.स	समूहको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम
३५	रिगेश्वरी माहादेव म.कृ.स.	थकनी-९	ठुली तामाङ
३६	मनकामना कृषक समूह	थकनी-८	दिल व. तामाङ
३७	पाचपोखरी महिला कृ.स.	दुवाचौर-३	सलिन श्रेष्ठ
३८	नवशिख यूवा कृषक समूह	मेलम्ची-१२	लिलानाथ दाहाल
३९	प्रगतिशिल कृ.स.	ज्यामिरे-२,१	कृष्ण व. विष्ट
४०	इनद्रावति कृषक समूह	मेलम्ची-३	खिल कुमारी भट्टराई
४१	दुङ्गानावेश कृषक समुह	मे.न.पा ६	सान्नानि प्याकुरेल
४२	घलानटोल सवल कृषक समुह	मे.न.पा ३	उर्मिला तमाङ
४३	मजुवा जनजागृति कृषक समुह	मे.न.पा ३	राजु गुरुङ
४४	किवि कृषक समुह	मे.न.पा ३	ज्ञानि ठकाल
४५	लोकेश्वर महादेव सवल कृषक समुह	मे.न.पा ३	सुनिता वाइवा
४६	सगरमाथा हिमचुलि सवल कृषक समुह	मे.न.पा ३	गोपाल सिं तमाङ
४७	गौरुङ टोल सवल कृषक समुह	मे.न.पा ३	भोल बहादुर तमाङ
४८	लुम्रुङ देवि कृषक समुह	मे.न.पा ४	म्लासो तमाङ
४९	मंगल भूमि कृषक समुह	मे.न.पा ४	सुन्तली तमाङ
५०	डिहि सौति सवल कृषक समुह	मे.न.पा ४	सन्जिता तमाङ
५१	माँ सरस्वति कृषक समुह	मे.न.पा ४	कल्पना अर्याल
५२	श्री देवि सवल कृषक समुह	मे.न.पा ४	इरमान तमाङ
५३	श्री पञ्चकन्या कृषक समुह	मे.न.पा ४	सुकु माया तमाङ
५४	श्री लाली गुराँस महिला कृषक समुह	मे.न.पा ४	सर्मीला कार्की
५५	श्री अंजर बासवारी कृषक समुह	मे.न.पा १२	प्रदिप आर्चाय
५६	श्री भुमीसुधार कृषक समुह	मे.न.पा ४	तोकसानी तमाङ
५७	श्री सानो मुसुरे सवल कृषक समुह	मे.न.पा ४	श्याम बहादुर अर्याल
५८	श्री धौलेश्वर कृषक समुह	मे.न.पा ५	अशोक कुमार खडका
५९	श्री प्रगतिशिल महिला कृषक समुह	मे.न.पा १३	
६०	श्री प्रगतिशिल तरकारी उत्पादक कृषक समुह	मे.न.पा ६	
६१	श्री गणेशस्थान कृषक समुह	मे.न.पा १२	विष्णु प्रसाद नेपाल
६२	लालीगुराँस कृषक समुह	मे.न.पा ११	चित्र कुमारी दुलाल
६३	सलोङ्ग सत्यसमाज कृषक समुह	मे.न.पा ११	दिप बहादुर तमाङ
६४	सिन्धु गिरान्चौर कृषक समुह	मे.न.पा १२	कृष्ण प्रसाद तिवारी
६५	प्रगतिशिल कृषक समुह	मे.न.पा ११	रामजी प्रसाद दुलाल

स्रोत : मेलम्ची नगरपालिका कार्यालय, कृषि विकास शाखा, २०७५

पशुपालन गर्ने कृषक समूहहरु

क्र.स	समूहको नाम	वडा नं.	समूहको किसिम	गठन मिति	सदस्य संख्या			हितकोष	
					महिला	पुरुष	कुम्भ	बचत	लगानी
१	गैरीगाउँ बाखापालन समूह	६	मिश्रित		२	५	७	१०००	१०००
२	जाल्पादेवी भैसी विकास समूह	११	मिश्रित	२०६५।१।१९	१	८	९	५०००	४५००
३	भञ्ज्याङ्ग कृषक समूह	१, २	मिश्रित		२	८	१०	१०००	१०००
४	श्री मन्दुडाँडा बाखापालन समूह	७, ८	मिश्रित		४	५	९	५००	५००
५	व्यावसाय उन्मुख भैसी विकास समिति	६	मिश्रित		५	५	१०	३०००	३०००
६	व्यावसाय उन्मुख भैसी विकास समिति	६	पुरुष		१०		१०	३०००	३०००
७	श्रृजनशील पशुपालन समूह	१०	मिश्रित		१४	७	२१	८०००	८०००
८	नमुना कृषि तथा पशुपालन समूह	४	महिला	२०६७।१।१२	१३	०	१३	९१००	९१००
९	नारण महादेव जनजाति कृषक समूह	४	मिश्रित	२०६८।५।१९	३	७	१०	६००	६००
१०	सुनखानी जनजाति कृषक समूह	४	मिश्रित	२०६८।५।१९	४	६	१०	६००	६००
११	खडिका देवी बाखापालन समूह	१०	मिश्रित	२०६८।८।२२	१	६	७		
१२	गिताञ्जली बाखा विकास समूह	१०	मिश्रित	२०६८।१।१९	३	४	७		
१३	शिखरपुर पशुपालन कृषक समूह	१०	मिश्रित	२०६८।१।१२	१	८	९		
१४	शिखरपुर कृषि तथा पशुपालन समूह	१०	मिश्रित	२०६७।३।१०	६	४	१०	२५,०००	
१५	नवविहानी अर्गानिक कृषि समूह	३	मिश्रित	२०७०।१।४	५	११	१६		
१६	पञ्चकन्या पशुपालन कृषक समूह	११	महिला	२०६७।१।२।१९ ०	२३		२३	४०,०००	४०,०००
१७	महिला पशुपालन कृषक समूह	११	महिला	२०६६।३।३३	१३		१३	३५,०००	३५,०००
१८	चण्डेश्वरी पशुपालन कृषक समूह	१२	मिश्रित	२०७०।१।८			२७	१३,३९४	१२,२००
१९	मनकामना पशु सेवा कृषक समूह	४	मिश्रित	२०६९।१।१।२ ४			२३	२२०	
२०	बाखापालन कृषक समूह	१, २	मिश्रित	२०७१।३।६	७	८	१५		
२१	कुखुरापालक कृषक समूह	१, २	मिश्रित	२०७१।२।२०	७	११	१८		
२२	शिभपुरी पशुपालन कृषक समूह	१, २	मिश्रित	२०७१।२।२७	६	१०	१६		
२३	संपुक्त प्रगतिशिल युवा कृषक समूह	९	मिश्रित	२०७१।२।१			२६	१३०,०००	
२४	हैबुड सिन्धु हिमालयान कृषक समूह	३	मिश्रित	२०७१।३।२२			२०	२,०००	
२५	कोपिला कृषक समूह	६	मिश्रित	२०७१।४।५			१०		

श्रोत : जिल्ला प्रोफाइल सहित वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका आ. व. २०७२/७३, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

मुख्य सडकहरुको विवरण

क्र.स.	सडकको नाम/छोएका बस्तीहरु	Class	छोएका वडाहरु	ROW (मि)	लम्बाई (कि.मि.)
१	फट्केश्वरी-नेपालथोक-कोतडाँडा-शंखरापुर नगरपालिका	A	१३	२०	३.८९
२	छपली-साल्मे-पाटीभञ्ज्याङ	A	३, ४	२०	७.०८
३	खाल्डे खोला-सिम्ले-बाघमारा-कोरिडोर रोड	A	९, १०	२०	९.५७
४	तालामाराङ-हुंगे नवेशी माने-भञ्ज्याङ-बतासे-ओखेनी चौर-थकनी-पाल्छेन-ठूलो भञ्ज्याङ-पाटी भञ्ज्याङ	A	४, ६	११	१९.७७
५	दोभानटार-जोगिमरुवा-केराउनी-लाभगाउँ-ककनी	A	७, ८, ११	२०	१२.२२
६	ढाडखोला पुल-डुम्रीचौर-ढकालथोक-भिमसेनस्थान-थाती-शंखरपुर नगरपालिका	B	१३	१५	४.५८
७	भिमसेनस्थान-रामपुर-ज्यामिरे-गोल्मास्थान-खड्काथोक-डब्ल्याङ-नाल्हाले-मगरगाउँ-पातले	B	९, १०	१५	१३.३२
८	दनुवारगाउँ-स्वारा-सुङ्गुरफाँट-धरना-सुनखानी-तप्रसा-पाल्चोकघ्याङ	B	७, ८, ११	२०	११.३
९	तालामाराङ-भटारछाप-पोखरे	B	७	१५	४.८२
१०	काउले दोभान-डाँडा थोक-३ नं. वडा कार्यालय-शिवपुरी-चिसापानी	B	३	१५	८.९५
११	ढाडखोला पुल-फटकशिला-ढकालवेसी	C	१३	१०	४.८१
१२	हुंगाना थोक-शंखरापुर नगरपालिका	C	१३	१०	३.३५
१३	ढुकुरवेसी-भञ्ज्याङ-डाँडागाउँ-प्राजीटोल-रोकाटोल-भोटचौर	C	१, १२	१०	१३.०२
१४	खाल्डे-निबुगाउँ-सुलेछाप	C	१, २, ५	१०	४.८७
१५	डाँडाथोक-मजुवा-गुरुङगाउँ-निबुगाउँ	C	२, ३	१०	६.६१
१६	दहपोखरी-बब्राङ-डाँडाथोक	C	३, ४	१०	५.९७
१७	समी-डाँडाकटेरी-पाल्छेन	C	४	१०	४.७६
१८	अमाले-पिप्ले-सानोमुसुरे-ओखेनी चौर	C	४	१०	६.३१
१९	हुंगेछाप-धिमालडाँडा-सिन्धुकोट-धुसेनीचौर	C	५, ११	१०	७.४८
२०	अमाले डाँडा-च्यान डाँडा	C	१२	१०	३.९२
२१	बाहुनेपाटी-बाँसवारी-थाक्ले-धुसेनी	C	५, ११, १२	१०	११.६२

क्र.स.	सडकको नाम/छोएका बस्तीहरु	Class	छोएका वडाहरु	ROW (मि)	लम्बाई (कि.मि.)
२२	च्यानडाँडा-डडुवा-कटुञ्जे	C	११, १२	१०	३.४७
२३	ढकाल खहरे-ढकालथोक-चालिसटोल-पाण्डेगाउँ-डडुवा	C	११, १२	१०	६.८२
२४	मेलम्ची-ढुंगे-कटुञ्जे-धुसेनी	C	११	१०	८.४८
२५	मेलम्ची-टार	C	११	१०	०.५३
२६	संसारेडाँडा-शिखरपुर	C	९, १०	१०	४.०२
२७	शिखरपुर-ज्यामिरे	C	९, १०	१०	२.१६
२८	खड्काथोक-स्याङ्बोटोल-छानमुख गुफा-मुलखर्क	C	९	१०	८.२१
२९	गुफा-राजदलटोल-हलहले	C	९	१०	२.३३
३०	खड्काथोक-दनुवार गाउँ-मदकीन-बलुवा	C	९	१०	६.२५
३१	दनुवारगाउँ-रातमाटा	C	९	१०	१.७९
३२	भैसे-कातेडाँडा	C	८	१०	१.५७
३३	पोखरे-लाभगाउँ	C	७, ८	१०	१.८५
३४	तल्लाथोक-दमाइटोल-पोखरेटोल	C	७, ८	१०	४.२४
३५	घतारेटोल-हावाडाँडा-ठूलोचौर	C	७, ११	१०	५.०३
३६	नेपाने-आचार्यटोल-वडा नं ६ वडा कार्यालय-माफीगाउँ	C	६	१०	५.७८
३७	धुसेनीचौर-माथिल्लोगाउँ	C	५, ६, ११	१०	३.८१
३८	थानकुने भञ्ज्याङ-चिप्लिङ	C	४	१०	७.३४
३९	तल्लो गाउँ-तेर्सै देउजागाउँ-तालामाराङ	C	६	१०	२.९६
४०	फट्केश्वरी-काफलचौर-घोरसैनी टोल	C	१३	१०	३.५६

स्रोत : विषयगत भेला, भाद्र, २०७५

उत्पादन मुलक उद्योगहरु

क्र.स.	वडा नं.	फर्मको नाम	उद्देश्य	पूँजी	वार्षिक आमदानी
१	११	मेलम्ची खाद्य उद्योग	खाद्यान्न	५००,०००	२१९,०००
२	११	जाल्पादेवी दुध चिस्यान केन्द्र	दुध चिसो पोर्न	५,०००,०००	७३०,०००
३	११	जय बागेश्वरी डेरी फर्म उद्योग	दुध संकलन विक्री	८००,०००	२,१९०,०००
४	११	इनद्रावती दुध उत्पादन तथा संकलन केन्द्र	दुध संकलन विक्री	३००,०००	७,५६०,०००
५	११	इनद्र दुध डेरी उद्योग	दुध संकलन विक्री	३००,०००	१,५००,०००

क्र.स.	बडा नं.	फर्मको नाम	उद्देश्य	पूँजी	वार्षिक आम्दानी
६	११	पाल्चोकी बेकरी तथा चिया पसल	बेकरी विक्री	३००,०००	५००,०००
७	११	मेलम्ची पाउरोटी उद्योग	पाउरोटी उत्पादन	५००,०००	१,२००,०००
८	११	इनड्रेशवरी श्रेष्ठ बेकरी उद्योग	बेकरी उत्पादन	३००,०००	१,०००,०००
९	११	श्रेष्ठ बरफ उद्योग	बरफ उत्पादन	१००,०००	३००,०००
१०	११	डि. ए ग्गिल उद्योग	ग्गिल उद्योग	३००,०००	५,१००,०००
११	११	गौरी शंकर ग्गिल उद्योग	ग्गिल उद्योग	५००,०००	९५०,०००
१२	११	मेलम्ची ग्गिल उद्योग	ग्गिल उद्योग	५००,०००	४६७,५००
१३	११	लक्ष्मी ग्गिल उद्योग	ग्गिल उद्योग	३००,०००	१,५००,०००
१४	६	अर्याल ग्गिल उद्योग	ग्गिल उद्योग	३००,०००	१,०००,०००
१५	११	इन्द्रावती ग्गिल उद्योग	ग्गिल उद्योग	५००,०००	७००,०००
१६	११	पाल्चोकीमाई सुनचाँदी गहना पसल	गहना बनाउने	३००,०००	२,०००,०००
१७	११	सयपत्री सुनचाँदी गहना पसल	गहना बनाउने	२,०००,०००	५,०००,०००
१८	११	जालपा सुनचाँदी ज्वेलस	गहना बनाउने	२,०००,०००	१,०००,०००
१९	११	श्री राम सुनचादी पसल	गहना बनाउने	३००,०००	१,०००,०००
२०	१३	मेलम्ची फटकेश्वर इनड्रवाती स्टोर्श	गिट्टी रोडा उत्पादन	१६,३३२,०००	४२,१४८,८६४
२१	१३	मेलम्चि कशर एग्गिगेट प्रा.लि.	गिट्टी रोडा उत्पादन	२,०००,०००	८,०००,०००
२२	१३	जालपा इनफास्ट्रक्चर कसर उद्योग	गिट्टी रोडा उत्पादन	२,०००,०००	३००,०००
२३	३	ॐ कार सिमेन्ट रिङ्ग ब्लक उद्योग	ब्लक रीङ्ग उत्पादन	५००,०००	८००,०००
२४	११	मेलम्ची टायल उद्योग	ब्लक र टायल उत्पादन	७००,०००	१,२००,०००
२५	३	हैबुड ब्लक उद्योग	ब्लक उत्पादन	३००,०००	५००,०००
२६	१२	पाँचपोखरी ग्गिल उद्योग	ग्गिल उद्योग	३००,०००	६५०,०००
२७	१२	महाकाली ग्गिल उद्योग	ग्गिल उद्योग	१८०,५००	४८०,०००
२८	१२	यनिक कन्ट्रक्सन	ठेक्कापट्टा	३००,०००	
२९	१२	आर.वि. कन्ट्रक्सन ए. सप्लायर्स	ठेक्कापट्टा	३००,०००	३,०००,०००

क्र.स.	वडा नं.	फर्मको नाम	उद्देश्य	पूँजी	वार्षिक आम्दानी
३०	१२	रक्तमाला रोज ढङ्गा उ.	गिट्टी बालुवा उत्पादन	५,०००,०००	
३१	१२	पाथिभरा एग्रिगेट इन्डष्ट्रिज	गिट्टी बालुवा उत्पादन	५,०००,०००	१५५,८९५
३२	१२	पाल्चोकमाई इनप्रास्टक्चर	गिट्टी बालुवा उत्पादन	२,०००,०००	३०,०००
३३	४	थकनी निर्माण सेवा	ठेक्कापट्टा	३००,०००	१,०००,०००
३४	४	सिन्धु हाइड्रो एण्ड जनरल कन्स्ट्रक्सन	ठेक्कापट्टा	३००,०००	३,०००,०००
३५	४	डाँडा कटेरी चण्डेश्वरी निर्माण सेवा	ठेक्कापट्टा	५००,०००	
३६	४	चामुण्डा निर्माण सेवा	ठेक्कापट्टा	३००,०००	३,०००,०००
३७	१३	स्वराज कन्स्ट्रक्सन	ठेक्का पट्टा	३००,०००	
३८	१३	फटिकेश्वर निर्माण सेवा	ठेक्का पट्टा	३००,०००	
३९	१३	यम के. निर्माण सेवा	ठेक्का पट्टा	३००,०००	
४०	१३	न्यू ढकाल कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	ठेक्का पट्टा	३००,०००	
४१	१३	गोल्मा निर्माण सेवा	ठेक्का पट्टा	३००,०००	
४२	१३	तिलामचौर पोल्ट्री फर्म	कुखुरापालन	३००,०००	
४३	१३	भूमि निर्माण सेवा	गिट्टी रोडा उत्पादन	५,०००,०००	२७,५००,०००
४४	९	न्यू वि. एस्. कन्स्ट्रक्सन	ठेक्का पट्टा	३००,०००	३,०००,०००
४५	९	केवि. एण्ड स्याडबो कन्स्ट्रक्सन	ठेक्का पट्टा	५००,०००	१,०००,०००
४६	१०	हिरा निर्माण सेवा	ठेक्कापट्टा	५०,०००	१,०००,०००
४७	१०	के.एण्ड जे कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.	निर्माण सम्बन्धि	५,०००,०००	१२०,०००,०००
४८	१, २	ढाप भोटेचौर निर्माण सेवा	ठेक्का पट्टा	५०,०००	
४९	१, २	निवुवा गाँउ निर्माण सेवा	ठेक्का पट्टा	५०,०००	
५०	१, २	रुपा निर्माण सेवा	ठेक्का पट्टा	३००,०००	
५१	१, २	बद्री निर्माण सेवा	ठेक्का पट्टा	५०,०००	
५२	५	चन्द्र सुर्य कन्स्ट्रक्सन	ठेक्का पट्टा	३,०००,०००	३,०००,०००
५३	३	नयाँ नेपाल निर्माण सेवा	निर्माण सेवा	५००,०००	३,०००,०००

क्र.स.	वडा नं.	फर्मको नाम	उद्देश्य	पुँजी	वार्षिक आम्दानी
५४	१२	पाँचपोखरी फर्निचर उद्योग	फर्निचर सामान बनाउने	१००,०००	१०१,०००
५५	१२	गणेशस्थान फर्निचर उद्योग	फर्निचर सामान बनाउने	३००,०००	१४,०००,०००
५६	१०	सेवा फर्निचर उद्योग	फर्निचर उत्पादन	३००,०००	१५६,०००
५७	१, २	कृति फर्निचर उद्योग	फर्निचर उत्पादन	६६०,०००	६५०,०००
५८	१, २	केदार फर्निचर उद्योग	फर्निचर उत्पादन	३००,०००	७६०,०००
५९	१, २	केदार फर्निचर उद्योग	फर्निचर उत्पादन	३००,०००	७६०,०००
६०	११	पिस्कर हाते कागज उद्योग	नेपाली कागज उत्पादन	३००,०००	१,१९१,०००
६१	११	मेलम्ची चिया विकास केन्द्र	चिया उत्पादन, प्रशोधन	१२५,०००,०००	१०,०६०,०००
६२	१२	इन्द्रावती टेलरिड सेन्टर	सिलाई कटाई	३००,०००	३५०,०००
६३	१२	महिमीत मन्त्रालय ए. टेलरिड सेन्टर	सिलाई कटाई	३००,०००	५६५,०००
६४	१२	जाल्पादेवी टेलरिड सेन्टर	सिलाई कटाई	३००,०००	४,५००,०००
६५	११	इन्दिरा लेडिज फेसन टेलर्स	सिलाई कटाई	१००,०००	२००,०००
६६	५	छाला उद्योग	छाला प्रशोधन		

जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, शाखा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. २०७३/७४

महिला उद्यमीहरु

क्र.स.	वडा नं.	उद्योगको नाम	प्रो. नाम	उत्पादन गर्ने बस्तुको नाम	कुल पुँजी लगानी	वार्षिक उत्पादन	उद्योगको स्तर	उद्योगको किसिम	बजार
१	११	इन्दिरा लेडिज फेसन टेलर्स	इन्दिरा रिजाल	सिलाई कटाई	१०००००	२०००००	घरेलु	एकलौटी	स्थानीय
२	११	निवेश होटल एण्ड लज	भगवति दंगोल	होटल	३०००००	४२५०००	साना	एकलौटी	स्थानीय
३	३	होटल सनराइज	तारामाया तामाङ	होटल	१००००००	१४०००००	साना	एकलौटी	स्थानीय
४	४	त्रिशक्ती बंगुर	शर्मिला बोहोर समेत	बंगुरपालन	६०००००	१२०००००	साना	साभ्फेदारी	स्थानीय
५	११	संजेल बाखा तथा कृषि फर्म	कल्पना सञ्जेल	बाखापालन तथा कृषि	३०००००	६०००००	साना	एकलौटी	स्थानीय

क्र.स.	वडा नं.	उद्योगको नाम	प्रो. नाम	उत्पादन गर्ने बस्तुको नाम	कुल पुँजी लगानी	वार्षिक उत्पादन	उद्योगको स्तर	उद्योगको किसिम	बजार
६	११	सिर्जनशिल कृषि फर्म	सृजना पनत	तरकारी तथा पशुपालन	३०००००	१००००००	साना	एकलौटी	स्थानीय
७	११	पञ्चकन्या भैसी विका फर्म	सावित्री सापकोटा	भैसीपालन, दुध विक्री	३०००००	४५००००	साना	एकलौटी	स्थानीय
८	१०	लभजित एग्रिकल्चर फर्म	देवी खड्का समेत	कृषि व्यवसायि गर्ने	२५०००००	३०००००००	साना	प्रा.ली.	स्थानीय
९	६	मुना पाल्त्री फर्म	सरिता डोटेल ढुंगाना	कुखुरापलान	३०००००	३५०००००	साना	एकलौटी	स्थानीय
१०	११	नमुना ढाका बुनाई लघु उद्यमी	सिर्जना घोरासैनी समेत	ढाका बुनाई तथा विक्री गर्ने	३०००००	५०००००	साना	साभ्फेदारी	स्थानीय
११	११	ज्वालदेवी पशु तथा कृषि फर्म	इन्द्रमाया दनुवार	पशुपालन तथा कृषि	५०००००	७०००००	साना	एकलौटी	स्थानीय

जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, शाखा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, आ. व. २०७३/७४

बाल क्लबहरु

क्र.स.	बाल क्लबको नाम	वडा नं.	बाल क्लबका सदस्यहरु		
			बालक	बालिका	जम्मा
१	श्री शिवपुरी बाल क्लब	१, २	२	५	७
२	श्री दिप ज्योती बाल समूह	१, २	२	३	५
३	सिर्जनशिल बाल क्लब	१, २	५	६	११
४	श्री सिङ्गेश्वरी बाल क्लब	१, २	४	३	७
५	लालि गुराँस बाल क्लब	१, २	४	३	७
६	श्री सरस्वती बाल क्लब	१, २	५	६	११
७	जाल्पादेवी सृजनशिल बाल क्लब	१, २	७३	७५	१४८
८	सेतिकादेवी ईको डिआरआर बाल क्लब	१, २	१०५	११५	२२३
९	जाल्पादेवी सृजनशिल बाल क्लब	१, २	२१४	२०३	४१७
१०	श्री सरस्वती ईको डिआरआर क्लब	१, २	५०	६०	११०
११	श्री सेतिका देवी ईको डिआरआर बाल क्लब	१, २	१०५	१०५	२१०
१२	हैबुड महाकाली ईको बाल क्लब	३	१३९	१३८	२७७
१३	बागदेवी बाल क्लब	४	१७	२६	४३
१४	चिप्लिङ नयाँकोपिला बाल क्लब	४	२२	१९	४१
१५	कृष्ण जनजागृति बाल क्लब	४	-	-	-

क्र.स.	बाल क्लबको नाम	वडा नं.	बाल क्लबका सदस्यहरु		
			बालक	बालिका	जम्मा
१६	धौलेश्वरी बाल क्लब	४	९६	९६	१९२
१७	डिहि बाल क्लब	४	५३	५०	१०३
१८	जनचेतना बाल क्लब	४	१४८	१५६	३०४
१९	ठूलो थकनी ईको डिआरआर	४	१६४	१७८	३४२
२०	श्री कृष्ण ईको डिआरआर बाल क्लब	४	१०८	११५	२२३
२१	जनचेतना बाल क्लब	४	५६	५५	१११
२२	श्री कृष्ण ईको डिआरआर बाल क्लब	४	१०८	११५	२२३
२३	ठूलो थकनी ईको डि आरआर क्लब	४	१६४	१७८	३४२
२४	सिन्धुपुरानागाउँ बाल क्लब	५	२०९	१७४	३८३
२५	सिन्धुपुराना गाउँ ईको डि आरआर बाल क्लब	५	२०९	१७४	३८३
२६	कोपिला बाल समूह	९	१४	११	२५
२७	लालि गुराँश बाल समूह	९	६	१२	१८
२८	प्रगति बाल समूह	९	११	९	२०
२९	जुगल बाल समूह	९	१२	१०	२२
३०	नव शिखर बाल क्लब	१०	७	४	११
३१	शिखर बाल मञ्च	१०	३	४	७
३२	लालि गुराँस बाल क्लब	१०	६	३	९
३३	श्री हिमशिखर बाल क्लब	१०	५	६	११
३४	श्री जनज्योती बाल समूह संजाल	१०	५	९	१४
३५	सयपत्रि बाल समूह	१०	२	१२	१४
३६	सेतीदेवी बाल समूह	१०	६	७	१३
३७	सिर्जनशिल बाल चेतना समूह	११	१०	५	१५
३८	बाँसबारी गा. वि. स. स्तरिय बाल क्लब	१२	२८	१६	४४
३९	सरस्वती ईको डिआरआर बाल क्लब	१२	५०	६०	११०
४०	कालिकादेवी ईको डिआरआर बाल क्लब	१२	९८	७८	१६७
४१	महाकाली ईको डिआरआर बाल क्लब	१२	९४	१४	१०८
४२	श्री कालिकादेवी ईको डिआरआर बाल क्लब	१२	९८	७८	१७६
४३	श्री महाकाली ईको डि आरआर बाल क्लब	१२	९४	१०१	१९५
४४	श्री जाल्पा देवी ईको डि आरआर क्लब	१२	२१४	२०३	४१७

श्रोत: सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको बालबालिकाको स्थिति प्रतिवेदन २०७१ जिल्ला बाल कल्याण समिति, सिन्धुपाल्चोक

सामुदायिक वनहरु

क्र.स.	सामुदायिक वनको नाम	वडा नं.	GPS सर्वेक्षण क्षेत्रफल	घरधुरी संख्या
१	निबुवामाने डाँडा सा. व.	१, २	२	१०९
२	माने डाँडा सा. व.	१, २	३.७९	११३
३	थम्की डाँडा सा. व.	१, २	१.५४	११६
४	गौरुडथोक सा. व.	३	२०.२५	१०४
५	दहपोखरी सा. व.	३	२८.७९	८५
६	फागुनडाँडा सा. व.	३	१५.७५	२७
७	घोह्याड पाखा सा. व.	३	१३.३८	५१
८	मिजुवापाखा सा. व.	३	१२.३३	३५
९	जुकेपानी सा. व.	३	१५.४१	६०
१०	खड्गछाप नमूना महिला सा. व.	३	१.२१	२५
११	बछलादेवी सा. व.	३	०.९३	२६
१२	नागपोखरी सा. व.	३	१.९३	८५
१३	खलुपाखा सा. व.	३	३८.०६	४६
१४	ठूलोचौर सा. व.	४	१९.४८	९०
१५	धौलेश्वरी सा. व.	४	२०.८७	३२
१६	धुसेनी सा. व.	५	९८.१५	१८७
१७	तारेभीर सा. व.	५	१३.०४	७०
१८	च्यान डाँडा सा. व.	५	५.९५	८६
१९	भट्मासे सा. व.	५	१९.५९	२५५
२०	गौराचौर सा. व.	५	२०.६२	५०
२१	लामिडाँडा सा. व.	५	१०७.५१	२३९
२२	पाटीचौर सा. व.	५	६.४८	४३
२३	चिलाउनेपाखा सा. व.	५	२३.२२	१६२
२४	टारदुडे सा. व.	६	५.३८	५६
२५	भुमेस्थान सा. व.	६	२.५३	५४
२६	हुंगानागाउँ सा. व.	६	५५.५६	१९२
२७	बतासे सा. व.	६	९०.७७	७५
२८	खोलेपाखा सा. व.	७, ८	१८.२९	७०
२९	तिते सा. व.	७, ८	५८.२५	२२२
३०	लुपराड पोखरे सा. व.	७, ८	३९.४४	१३८
३१	च्यान डाँडा सा. व.	७, ८	१	९७
३२	बेसी च्यान डाँडा सा. व.	७, ८	१.१८	६१
३३	देवीस्थान सा. व.	७, ८	१७.५६	२००
३४	भिमसेनस्थान सा. व.	७, ८	१.१२	३६
३५	मन्तासी सा. व.	७, ८	६.८३	९७
३६	काभ्रेकालिका सा. व.	७, ८	३.७४	५०

क्र.स.	सामुदायिक वनको नाम	वडा नं.	GPS सर्वेक्षण क्षेत्रफल	घरधुरी संख्या
३७	धर्ना सा. व.	७, ८	५२.५४	१०२
३८	कातिके भट्टर सा. व.	७, ८	१३.९५	७७
३९	भ्यापु पाखा सा. व.	७, ८	३०.२५	१३१
४०	दाभान सा. व.	७, ८	११.५	५९
४१	च्यान पाखा सा. व.	७, ८	१०.९३	१२१
४२	ठूलोपाखा सा. व.	७, ८	२०.२३	१६१
४३	नाम्खे पतल सा. व.	७, ८	०.५२७	५३
४४	जालेपादेवी सा. व.	७, ८	२.४१	४२
४५	सुङ्गुरे सा. व.	७, ८	१३५.६७	३९५
४६	अँधेरीखोला सा. व.	९	४३.२९	१६२
४७	पिपल हुँडेचौर सा. व.	९	२३.१४	१४९
४८	कुलबाँझ भस्मे सा. व.	९	४४.५८	१९२
४९	पौरे सल्ला घारी सा. व.	९	७८.३	११७
५०	हुँडे मरनघाट सा. व.	९	४८.९३	१६७
५१	गोल्मा राजारानी सा. व.	९	८७.७७	४०८
५२	बागौवा पाखा सा. व.	१०	१६.७२	१६८
५३	बाघमारा चिप्लेटी सा. व.	१०	१२६.६८	२४२
५४	रातोमाटे सा. व.	१०	३३.९९	१०२
५५	धारापानी सा. व.	१०	३१.६२	२२३
५६	फलामे सा. व.	१०	११.८३	७३
५७	फाट्टेको सा. व.	११	२०.८८	१०३
५८	अर्चल दुवो सा. व.	११	१५.७२	७६
५९	राम्चेदुडे सा. व.	११	३६.३९	२७५
६०	जगेश्वरी सा. व.	११	२.५८	८०
६१	देउराली टंकेपाखा सा. व.	१२	३.४७	४०
६२	विद्यालय सा. व.	१२	३०	६३
६३	खोकाको सा. व.	१२	२३.२५	९१
६४	लोसेपाखा सा. व.	१२	६.९१	३२
६५	जामुनेपाखा सा. व.	१२	७.४४	३४
६६	विरौटे पाखा सा. व.	१२	१६.४५	११५
६७	माइटर कवासे सा. व.	१२	६२.५	१७१
६८	आँपघारी सा. व.	१२	३४	२५२
६९	भुमेस्थान पाखा सा. व.	१२	६३	१०२
७०	सालविसाउने सा. व.	१२	३२.०२	१३७
७१	तारिपोखरी सा. व.	१२	२.२५	४१
७२	ढोदेनी सा. व.	१२	२.४१	२४

क्र.स.	सामुदायिक वनको नाम	वडा नं.	GPS सर्वेक्षण क्षेत्रफल	घरधुरी संख्या
७३	भञ्ज्याङ डाँडा सा. व.	१२	१४.२५	६३
७४	जुरेलीपाखा सा. व.	१३	७.०७	७५
७५	नेपालथोक सा. व.	१३	२५.३२	५३
७६	दुडेको सालघारी सा. व.	१३	२०.८७	१९२
७७	ठूलोखोला सा. व.	१३	१४	१००
७८	देउताको सा. व.	१३	९५.२५	३२१
७९	भस्मे वासुराम सा. व.	१३	९३.७५	४६

श्रोत: सामुदायिक तथा कबुलियति वन समूहहरूको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन प्रतिवेदन, आ. व. २०७३/०७४, जिल्ला वन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

कबुलियति वनहरू

सि.नं.	क.व.स. को नाम	वडा नं.	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी		
				पु.	म.	जम्मा
१	ठूलो सिम पाखा क.व.स.	३	६	१	८	९
२	गैह्राखोरिया क.व.स.	३	५.६	४	३	७
३	आहालडाँडा क.व.स.	३	६	२	७	९
४	सूर्के पाखा क.व.स.	३	४.१६	०	५	५
५	सौरा डाँडा क.व.स.	३	६.१६	०	७	७
६	सागधाप क.व.स.	३	४	०	५	५
७	सरसिम पाखा क.व.स.	५	३.७५	०	१०	१०
८	बूढीकूवा चौर क.व.स.	५	३.१२	२	६	८
९	घट्टेखोला क.व.स. १	६	२.१	०	१५	१५
१०	घट्टेखोला क.व.स. २	६	१.६५	०	१२	१२
११	घट्टेखोला क.व.स. ३	६	१.६५	०	१२	१२
१२	घट्टेखोला क.व.स. ४	६	२.१	०	१२	१२
१३	घट्टेखोला क.व.स. ५	६	२	०	१४	१४
१४	घट्टेखोला क.व.स. ६	६	१.५	०	११	११
१५	घट्टेखोला क.व.स. ७	६	२.१	०	१५	१५
१६	घट्टेखोला क.व.स. ८	६	२.१	१	१४	१५
१७	घट्टेखोला क.व.स. ९	६	१.५५	०	११	११
१८	घट्टेखोला (१०) क.व.स.	६	२	०	१०	१०
१९	सिमपाखा क.व.स.	१०	३.९३	०	६	६
२०	फलामे पाखा क.व.स.	१०	२.५	०	६	६

सि.नं.	क.व.स. को नाम	वडा नं.	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी		
				पु.	म.	जम्मा
२१	धारिमडाँडा क.व.स.	१०	५.३२	०	८	८
२२	पराजूली डाँडा क.व.स.	१०	८.३	०	९	९
२३	मनसरे पाखा क.व.स.	१०	४.३	०	९	९
२४	माथिल्लो सूरेपाखा क.व.स.	११	२	६	२	८
२५	नांगे पाखा क.व.स.	११	२.५	६	०	६
२६	भदौरे पाखा क.व.स.	११	२.१	७	०	७
२७	तल्लो सूरेपाखा क.व.स.	११	२	८	०	८
२८	सिस्ने ओडार क. व.स.	११	४.२५	६	२	८
२९	सुसौनी पाखा क. व. स.	११	४.२५	४	३	७
३०	अर्चले धैरेनी क. व. स.	११	४.७५	१०	२	१२
३१	कान्ले अर्चले क. व. स.	११	३.७५	९	१	१०
३२	सुन्दरी पाटा क. व. स.	११	२.७५	११	४	१५
३३	पोखरे डाँडा क.व.स.	१२	२.३७	०	१०	१०
३४	टूनीखर्क क.व.स.	१२	२.५६	१	९	१०
३५	गहते पाखा (क) क.व.स.	१२	७.२	१२	०	१२
३६	गहते पाखा (ख) क.व.स.	१२	६	१०	०	१०

श्रोत: कवुलयति वन समूहको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन प्रतिवेदन आ. व. २०७२/२०७३, जिल्ला वन कार्यालय
सिन्धुपाल्चोक, अषाढ २०७४

सडकहरु

क्र.स.	सडकको नाम
वडा नं १	
१	भोटेचौर - महभीर - डाडागाँउ भञ्ज्याङ्ग - गीरान्चौर - सीन्धुखोला मोटरबाटो - मोटरबाटो जम्मा १३ कि.मी. , ग्राभेल २ कि.मी.)
२	पार्टिगाँउ - सिन्धुखोला - १५ नं. डम्पिङ
३	मानेडाडा - डल्लो पारीगाँउ मोटाबाटो
४	एक्ले वेशी - जर्गेखोला - पराप मोटरबाटो
५	भोटेचौर - मानेडाडा - पारीगाँउ - फूसोमाटो मोटरबाटो
६	भोटेचौर - राक्कमटोल मोटरबाटो
७	रोकाटोल - चापावोट मोटरबाटो
८	पारीगाँउ - माभगाँउ - मौसमटोल - भागे - पौडेलथोक मोटरबाटो
९	चापवोट - स्वामीबोट - डाडागाँउ - सानो पिपलबोट
१०	चीसापानी - डाडाखेत - १५ नं. डम्पिङ मोटरबाटो
११	भोटेचौर - चौकीडाडा - मौरीभरना - पाताल गुफा - तपचुली - चिसापानी सडक

१२	धीमालटोल - ठूलोखोत - सिन्धुवगर मोटरबाटो
१३	ठाटी भञ्ज्याङ - कृष्णेश्वर मोटरबाटो
१४	भोटेचौर - डाडाथोक - पन्चेचौर मोटरबाटो
१५	महादेव खोला - तिखर ढुंगा - पाताल गुम्बा मोटरबाटो
१६	महादेव खोला - रुन्चे खोला - विखानटोल - विचारीवारी - ओखेनी खोला मेलम्ची नगरपालिका वडा नं. २ मोटरबाटो
१७	ठूलो ढुङ्गा - गौराटोल ढापचौर मोटरबाटो
१८	वडा कार्यालय भवन - ओखेनी टोल गौडाघर - पाटी गाँउ मोटरबाटो
१९	मानेडाडा - प्राडी टोल - रोकाटोल
२०	चीसापानी - कार्किटोल
वडा नं २	
१	काठे खोला - सोती खोला (१.५ कि.मी., Ring Road)
२	पधैरा डाडा - सेल्सा - महादेवस्थान १५ नं. डम्पिंग (अन्तर वडा सडक)
३	ओखेनी खोला - डाडाघरे - सिरानघर - तवचुली (मोटरबाटो ४ कि.मी.)
४	ओखेनी खोला - स्यादानटोल (२.५ कि.मी, कृषि सडक)
५	नगर चक्रपत - चियावगान - तपचुली (३ कि.मी. , मोटरबाटो)
६	सिम्लाको फेदी - चिलाउनेडाडा - सुवेलछाप (मोटरबाछटो, ३ कि.मी.)
७	सिन्की खाल्डो - सिम्ले वेसी - महादेवस्थान (७ कि.मी.)
८	धुम्काटोल - टारापैरे (मोटरबाटो, १ कि.मी.)
९	सिमपानी चौर - माभटोल चिलाउने डाडा (मोटरबाटो १ कि.मी.)
१०	सडकमुनि टोल - जमटे - न्यौपाने टोल (मोटरबाटो, १.५कि.मी.)
११	सिमचौर - ठाडोखोला (मोटरबाटो)
१२	सुवेलछाप - दुलालटोल - बन्जारा टोल
१३	काफलखुट्टी - काभ्रे - न्यौपाने
१४	सुवेलछाप - पिपलबोट - काठेखोला - ज्यामिरे
१५	निम्गाँउ आ.वि. - पुछारटोल - स्यादानटोल (मोटरबाटो)
१६	डाडाघरे - सिरानटोल
१७	रोटेपोल - ढकालको घर
१८	दोबाटो - थलाथुम्का (५०० मि.)
१९	खर्कधारा - कुल्यान मन्दिर (५०० मि.)
२०	सिकलाको धारा - भित्ताघरे
वडा नं ३	
१	जिरो किलो - जैसी गाँउ - हैबग - पाटी भन्ज्यांग सम्म (काठमाण्डौ - नुवाकोट)(१५ कि.मि.)
२	खड्का छाप - सेलमुन थान - हिले भन्ज्यांग (मेलम्ची - सुन्दरीजल) (८ कि.मि.)
३	काउले दोबान - डाडाथोक - वडा कार्यालय हुदै बालुवाडाडा सम्म मोटरबाटो (मेलम्ची - काठमाण्डौ.) (१० कि. मि.)
४	मभुवा - दुहारे टोल - फागुडाडा - लामाटोल - सिन्धु सुरुङ्गसम्म मोटरबाटो (१० कि.मि.) (सुरुङ्ग - मभुवा)
५	मर्किलडाडा - तिलिटोल - मेलडाडा हुदै वडा कार्यालय सम्म मोटरबाटो (८ कि.मि.)
६	चिसोपानी - उर्लेनी - तल्लो दहपोखरी हुदै चिलाउने खोला (थकती) सम्म मोटरबाटो (१० कि.मी.)

७	जैसीगाँउ तल्लो धुम्ती देखी पुँच्छारटोल गैखारी सम्म मोटरबाटो (१० कि.मी.)
८	सोतीखोला - साहुको मुख - साठीवेसी - मरुवा फाँट (कृषि सडक, ७ कि.मी)
९	चिसोपानी देखी वोत्राङ्ग सम्मको मोटर बाटो
१०	माथिल्लो दहपोखरी - साङ्गदान हुदै चिसोपानी सम्म मोटरबाटो (६ कि.मी.)
११	कालिनाक - मजुवा - पसलेटोल सम्म मोटरबाटो (३ कि.मी.)
१२	भेरेखारटोल - कर्मिटोलसम्म मोटरबाटो (२ कि.मी.)
१३	मजुवा देखी उलेनीसम्मको मोटरबाटो (३ कि.मी.)
१४	थुङ्गेडाडा उलेनी हुदै चिसोपानी सम्मको (५ कि.मी.)
१५	गौसङ्गथोक चिहानडाडा हुदै सामुदायिक वन जानो बाटो (५ कि. मी)
१६	डाडाथोक - छुसाङडाडा - विदोटोल हुदै सुभाल सम्मको मोटरबाटो (५ कि. मी)
१७	डाडाथोक - सेपिला हुदै सामुदायिक वन जाने बाटो (३ कि.मी.)
१८	तल्लो राउनगाँउ देखी फागुडाडा सम्मको मोटरबाटो (३ कि.मी.)
१९	मेलविसौना देखी सामुदायिक वन सम्मको मोटरबाटो
२०	भाडरीटोल - पाँडेटोल हुदै किवी खेती सम्मको मोटरबाटो (३ कि.मी.)
२१	मर्किनडाडा - संसारी पुज्ने हुदै ल्होसेपाखा सम्मको मोटरबाटो (५ कि.मी.)
२२	लोकेश्वरी मन्दिर - मानेथनेक हुदै द्वारेटोल सम्मको मोटरबाटो (३ कि.मी.)
२३	द्वारेटोल - धट्टपाखा हुदै सामुदायिक वन सम्मको मोटरबाटो (४ कि.मी.)
२४	खड्काछाप - साठ्ठीवेसी हुदै सिन्धुखोला सम्मको मोटरबाटो (३ कि.मी.)
वडा नं ४	
१	सन्धु सुरुङ - लोकमार्ग - थांगकुने - ओख्रीनी चौर - सानु मुसुरे - पिप्ले
२	थोकुने भन्ज्याङ - निगाले - चित्रे
३	थोकुने भन्ज्याङ - चिप्लिङ - गोल्फु भन्ज्याङ
४	सिन्धु सुरुङ - डाडाकटेरी - बुटीचौर - पाल्चेगी (काभ्रे डिही सडक) - जोडन बाँकि
५	ओख्रेनी चौर - धौलेश्वरी - धुसेनी
६	ठास्ने खोल्सा - बासखर्क - धौले - धुसेनी
७	थांकुने - ठुलो भन्ज्याङ - पाल्चेन
८	थांकुने - (सोते - डिही : बाकी) - महाकाल
९	चिलाउने - पाल्तेन
१०	पाटी भन्ज्याङ - फेदी - लाप्सेडाडा
११	सानुमुसुरे - बासखर्क (खन्न सुरु गरेको)
१२	१९ नं डम्पिङ - अमले - सेउचरे - अमले - लाम्डी - सिन्धुखोला - मरुवा (कृषि सडक)
१३	थांकुने - भीरखर्क - चिप्लिङ
१४	पातले - डिही - आहाल डाडा
१५	ओख्रेनी चौर - सुनखानी - बतासे
१६	ओख्रेनी चौर - सुनखानी - तालामाराङ खोला
१७	काभ्रे पुछार - लासाम बगर
१८	खरेटी घारी - तेस्रोटोल -चिसापानी
१९	अमले - खनाल बस्ती
२०	ओख्रेनी चौर - बोल्दे - खालिपानी
२१	लोकमार्ग - श्रीकृष्ण मा.वि. - घिमिरेटोल

२२	डाडाकटेरी - आहाल टोल - चण्डेश्वरी मन्दिर (खन्न सुरु)
२३	डाडाकटेरी - चिहान डाडा (नयाँ)
२४	सुरुङ - साल्मे - चिलाउने
२५	ओख्रेनी चौर - बतासे
वडा नं ५ (MTMP बनिसकेपछिका सडकहरु)	
१	भदौरे - गोल्फुले टोल
२	कोटदेवी मन्दिर - धौले
३	देउराली - तारेवीम
४	सिम्ला गैरो - ठूलाचौर (गल्लिछना)
५	गोवालखोरीया - देउराली
६	तीलखोरीया - गोलखाल्डा
७	ठूढुंगाचौर - खतिवडागाँउ
वडा नं ६	
१	तालकाराड - कोलेचौर - माने भन्ज्याङ्ग (मुल सडक)
२	बतासे - कोख्रेनी (मुल सडक)
३	नेपाने - धुसीनी - भदौरे (मुल सडक)
४	नुहार खोला - पन्चकन्या
५	माने भन्ज्याङ्ग - भोटेवेशी - कार्तिके - मेलम्ची
६	उपल्लो गाँउ - निग्लेनी - धाउले -नयाँ ट्याक)
७	तालामासाड - ढुंगानावेशी - बतासे बगर - उर्लेनी
८	बतासे - डाडाटोल
९	बतासे - घ्यांगेप - निग्लेनी
१०	घ्यांगेप - लामो बिसौनी
११	बतासे - गैरीगाँउ
१२	बतासे - परांग टोल
१३	परांग टोल - सुनखानी
१४	चाल्से टोल - मगर गाँउ
१५	लामा टोलको सडक
१६	भूमैथान सडक
वडा नं ७	
१	मेलम्ची खट्टे - दाउचेत - दुवाचौर - ककनी
२	फट्टे धाना - दुवाचौर
३	भटराछाप - पोखरे
४	सैले - क्यौरानी
५	पोखरे - लुप्राङ
६	पोखरे - कामीटार
७	पोखरे - बालुवा
८	तीनकुने - काफलगैरी
९	तीनकुने - बाहुनटोल
१०	सुन्दरीदेवी - गैराथोक

११	डाडाखोर - भारतीथोक
१२	सुन्दरीदेवी - नेवारी टोल
१३	भट्टार - राम्चे
१४	रात्माटे डाडा - बाग्लुङ्गे - गोल्माडाडा
१५	थिंटोल - चिहानडाडा
१६	घले टोल - जामुने
१७	छाप - लप्सीटोल
१८	सेल्ले - पाखिन टोल
१९	भुसालटोल - डाडाघर
२०	विचारीचौर - पाल्चोक
२१	रातोघर - पाल्चोक
२२	ताप्रासा - ककनी
२३	गोल्माथान - चौतारा
२४	ज्योति भन्ज्याङ्ग - मिजारटोल - बांगे
वडा नं ८	
१	दाउचेप - क्युरेनी - वडा कार्यालय - ककमी (१५ कि. मि.)
२	दुवाचौर - लाभगाँउ - बरुवा
३	फट्टेको पुल (मेलम्ची खोला) - दाउचेप - क्युरेनी - बरुवा (१८ कि.मि.) (अन्तरगाँउपालिका)
४	निउरेडील - जलवायुदेवी मा.वि. - मोटरबाटो
५	भैसे - कोटेडाडाँ - मोटरबाटो
६	घट्टेखोला - खैरे - मोटरबाटो
७	घुम्नी माने - बुगाँउ - मोटरबाटो
८	लाकुरेडाडाँ - भिरकुना - मोटरबाटो
९	माभ्रघर - कलचौर - मोटरबाटो
१०	वित्ताघर - चालिसे - मोटरबाटो
११	बाउनटोल - काभ्रे - मोटरबाटो
१२	कार्तिके - सबलडाडाँ - मोटरबाटो
१३	भैसे - बाडाबारी - मोटरबाटो
१४	स्याबोखोर - बम्बोखोर - मोटरबाटो
१५	माभ्रगाँउ - बालुवा - सेल्ले - मोटरबाटो
१६	काभ्रे खोल्चा - खरिउबोटे - मोटर बाटो
१७	काभ्रे खोल्चा - गोरखनाथ टोल - मोटरबाटो
१८	छयली टोल - साकी टोल - मोटरबाटो
१९	भैसे - सूर्यटोल - मोटरबाटो
२०	वित्ताघर - चेलनाथ टोल - मोटरबाटो
२१	आमासमुह भवन - वित्ताघर - मोटरबाटो
२२	आमासमुह - डाडाँघर - मोटरबाटो
२३	च्यांगाडाडाँ - सालेडाडाँ - मोटरबाटो
२४	च्यांडाडाँ - गैराबारी - मोटरबाटो
२५	कोटेडाडाँ - ज्योतिटोल - मोटरबाटो

२६	कामी विसौना - कामीटोल - मोटरबाटो
२७	कामी विसैना - भीरकोने टोल - मोटरबाटो
२८	लप्सीबोट - तल्लो बुगाँउ - मोटरबाटो
२९	लाकुरीडाडाँ - ब्रेमांग - मोटरबाटो
३०	बुँदे खोल्चा - गौराघर - मोटरबाटो
३१	तेर्सै खोलिया - साँचके टोल - मोटरबाटो
वडा नं ९	
१	मेलम्ची - ज्यामिरे - गोल्मास्थान - खड्काथोक - मुलखर्क
२	राम्चे - सुनखानी - डब्ल्यांग - पात्ले
३	नवलपुर - लहरेमाने - चाँखु - गुफा - मुलखर्क
४	जवलपुर - ज्यामिरे - खड्काथोक - लांगाचै
५	चाँखु - मगरगाँउ - पात्ले
६	गोल्मेश्वरी - भण्डारी टोल - गुफा
७	डब्ल्यांग - थापा गाँउ - सत्कन्या मन्दिर - धुले
८	मगरटोल - दुहारे टोल
९	बरको बोट - खानी पहिरा - भन्ज्यांग - काफ्ले खोला
१०	मिलनचोक - पिपलचौर - शिखरपुर
११	गुफा - मगरटोल (बस्तीसम्म २ कि.मि. नपुगेको)
१२	जामुनेचौर - डुडे - फलामे
१३	खड्काथोक - स्यांबोटोल - अँधेरी खोला
१४	नवलपुर - लहरेमाने - पखीनटोल
१५	मिलनचोक - डुडेचौर - फलामे
१६	अँधेरीखोला - स्याट्यांग टोल - लहरेमाने
१७	पुरीमोड - सल्ले खोला
१८	पड्या बम्फन टोल - गौरी ध्यांग
१९	भैरमटोल - पड्या
२०	अँधेरी खोला - डब्ल्यांग - पात्ले
२१	गोल्माथान - काफ्ले खोला
२२	नवलपुर - भस्मे - खड्काथोक
२३	डब्ल्यांग - बांगेरुख - तीनकन्या
२४	सातकन्या - राइले घलेटोल
२५	नवलपुर - गौरिध्यांगा - घइया फोकटा चाँखु
२६	गौरिध्यांग - पड्या - भोम्जन टोल

श्रोत: वडागत भेला, आधार वर्ष २०७५

खानेपानी

क्र.स.	खानेपानी आयोजनाको नाम
वडा नं १	
१	भोटोचौर खानेपानी योजना
२	राम्चे चीसो स्वस्थ खानेपानी योजना

३	डाँडागाँउ ठूलो पधेरा खानेपानी योजना
४	बी.क. टोल ठूलोपीपलबोट खानेपानी योजना
५	डीही भञ्ज्याङ खानेपानी
६	थापाटोल खानेपानी
७	रोकाटोल खानेपानी
८	रुन्चेखोला खाल्डे खानेपानी
९	लामकार्की टोल - खानेपानी योजना
१०	मौरीछाँगा - डाडाथोक खानेपानी योजना
११	धाराटोल - चौकीडाडा खानेपानी योजना
१२	जर्केखोला भोटेचौर खानेपानी योजना
१३	महाभीर खानेपानी
१४	ओखेनी खानेपानी
१५	मभुवा वडा कार्यालय खानेपानी
१६	पाताल गुफा धारामुल भोटेचौर बजार खानेपानी
१७	पाटीगाँउ खानेपानी
१८	चीसापानी खानेपानी
१९	मौसम टोल नेपाली टोल खानेपानी
२०	रोकाटोल नेपाली टोल खानेपानी
२१	भागे वुलवुले खानेपानी
२२	कल्दारी डाडाखेत वेशीथान खानेपानी
२३	पौडेलथोक खानेपानी
२४	प्राधिटोल - रोकाटोल खानेपानी
२५	ओखेनी तोरीडाडा खानेपानी
२६	नेपालीटोल खानेपानी
२७	माभागाँउ मौलेखोला खानेपानी
वडा नं २	
१	रुन्चे खोला - निवुगाँउ खानेपानी आयोजना
२	भडारे खोला - निवुगाँउ खानेपानी
३	काठेखोला - निवुगाँउ खानेपानी
४	काठेखोला - हाँसेडाडा खानेपानी
५	काठेखोला -सिकाई केन्द्र
६	बजगाईको बारी सुयलछाप खानेपानी
७	खर्कधारा वन पोटदेलटोल खानेपानी
८	आलाचौर दुलाल टोल खानेपानी
९	लाहुरेको सिम बञ्जाराटोल खानेपानी
१०	निगारकोट खोल्छा पिपलबोट खानेपानी
११	सिमाचौर देविस्थान खानेपानी
१२	ओखेनी खोला हल्दारा टोल खानेपानी
१३	हल्दारा घरमुनी स्याङतान टोल खानेपानी
१४	वधै भोटुको मुल हुँदै थुम्काटोल सम्म खानेपानी

१५	पँधेरी खोला स्याङतान टोल खानेपानी
१६	पँधेरी खोला पुच्छारटोल खानेपानी
१७	काठे खोला धारा टोल खानेपानी
१८	काठे खोला नरे टोल खानेपानी
१९	ढडेन धारा आसेपाटा खानेपानी
२०	ओखेनी खोला डाडाँधर खानेपानी
२१	जुके पानी तिखहुंगा खानेपानी
२२	सिन्डे खोल्सा घले टोल खानेपानी
२३	तिखेहुंगा हुदै मउवाडील माभटोल खानेपानी
२४	सिस्नेघारी हुदै सिम्पानीचौर सडकमुनी थुम्कासम्म खानेपानी
२५	भडारेखोला हुदै रोटेटोल डाडाटोल गइराटोल पुरै खानेपानी
२६	ठोटने खोला हुदै माभटोल चौरटोल सडकमुनी
२७	खर्काधारेटोल हुदै थुम्कासम्म खानेपानी
वडा नं ५ (नयाँ)	
१	सुलीकोट खानेपानी (पिडाले, तल्लो सुलीकोट र तारेभीर)
२	दियाले खोला - धौलेपानी - पिडाले - धुसीनी खोला - गहतेसीम (सार्कीगाँउ, कोट गाँउ, भट्टराइ टोल)
३	धुसीनी खोला - सिस्नेरी - अँधेरी खोला (ड्याडपारे, बारीमुनि टोल, गैरीगाँउ, टार, भिकलडाडा, तीलखेरीया, तल्लो टार)
४	अँधेरी खोला र बतीनी खोला (मुहान) - चनौटे, खतिवडागाँउ, पौडेलगाँउ, माभीगाँउ, हुंगेछाप, सार्कीगाँउ
५	धुसीनी खोला र बुडका चौर (मुल) - तल्लाबारी ठूलाचौर, कार्तिकेछाप, सोलीथुम्का
६	दियालेखोला र माभखोला (मुल) - दियाले, गोलखाल्डा, देउराली
७	छियाखोला (मुहान) - मुसुरे, भदौरे
८	कुइकेल गाँउ - मसेरखोला (मुल)
वडा नं ६	
१	पँधेरे खोला - पसले डाडा खानेपानी आयोजना
२	घ्यांगेप स्कुल टोल - गैरी गाँउ खानेपानी (निरलेनी खोला मुहान)
३	धुसेनी खोला - बस्नेत टोल - देउजा टोल खानेपानी
४	कोतटोल - द्वारेटोल - परांग टोल खानेपानी
५	तालामाराड - डुडेटार (तालामाराड मुहान)
६	कार्तिके खोला - लामाटोल - भूमेस्थान
७	भारती टोल - पहरेटोल - कामीटोल खानेपानी (नखते खोला)
वडा नं ७	
१	दुवाचौर ग्रामीण खानेपानी मर्मत
२	पाखिन डाडा खानेपानी
३	जलेपादेवी कोलपातल मुल (नयाँ निर्माण)
४	बारीपुछार तौथली टोल
५	खोलेखोला भजिरुंटा भट्टार
६	कोरपाताला सिरानबाट गैरी टोल
७	जुडे टोल - जुडे मुल
८	काफलगैरी - काभ्रेपानी मुल

९	बालुवा - लोसेखापा मुल
१०	केराबारी धारा - गोल्माथान - परासे
११	कामीटार - जुगे धारा मुल
१२	जन्ती बाखा मुल - पीपलडाडा
१३	बालुंगे - सिकखेत मुल
१४	गोलमाडाडा - काभ्रेखेत मुल
१५	काभ्रेखेत मुल - धार्ना - भोर्लेली टोल राम्चे
१६	सिकखेत मुल - सुनुवारटोल
१७	कालेसंगटा - जलेश्वरी मुहान
१८	भारतीथोक - सार्किडाडा मुहान
१९	भीरमुनी मुहान - भारतीथोक
वडा नं ८	
१	कार्तिके - पीपलडाडाँ आयोजना
२	पुरीटोल खानेपानी आयोजना
३	स्याबोखोर बबोखोर खानेपानी आयोजना
४	रामदल राजदल टोल खानेपानी आयोजना
५	लाभगाँउ खानेपानी आयोजना
६	मान्टासी खानेपानी आयोजना (निर्माणाधीन)
७	लाकुरेडाडाँ खानेपानी आयोजना

श्रोत: वडागत भेला, आधार वर्ष २०७५

सिंचाई

क्र.स.	सिंचाई आयोजनाको नाम
वडा नं १	
१	पूछार कुलो सिंचाई योजना
२	माभ कुलो सिंचाई
३	ठूलो कुलो सिंचाई
४	तीन खण्डे जुठेडाडा सिंचाई
५	बोक्से खोला पौडेलथोक थापाटोल सिंचाई
६	टार खेत थोपा सिंचाई
७	पाण्डे खेत सिंचाई
८	महभीर रोकाटोल ठूलापाटा सिंचाई
९	मूलकुलो टाउको सिंचाई
१०	टाउके कुलो सिंचाई
११	टारकुलो सिंचाई
१२	प्रधान कुलो सिंचाई
१३	कालिदह कुलो सिंचाई
१४	गहिरो कुलो सिंचाई
१५	महादेव वुडी कुलो सिंचाई
१६	बगर कुलो महादेव खोला

१७	मैले कुलो अम्बोटे
१८	महादेवखोला - टाउके (मुहान) - सल्लेफाँट
१९	महादेवखोला - टाउके (मुहान) - कल्लारी - किक्लुंगटो - चिलाउने फाट
२०	टार कुलो (माथिल्लो र तल्लो)
२१	नयाँ कुलो
२२	विरुवाको कुलो
२३	मैते खोला - बाँदरे कुलो
२४	मैते खोला - राउते
२५	मैते खोला - मैतेखेत
२६	मैते खोला - अम्बोटे
२७	मैते खोला - कल्लारी - भाँगे
२८	मैते खोला - टाउके - भाँगे
२९	कल्लारी - किक्लुंगटो - डाडाखेत - गौरैखेत
३०	मैते खोला - चिलाउने - सल्ले
३१	मैते खोला - विरौटे खेत
३२	मैते खोला - वेशीथान
३३	मैते खोला - सिम्लाडाडा
३४	बोक्से खोला - भुजुगें डाडा
३५	बोक्से खोला - कान्ते - नुवारखेत
३६	बोक्से खोला - टार
३७	बोक्से खोला - देउसे
वडा नं २	
१	महादेव खोला निवुगाउ कुलो
२	भालु खोला निवुगाउ कुलो
३	भडारे खोला भञ्ज्याङ कुलो
४	काठेखोला चमाकम्टो कुलो
५	भट्टराई निवुगाँउ सुयलछाप कुलो
६	लामोचौर गंग्रेटार कुलो
७	पँधेरो खोला मजुवा कुलो
वडा नं ३	
१	फागुडाँडा सिंचाई
२	विउरेनी खोला पौसाध सिंचाई
३	दहपोखरी खोला खालडाडा सिंचाई
४	खलुखोला वोस्राङ सिंचाई
५	चिप्लेढुङ्गा दुलालटोल सिंचाई
६	साङजन खोला वैनञ्डे डाडा सिंचाई
७	मजुवा कितार्पा मानेथोक सिंचाई
वडा नं ४	
१	सिन्धुखोला साल्मेवाट कुदी डाडा फेदा
२	ग्याल्पी खोला - होपखेत - सुनखानी

वडा नं ६	
१	निग्लेनी - पसले डाडा (३००० रोपनी)
२	पँधेरी खोला - पसले डाडा (१००० रोपनी)
३	निग्लेनी खोला - भोटेवेशी (५००० रोपनी)
४	तालामाराड खोला - नेपाले (वेशीको सबै, ५०००/६००० रोपनी)
वडा नं ७	
१	पांसिंह खोला - नागे डाँडा
२	जुडी खोला
३	धोबी खोला - डाँडाखेत
४	सिमखेत मुल - अँगेटार - खोलेखेत - डिहीडाडा
५	सुनदखानी खोल्सा - बाजुसंगटा - अर्चेल
६	सुनखानी - कर्कले
७	सुनखानी - खोलेफाट - डिही - डाडेगौडा
८	धाउरानी - २००० रोपनी ओगटेको
९	धोबी खोला - पँधेरी
१०	धोबी खोला - पधाले
११	धोबी खोला - ठूलढुंगा
१२	पांसिंह पधाली - पांसिंह खोला
१३	अँधेरी खोला - लुप्रांग
१४	अँधेरी खोला - बालुवा
१५	अँधेरी खोला - सोह्रखेत
१६	बालुवा - नामखेर - रहले
१७	जुंगेधारा - कामीटार
१८	अँधेरी खोला - रातोघर - विजारीचौर
१९	सुनखानी खोला - गैरीफाट - कान्तेफाट
२०	बुलुगे खोला - माभुवाफाट
२१	भट्टार खोला - नौविसे
२२	भट्टार खोला - भजिसंगटा - छांगा थाप्ला मुहान
२३	सुंगुरे खोला - सुंगुरे खेत
२४	मेलम्ची खोला - सुंगुरे खेत
२५	चाल्से खोला - भन्ज्याङ्ग दारीमबोटे
२६	सुंगुरे खोला - भट्टार - बाह्रविसे -पक्की छैन, RCC गरेर चुहावट रोक्ने)
२७	पांसिंह खोला - लाभगाँउ - दुवाचौर (नयाँ)
वडा नं ८	
१	चाल्से खोला - पचास सल्ले (१००० रोपनी)
२	मानटासी - ओखरबोट -पांसे खोला, १००० रोपनी)
३	पांसिंह खोला - मान्डु डाडाँ - खननोट (१५०० रोपनी)
४	छुलांग सिंचाइ - पांसिंह खोला (७०० रोपनी)
५	चाल्से खोला - बंगारे - सिमफाट गौराघर सिंचाइ (७०० रोपनी)
६	अँधेरी खोला - भापु - अमले (१००० रोपनी)

७	पांसिंग खोला - तितेफाँट (१५०० रोपनी)
८	चाल्से खोला - बंगारे - तिनपाते (४०० रोपनी)
९	सिस्ने खोला - सुन्तले संगटी (३०० रोपनी)
१०	सिस्ने खोला - अमले (२०० रोपनी)
११	चाल्से खोला - सेराफाँट - सिकफाँट निहुरे (७०० रोपनी)
१२	चाल्से खोला - शहरे फाँट (६५ रोपनी)
१३	खराने खोल्चा - अर्चले - गैरेबारी (४०० रोपनी)
१४	काभ्रे खोला - संगटी
१५	काभ्रे खोला - साचले टोल
१६	अँधेरी खोला - भापु
बडा नं ९	
१	पखेरा - गैरेगाँउ खानेपानी आयोजना (मर्मत)
२	जमुन्ते खानेपानी (मर्मत)
३	थलथले मुहान डाडागाँउ खानेपानी (निर्माण)
४	बाउनधारा - सल्ले खोला मुहान (मर्मत)
५	स्रोत चाहिएको - मिलनचोक - विद्यालय -जनता मा.वि.
६	फलामे खानेपानी - कदमबोटे मुहान (मर्मत)
७	सल्ले खोला मुहान - बाउनटोल - गोल्मास्थान (मर्मत)
८	पँधेरा खोल्ची - थरी टोल - गोल्मास्थान (निर्माण)
९	काफ्ले खोला मुहान - गौरी टोल (निर्माण)
१०	पातल मुहान - पाल्पाली टोल - रक्तकाली स्कूल (निर्माण)
११	खानीचौर धारा मुहान - खड्काटोल (मर्मत)
१२	सिम्पानी - खड्काथोक - बस्नेतटोल (निर्माण)
१३	अँधेरी खोला - दलित बस्ती (मर्मत)
१४	साउने मुल (मर्मत) - कोलेटोल
१५	दोबाटो - पहिरेखोला (निर्माण)
१६	पहिरेखोला - लपचन टोल - जबरुटा - सातकन्या मा.वि. (निर्माण)
१७	जबरुटा - मार्किड (मर्मत)
१८	अँधेरी खोला - सुनखानी - काफलचौर (मर्मत)
१९	डब्ल्यांग - सुनखानी - नयाँ बस्ती (निर्माण)
२०	डिलमुनी - कार्किटोल - पिपलटोल (मर्मत)
२१	भ्याक्री खानेपानी - पाखिन टोल
२२	हात्ती ढुंगा - घले टोल - डाडाँ टोल - पञ्चकन्या स्कूल
२३	कार्कले मुहान - सिङ्गते धिमिरे टोल
२४	अँधेरी खोला खानेपानी - गउँडा होप - तल्लो टोल - थापा टोल
२५	कुकुर खानेपानी - स्याबो टोल
२६	(नयाँ) भोगबारे खा.पा. हुदै नौलिगेश्वरी मन्दिर - गुफा - डब्ल्याङ - चाम्बु
२७	रक्तकाली आ.वि. - काफ्लेखोला मुहान - विद्यालयलाई खानेपानी
२८	मुडेपातला खानेपानी - मुलखमर्क - भोजन टोल - गुफा (मर्मत)
२९	बुलबुले खानेपानी - डब्ल्योग (मर्मत)

३०	बुलबुलो खानेपानी - दुवारे र गुन्डा टोल (निर्माण)
३१	बुलबुले खानेपानी - गुफा डाँडाटोल - पइया - धौयाफोक्टा (मर्मत)
३२	कालोछहुङ्गा खानेपानी - दुवारे टोल , भैरुडटोल - च्याम्पे रुख - क्यौले ठाना (निर्माण)
३३	छहरे मुल - पैइया (निर्माण)
३४	देविथान खानेपानी - धारेगाँउ, थापागाँउ, धाक्रे (मर्मत)
३५	बुलबुले खानेपानी - पात्ले (मर्मत)
३६	घ्याम्बल मुहान - डाडाटोल (निर्माण)
३७	अँधेरी खोला मुहान - बस्नेत टोल, खर्क टोल (मर्मत)
३८	बुलबुले - वाङ्गेरुख, तीनकन्या विद्यालय

श्रोत: वडागत भेला, आधार वर्ष २०७५

मेलम्ची नगरपालिकाको कार्यालय तर्फ कर्मचारी संगठन संरचनाको दरबन्दी तरेरिज

क्र.सं.	पद नाम	श्रेणी/तह/सेवा/समूह	जम्मा दरबन्दी	पूर्ति	रिक्त	प्राविधिक	अप्राविधिक	जम्मा कार्यरत	निजामती	स्थानीय तह स्थायी	स्थानीय तह
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	रा.प.द्वितीय प्रशासन/सा.प्र. (उप-सचिव)	१	१	०		१	१			
२	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय प्रशासन/सा.प्र. (कानून सेवा)	१	०	१						
३	कानून अधिकृत	रा.प.तृतीय (कानून सेवा)	१	०	१		१				
४	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय प्रशासन/लेखा)	१	१	०		१	१			
५	ईन्जिनियर	रा.प.तृतीय ईन्जिनियरीड सेवा)	२	२	०	२		२			
६	कृषि अधिकृत	रा.प.तृतीय (कृषि सेवा)	१	१	०	१		१			
७	शिक्षा अधिकृत	रा.प.तृतीय (शिक्षा सेवा/ शिक्षा प्रशासन)	१	०	१	१					
८	जनस्वास्थ्य अधिकृत	अधिकृत छैठौं/सातौं/आठौं (स्वास्थ्य सेवा)	१	१	०	१		१			
९	वरिष्ठ कविराज निरीक्षक	अधिकृत सातौं (स्वास्थ्य सेवा)	१	१	०	१		१			
१०	नायव सुब्बा (प्रशासन)	रा.प.अनं.प्र.(प्रशासन/सा.प्र.)	४	४	०		४	४			
११	नायव सुब्बा (न्याय)	रा.प.अनं.प्र.(न्याय सेवा)	१	०	१		१				
१२	प्रशासन तथा लेखा सहायक (ना.सु.)	रा.प.अनं.प्र.(स्थानीय सेवा अस्थाई/करार)	२	२	०		२	२			
१३	खानेपानी टेक्नीसियन	रा.प.अनं.प्र.प्रा. (स्यानिटेशन)	१	१	०		१	१			
१४	रेन्जर (बन)	रा.प.अनं.प्र.(बन सेवा)	१	०	१	१					
१५	प्रा.स.(शिक्षा)	रा.प.अनं.प्र.(शिक्षा सेवा)	१	०	१	१					

१६	पशु सेवा प्राविधिक	रा.प.अनं.प्र.(पशु सेवा)	२	२	०			२			
१७	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं.द्वि.प्रा.	१	१	०	१		१			
१८	सब ईन्जिनियर	रा.प.अनं.प्र.(प्रा.)(ईन्जिनियरीड सेवा)	३	२	१	३		२			
१९	लेखापाल	रा.प.अनं.प्र.(प्रशासन/लेखा)	१	१	०		१	१			
२०	आलेप सहायक	रा.प.अनं.प्र.(प्रशासन/लेखापरीक्षण)	१	०	१		१				
२१	कार्यालय सहायक	रा.प.अनं.द्वि.(सहायक स्तर चौथो)	२	०	२		२				
२२	अमिन	रा.प.अनं.द्वि.(प्रा.)(ईन्जिनियरीड सेवा)	१	१	०	१		१			
२३	सह-लेखापाल	रा.प.अनं.द्वि., प्रशासन लेखा	१	०	१		१				
२४	स.म.बि.नि.	रा.प.अनं.द्वि.(विविध सेवा)	१	१	०		१	१			
२५	खानेपानी टेक्नीसियन	रा.प.अनं.तृ.प्रा. (स्थानिटेसन)	१	१	०		१	१			
मेलम्ची नगरकार्यपालिको संख्या			३४	२३	११	१३	१९	२३	१३	१	९

मेलम्ची नगरपालिकाको वडा कार्यालय तर्फ (१३ वटा वडा कार्यालयहरु रहेको)

क्र.सं.	पद	सेवा समूह श्रेणी/स्थानीय तह स्थायी	जम्मा दरबन्दी	पुर्ति	रिक्त	प्राविधिक	अप्राविधिक	जम्मा कार्यरत	निजामती	स्थानिय निकाय स्थायी	स्थानिय निकाय अस्थायी/करार
१	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्र.(प्रशासन/सा.प्र.)	१३	५	८		५	५			
	खरीदार	रा.प.अनं.द्वि.(प्रशासन/सा.प्र.)		२			२	२			
२	कार्यालय सहायक/प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.द्वि.(स्थानिय निकाय स्थायी)	१३	४	३	१	३	४			

३	कार्यालय सहायक	रा.प.अनं.द्वि.(प्र.)(स्थानीय निकाय अस्थाई/करार)		४			४	४			
४	अ.स.ई.	रा.प.अनं.द्वि.प्रा.(ईन्जिनियरीड सेवा)	१३	५	८	५		५			
मेलम्ची नगरपालिकाको वडा तर्फ कुल संख्या			३९	२०	१९	६	१४	२०	७	४	९
नगर कार्यपालिका तथा वडाहरुमा गरी कुल कर्मचारी संख्या			७३	४३	३०	१९	३३	४३	२०	५	१८

मेलम्ची नगरपालिका कार्यालय अन्तर्गतका विषयगत समितिहरु

(१) पूर्वाधार विकास समिति :

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री जितराज थापा	संयोजक	९८४३६५८०९२
२	श्री ठंकराज गिरी	सदस्य	९७४९०४५९८३
३	श्री दमै मारलामा तामाङ	सदस्य	९८६०२५७५९७
४	श्री शिव कुमारी सिग्देल	सदस्य	९८४३९५३९३७
५	ई. श्री राजेश कुमार शर्मा	सदस्य सचिव	

(२) आर्थिक विकास समिति :

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री कृष्ण प्रसाद चौलागाईं	संयोजक	९७५९०४५९८८
२	श्री भक्त बहादुर खड्का	सदस्य	९८५९९५५६४
३	श्री देवेन्द्र घोरासैनी	सदस्य	९८४३७०६६९९
४	श्री सावित्री कार्की	सदस्य	९८६९४५२४८४
५	लेखापाल श्री कृष्ण बहादुर श्रेष्ठ	सदस्य सचिव	

(३) सामाजिक विकास समिति :

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री ज्ञानेन्द्र श्रेष्ठ	संयोजक	९७४९००३३५४
२	श्री कमल बहादुर खड्का	सदस्य	९८६९०८०४८२
३	श्री सन्त बहादुर तामाङ	सदस्य	९८०३४९९९८
४	श्री कल्पना पहरी	सदस्य	९८९८९२९९८४
५	ना.सु.श्री मधु विलाश देवकोटा	सदस्य सचिव	

(४) संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह समिति :

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री सुदर्शन लुईटेल	संयोजक	९८५९९८६४९०
२	श्री राम बहादुर लामा	सदस्य	९८६०८०९०९९
३	श्री पार्वती वि.क.	सदस्य	९८०३६००५५८
४	ना.सु.श्री सञ्जय नेपाल	सदस्य सचिव	

(५) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति :

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री बसन्त गुरुङ्ग	संयोजक	९८६०२३९८९५
२	श्री दुग्ध कुमारी तामाङ	सदस्य	९८६९२४९९०२
३	श्री आकाश माझी	सदस्य	९८४३७५९०६६
४	ई. श्री जित बहादुर कार्की	सदस्य सचिव	

(६) विधायन समिति :

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
---------	-----------------	----	-------------

१	श्री रुद्र प्रसाद दुलाल	संयोजक	९८५१०००७११
२	श्री जानुका डोटेल	सदस्य	९८१८८००७८
३	श्री कुल बहादुर दमाई	सदस्य	९८६०४१५९०४
४	क.अ.श्री जयराम घोरासैनी	सदस्य सचिव	

(७) राजस्व परामर्श समिति:

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री भगवती नेपाल	संयोजक	९८५११९३८९९
२	श्री देवी प्रसाद थपलिया	सदस्य	९८४१३८३२५१
३	श्री भक्त बहादुर खड्का	सदस्य	९८५११९५५६४
४	श्री पार्वती बि.क.	सदस्य	९८०३७००५५८
५	श्री जगनाथ चालिसे	सदस्य	९८४९९५८७८२
६	श्री पुस्कर धिताल	सदस्य	९८१३७८१६६२
७	शा.अ.श्री माधव प्रसाद अधिकारी	सदस्य सचिव	

(८) फोहरमैला व्यवस्थापन उप समिति:

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री रुद्र प्रसाद दुलाल	संयोजक	९८५१०००७११
२	श्री भक्त बहादुर खड्का	सदस्य	९८५११९५५६४
३	श्री कृष्ण प्रसाद चौलागाई	सदस्य	९७५१०४५९८८
४	श्री जितराज थापा	सदस्य	९८४३६५८०९२
५	श्री ज्ञानेन्द्र श्रेष्ठ	सदस्य	९७४१००३३५४

(९) सार्वजनिक जग्गा संरक्षण समिति:

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री भगवती नेपाल	संयोजक	९८५११९३८९९
२	श्री भक्त बहादुर खड्का	सदस्य	९८५११९५५६४
३	श्री रुद्र प्रसाद दुलाल	सदस्य	९८५१०००७११
४	श्री राम बहादुर लामा	सदस्य	९८६०८०९०९१
५	श्री देवेन्द्र घोरासैनी	सदस्य	९८४३७०६६९१

(१०) NGO Desk समिति:

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री ज्ञानेन्द्र श्रेष्ठ	संयोजक	९७४१००३३५४
२	श्री भक्त बहादुर खड्का	सदस्य	९८५११९५५६४
३	श्री कृष्ण प्रसाद चौलागाई	सदस्य	९७५१०४५९८८
४	श्री पार्वती बि.क.	सदस्य	९८०३७००५५८
५	श्री मधु विलाश देवकोटा	सदस्य सचिव	९८४१८५२४४७

(११) पुनर्निर्माण उप समिति:

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री सुदर्शन लुइटेल	संयोजक	९८५११८६४१०
२	श्री जितराज थापा	सदस्य	९८४३६५८०९२
५	श्री राम बहादुर लामा	सदस्य	९८६०८०९०९१

(१२) श्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समिति:

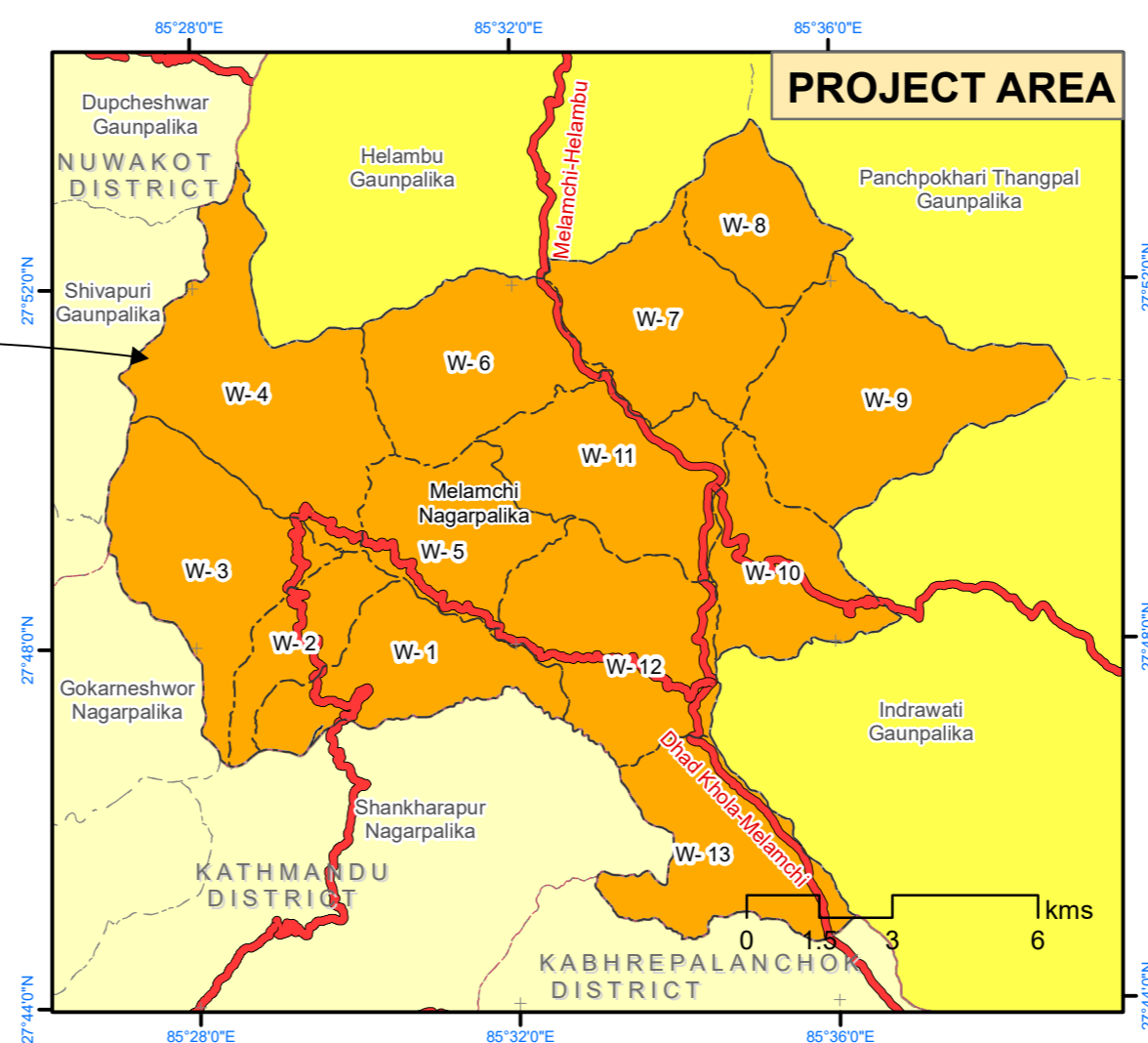
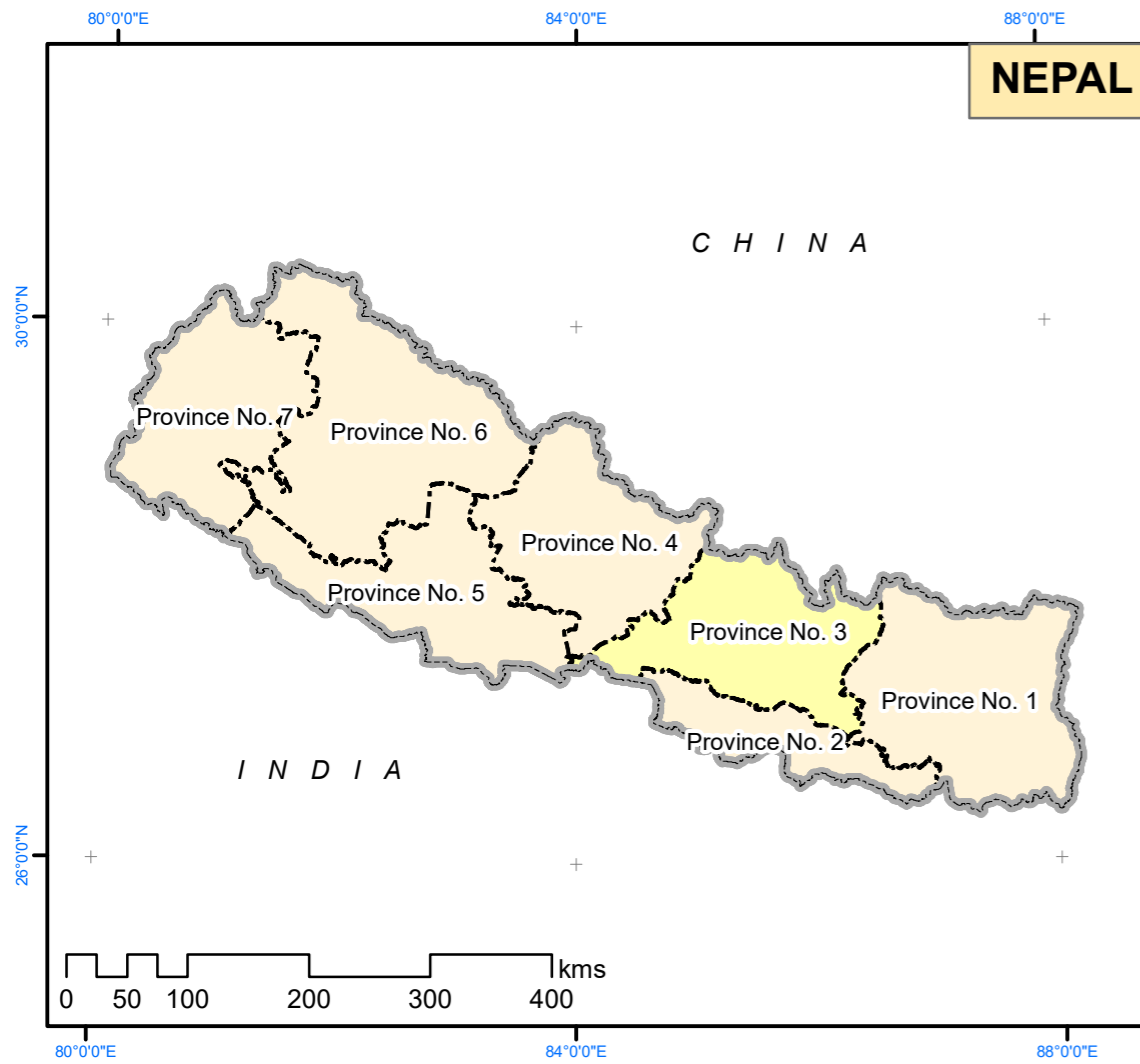
क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री डम्बर बहादुर अर्याल	नगर प्रमुख/संयोजक	९८५११४७६८६
२	श्री भगवती नेपाल	सदस्य	९८५११९३८९९
३	श्री जानुका डोटेल	सदस्य	९८१८८००७८३
४	श्री आकाश माभी	सदस्य	९८४३७५९०६६
५	श्री कूल बहादुर दमाई	सदस्य	९८६०४१५९०४
६	श्री देवी प्रसाद थपलिया	सदस्य सचिव	९८४१३८३२५१

(१२) न्यायिक समिति:

क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	उप-प्रमुख श्री भगवती नेपाल	संयोजक	९८५११९३८९९
२	वडा सदस्य श्री लुमडीराज खतिवडा	सदस्य	९८४१७१०४३२
५	वडा सदस्य श्री पासाङ तामाङ	सदस्य	९८०८९५७८९४

(१२) बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति:

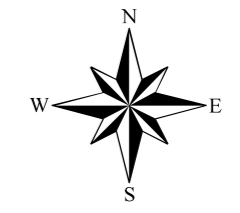
क्र.सं.	सदस्यको नाम, थर	पद	सम्पर्क नं.
१	नगर प्रमुख/उप-प्रमुख	संयोजक	
२	विषयगत हेर्ने नगरपालिकाका सदस्यहरु	सदस्य	
३	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य	
४	योजना शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव	

INDEX MAP

Melamchi Municipality

Sindhupalchowk District

Legend

Administrative

- National Boundary
- Province Boundary
- District Boundary
- Municipality Boundary
- Surrounding Municipality
- Ward Boundary
- Strategic Road Network

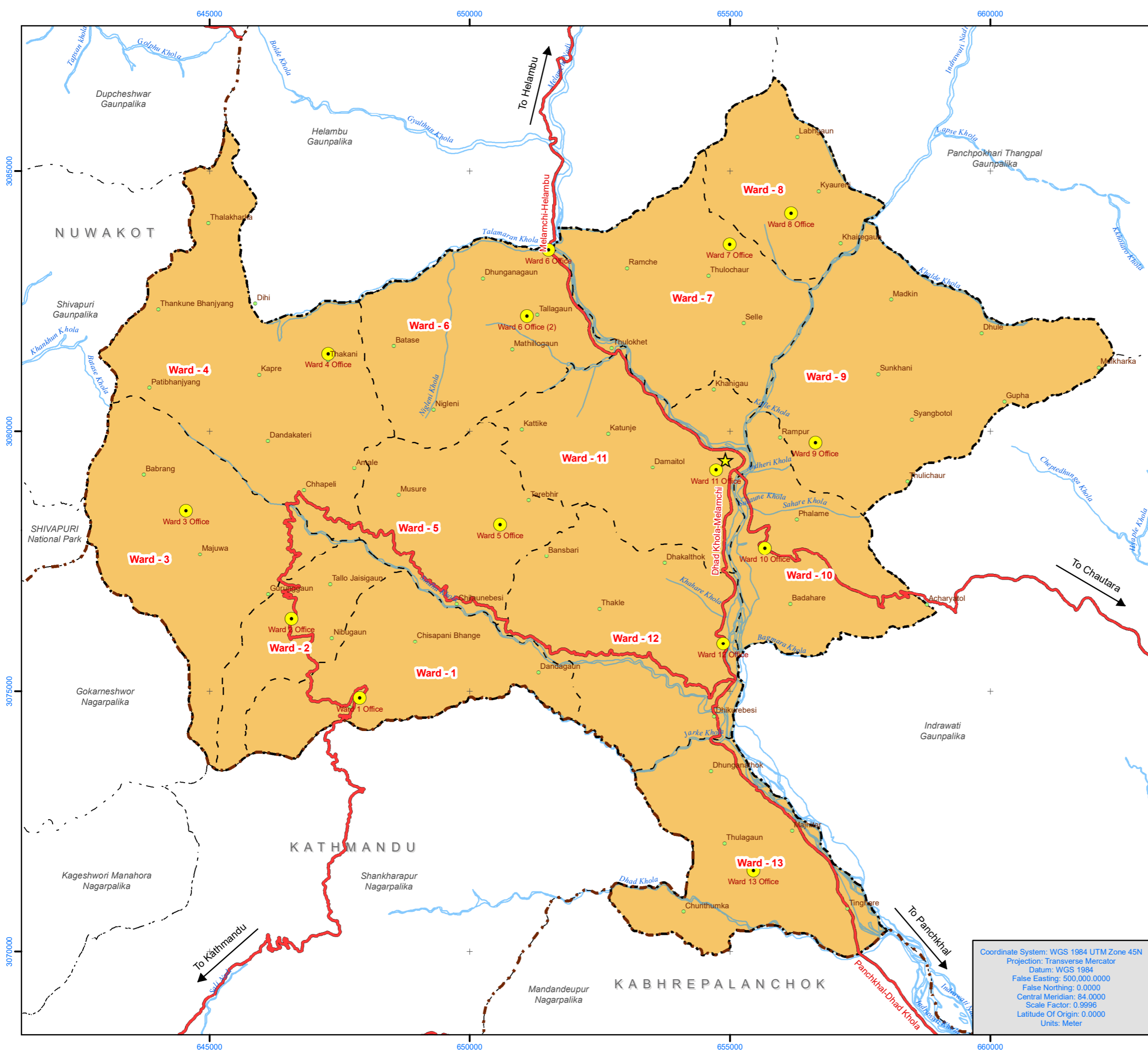
Submitted To:
Melamchi Municipality
Sindhupalchowk, Nepal

Prepared By:
Architects and Allied
Kalikasthan, Kathmandu
Email: architectsnallied@gmail.com
Ph: 9851223468

Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
Projection: Transverse Mercator
Datum: WGS 1984
False Easting: 500,000.0000
False Northing: 0.0000
Central Meridian: 84.0000
Scale Factor: 0.9996
Latitude Of Origin: 0.0000
Units: Meter

Data Source: Department of Survey, MOFALD

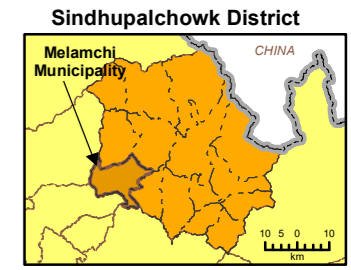

WARD DIVISION Melamchi Municipality Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

- Municipality Office
- Ward Office
- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- River Network

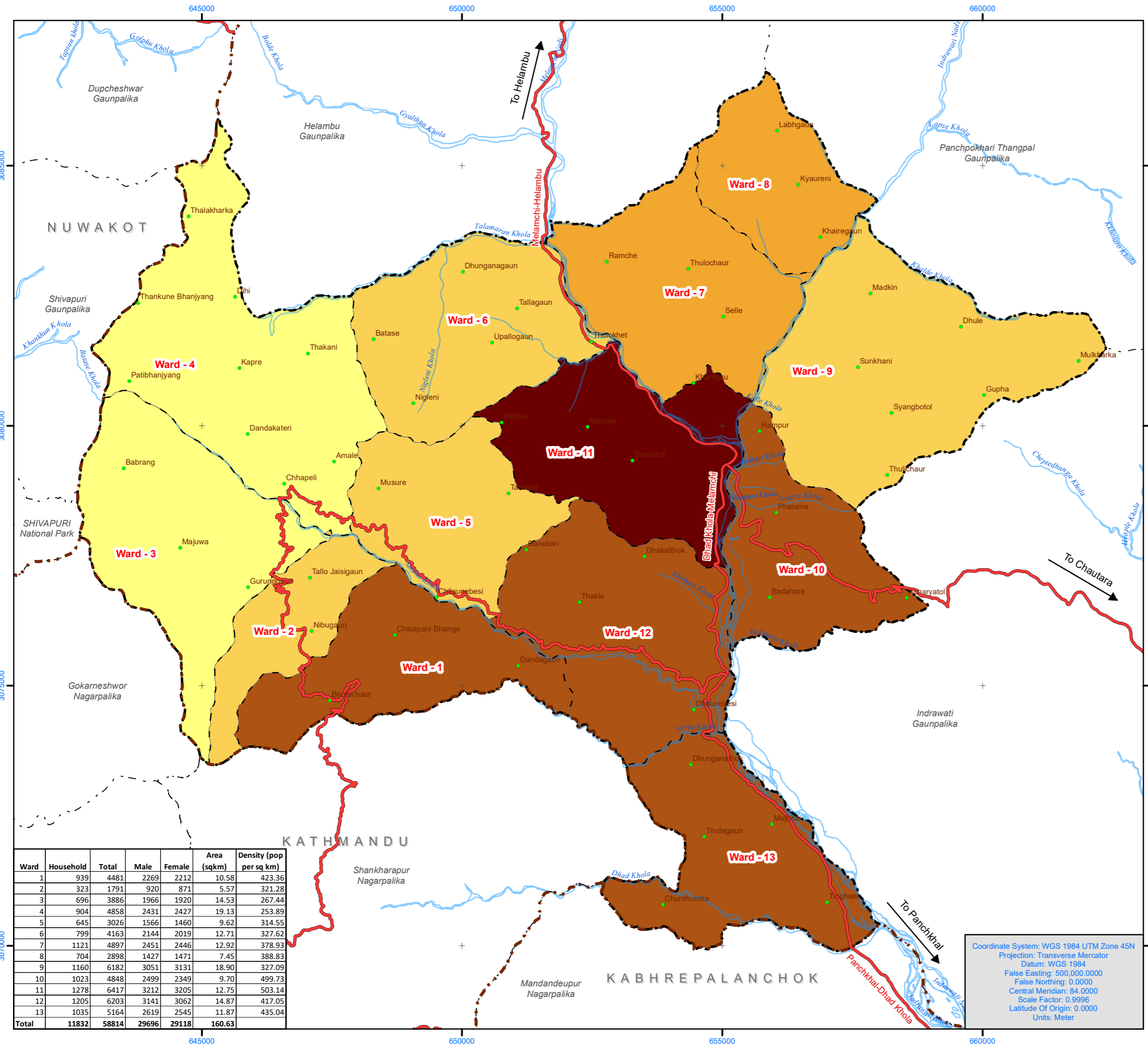
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

 Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

 Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

POPULATION DENSITY Melamchi Municipality Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Ward	Household	Total	Male	Female	Area (sqkm)	Density (pop per sq km)
1	939	4481	2269	2212	10.58	423.36
2	323	1791	920	871	5.57	321.28
3	696	3886	1966	1920	14.53	267.44
4	904	4858	2431	2427	19.13	253.89
5	645	3026	1566	1460	9.62	314.55
6	799	4163	2144	2019	12.71	327.62
7	1121	4897	2451	2446	12.92	378.93
8	704	2898	1427	1471	7.45	388.83
9	1160	6182	3051	3131	18.90	327.09
10	1023	4848	2499	2349	9.70	499.73
11	1278	6417	3212	3205	12.75	503.14
12	1205	6203	3141	3062	14.87	417.05
13	1035	5164	2619	2545	11.87	435.04
Total	11832	58814	29696	29118	160.63	

Legend

- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- River Network

Population Density (population per sq km)	
	<300
	300 - 350
	350 - 400
	400 - 500
	>500

Map of Nepal

SINDHUPALCHOWK

Sindhupalchowk District

Melamchi Municipality

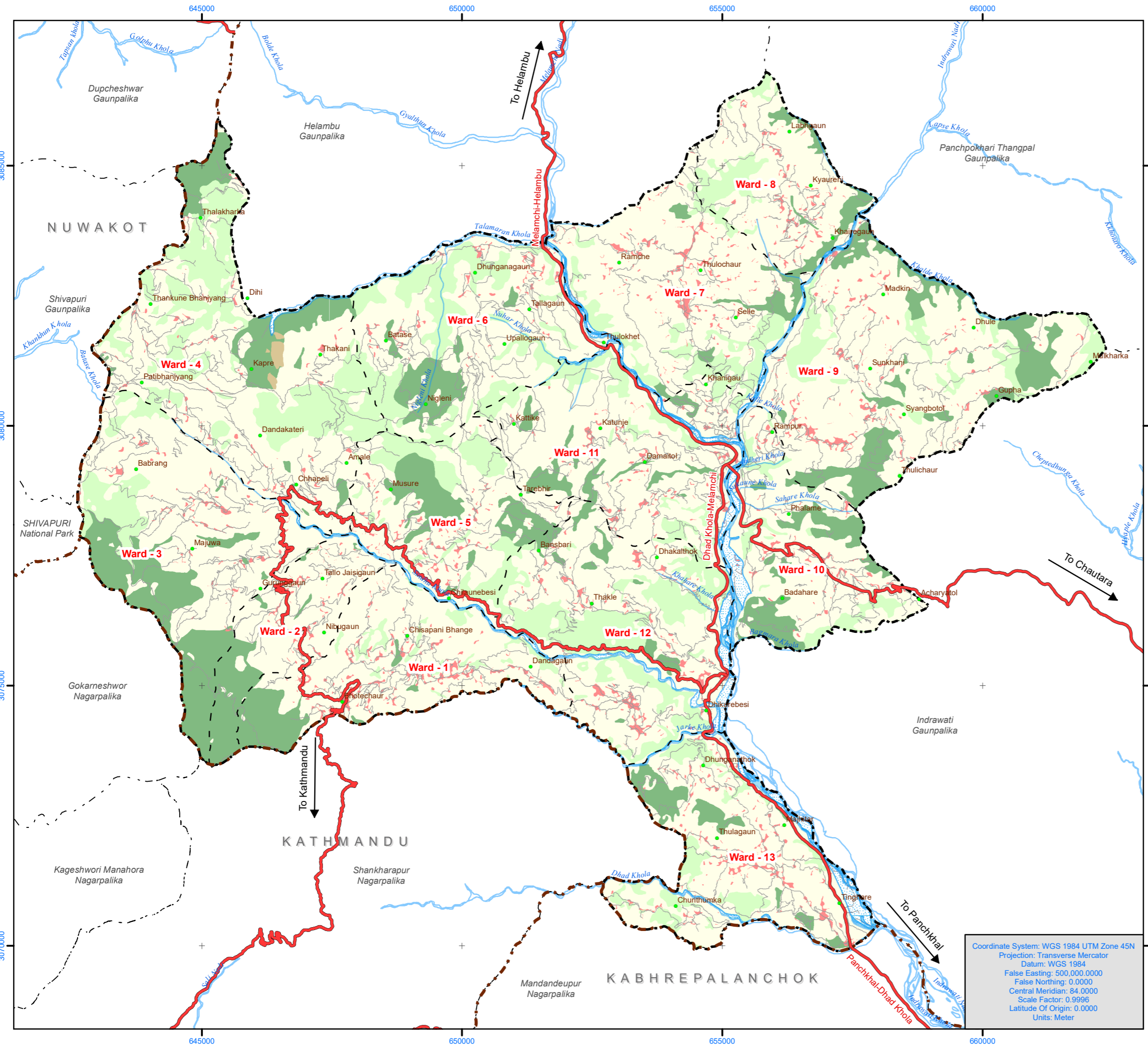
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

LANDCOVER MAP

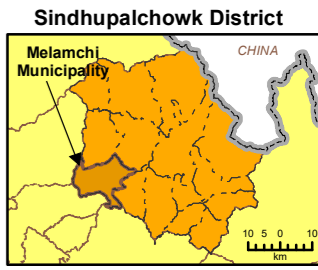
Melamchi Municipality

Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

District Boundary	Built Up
Municipality Boundary	Bush
New Ward Boundary	Cultivation
Surrounding Municipalities	Embankment
Strategic Road Network	Forest
Road Network	River/Waterbody
River Network	Riverbed

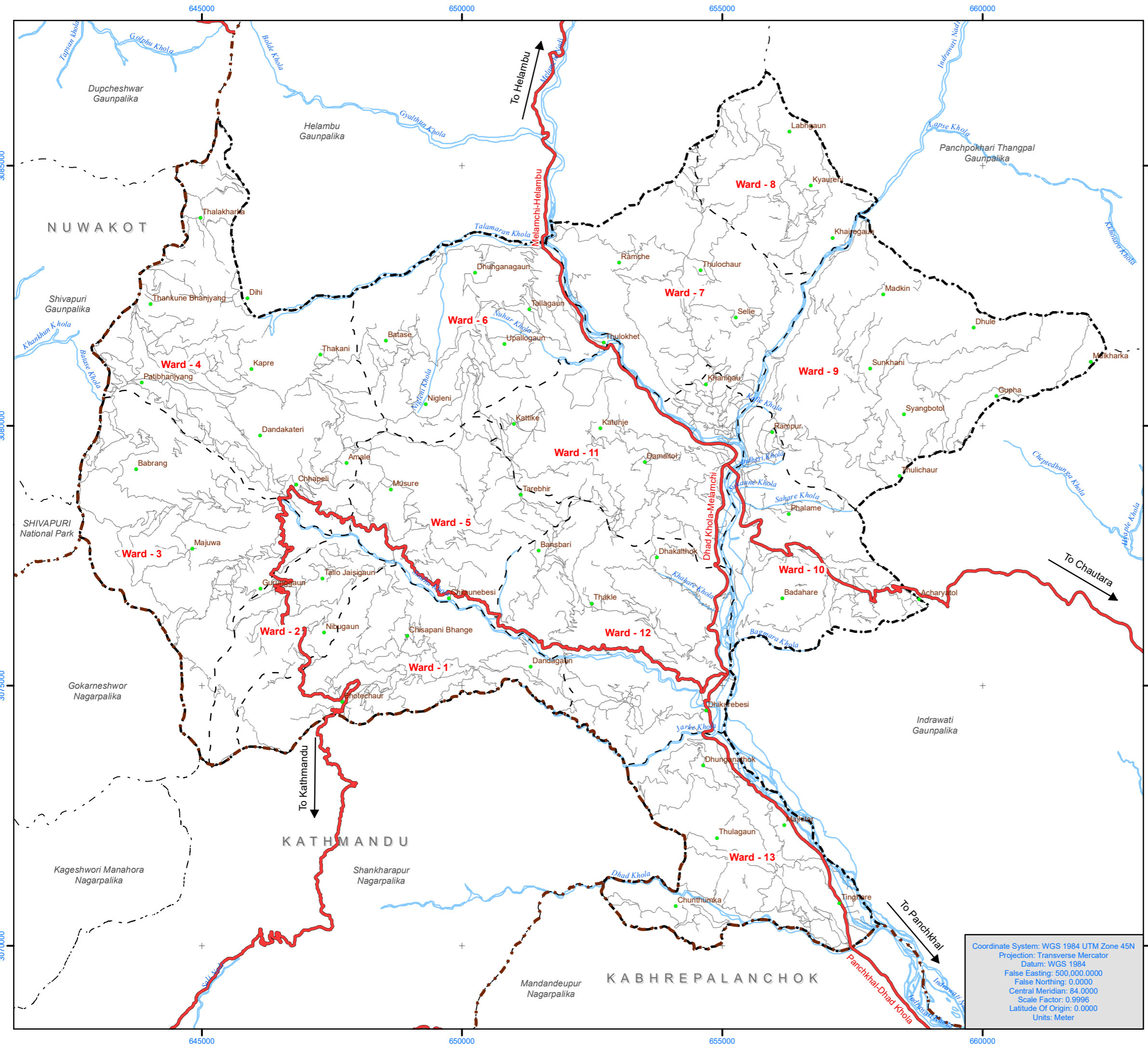
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

 Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

 Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

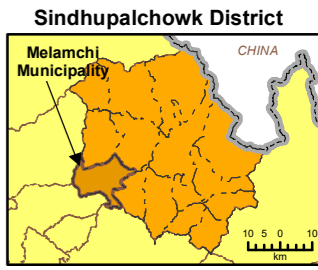

ROAD NETWORK Melamchi Municipality Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- Road Network
- River Network

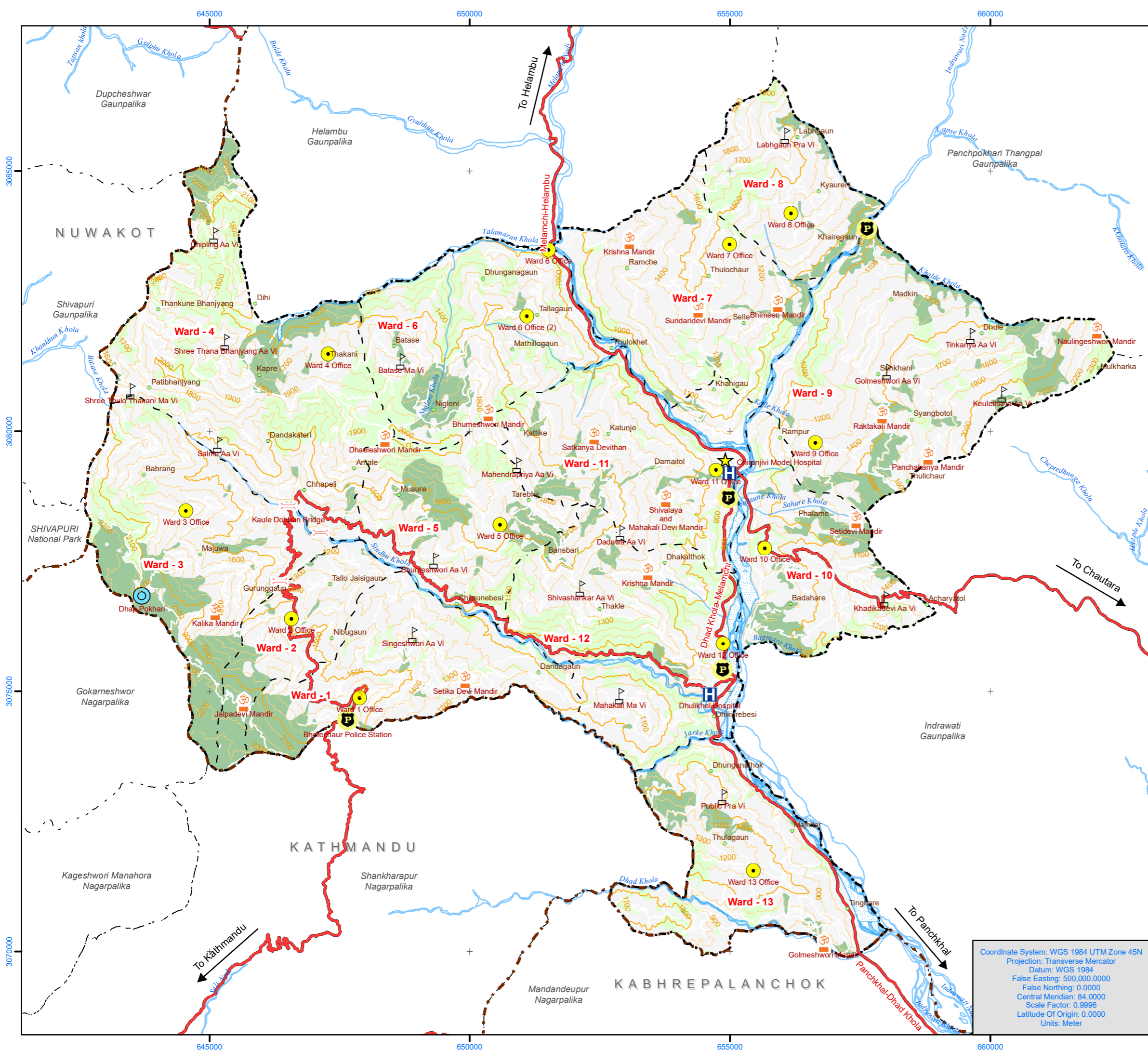
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

 Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

 Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

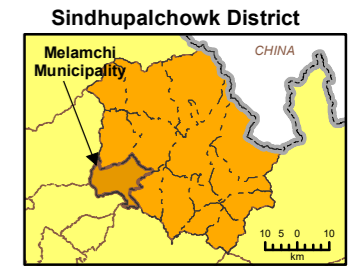
BASE MAP

Melamchi Municipality Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

District Boundary	Municipality Boundary
Bridge	New Ward Boundary
Hospital	Surrounding Municipalities
Municipality Office	Strategic Road Network
Police Station	Road Network
Pond	Index Contour
School	Other Contour
Temple	River Network
Ward Office	Bush
	Forest
	River/Waterbody
	Riverbed

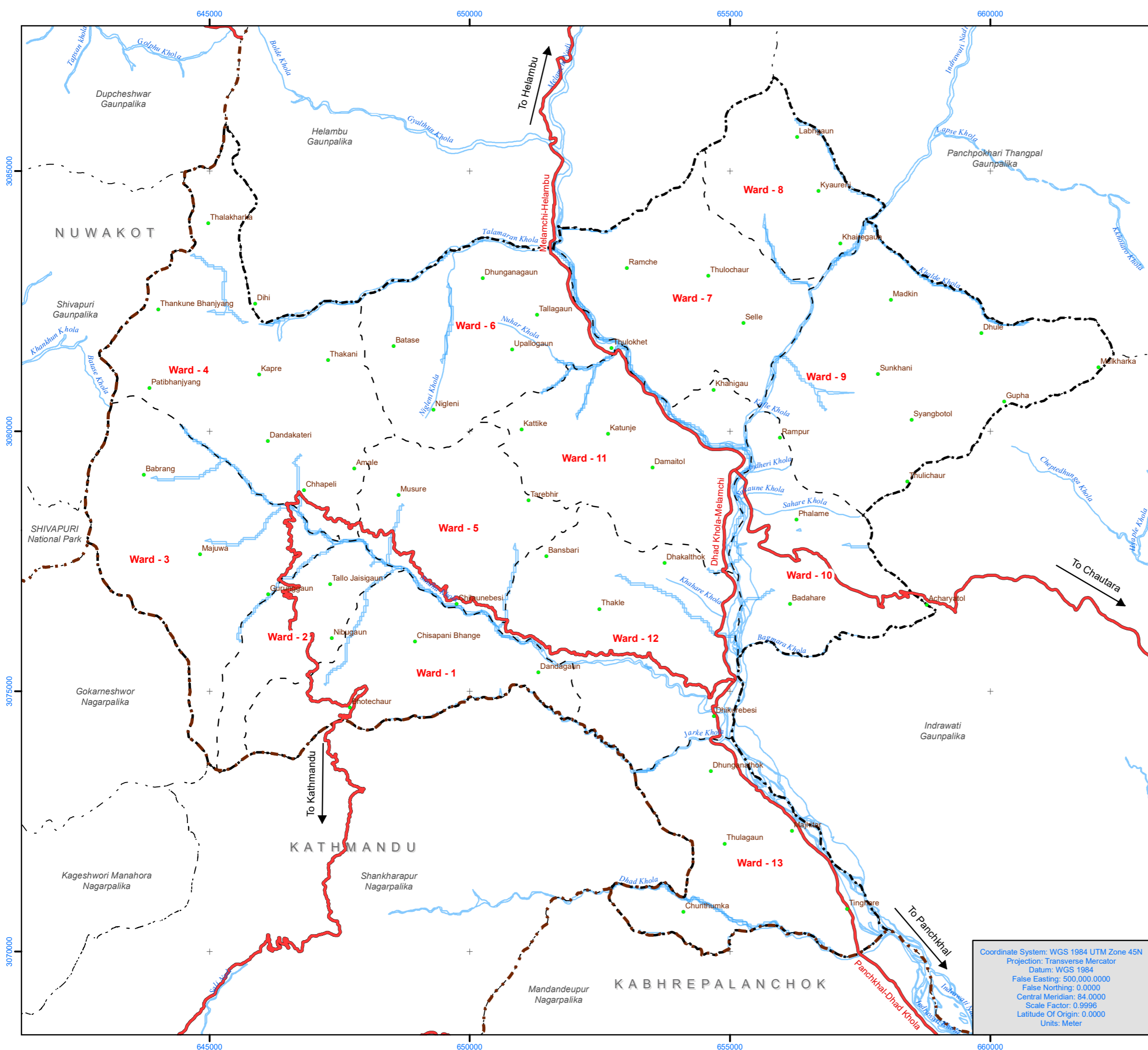
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

 Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

 Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

DRAINAGE NETWORK

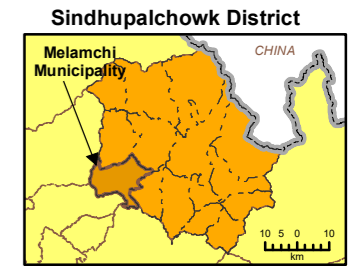
Melamchi Municipality

Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- Rivulets and Drainage Network
- River Network

Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

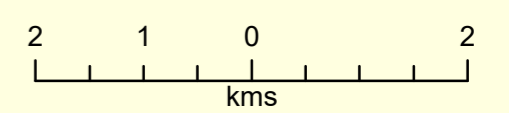
Prepared By:

 Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

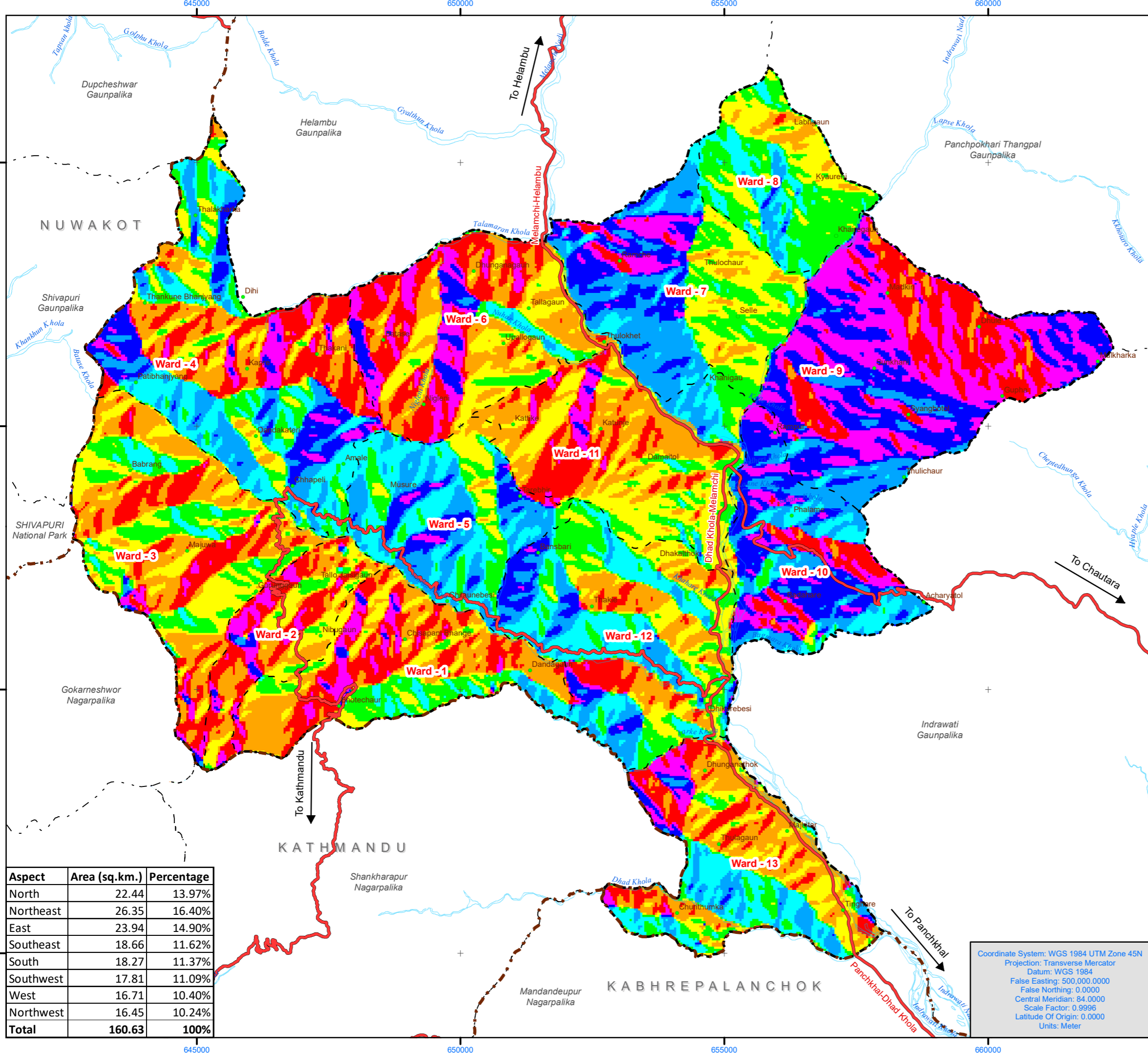
Submitted To:

 Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

ASPECT MAP Melamchi Municipality Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

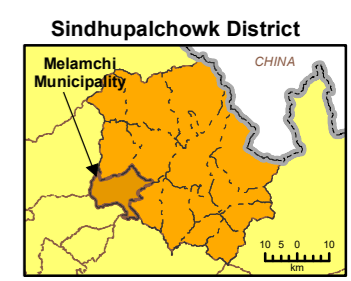
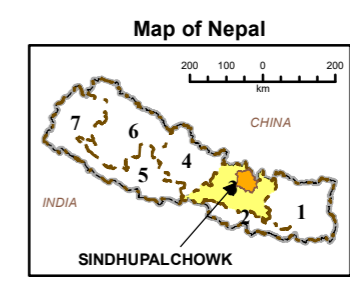
- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- River Network

Aspect

- North (0-22.5)
- Northeast (22.5-67.5)
- East (67.5-112.5)
- Southeast (112.5-157.5)
- South (157.5-202.5)
- Southwest (202.5-247.5)
- West (247.5-292.5)
- Northwest (292.5-337.5)
- North (337.5-360)

Aspect	Area (sq.km.)	Percentage
North	22.44	13.97%
Northeast	26.35	16.40%
East	23.94	14.90%
Southeast	18.66	11.62%
South	18.27	11.37%
Southwest	17.81	11.09%
West	16.71	10.40%
Northwest	16.45	10.24%
Total	160.63	100%

Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

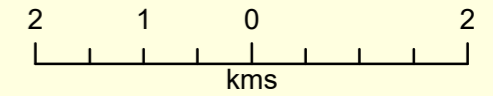
Prepared By:

 Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

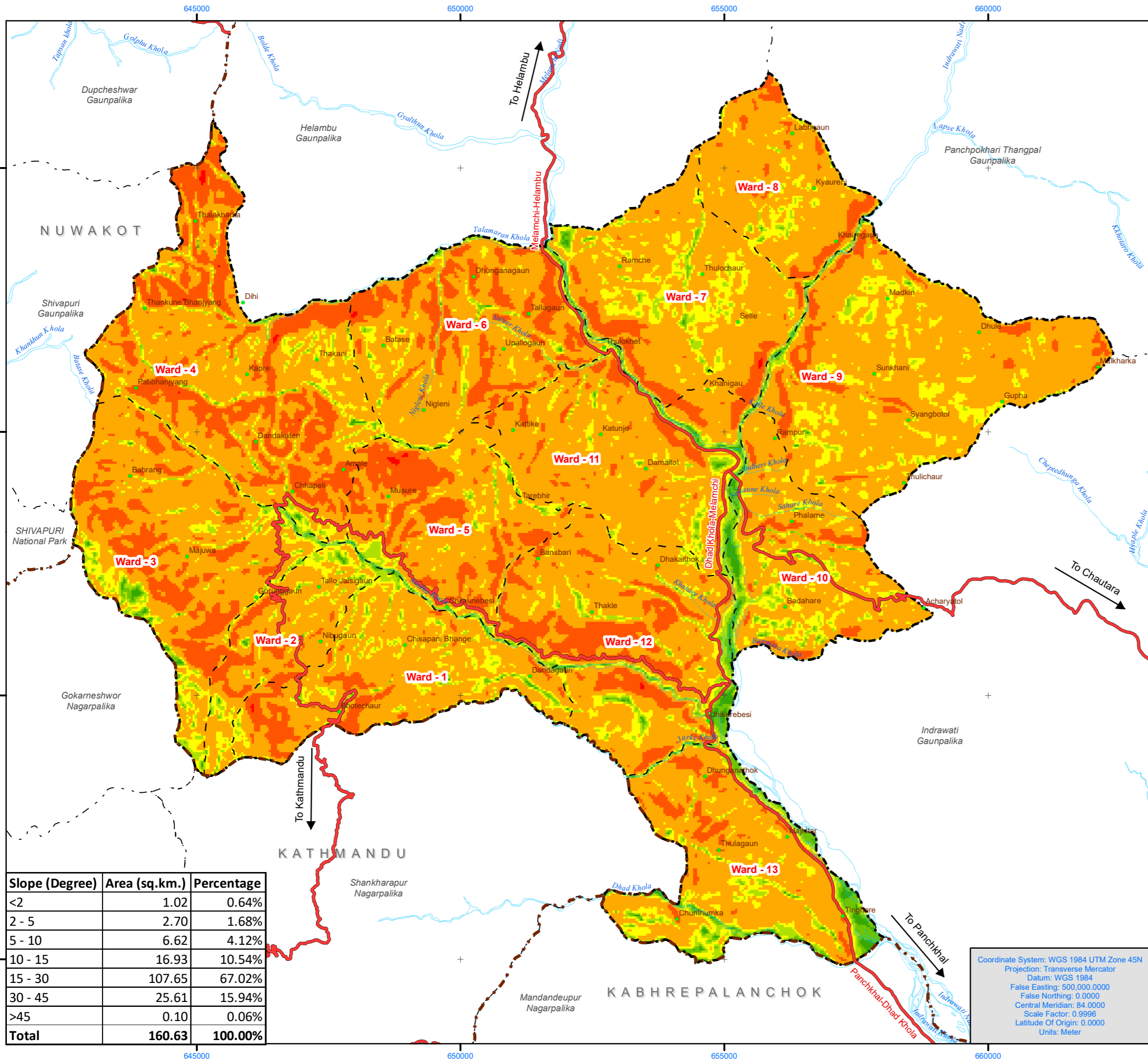
Submitted To:

 Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

SLOPE ANALYSIS Melamchi Municipality Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

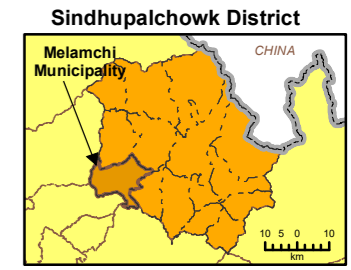
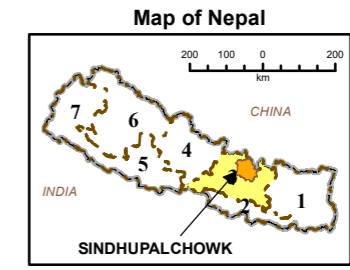
Legend

- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- River Network

Slope (in degree)

- <2
- 2 - 5
- 5 - 10
- 10 - 15
- 15 - 30
- 30 - 45
- >45

Slope (Degree)	Area (sq.km.)	Percentage
<2	1.02	0.64%
2 - 5	2.70	1.68%
5 - 10	6.62	4.12%
10 - 15	16.93	10.54%
15 - 30	107.65	67.02%
30 - 45	25.61	15.94%
>45	0.10	0.06%
Total	160.63	100.00%

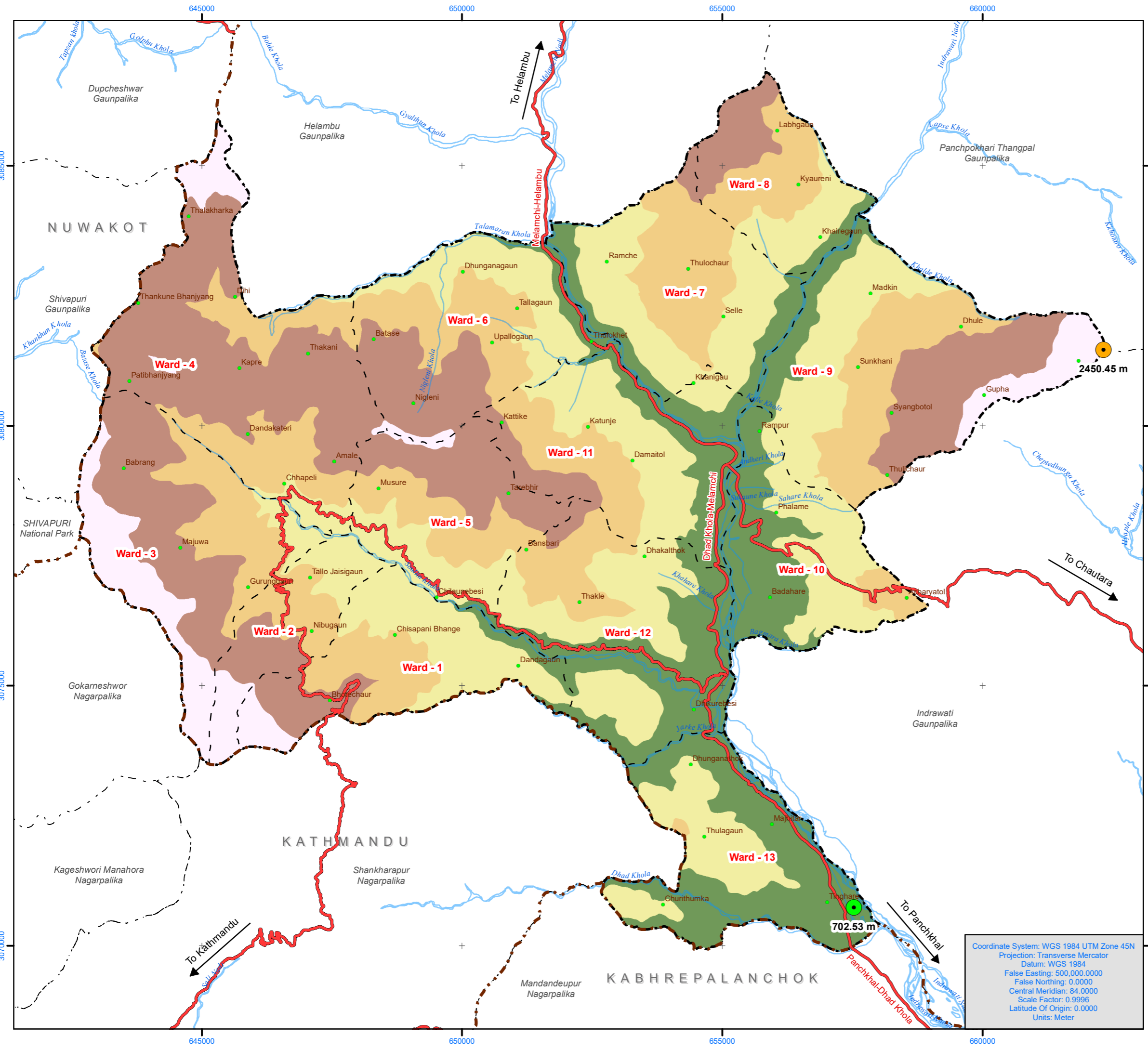
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

 Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

 Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

ELEVATION MAP

Melamchi Municipality

Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

- Maximum Elevation Point
- Minimum Elevation Point
- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- River Network

Elevation (m)	
	<1000
	1000 - 1300
	1300 - 1600
	1600 - 2000
	>2000

Map of Nepal

SINDHUPALCHOWK

Sindhupalchowk District

Melamchi Municipality

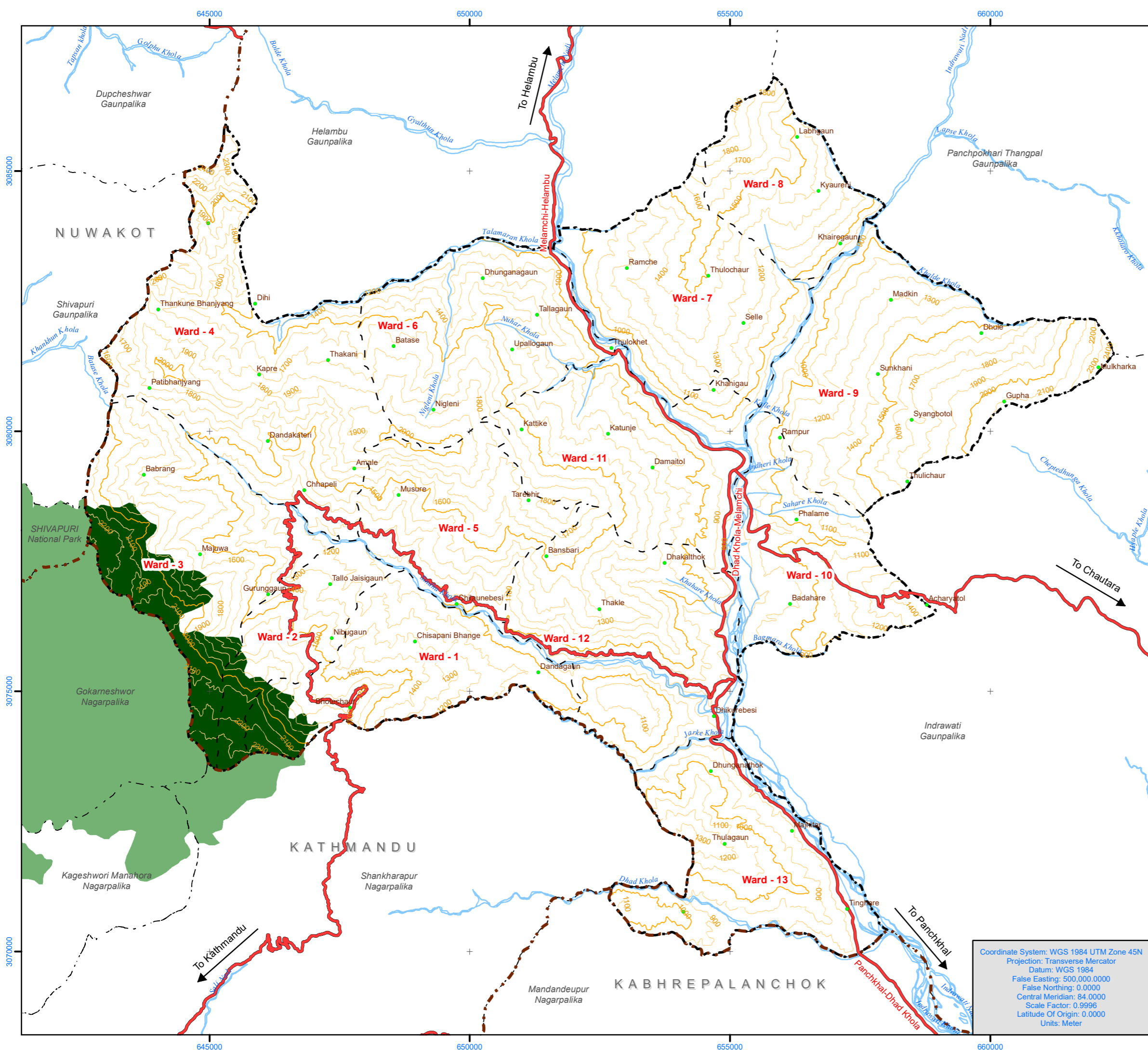
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

SHIVAPURI NAGARJUN NATIONAL PARK

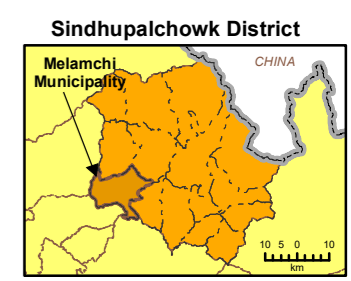
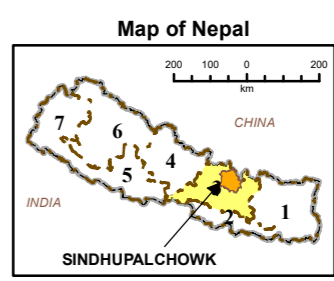
Melamchi Municipality

Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- Index Contour
- Other Contour
- River Network
- Shivapuri National Park in the municipality
- Shivapuri National Park

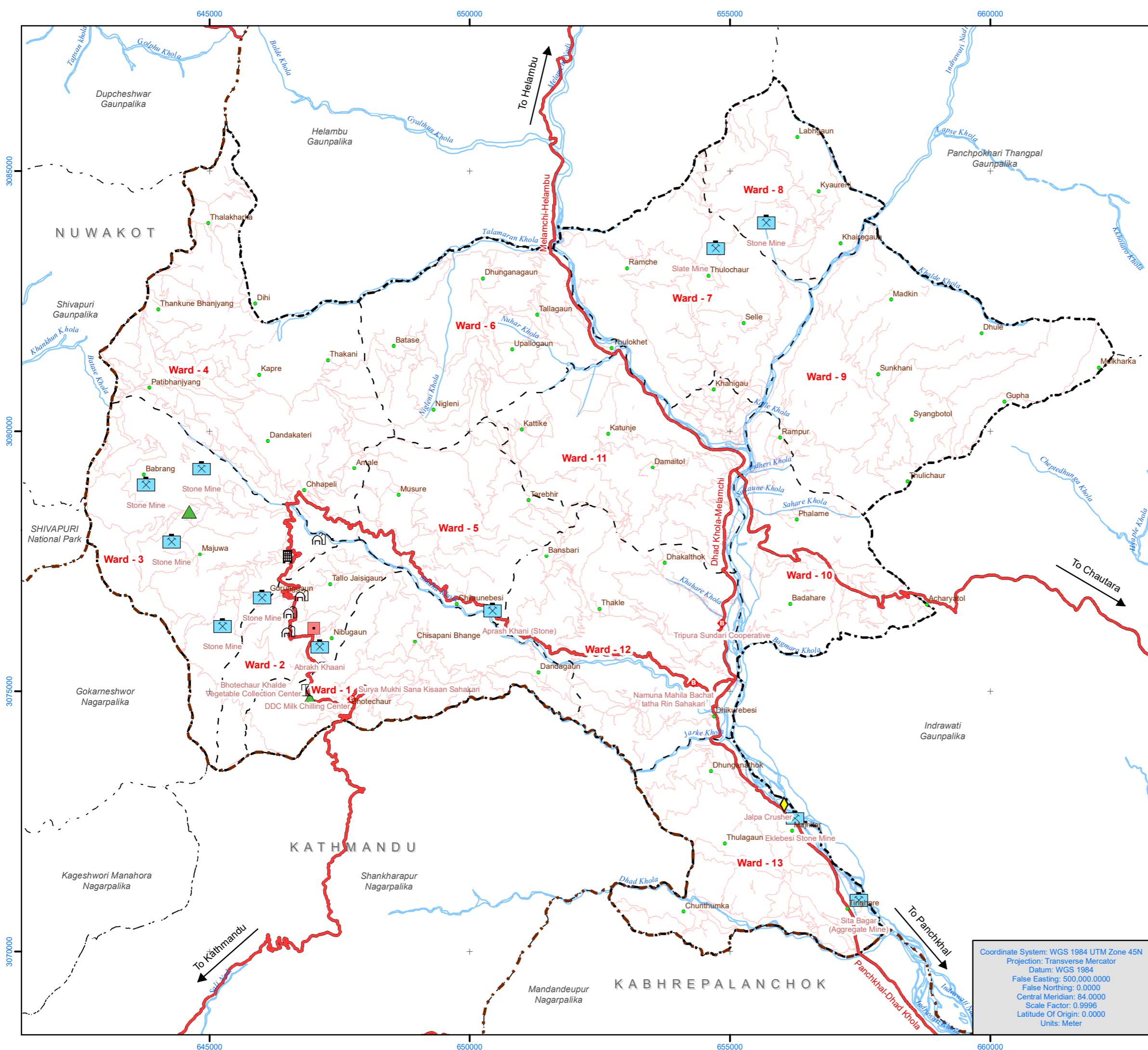
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

 Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

 Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

ECONOMIC INFRASTRUCTURES

Melamchi Municipality

Sindhupalchowk

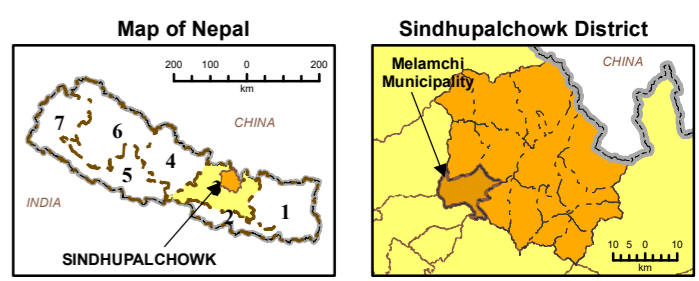
(Scale = 1:70,000)

Legend

Economic Infrastructures

- Agriculture Collection Centre
- Cold Storage
- Cooperative
- Crusher
- Mine
- Poultry Farm
- Resort
- Training Center

- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- Road Network
- River Network

Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

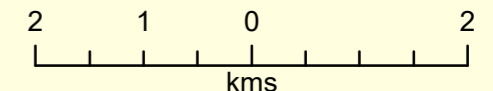
Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

Data Source : Department of Survey, Open Street Map, Google Map, MoFALD, Ward Workshop 2075 B.S.

PHYSICAL INFRASTRUCTURES

Melamchi Municipality

Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

Physical Infrastructures

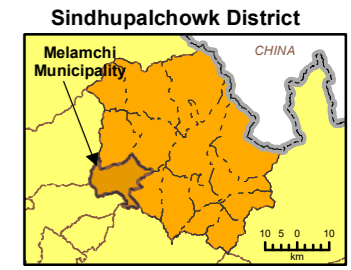
- Bridge
- Cave
- Playground
- Pond
- Tourist Spot
- Tower
- View Point
- Water Tank

Size of Water Resource

- Small
- Medium
- Big

Boundary and Network

- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- Road Network
- River Network

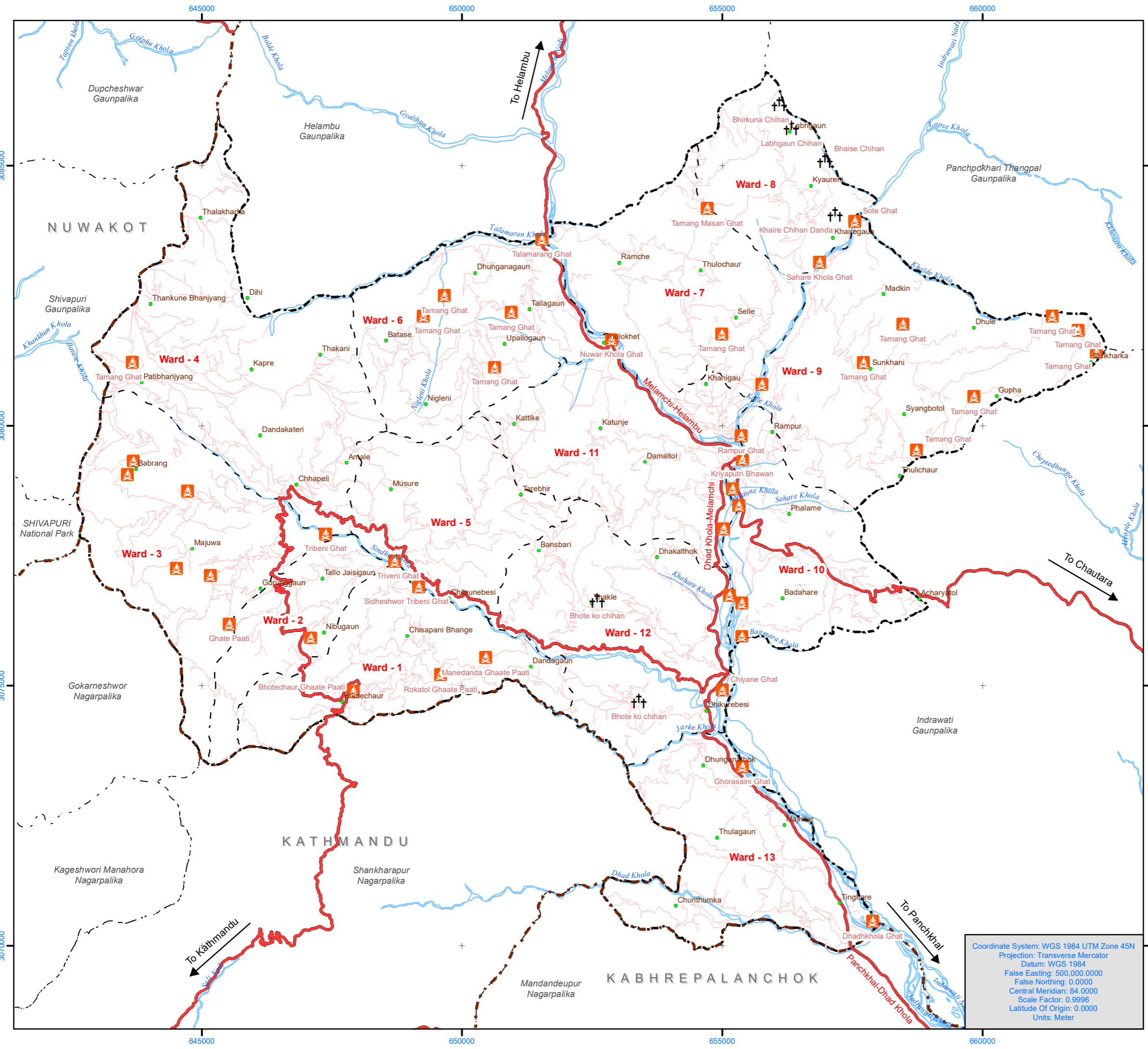
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

 Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

 Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

SOCIAL INFRASTRUCTURES (CULTURAL)

Melamchi Municipality

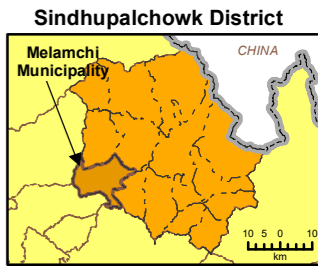
Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

Social Infrastructures (Cultural)

- Crematorium
- Graveyard
- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- Road Network
- River Network

Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

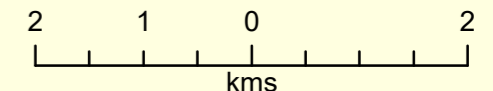
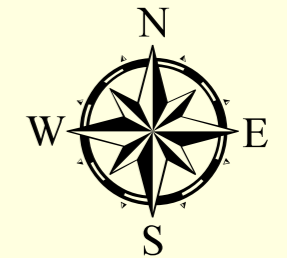
Submitted To:

Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

SOCIAL INFRASTRUCTURES (EDUCATION)

Melamchi Municipality

Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

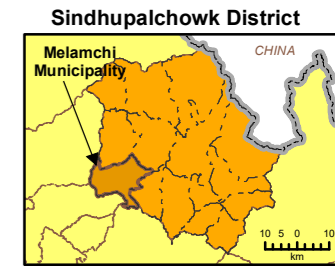
Legend

Social Infrastructures (Education)

- Child Development Center
- Community Building
- School

Other Features:

- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- Road Network
- River Network

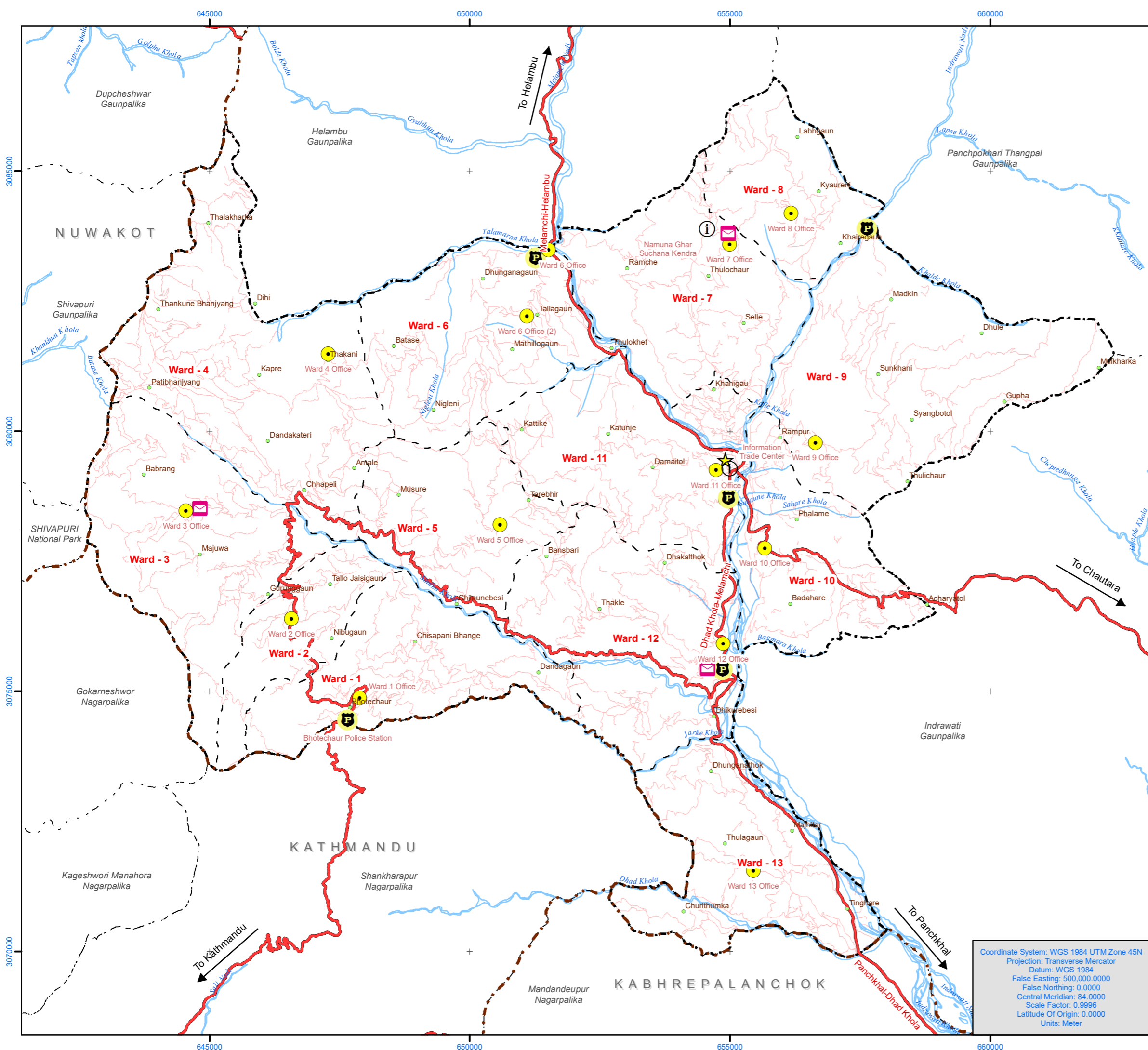
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

Submitted To:

SOCIAL INFRASTRUCTURES (OFFICES)

Melamchi Municipality

Sindhupalchowk

N
W E
S

2 1 0 2
kms

(Scale = 1:70,000)

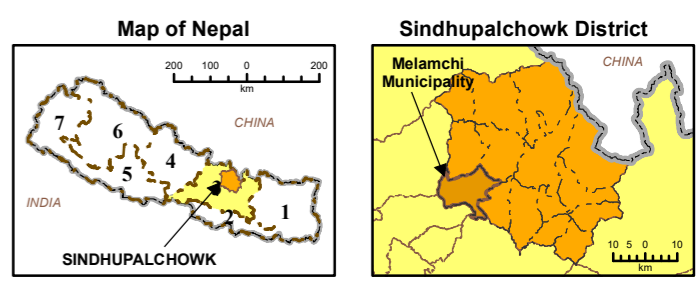
Legend

Social Infrastructures (Office)

- Army Barrack
- Information Center
- Municipality Office
- Police Station
- Post Office
- Ward Office

Other Symbols:

- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- Road Network
- River Network

Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

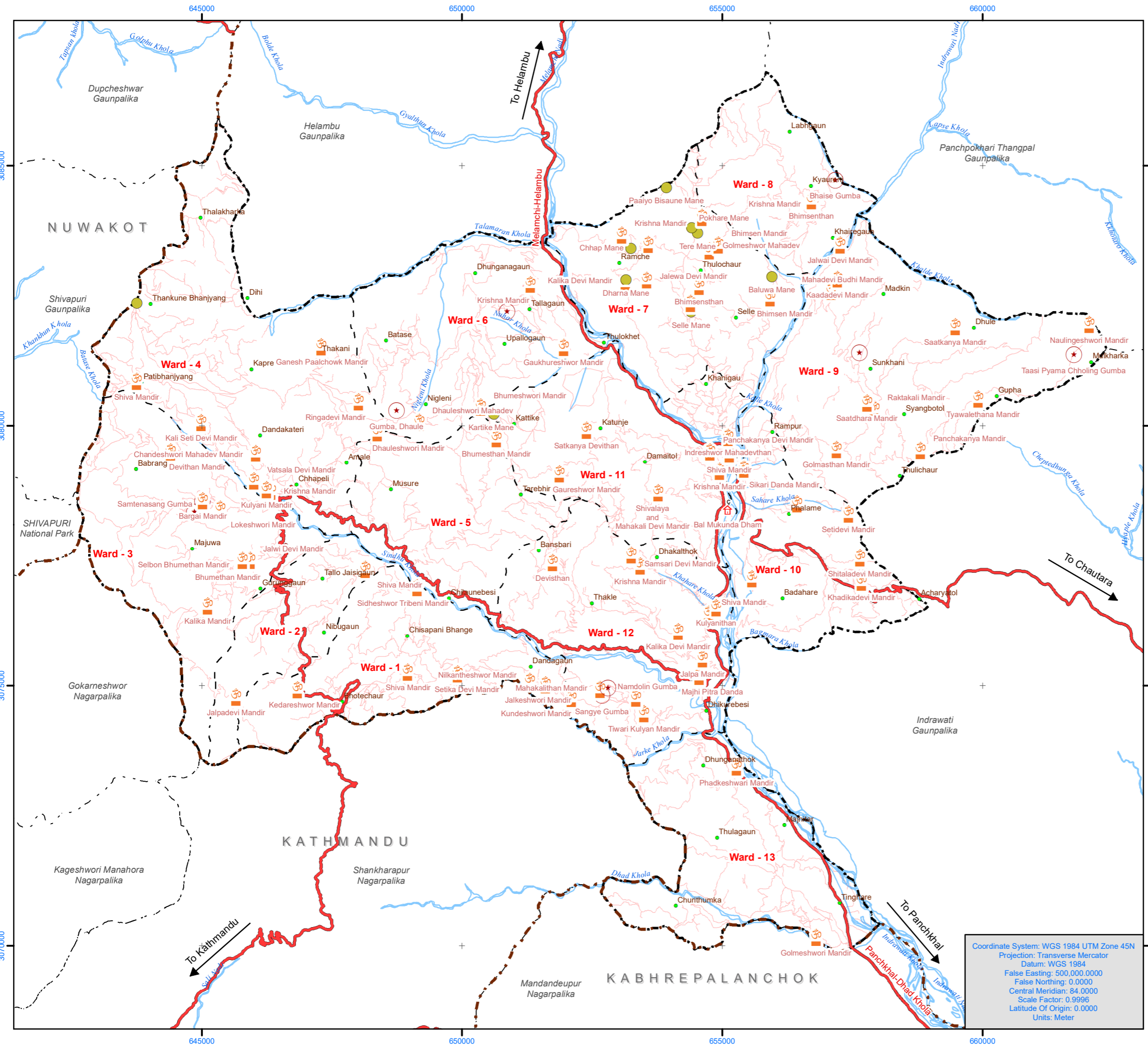
Prepared By:

Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

Data Source : Department of Survey, Open Street Map, Google Map, MoFALD 2075 B.S.

SOCIAL INFRASTRUCTURES (RELIGIOUS)

Melamchi Municipality

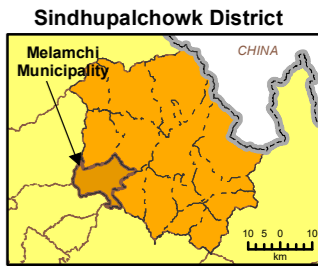
Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

Social Infrastructures (Religious)

- Pilgrimage
- Mane
- Monastery
- Temple
- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- Road Network
- River Network

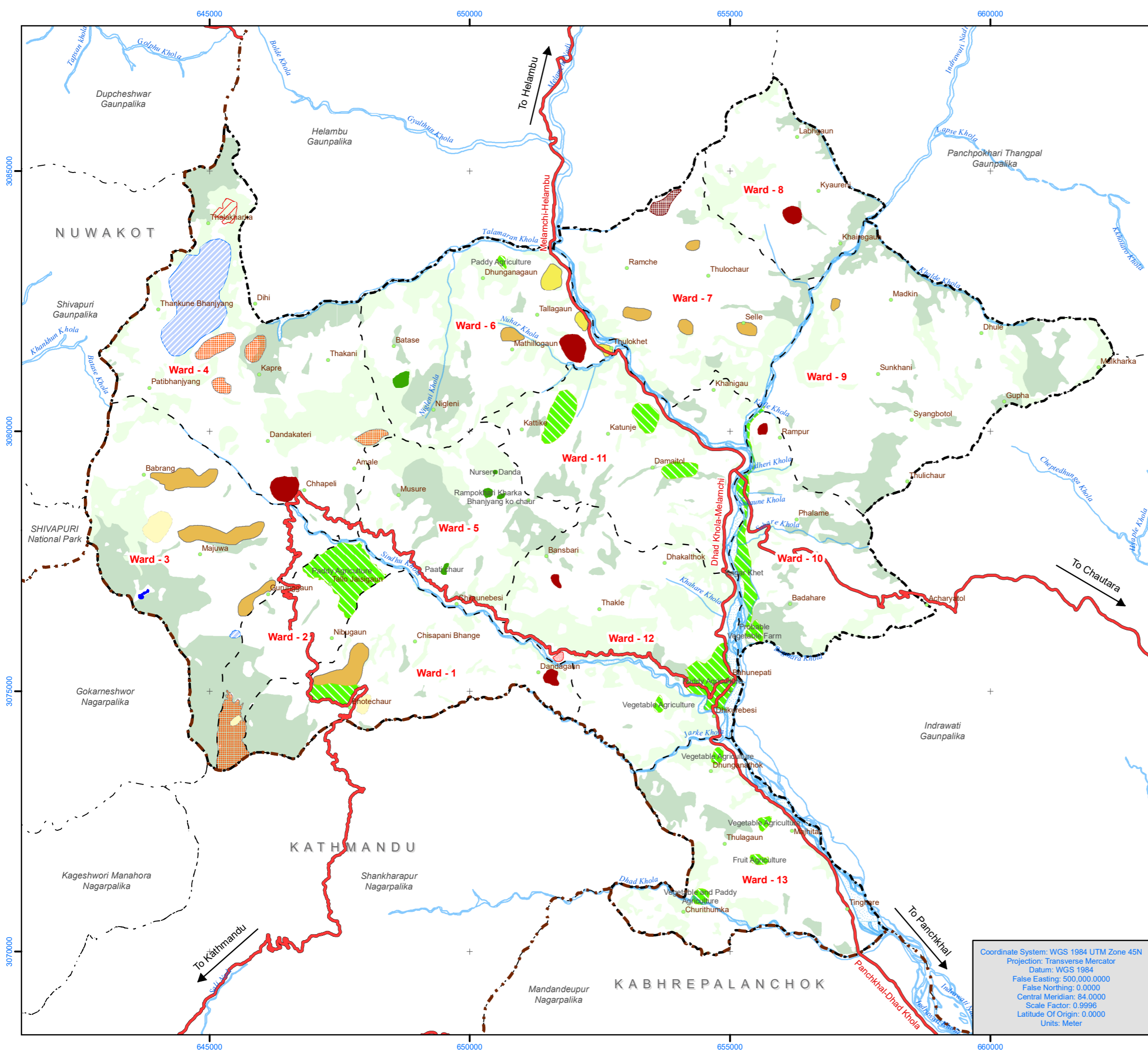
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

POCKET AREA

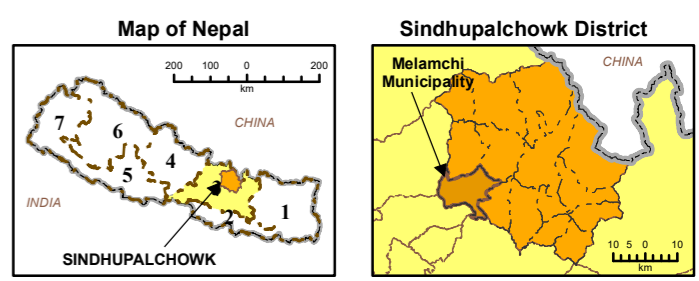
Melamchi Municipality

Sindhupalchowk

(Scale = 1:70,000)

Legend

Agriculture Pocket Center	District Boundary
Apple Farming	Municipality Boundary
Coffee Pocket Area	New Ward Boundary
Cultivable Land	Surrounding Municipalities
Elaichi Farming	Strategic Road Network
Fish Farming	River Network
Kiwi Farming	Bush
Open Space	Forest
Pond	River/Waterbody
Poultry Farm	Riverbed
Tea Pocket Area	
Tea/Coffee Pocket Area	

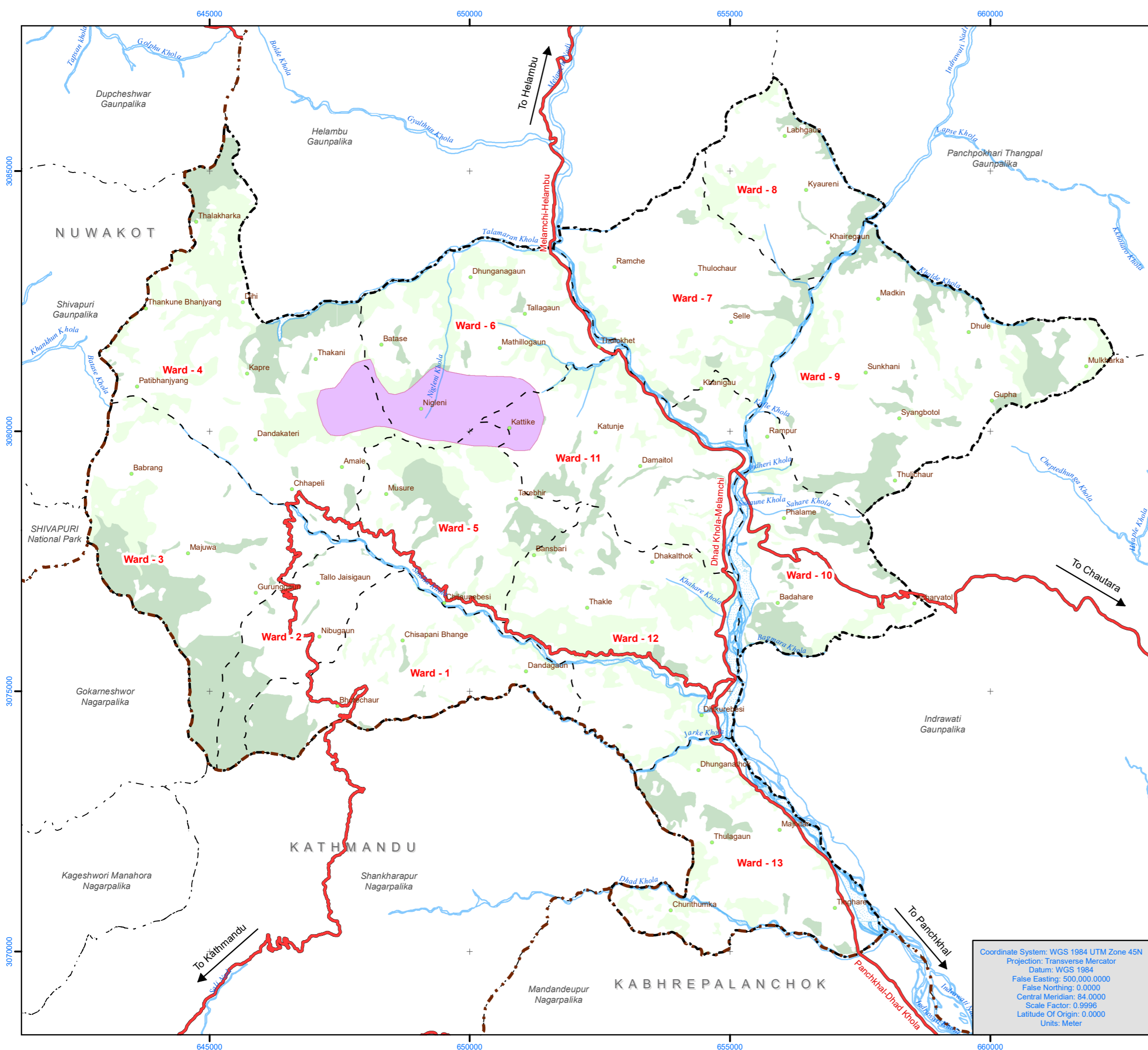
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal

TOURISM AREA

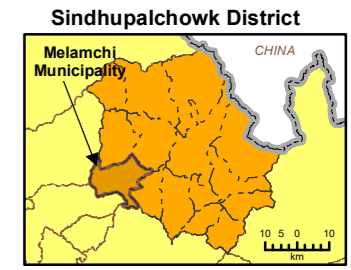
Melamchi Municipality

Sindhupalchowk

Scale = 1:70,000

Legend

- District Boundary
- Municipality Boundary
- New Ward Boundary
- Surrounding Municipalities
- Strategic Road Network
- River Network
- Tourism Area
- Bush
- Forest
- River/Waterbody
- Riverbed

Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 45N
 Projection: Transverse Mercator
 Datum: WGS 1984
 False Easting: 500,000.0000
 False Northing: 0.0000
 Central Meridian: 84.0000
 Scale Factor: 0.9996
 Latitude Of Origin: 0.0000
 Units: Meter

Prepared By:

 Architects and Allied
 Kalkasthan, Kathmandu
 Email: architectsallied@gmail.com
 Ph: 9851223468

Submitted To:

 Melamchi Municipality Office
 Sindhupalchowk, Nepal